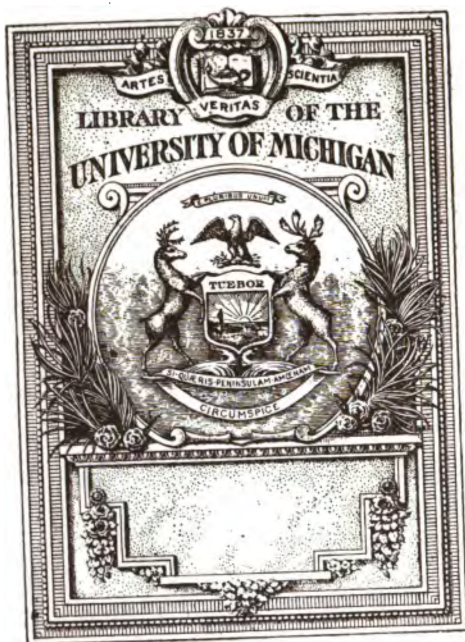

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

DE GESCHIEDENIS DER VEREENIGDE NEDERLANDEN,

EN DERZELVER BUITENLANDSCHE

BEZITTINGEN,

GEDUURENDE DE STAATS- EN ERF-STADHOUDERLIJKE REGEERWIJZE, TEN TIJDE VAN WILLEM DEN VIERDEN; DE VROUWE GOUVERNANTE ANNA; EN WILLEM DEN VIJFDEN.

DOOR

CORNELIS VAN DER AA.

VIERDE DEEL.

TE AMSTERDAM, BIJ
JOHANNES ALLART.
MDCCCIX.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

VIERDE DEEL.

SCHETS

EN

INHOUD

VAN DIT

VIERDE DEEL.

AGTSTE BOEK.

Overgang tot het vermelden der Geschiedenissen, sints het sluiten van den Algemeenen Vrede in 1763. — *'s Lands* ERFSTADHOUDER *den ouderdom van* 15 *Jaaren bereikt hebbende, word tot het bijwonen der Deliberatien in de hooge Regeeringscollegien toegelaten.* — *Resolutie deswegens genomen bij* H. H. Mog., *en op welk eene wijze aan Z. H. gecommuniceert.* — *Aanspraak door den* Graave van Wassenaar Twickelo, *als*

Pre-

deren, en hoe dien Dwingeland door de fiere houding der Staaten tot rede gebragt wierdt. — *De* Dei van Algiers *pleegt vijandelijkheden tegen den Staat, doch word door het besluit der Staaten, tot het zenden van eenige Schepen, in bedwang gehouden, en tot onderwerping gebragt.* — *Opgave van de gunstige gedachten welke de Natie uit de voorgemelde gebeuronissen zich vormde, ten aanzien van het verder herstel van zaken, wanneer Z. D. H. bij Zijne meerderjarigheid op den* 8 Maart 1766 *aan het Roer van den Staat kwam.* — *Kort overzicht van het geene op dien dag in de Hooge Collegien van Regeering plaats had, ten betoge, dat sommigen toen reeds bedacht waren op de besnoeijing van de* Erfstadhouderlijke Waardigheden, *ondanks den gelukkigen toestand des Vaderlands in die dagen.* — *Algemeene Schets van dien gezegenden en welvarenden toestand in vele bijzonderheden opgegeven, ten betoge, dat men te dien tijde, bij het in acht neemen van Eensgezindheid in het neemen van besluiten, volkomen in staat was, om de Republiek van eene formidabele* Zee- en Landmacht *te voorzien, ten einde haare* Onafhangelijkheid, *en de* belangen der Ingezetenen *tegen alle aanrandingen te handhaven.* — *Hoe het opwerpen van haatelijke Twisten over zeer onbeduidende Onderwerpen, in de Provincie* Vriesland *reeds te zien gaf; dat de oude zaden van agterdogt tegen de* Stadhouderlijke Waardigheden, *zich wederom der-*

wijze begonden te ontwikkelen, dat Z. H. zich verplicht vond, om Zijne Rechten op eene ernstige en nadrukkelijke wijze te handhaven, tegen de overdrevene Fœderalistische *Sentimenten der Leden van verscheidene Collegien van Bewind. — Nader gestaafd door een sommier verslag van de verschillen over het* Werk der Rivieren. — *Over de Onlusten onder de Regeringen te* Monnikendam, *en in den* Haage, over den zin der Octrooijen en Privilegien op het Stuk van de Magistraatsbestelling. — *Over de benoeming en bezoldiging van des Prinsen Repræsentanten, als* Eerste Edele van Zeeland, *en in de* W. I. Compagnie te Amsterdam. — *De* Huwelijksverbindtenis van Z. H. met eene Pruisische Prinçes, *werd door velen als een nieuw middel te baat genomen, tot het doen herleven der oude Oneenigheden, wordende zulks door het opgeven van de verschillende gevoelens deswegens, in eenige bijzonderheden aangetoond. — Overgang tot eene beschouwing van de waare oorzaak aan welke den aanhoudend weêrlozen toestand van het Vaderland, zoo te Land als ter Zee moet worden toegeschreven. — Opgave van de verschillende gevoelens over dat onderwerp door velen voorgedragen. — De voornaame oorzaak was gelegen in de verschillende begrippen die aangaande dat onderwerp bij de Natie plaats hadden. — Dezelve was niet te zoeken bij den* STADHOUDER, *die door verscheidene daadzaaken, in min aangelegene gevallen, getoond had, dat Hij*

Zij-

Zijnen invloed volgaarne besteden wilde om het heil des Lands te bevoorderen, en ook niet minder in het voornaame punt, het Herstel van de Marine. — *Zulks nader gestaafd met Hoogstderzelver Voordragten tot bereiking van dat oogmerk gedaan, uit de* Petitie van Oorlog *voor het Jaar* 1766. — *Uit die voor het Jaar* 1769. — *Uit die voor het Jaar* 1770. — *Uit die voor* 1773. — *Uit Z. H. Voorstel tot het* aanbouwen van 24 Oorlogschepen, *doch dat door het besluit der* Staaten van Holland, *naa* 7 *Maanden tijds vruchteloos gemaakt werdt*; — *en eindelijk uit de* Petitie *voor* 1775. — *Nader* Plan *en* Conciliatoir *door Z. H. tot compleete Defensie van de Republiek ingelevert den* 17 Januarij 1775. — *Hoe zeer hetzelve ter Generaliteit bij meerderheid werdt goedgekeurt, zoo wierdt het echter bij* Holland *afgekeurt*, niet uit hoofde van Geldgebrek, *maar alleen*, om dat men 'er geen smaak in krijgen kon. — *Aanmerkingen over dat gedrag, op een tijdstip dat de Republiek met alle de Mogendheden van* Europa *in Vrede was. — Opgave van 's Lands toenmalige Politieke betrekkingen met de* Engelsche Noord-Americaansche Volkplantingen — *met het* Duitsche Rijk. — Zweeden. — Deenemarken. — Pruissen. — Poolen. — Spanje. — Beijeren. — Oostenrijk. — Engeland — *en* Vrankrijk, *ten betoge, dat er bij het in acht blijven neemen van het* Sijsthema van Onzijdigheid *hier te Lande, geene vreeze voor eenen Oorlog aan-*

wezig was. — Opgave van de verderffelijke leerstellingen van sommige buitenlandsche Democraten *te dien tijde, ter. om verrewerping van alle Throonen en Regeeringsvormen. — Het overneemen. aanprijzen, en bevoorderen dier wangevoelens geeft aan sommigen aanleiding, om het* Staatkundig Sijsthema der Republiek, *opzichtelijk eene* volstrekte Neutraliteit jegens alle Mogendheden, *en tevens de* Constitutie *veranderd te krijgen. — De ongelukkige Twisten tusschen* Engeland *en de* Noord Americaanen, *worden door de zodanigen tot bereiking van dat einde dienstbaar gekeurt, door te beweeren, dat men de oogmerken en eisschen der* Colonisten *tegen het* Moederland, *ter verkrijging van de* waare Burgerlijke Volksvrijheid *krachtdadig behoorde te ondersteunen. — Hoe de toepassing van dit alles op den Regeeringsvorm dezer Landen, de zaaden van Twist, Tweedracht en Haat tegen den* STADHOUDER, *onder alle standen verspreiden deedt. — Nader bewezen uit de openbaare aanhitsingen, in 't werk gesteld door den Schrijver van het Libél* aan het Volk van Nederland, *ingericht tot het vernietigen van de vastgestelde* Staats- en Erfstadhouderlijke Regeerwijze, *en de invoering van eene* Democratische of zoogenaamde vrije Volksregeering. — *Hoe dit nader ontwikkeld en aangeprezen is geworden, in het beruchte Werk, uitgegeven onder den verleidelijken Tijtel:* Grondwettig Herstel van Neêrlandsch Staatswezen, *als behelzende in zich de*

daar-

daar toe dienende Plannen, welken in het vervolg zijn uitgewerkt geworden, door de oprichting van Gewapende en Ongewapende Genootschappen. — Burger Gecommitteerden *en* Geconstitueerden. — *En eindelijk door het bijeenbrengen van twee zogenoemde* Vliegende Burgerlegers *in* Zuid- en Noordholland, *ter doordrijving van de onwettige Remotien, en andere gewelddadige bedrijven jegens de braafste Ingezetenen.*

NEGENDE BOEK.

Overgang tot de beschouwing van den Oorsprong der onlusten in America *ontstaan, tusschen de* Kroon van Groot-Brittannien, *en* deszelfs Colonisten *in dat Werelddeel. — Opgave van den waren staat des Geschils bij den aanvang dier Onlusten. — Dezelve was slechts eenen* Huisselijken twist, *en zou zeer wel zijn te vereffenen geweest, wanneer anderen, die de* Colonisten *als onderhevig aan eene wreede slavernij deden voorkomen, zich in denzelven niet gemengd hadden. — Betoog, dat zij als geene* slaven van Engeland *behandeld werden, door de mededeeling van het getuigenis door eenen hunner Vrienden afgelegd, aangaande den gelukkigen staat waarin zij zich voor het ontvlammen der Twisten bevindende waren. — De onstaatkundige handelwijze des* Franschen Cabinets *in het opstoken en ondersteunen der* Colonisten *tegen* Engeland, *verhinderd de verzoening der beiden Partijen, en veroorzaakt eenen hevigen Oorlog tusschen* Engeland *en* Vrankrijk, *waarin de* Koning van Spanje, *op aanstoking van* Vrankrijk *een werkelijk aandeel neemt. — Zorgelijke uitzichten voor het behoud van den Vrede en de* stipste Neutraliteit, *door dat alles hier te Lande ontstaan, uit hoofde van de verschillende gevoelens onder de Leden des Bestuurs en het gros der Ingezetenen, over de Partij bij welken H. H. Mog. zich in dezen behoorden*

te

ernstiger aart, en veroorzaaken een openbaaren en fellen Oorlog tusschen hen en het Moederland. — *Opgave der Maatregulen die de* Colonisten *namen, waarin zij gerugsteund worden, eerst door* Vrankrijk, *en daar naa door* Spanje, *waardoor de* Engelschen *genoodzaakt worden, om eene aanzienelijke macht tot het bedwingen der* Colonisten *naar* America *te zenden. — Zij vraagen de* Schotsche Regimenten *terug, en willen dat* H. H. Mog. *het binnenloopen der* Americaansche Schepen, *in hunne Havens verbieden. — Verschillende Sentimenten onder de Regeeringsleden, over het inwilligen van der* Engelschen *verzoek om de* Schotsche Brigade. — *Op welk eene wijze zich* de Heer van de Marsch *op den Gelderschen Landdag daar tegen verklaarde, en welk eene uitwerking dit alles hadt, zoo bij* H. H. Mog., *als bij het gros der Ingezetenen. — Het verbod des uitvoers door* H. H. Mog. *geprolongeert, ten bewijze van hunne zucht tot het bewaren van de* Onzijdigheid. — *Op welk eene openlijke wijze dat verbod door velen overtreden werdt, waar door de vreeze voor eene* Ruptuure met Engeland *vermeerderd wordt. — Z. H. en de* Raad van Staaten *neemen die gelegenheid te baat, om op het herstel van* 's Lands Defensie *bij de Bondgenooten aan te dringen, bij het overbrengen van de* Petitie van Oorlog *voor* 1777. — *De* Engelschen *ziende, dat het zenden van Onderstand aan de* Colonisten, *ondanks het verbod der Staaten, blijft aanhouden*

den, beginnen zij vijandelijkheden tegen de Koopvaarders te plegen. — *De* Kooplieden *vraagen om bescherming, doch uit hoofde van 's Lands weêrloozen toestand ter Zee, kunnen zij geene Convooijen bekomen.* — *Aanmerkingen over de oorzaaken dier weêrloosheid, met opgave van de hoegrootheid van* 's Lands Zeemacht, *en van het* gebrek aan Zeevolk. — *Voorstel van de* Staaten van Holland, *tot het Consenteeren in de Petitie van* 1771 *ter versterking van de Marine.* — *Welk besluit daar op genomen is geworden.* — *De* Engelsche Commandant van St. Christophe, *beklaagd zich aan den* Gouverneur van St. Eustatius, de Graaff, *over den bijstand door hem aan de* Noord-Americaanen *bewezen wordende, en over het* salueeren der Vlag van het Congres. — *De* Commandant van St. Eustatius *ongezind zijnde om deswegens Satisfactie te geeven, veroorzaakt dit, dat de* Koning van Engeland *door* YORKE *deswegens eene Memorie van klachten doet inleveren, met eisch, om eene compleete Satisfactie voor den hoon de Engelsche Vlag aangedaan.* — *Verschillende Sentimenten onder 's Lands Ingezetenen over dit geval.* — *Welk besluit door* H. H. Mog. *op des Konings eischen is genomen geworden, tot genoegen der* Engelschen. — *Algemeen gemor daar over hier te Lande ontstaan, maakt de uitzichten op het behoud van den Vrede langs hoe duisterder.* — *Zij worden nog zorgelijker, door de voorlopige tijdingen van eenen*

ge-

geheimen Handel tusfchen eenige Leden van het Americaansch Congres, en eenige Perfonen hier te Lande. — *Opgave van het geene te dien tijde hier te Lande in het geheim is ondernomen geworden, om de* Colonisten *tegen het* Moederland *te ftijven en te fterken, tot nadeel van* Engeland. — *Het* Franfche Cabinet, *de* Colonisten *op alle mogelijke wijzen openlijk onderfteunende, ftelt alle pogingen in het werk, ten einde* H. H. Mog. *te bewegen om hetzelve daarin naa te volgen.* — *Het* Engelsch Minifterie *zich beijverende om de maatregelen der* Franfchen *te verijdelen, en de* Republiek *van hun te verwijderen, (beiden zich beroepende op hunne zucht voor de Neutraliteit,) zoo brengen die twee verfchillende poogingen de Staaten in eenen zeer befluiteloozen toeftand, dewijl zij bij geene mogelijkheid aan de beiden Cabinetten genoegen konden geeven.* — *De* Engelfchen *beginnen intusfchen Vijandelijkheden te plegen, en neemen, tegen den Letter der Tractaaten, en den algemeen erkenden Regel* vrij Schip vrij Goed, *in minder dan 2 maanden tijds, omtrent* 100 *Schepen, van hier naar* Vrankrijk *gedestineert, weg.* — *Algemeene klachten over dit bedrijf aangeheven, maakt de verbittering tegen de* Engelfchen *langs hoe grooter.* — H. H. Mog. *beklagen zich daar over te* Londen, *alwaar men het befluit neemt, om den* Gezant YORKE *tot het aangaan van* Onderhandelingen *te authorifeeren, met aanbieding om het genomene kost- en fchade-*

loos

loos te voldoen; welk aanbod hier te Lande bij velen met verachting word van de hand gewezen, niet nog sterker aandrang, om in het Recht van vrije Vaart, volgens de Tractaaten, gehandhaafd te worden. — H. H. Mog. *doen nieuwe instantien te* Londen, *die door een* nader aanbod tot het aangaan van schikkingen *beantwoord worden; doch te vergeefsch, daar velen alle hunne vermogens in het werk stelden, om te betogen, dat men de* Britten, *uit hoofde van hunnen benarden toestand tot rede brengen, of met voordeel beoorlogen konde. — Men beschouwd Z. H. als de oorzaak van het onbillijk gedrag der* Engelschen, *en van den weêrloozen toestand der* Marine. — *De* Kooplieden der Stad Amsterdam *zenden eene Commissie aan Z. H. om bescherming van den Handel te eisschen. — Eenige trekken opgegeven van de taal die* de Heer de Neufville, *als Spreeker, bij die gelegenheid voerde, en op welk eene wijze Z. H. daar over dacht en sprak.* — H. H. Mog. *wijzen het aanbod der* Engelschen, *tot betaling van het genomene, en het aangaan van Onderhandelingen van de hand; doch neemen een besluit, om 's Lands bescherming voortaan niet meer te verleenen aan het* Grof Scheepstimmerhout, *volgende daarin het geene in* 1760 *was geschied. — De Stad* Amsterdam *protesteerd tegen dit besluit, en dringt ten sterksten aan op* Onbepaald Convooij. — *Het maakt geene verandering in het besluit der Staaten. — Algemeen*

om-

ongenoegen van velen hier over, bijzonder in Vriesland, *het welk aanleiding geeft tot het uitgeven van eenen* Lierzang. *door den beruchten* F. A. van der Kemp. — *Wat daar over te doen viel.* — *Het Hof van* Vrankrijk *neemt een werkelijk aandeel in de binnenlandsche Twisten, en doet eene bedreigende* Memorie *aan* H. H. Mog. *inleveren, om de Resolutie tot* Bepaald Convooij *ingetrokken te krijgen.* — *Het doet eene* Tweede Memorie *inleveren, nog sterker dan de vorige, gepaard met bedreigingen* — *Aanmerkingen over dezelve, en de wijze waarop dit alles bij velen beoordeeld werdt.* — H. H. Mog. *blijven als nog volharden bij hun besluit tot* Bepaald Convooij. — Amsterdam *protesteert tegen dat besluit.* — DE LA VAUGUION *en ook* VAN BERKENRODE, *weigeren het Staatsbesluit van* H. H. Mog. *aan den* Koning van Vrankrijk *te overhandigen.* — *Opgave van de geheime intrigues die hier te Lande in het werk gesteld werden, om de Twisten te vermeerderen en den Oorlog met* Engeland *te bewerken.* — Lodewijk de XVI, *legt ter bereiking van dat oogmerk, eene Belasting op de Hollandsche Schepen, bekend onder den naam van* Vatgeld, *stellende alle Schepen die te* Amsterdam *bevragt zouden worden daar van vrij, tot een Recompens voor de Patriotique Sentimenten van derzelver Regeeringsleden.* — *Welke nadeelige gevolgen deze uitzondering des Konings veroorzaakte in de overige Steden, ter vermeerdering van de Twisten*

en

en Verdeeldheden onder de Ingezetenen. — *De* Fransche Gezant *levert eene nadere Memorie over, met kennisgeeving dat Z. M. geen uitstel verleend, het welk ten gevolge heeft, dat de vrijstelling der Belastingen ook word vergunt aan de Inwooners der* Stad Haarlem. — *De* Algemeene Staaten *neemen een besluit* tot Provisioneele Opschorting des besluits tot Bepaald Convooij. — *De* Koning van Vrankrijk *verneemende de algemeene sensatie in* Holland *over de vrijstelling van* Haarlem *en* Amsterdam, *kondigd het* Nieuwe Toltarif *tot belasting van den Handel der Nederlanderen af.* — *Opgave van de lijdelijke manier waarop hetzelve bij de Natie beschouwd en beoordeeld werdt.* — 's Lands ERFSTADHOUDER *geeft in eene* Circulaire Missive, *aan de Staaten der onderscheidene Gewesten Zijn gevoelen over de zwevende geschillen en verdeeldheden te kennen.* — *De* Staaten van Holland *besluiten bij meerderheid tot* Onbepaald Convooij. — *De* Koning van Vrankrijk *stelt alle de Hollandsche Ingezetenen van de nieuwe Belastingen vrij, met bevel van teruggave van het reeds betaalde, echter onder zekere bedreigingen.* — 's Lands ERFSTADHOUDER *doet daar over een zeer belangrijk Voorstel aan de* Staaten van Holland, *gepaard met een dringend betoog, van de noodzaaklijkheid om de* Zee- en Landmacht *zonder uitstel te versterken.* — *Dat Voorstel zelve opgegeven, en tevens het* Advijs van de Admiraliteiten, *om de* Marine *te brengen*

tot

tot een getal van 99 *Schepen &c.* — Amsterdam *oordeeld zulks niet aanneemlijk, maar dat men zich als nog bij de bevorens vastgestelde Equipagie van* 32 Schepen *bepaale — waardoor het inwilligen van des Prinsen Voorstel achterwege gelaten wordt. — Aanmerkingen over dat alles, met betoog, dat zulks alleen was toetekennen, aan een heimelijke toeleg om de Twisten en Verdeeldheden onder de Natie, en het Ongenoegen tegen den* STADHOUDER *aan te vuuren, door het mededeelen van het gene dienaangaande door den Schrijver van de* SCHETS VAN EEN GROOT TAFEREEL, *aan* 'S LANDS ERFSTADHOUDER, *voor geheel de wereld, op de onbeschaamdste wijze, straffeloos is te laste gelegd geworden.*

GE-

GESCHIEDENIS

DER

VERÉÉNIGDE

NEDERLANDEN,

1747—1794.

AGTSTE BOEK.

Naa dat wij in het voorgaande *Zevende Boek* dezer Geſchiedenis hebben opgegeven, welk eene gunstige wending er aan de algemeene zaaken, onder het gunſtig beſtuur der Goddelijke Voorzienigheid, door 's Lands Hooge Machten bezorgd werdt *na de dood van de* VROUWE GOUVERNANTE, en geduurende *de vier eerſte Jaaren der Voogdij van den Hertog van Brunswijk over den minderjarigen* ERFSTADHOUDER, door het omhelzen, en beſtendig in acht neemen van de *ſtipſte Onzijdigheid*, geduurende den fellen Oorlog die de voornaamſte Mogendheden van *Europa* bleven voeren tot bederf van hunne Lan-

 den;

den; terwijl het dierbaar Vaderland en deszelfs welmeenende Ingezetenen, te midden van het rumoer der omgelegen Natien, zich niet alleen over het behoud van den Vrede, maar ook over de buitengewoone Rijkdommen, welken hun van alle zijden door den vrijen Handel in den fchoot ftroomden, verblijden mogten; — en naa dat wij aan het einde van dat zoo even genoemde Boek, door het fchetfen van eenige belangrijke gebeurenisfen, ftaande dat tijdvak hier te Lande voorgevallen, hebben doen opmerken, dat het in fommige gedeeltens van de Republiek, ondanks die zegeningen en voorregten, echter niet mangelde aan de zulken, die zichtbaare bewijzen aan den dag legden, dat zij zich met de in 1747 herftelde en op nieuw gevestigde Regeerwijze niet hartelijk en welmeenend vereenigen wilden, door het aan de hand houden, of op nieuw opdelven van bevorens gevoerde twisten en verdeeldheden, die de Republiek meer dan eens tot op den rand van haren ondergang gebragt hadden: thans eischt de order der Gefchiedenis, dat wij ons nederzetten, om aan onze Lezeren een korte fchets onder het oog te brengen, van den gelukftaat die het Vaderland geduu-

duurende eenige jaaren naa het sluiten van den *Algemeenen Vrede in en buiten Europa*, te beurte viel, in welken tusschentijd, 's Lands jeugdigen ERFSTADHOUDER niet alleen toegelaten werdt, tot het bijwoonen der Raadplegingen van de Hooge Regeerings-Collegien dezer Landen, ten einde Hem met 's Lands dierbaarste belangen van nabij te doen bekend worden; maar geduurend welk tijdvak Hij ook den dag zijner Meerderjarigwording zag aanlichten, op welken Hij, ingevolge de vastgestelde Constitutie en Regeeringsvorm des Vaderlands, zich aan het hoofd des Bestuurs plaatste, en de teugels van het Bewind, onder de heuchelijkste uitzichten zelve in handen nam. — *Onder de heuchelijkste uitzichten* zeggen wij, en (zoo wij vertrouwen) met het hoogste recht, daar wij, in navolging van zeker buitenlands Geleerde (*) met eenige verandering beweren, mogen „ *dat de zeven Jaaren der Voog-*

(*) Zie het Werk van den *Hoogleeraar* A. L. SCHLÖZER te *Gottingen*, geïntituleerd: *Echte bescheiden van* LODEWIJK ERNST *Hertog van Brunswijk Lunenburg* &c. Uit het Hoogduitsch vertaald uitgegeven. Bladz. 22.

„ *Voogdijſchap en Adminiſtratie des Her-* „ *togs als Repræſentant, zijnde die van den* „ 13 *Januarij* 1759, *tot den* 8 *Maart* 1766, „ *en die welken daar op volgden tot de* „ *uitbarsting der Noord-Americaanſche On-* „ *lusten met Grootbrittanniën ten Jaare* „ 1775, *ontegenzeggelijk de beste Jaaren* „ *der Republiek zijn geweest gedurende de* „ 18*de Eeuw*." Een tijdperk derhalven, dat bij ſommige oplettende beſchouwers der Lotgevallen van het Vaderland is vergeleken geworden, met die aangenaame en ſtille kalmte, welke bij den opmerkzamen Scheeps of Vlootvoogd al dikwerf wordt aangemerkt, als de zekere voorbode van eenen op handen zijnden ſtorm, welks geweld door gepaste voorzorgen te ontwijken of te verminderen, alle zijne oplettendheid en kundigheden vereischt, om in dat geval de Hem aanbetrouwde kiel voor het ſtranden of verbrijzelen op gevaarvolle klippen te bevrijden. Wel aan, laten wij op het zekere geleide van de Staatsregisters van dien gelukkigen tijd, (welks herdenking den oprechten Beminnaar van het Vaderland, in de daarop gevolgde Jaaren van inwendige Verdeeldheden en Volksrampen, zoo vaak eene

ge-

gevoelige traan ten ooge uitperste,) een kort overzicht doen, van de voornaamste gebeurnissen die er hier te Lande voorvielen, sints het sluiten van den Vrede te *Fontainebleau*, tusschen *Vrankrijk*, *Spanje*, *Engeland*, en *Portugal*, en die, welke te *Hubertsburg* tusschen de Hoven van *Weenen* en *Berlin* getroffen werdt, door welke beiden heuchelijke Evenementen geheel *Europa* bevredigd werdt, en de Ingezetenen van den *Nederlandschen Staat* zich verheugen konden over het onwaardeerbaar geluk van Vrede naar buiten met alle de Zee- en Landmogendheden, en het genot van Rust en Welvaart van binnen, waardoor het Bestuur zich in de gelegenheid gesteld zag, om niet alleen aan 's Lands gevestigde Constitutie de hand te houden gedurende de al vast aannaderende *Meerderjarigheid des Erfstadhouders*; maar ook om de donkere wolken van twisten en oneenigheden, die nog boven sommige Etablissementen van den Staat in afgelegene Werelddeelen hangende bleven, op de gelukkigste wijze te verdrijven, en langs dien weg, die kostbaare Bezittingen, en den uitgebreiden Handel hunner Ingeze-

tenen op dezelven, voor alle In- en Uitheemisch geweld te verzekeren.

Hoe onbetwistbaar zeker, uit de door ons in het voorgaande Boek bijgebragte voorbeelden der netelige twisten, gevoerd tusschen de *Staaten van Holland* en die van *Stad en Lande*; tusschen de *Vroedschapsleden te Dordrecht onderling*; en tusschen de *Staatsleden van Overijssel* en de *Magistraature* en *Gemeenslieden der Stad Campen*, gebleken is, dat het hier en elders niet mangelde aan Lieden, die op den duur knabbelen bleven aan de in 1747 en vervolgens gelegde hegte grondvesten van 's Lands oude en wettige Staats- en Stadhouderlijke Regeerwijze; het is echter niet minder zeker, dat verre weg het grootste en aanzienlijkste deel van 's Lands Hooge Machten en deszelfs Bewooneren, de sprekendste bewijzen aan den dag legden, dat zij dezelve van harte waren toegedaan, en volkomen gezind bleven om de voordelen derzelver op alle gepaste wijzen te bestendigen. Duidelijker bleek dit niet, dan bij den aanvang des Jaars 1763, het Jaar waar in '*s Lands Erfstadhouder*, op den 8 *Maart* den ouderdom van 15

Jaa-

Jaaren ſtond te bereiken, en welken onderdom, volgens de Staatsbeſluiten op de Voogdij en Succesſie van het Erfſtadhouderſchap bepaald, dien Vorst bevoegd maakte om zitting te neemen in de Hooge Staatscollegien, ten einde van nabij bekend te worden met de wijze van delibereren en het beſtuuren van 's Lands gewichtigſte belangen aldaar gebruiklijk, en aldus op die wijze met de vereischte kundigheden toegerust, daarin een werkelijk aandeel te kunnen neemen op den dag Zijner Meerderjarigwording in 1766. Immers deden de *Gelderſche Gedeputeerden ter Generaliteit*, reeds op den 21 *Januarij*, aan de Afgevaardigden van de overige Gewesten een voorſtel, tendeerende, om die Vergadering in tijds bedachtzaam te doen worden, op het bepalen van den voet, waarop te dien dage aan den inhoud van de bevorens genomene beſluiten op eene gepaste en welvoeglijke wijze behoorde voldaan te worden, met dat gevolg, dat reeds vier dagen daar naa, door de *Gedeputeerden tot de Militaire Zaaken* (in welkers handen het voorſtel ten fine van advis was geſteld geworden) een Rapport uitgebragt, en in eene Reſolutie geconver-

teert werdt, in substantie behelfende, „ *dat*
„ *op den 8ste Maart, eene plechtstatige*
„ *Commissie, bestaande uit 8 Leden, en den*
„ *Griffier van H. H. Mog., aan Z. H. zou-*
„ *de worden gedeçerneert, om dien Vorst*
„ *naar ouder gewoonte te complimenteeren,*
„ *met de vermeerdering van zijne Jaaren,*"
en voorts te informeeren, „ *dat het H. H.*
„ *Mog. hoogst aangenaam zoude zijn, wan-*
„ *neer Z. H. bereid en genegen was, om*
„ *op den volgenden dag, door eene Commis-*
„ *sie uit hun midden daar toe benoemd,*
„ *van het Stadhouderlijk kwartier afge-*
„ *haald, en vervolgens in hunne Vergade-*
„ *ring, en in die des Raads van Staate,*
„ *geintroduçeert te worden, en in beiden,*
„ *naa aflegging van den Eed van geheim-*
„ *houding omtrent het verhandelde, plechtig*
„ *zitting te neemen.*" Eene Resolutie, wel-
ke niet alleen door den jongen Vorst met ge-
noegen vernomen, maar die ook op den be-
paalden dag, in alle deelen ten uitvoer werd
gebragt, op eene wijze, overeenkomende met
de Ceremoniën en Festiviteiten, als waar-
mede ten Jaare 1747 zijnen Doorluchtigen
Heer Vader, in de voornoemde Collegiën
zich in den ledigstaanden Stadhouderlijken

Ze-

Zetel plaatste, en het roer van Staat dadelijk ter handen nam. Ook hier, willen wij ons onthouden van een omslachtig verhaal van de Plechtigheden, en de Vorstelijke Maaltijd, die op dien dag door *Z. H.* aan 's Lands Hooge Regeerderen op het *Oude Hof* gegeven werdt, te leveren: doch oordeelen het desniettegenstaande niet ongepast, om, ten betoge, hoe cordaat en Vaderlandlievend 's Lands Bestuurderen op dien tijd over *Z. H.* en den Regeeringsvorm dachten, hier eene plaats in te ruimen, aan de uitmuntende Aanspraak die den toenmaaligen *Præsident des Raads van Staate*, zijnde den *Grave van Wassenaar Twickelo*, *Grietman van Franekeradeel*, zoo aan de Commissie van *H. H. Mog.* die den jongen Vorst in dien Raad geleide en aanbeval; als aan Hoogstdezelve in Persoon deedt, zich aldus ten aanziene van den Raad, doende hooren.

„ De plechtige inleiding van *Z. D. H.*
„ in dezen Rade, levert ons de heerlijkste
„ stoffe van vreugde en vergenoegen uit.
„ De Raad betuigd die gevoelens aan *U*
„ *Ed. Mog.* tevens met die van ware dank-
„ zegging voor de welgepaste aanspraak en
„ zegeningen die wij zoo even van *Uw*

„ *Ed.*

„ *Ed. Mog.* hebben mogen aanhoren. Wij
„ verklaren den hoogen Perſoon van Z. D.
„ H. ten uiterſten aangenaam aan den Raad.
„ Wij zullen van onzen kant alles tragten
„ toe te brengen om aan het oogmerk van
„ de komſte Z. H. alhier te voldoen. En
„ gelijk Zijne tegenwoordigheid ons vereert;
„ zoo twijffelen wij geenſints of Hoogstdes-
„ zelfs ijver en naarſtigheid om bekwaam-
„ heid in het ſtuk der Regeering te erlan-
„ gen, zal aan den Raad genoegzame nieu-
„ we ſtoffe van verheuging en verwondering
„ uitleveren. Wij bedanken ook *Uw Ed.*
„ *Mog.* voor het mededeelen van de gedra-
„ gene zorge voor het geheim, en van het
„ afleggen des Eeds van dien, door Z. H.
„ bij handtasting ter Vergaderinge van *H.*
„ *H. H. Mog.* gedaan." En zich tot den
Vorst in het bijzonder wendende, vervolg-
de dien Edelman aldus: „ Dus mogen wij
„ dan ons tot *Uwe Doorluchtige Hoogheid*
„ wenden, en denzelven van harte alhier
„ verwelkomen! Dus mogen wij dan ons
„ genoegen betuigen voor dien Stoel we-
„ derom vervuld te zien! Voorwaar een
„ heuchlijk en niet min aanmerkelijk tijdſtip,
„ vergezeld van de gelukkigſte omſtandighe-
„ den

„ den. Was het in een *Jaar des Vredes*, dat
„ Uwe D. H. het eerste licht aanschouw-
„ de; het is ook in een *Jaar des Vredes*,
„ in een Jaar dat de Tempel van Janus
„ wederom gesloten staat te worden, dat
„ Uwe D. H. de eerste stappen doet in die
„ loopbaan die thans voor U geopend wordt,
„ en aan het einde van welke de Tempel
„ der Onsterfelijkheid zich ontsluit voor die
„ geenen, wier naamen zich haare kroone
„ waardig maaken."

„ Die gelukkige omstandigheden van Vre-
„ de, die de Godlijke Voorzienigheid aan
„ ons Gemeenebest vergunt, veroorzaaken
„ dat er thans minder Zaaken van groote
„ aangelegenheid bij den Raad van Staate
„ voorkomen. De Bestiering der Gewesten
„ die het Bondgenootschap in 't gemeen
„ toekomen; de Inkomsten dezelver; de
„ Lasten daar aan gehecht, zullen stoffe van
„ Raadpleging en van Onderwijs voor Uwe
„ D. H. opleveren. Alles wat de Staaten
„ van Oorlog, de bewilliging der Bondge-
„ nooten, en de beheering van het Comp-
„ toir Generaal van de Unie aangaat, zal
„ zich hier ook allengskens aan Uwe
„ D. H. ontvouwen. — Bijwijlen kunnen
„ ook

„ ook Rechtsgedingen voorvallen, die alhier
„ zorgvuldig naargegaan en gevonnist moe-
„ ten worden. Voornamelijk zullen vele
„ zaaken tot het voeren van Oorlog en
„ Krijgstoerustingen betrekkelijk, alhier ver-
„ handeld worden, en aan de weetgierigheid
„ van Uwe D. H. bezigheden, Uw beroep
„ en denkwijze zoo waardig, in eene ruime
„ maate verfchaffen. Dezelven zullen Uwe
„ D. H. overtuigen, dat in de diepfte rust,
„ de ontzachlijkfte toebereidfelen moeten
„ gefchieden, om altoos niet alleen in eenen
„ geduchten ftaat van Tegenweer te zijn;
„ maar om, des noods, onze Verbonden
„ geftand te doen, op dat de dierbare Vre-
„ de bewaard moge worden, zonder dat men,
„ bij gebrek van genoegzame voorzorgen
„ laagheden behoeve te verdulden van trot-
„ fche vijanden: en bovendien, op dat men,
„ genoodzaakt zijnde eene hartelijke en
„ regtgeaarde vrije Nederlandfche taal te
„ voeren, ook inftaat zij dezelve krachtda-
„ dig ftaande te houden, en onzen Leeuw
„ nimmer vergeefsch te doen brullen."

„ Meer zaaken, en van verfchillenden aart
„ zullen zich hier opdoen. Het bijwonen
„ der Befoignes, zal aan Uwe D. H. de be-
han-

„ handeling van zaaken, en het aanhoren der
„ Rapporten, den netten en waren staat der-
„ zelver ontvouwen."

„ En wat word tot dit alles vereischt,
„ dat Uwe D. H. niet in den hoogsten graad
„ bezit? Vernuft, oplettendheid en leergie-
„ righeid zijn Uwe D. H. in de ruimste
„ maate toegedeeld! De heerlijke Opvoeding
„ welke Uwe D. H. grotelijks te danken
„ heeft aan eenen Vorst, wiens gedrag in
„ dezen onzen lof verre te boven gaat,
„ heeft die bekwaamheden Uwe D. H. zich
„ ten nutte gemaakt. De grondbeginselen
„ der Weetenschappen en de eerstelingen
„ der Deugden die in Uwe D. H. doorstra-
„ len, zullen nu hoe langs hoe meer ont-
„ luiken, en door het gestadig voedsel,
„ waar mede die wijze hand, die de Opvoe-
„ ding van Uwe D. H. bestiert, en door
„ Zijne zorg voor Uwe D. H. de verplich-
„ ting van gantsch Nederland op zich laadt;
„ verder opgekweekt zijnde, zullen die
„ bloeizems de heerlijkste en voor het Land
„ de heilrijkste vruchten voortbrengen! Die
„ vruchten zullen Uwe D. H. het gewensch-
„ te Voorwerp maaken van het vertrouwen
„ der Overheden, en van de liefde der In-

„ ge-

„ gezetenen! En wat heerlijker belooning is
„ er voor een Vorst, dan eene algemeene en
„ op de Deugd gevestigde liefde des Volks?
„ Deze zal U, ô Vorst! nimmer misſen,
„ bijaldien Uw teder hart ook vroeg ontſto-
„ ken word voor dat lieve Vaderland, en Gij
„ deszelfs belangen, zoo naauw, jaa zoo
„ onafſcheidbaar met die van Uwe D. H.
„ verknocht en verbonden; ſtandvastig en
„ getrouw gadeſlaat, en onvermoeit zoekt te
„ bevoorderen. — Immers, hoe magtiger
„ onzen vrijen Staat is, hoe hoger de luister
„ van Uwe D. H. klimmen moet! Roem-
„ ruchtiger is het aan het hoofd van een
„ Vrij Volk te zijn, dan over eenen hoop
„ laffe ſlaaven te gebieden?"

„ Hoe onuitſpreeklijk is niet Uw voor-
„ recht, van een vooruitzicht te hebben, van
„ goed, jaa zoo veel goed aan Uw Vader-
„ land te kunnen toebrengen! Nimmer zult
„ gij met *Titus* behoeven te zeggen: *Ik heb*
„ *mijnen dag verloren!* — Langs dien weg
„ zal Uwe D. H. het beminde voorwerp van
„ verwondering, eerbied, en liefde van ons
„ allen, en van het geheele Land worden,
„ voor wien onzer aller harten geſtadig nieu-
„ we wenſchen en zegeningen zullen uitboe-

„ ze-

„ zemen; ons geene vreeze latende, dan
„ die van *Uwe Hoogheid* te verliezen; en
„ dan zullen alle de harten der laate Na-
„ komelingschap gedenkzuilen zijn van Uwen
„ geliefden Naam.”

„ Dus zullen de onvermoeide ijver en
„ zucht voor het Vaderland van *Willem den*
„ *Eersten*; de Krijgskunde en het geluk van
„ *Mauritz*; de aanminnelijkheid en goed-
„ aartigheid van *Frederik Hendrik*; de
„ schranderheid van *Willem den Tweeden*;
„ de doorwrochte Staatkunde van *Willem*
„ *den Derden*; en het samenstel der Deug-
„ den, dat in wijlen Uwen Vader, glorieu-
„ ser gedachtenisse, praalde, zich ook in
„ Uwe D. H. vereenigen, en, tot 's Lands
„ welzijn samenspannende, den luister van
„ Uwe D. H. onkreukbaar en onsterfelijk
„ maaken! Daar Gij dan nu heden voor 't
„ eerst onder 's Lands Vaderen verschijnt,
„ gedenk, dat Gij ook moet trachten een
„ Vader des Vaderlands te zijn, om aan de
„ zeven Pijlen tot eenen onverbreekelijken
„ band te dienen, en dat eerlang dat lieve
„ Vaderland aan Uwe zorgen mede vertrouwd
„ zal worden.” — Dus zal het den Lande
„ welgaan! Dus zullen onze heerlijke Gods-

 dienst,

„ dienst, onze duurgekochte Vrijheid en
„ onze kostelijke Vrede bevestigd zijn! Jaa,
„ dus zal Neerlandsch vrije Leeuw al-
„ toos met eenen van Eendracht en Macht
„ gevlogten Tuin omheind en veilig blij-
„ ven, en de luister van ons prachtig Staats-
„ gebouw, door het bloed onzer Voorou-
„ deren te zaam gemetseld, weder tot dien
„ glorietop rijzen, waarin onze roemruchtige
„ Voorvaderen hetzelve, onder Gods zegen
„ hebben weten te verheffen, &c.

Spreekend' bewijs, onzes inziens van de toenmalige heerschende denkbeelden der hooge Regeeringsleden, omtrent de handhaving der Constitutie; en welke gunstige uitzichten zij in de toekomst hadden, om zich het heil van den Vrede, dat *Europa* te beurte viel, ten nutte te maaken, dat ook bijzonder bleek door het neemen van verscheidene besluiten, uit welken men duidelijk bespeuren kon, dat zij ernstig gezind waren, om de nog aanhangige verschilpunten of vijandelijke desseinen, in afgelegene Werelddeelen aan de hand gehouden, of op nieuw ondernomen wordende, ter belaging van den welvaart der Ingezetenen en 's Lands Onafhangelijkheid, op eene mannelijke en met hun Souverein

ge-

gezach overeenstemmende wijze te keertegaan, waar van wij nu het een en ander kortelijk opgeven moeten.

En dan verdiend al aanstonds onze opmerkzaamheid, dat niettegenstaande door de onmiddellijke handeling der Staaten met *Engeland*, en door het sluiten der Vredestractaaten te *Fontainebleau* en *Hubertsburg* de Algemeene Vrede herboren was, echter de verschillen tusschen de Opperhoofden der *Engelsche* en der *Nederlandsche Oostindische Maatschappijen*, over den Handel in die afgelegen Gewesten, sints eenige Jaaren ontstaan en aan de gang gehouden, nog verre van beslist en afgedaan bleven. Hadt men hier te Lande, ten tijde van den ontvlamden Oorlog tusschen *Vrankrijk* en *Engeland*, in 1759 gewichtige redenen, om zich over de mishandelingen der *Engelschen* aan de weerlooze Koopvaarders te beklagen; de *Bewindhebberen der O. I. C.* hadden reeds te dien tijde geen minder oorzaak tot klachten, over de belemmeringen die hunnen Handel in de *Indiën* moest ondervinden van de Bedienden der *Engelsche Oostindische Maatschappij in Bengalen*: en niet alleen dit, maar ook over de vijandelijke en ge-

weldige bedrijven die den *Engelſchen Commandeur* TINKER zich veroorloofde, toen hij, ondanks de aan hem bewezene vriendnabuurlijke hulpe op *Batavia*, door het proviandeeren van zijn Esquader, de onbeſchaamdheid hadt, om ter zaake van het niet ſalueren zijner Vlag, niet alleen op een Nederlandsch Schip met ſcherp te ſchieten; maar ook hetzelve wegteneemen, en van dit vijandelijk gedrag kennis te geeven aan den *Gouverneur Generaal* VAN DER PARRA, ten zelfden tijde, dat hij den Bevelhebber over een Schip der Maatſchappij, zonder noodzaak dwong, om hem, zonder voldoening, eene quantiteit Proviant, beſtaande in Vleesch, Spek, en andere Mondbehoeften afteſtaan, en waar aan deze, uit hoofde van de overmacht der *Engelſchen* had moeten voldoen. Handelingen, die niet nalaten konden, om de Onderderhandelaars der Maatſchappij te *Londen* aan te ſpooren, van dit alles aan hunne Committenten hier te Lande verſlag te geeven, en bij die gelegenheid aan dezelven te vertoonen, *dat daar zij geene de minſte voldoening op alle hunne rechtmatige en billijke klachten, over de vrije inzameling van de Salpeter; over de ſtoornisſen in den*

waathandel, *en over andere verongelijkingen de Maatſchappij toegebragt*, *hadden kunnen erlangen*, *hun verblijf te Londen als geheel onnut kon worden aangemerkt*, *waarom zij insteerden op hun terugontbod*, *als wanneer zij van alles nader mondelijk rapport zouden doen*, en welk verzoek dan ook ſpoedig toegeſtaan zijnde, ten gevolge hadt, dat de geſchillen ter kennis van de *Algemeene Staaten* werden gebragt, te meer, daar dezelven hunnen voornaamſten grond ontleenden van de verſchillende interpræatien, die door de Opperbevelhebberen en andere Geëmploijeerden der beiden Handelmaatſchappijen in de Oostindien, gegeven werden, aan den waren zin der Tractaten van Koophandel en Navigatie, tusſchen de beide Natien geſloten in de Jaaren 1667, en 1674, waar van de finaale beſlisſing en uitſpraak, buiten alle bedenking aan *H. H. Mog.* en aan het *Cabinet van Londen* behoorde, en het was ingevolge dat verzoek, dat de Eerstgenoemden niet aarzelden, om op den 4 *Januarij* 1764 eene Reſolutie te neemen, in welken zij, naa een kort verſlag van de langdurige twisten, tusſchen de Bedienden der beiden Maatſchappijen in de *Indiän*, en den

vruchteloozen uitslag der gehoudene Conferentien tot opruiming derzelver te *Londen* gehouden, gegeven te hebben, aan den Koning van *Engeland* te verstaan gaven: „ dat „ schoon de subsisteerende Tractaten van 1667 „ en 1674 duidelijk en klaar waren, zij echter „ oordeelden, dat het verschil zonder uitstel „ door een nader Declaratoir, zoo van *Zijne* „ *Majesteit*, als van *H. H. Mog.* behoorde „ te worden getermineerd, en de beiden „ Directeuren van de wederzijdsche Com„ pagnien geordonneerd, zich daar naa te „ gedragen, en door hunne Bedienden in „ *Bengalen* te doen observeeren; vermits „ het te duchten ware, dat zoo lange zij hun„ ne sustenuen nopens den zin der Tracta„ ten bleven inhæreeren, de Compagnie „ hier te Lande tot geen afkomst der sub„ sisteerende pointen in verschil zoude kun„ nen geraken, en 'er inmiddels nieuwe on„ lusten en verwijderingen tusschen dezel„ ven zouden kunnen ontstaan. Redenen, „ waarom *H. H. Mog.* aan Z. M. verzoch„ ten, het daartoe benodigd Declaratoir, „ hoe eerder zoo beter met hen geliefde „ te constateeren, en in zoo verre zulks „ niet zoo spoedig als zij hartelijk wenschten,

„ zou-

„ zoude kunnen geschieden, in allen gevalle
„ met hen bij provisie order te stellen, om
„ voor te komen, dat geene nieuwe feite-
„ lijkheden werden gepleegd. — Zij hadden
„ wel met genoegen door den *Grave van*
„ *Welderen* vernomen, dat het Z. M. in-
„ tentie was, dat 'er niets zoude onderno-
„ men worden tegens de Compagnie de-
„ zer Landen, en dat zoo zulks mogt ge-
„ beuren, dat de Engelsche Compagnie niet
„ zoude worden gesoutineerd, en er gede-
„ clareerd was, dat men verlangde in goe-
„ de termen van vriendschap met de Neder-
„ landsche Compagnie te zijn, en er geene
„ intentie was, om eenige hostiliteiten
„ tegen dezelve te committeeren; dan, dat
„ H. H. Mog. echter vernamen, dat dit
„ alles niet beantwoordde aan het bedoelde
„ oogmerk, vermits gemelde Directeuren
„ met veel aandrang bleven beweren, dat
„ de verbindtenissen die hunne Bedienden
„ met den *Nabab van Bengalen* hadden
„ aangegaan, en de dadelijkheden die zij als
„ Geallieerden van denzelven tegens de Ne-
„ derlandsche Compagnie hadden gepleegd,
„ niet strijdig waren met de Tractaten die
„ tusschen Hun en Z. M. subsisteerden, en

„ vervolgens ook op die gronden hadden
„ tragten te justificeeren het gedrag van
„ hunne Bedienden in *Bengalen*.

„ Dat zij, om deze en andere daar nog
„ bij gevoegde redenen, zich derhalven flat-
„ teerden, dat Z. M., aan de Directeuren
„ van de Engelsche Compagnie wel zoude
„ gelieven te verbieden, uit hoofde van
„ eenige verbindtenissen met den *Nabab van*
„ *Bengalen*, het zij als zijne Geallieerden,
„ of onder eenig ander prætext, hoegе-
„ naamd, eenig geweld of Actie van vijand-
„ schap tegen de Nederlandsche Compagnie
„ te plegen, of haar in hare verkregene voor-
„ rechten te benadeelen, en dezelve voorts
„ te gelasten, dat verbod door haare Be-
„ dienden in *Bengalen* behoorlijk te doen
„ achtervolgen. Dat zij, verder bereid wa-
„ ren, een gelijk verbod te doen, en gelij-
„ ke ordres te geeven aan de Nederlandsche
„ Compagnie, vertrouwende dat zulks het
„ bekwaamste middel zoude wezen, om tot
„ 'er tijd toe, dat Z. M. en *H. H. Mog.*
„ zich nopens den zin der Tractaten nader
„ zouden hebben verklaard, alle verdere ver-
„ wijderingen tusschen de beiden Compagnien
„ voor te komen; tevens oordeelende, dat

om

„ om daaromtrent van wederzijden meerder
„ gerustheid te hebben, over en weder zou-
„ de dienen te worden gecommuniçeerd, de
„ orders die de Compagnien aan hunne re-
„ ſpective Bedienden in *Bengalen* zouden
„ zenden." &c.

Op deze wijze poogden *H. H. Mog.* de belangen en rechten van hunne Ingezetenen, tegen alle inbreuken te beveiligen, het welk ten gevolge hadt, dat eerlang de bron dier klachten in *Bengalen*, niet alleen geſtopt werdt, maar dat ook de Maatſchappij dezer Landen, door het roemvol ten einde brengen van eenen lang gevoerden Oorlog tegen den Koning van het Eiland *Candia*, (bewerkt en aan den gang gehouden door de wangunstige Britten) zich niet alleen in hun wettig recht wisten te handhaven; maar ook bij het eindigen van denzelven, zodanige nieuwe voordeelen van den overwonnen, en reeds verjaagden Koning diens Eilands te bedingen, dat daar door eene nieuwe Bron van Welvaart voor de Maatſchappij en het geheele Vaderland geopend werdt, ten duidelijken betoge, hoe zeer de Nederlanders zich nog in die dagen bij de Inlanders wisten te doen re-

respecteeren en eerbiedigen, in weerwil van de aanhitsingen der onderkruipende *Engelschen*, door welken dien Oorlog, tot onderdrukking en bederf van den Handel der Nederlanders in die Gewesten, voornamelijk berokkend was geworden. De heerlijke zegepraal die de Maatschappij, aan het einde van dien fellen krijg, bij het tekenen van het Vredesverdrag, en na het leveren van niet minder dan *negen Veldslagen* in minder dan twee maanden tijds, onder het opperbevel van den dapperen *Gouverneur van Ceilon* de *Baron* VAN ECK, ten Jaare 1765 te beurte viel, verdiend dat wij dezelve hier eenigsints nader doen kennen, en zulks dies te meer, om dat wij in het vervolg van deze Geschiedenis, ons in de gelegenheid zullen bevinden, om onze Lezeren te berichten, dat alle de toen verkregene voordeelen aan de Maatschappij ontrukt, en aan de *Engelschen* afgestaan werden, bij den schandelijken Vrede ten Jaare 1784 te *Parijs* gesloten, waardoor een einde gemaakt werdt aan den allerverderfelijksten Oorlog die de Republiek immer gevoerd heeft, en welken alleen door het ten top voeren van de

ramp-

rampzaligste twisten en verdeeldheden, onder vele Ingezetenen hier te Lande was bewerkt geworden.

Immers, het was den zoo even genoemden dapperen *Gouverneur* VAN ECK in het Jaar 1765 niet genoeg, dat Hij de Legermacht van den door de *Engelschen* opgehitsten en trouwelozen Koning van *Candia*, in *negen Veldslagen* vernielde, en hem zelve uit zijne Residentie en van zijnen zetel verdreef; maar hij hadt hem ook in weerwil van zijne voorheen betoonde trotschheid aan de Nederlanders, derwijze in de engte gebragt, dat Hij het aan hem door den overwinnaar voorgelegde Vredestractaat ondertekende, waarbij hij zich zelven, ondanks zijne Koninglijke waardigheid, tot een Vasal of Onderdaan van *H. H. Mog.* en de *Edele Maatschappij* vernederd zag, daar Hij hen plechtig erkende. *I. als de wettige Souverainen van alle de Landen die de Compagnie van het begin des Oorlogs op het Eiland bezeten hadde, en wel met naame het Koningrijk Jaffanapatnam, het Eiland Manaar, Culpitty, de Colombose Dessavony, het District van Gale, en die van Mature, Batticalo, en*

Trin-

Trincononomale, met alle de Landen, Provinçien, Gebieden, en Districten, welken van ouds onder die plaatsen behoord hadden; afstand doende van alle Rechten en Prætensien welken hij op denzelven immer gehad, of geprætendeerd mogt hebben. II. *Stondt hij aan de Compagnie, de Souverainiteit in vollen eigendom af; van alle de Zeestranden rondom het geheele Eiland, ter breedde van eene singaleesche mijle landwaards in.* III. *Beloofde Hij aan de Compagnie, en alle derzelver Bedienden, volkomene vrijheid te geeven, om de kaneel* (éene van de voornaamste Producten van het Eiland) *in zijne Landen, en zelfs voor het grootste gedeelte door zijne eigene Onderdaanen te laten schillen.* Een voorrecht, dat de Maatschappij voor den Oorlog jaarlijksch aan Hem verzoeken moest, en dat haar alsdan, niet dan onder zeer naauwe bepalingen, en allerleije voorwendselen werdt toegestaan. Al verder, stelde Hij zich onder de verplichting, IV *om alleen aan de Compagnie, en aan geene andere Europeänen, alle de op zijn Territoir vallende Producten, op de aangewezene plaatsen, Gale, Colombo, of Matura, tot de bij het Tractaat gefixeer-*

fixeerde en bepaalde Prijzen te zullen leveren (*) V. *Zou de Maatschappij, alleen de bezorging hebben van alle Buitenlandsche Goederen die de Koning in zijn gebied nodig zouden hebben en begeren.* Wijders verbondt de Laatstgenoemde zich VI. O*m aan de Compagnie op Batticaleo en Trinconomale zoodanige Houtwaren te zullen leveren, als zij zoude begeeren en nodig oordeelde.* Voorts beloofde de Koning VII. *met geene andere Europeesche Natien, dan met de Heeren*

(*) De Maatschappij bedong bij die gelegenheid de voortbrengselen van dat uitgestrekt en kruidrijk Eiland tot de volgende geringe prijzen, als: *voor iedere Baal fijne Caneel vau 88 ponden, 5 Pagoden*, of 24 *Guldens Hollandsch. Voor een pond Peper vier stuivers. Voor een Pond Koffiij twee Stuivers. Voor elke quantiteit van* 26000 *Nooten* 8 *Rijksdaalders, en voor de* 100 *Ponden zuivere Wasch* 25 *Rijksdaalers.* — Wanneer men nu de ontzettende veelheid van *Caneel, Peper, Nooten,* &c. die jaarlijks hier te Lande aangebragt werden in aanmerking neemt, en dan daar bij nagaat, tot welke hooge prijzen dezelven verkocht of afgeleverd werden, dan laat het zich zeer gemaklijk vatten, dat alleen dit gedeelte des Tractaats, onberekenbaare voordelen aan de Maatschappij en het geheele Vaderland heeft opgeleverd.

ren Hollanders alleen, *correspondentie te houden*, *veel min met de eerste eenige contracten of verbonden te sluiten*, *belovende om alle vreemde Europeërs die op het Eiland insluipen mogten*, *bij ontdekking aan de Compagnie te zullen overleveren.* En eindelijk VIII *werden de Hollandsche Gezanten ontheven van de slaafsche eerbetoning*, *die zij voorheen bij hunne verschijning ten Hove aan den Koning bewijzen moesten*, *door hem op eene demoedige en knielende wijze*, *van verre te naderen*, *wanneer hun slechts vergund werdt*, *hem in het ver verschiet te mogen zien*, *en dan hun dezelfde Eerbewijzen toegestaan*, *die de Koning voor zich zelven in acht wilde genomen hebben.* — Wij hebben de moeite genomen, den gelukkigen afloop der zoo lang gevoerde Oorlogen in die rijke *Oostindische Gewesten*, eenigsints uitvoerig op te geven; dewijl wij die bij anderen niet hebben vermeld gevonden, welligt met oogmerk, om de hoegrootheid van het verlies dier gewichtige Volkplanting, ten Jaare 1784 het lieve Vaderland in het algemeen toegebragt, voor het onderzoeklievend en waarheidminnend gedeelte der Natie verborgen

gen te houden (*) Laaten wij ons nu met een beschouwend oog van het *Oosten* naar het

(*) Wij bedoelen, dit zeggende, de gekunstelde manier, op welke de bekende Historieschrijvers over den rampzaligen Oorlog met *Engeland* in 1779 aangevangen, en door den schandelijken Vrede in 1784 te *Parijs* gesloten, geëindigd, geschreven hebben, *eensdeels*, door de schuld van dat onheil te werpen op hun, die zoo gaarne door eene bijzondere handeling met *Engeland*, in den *Haage*, of te *Londen*, over de Voorwaarden van bevrediging wilden gehandeld hebben; in onderscheiding van andere eerste Toongevers in *Holland* en elders, die volstrekt begeerden, dat de Vrede ons door *Vrankrijk* bezorgd wierdt. En *anderdeels*, door dien zij slechts als in het voorbijgaan melding maaken, van de ontzettende nadeelen die de Republiek werden toegebragt, door de *Afstand van Negapatnam*, en *de toelating der vrije Vaart in de Molukkische Eilanden aan de Engelschen*, het welk de doodsteek gaf aan den voordeeligsten Handeltak der Oostermaatschappij, namelijk den *uitsluitenden Specerijhandel* in die gewigtige Bezittingen: gezwegen van de toestemming, *in de continuatie van het schandelijk en vernederend salueeren der Engelsche Vlag*. Hoe hard en onverduwbaar die Pillen voor de Hoofdbeleideren van den Oorlog ook zijn mogten, zij slikten die echter door, op aandrang en bedreiging van de VERGENNES, wiens verzekeringen *dat Hij de Republiek eenen heilzamen en eervollen Vrede zou bezorgen*, als Godspraken geloofd werden doch waarvan niets gekomen is. Daar aan alleen was het te wijten, dat men alle aanbiedingen van En-

Westen begeven, om te bezien, op welk eene wijze de gewigtige belangen van eenen der Nederlandsche Volkplantingen aldaar gelegen, door de Cordaate en Eensgezinde besluiten van 's Lands Hooge Machten gehandhaafd werden, tegen de gevaarlijke en moordzuchtige opstanden der Inlanderen, door welken zij zich, ten kosten van het leven der Europeaanen, in het bezit der Colonie *Berbiçe* poogden te stellen, doch waar in die muitelingen, door het spoedig aanvoeren van genoegsaame verdedigingsmiddelen, en het aenwenden van jaa wel gestrenge maar echter hoogstnodige maatregelen, nog ter goeder uure beteugeld werden.

Im-

Engeland, om in den *Haag* of te *Londen* te handelen, op eene trotsche wijze van de hand wees, verkiezende liever dat 'er te *Parijs*, dan onder het oog van den Souverein dezer Landen, in den *Haage*, over 's Lands dierbaarste aangelegenheden gehandeld werde, niet zoo zeer, om daar door het waare welzijn des Vaderlands te bevoorderen; maar veel meer, in de hoope, dat zoo DE VERGENNES woord mogt houden, Hem bij de Natie voor te stellen als den Redder van het veege Vaderland, en de eenige Bewerker van desselfs geluk, waar van hij bij alle gelegenheden breed opgaf, en waarom hij door velen als eene Godheid geëerbiedigd werdt.

immers, hoe zeer de muiterij sints eenigen tijd, hier en daar onder de Zwarten het hoofd had beginnen op te steeken, en dat de maatregelen met de weinige voorhanden zijnde verdedigingsmiddelen genomen, hadden te wege gebragt, dat het vuur van opstand zich niet algemeen verspreidde, jaa dat men hier te Lande zelfs de gerustste llendste berichten ontfing; zoo nam dit niet weg, dat het bij aanhoudendheid onder de assche smeulen bleef; en eindelijk in den beginne des jaars 1764 met een vreeselijk geweld ten dake uitsloeg over de geheele uitgestrektheid der Colonie, en dat wel op eenen Zondag, ten zelfden tijde dat de meeste Eigenaars of Directeuren der Plantagien, zich in de Kerk, ter waarneeming van den Godsdienst, bevindende waren. Het rumoer, dat zich door het schieten met buitgemaakte Snaphaanen en Pistolen, en het openbreken van kassen en kisten, wel spoedig van de eene Plantagie tot de andere uitbreidde, duurde den geheelen dag en den daar op volgenden nacht, geduurend welken tijd, de Zwarten alle de hun voorkomende Blanken op eene deerlijke wijze om het leven bragten, terwijl het getal der Oproerlingen van

uur tot uur derwijze vermeerderde, dat hun getal weldra tot tusſchen de 6 en 700 koppen was aangegroeid, welken zich, uit hoofde van de weerlooze toeſtand der Plantagien, in eenige weinige uuren van een aantal derzelver meesters maakten, het welk hun dies te gemakkelijker viel, gemerkt vele Blanke Bewoneren, uit vreeze van door dien Zwarten hoop vermoord te worden, het beſluit namen, om door eene verhaaste vlugt naar het Kasteel of *Fort Nasſau*, of naar de hooger gelegene Bovenplantagien te retireeren, waardoor de Muiters de handen ruim kregen, om allerwegen de gruwlijkſte geweldenarijen aan Gebouwen en Goederen te bedrijven, voorwendende, dat zij nu meesters van de Colonie en van de Bezittingen der Blanken geworden waren, en zij zich niet langer van *Christenen* zouden laaten beheerſchen. Intusſchen hadden de gevluchte Planters, vernomen hebbende wat er op de Plantagien te doen was, zich met de hunnen naar zekere Plantagie, in de nabijheid der Kerk gelegen, begeven, alle middelen aanwendende om zich aldaar te verſterken, in hoope van ſpoedige hulp te verkrijgen; dan, hoezeer de *Gouverneur*

no-

HOGENHEIM deswegens de nodige bevelen had gegeven aan eenen zich in de Rivier bevindenden Slavenhaalder, zoo werdt die order, *deels* door de onwil van de Matrozen, en *deels* door de beangstheid van eenige Regeeringsraden voor het verlies hunner goederen, die zij in het slavenschip deden brengen, verijdeld, en de al vast op hulp en ontzet hoopende Planters tot het besluit gedreven, *om met* de Muiters een verdrag aan te gaan, bij welken zij eenen vrijen aftocht bedongen: doch naauwlijks waren eenigen van hun aan boord van de Vaartuigen gestapt, of de verraderlijke *Zwarten*, vingen het ijsselijkste moordtooneel aan, dat men immer zag vertonen. Zij, welken niet doodgeschoten of in het water versmoord werden, stonden der moord en wraaklust, door het aanrichten van de wreedste folteringen en mishandelingen ten doele, en zeker zou dit het lot van alle Christenen geworden zijn, zoo niet de dappere *Gouverneur* HOGENHEIM het besluit genomen had, om met behulp van een Schip dat uit *Suriname* kwam, en met 100 Soldaten bemand was, de Opstandelingen te keer te gaan, niettegenstaande 'er reeds gebrek aan ge-

noegzamen voorraad op hetzelve was. De Rivier opvarende, had hij het geluk op een der overweldigde Plantagiën post te vatten, en leverde vervolgens slag aan de Muiters, met dat gelukkig gevolg, dat hij deezen met groot verlies voor zich heenen dreef, en hen eenige nabijgelegene Plantagien ontnam, waardoor den Opstand eenigermaate gestild, en de voorgenomen moord aan alle de Blanken nog ter göeder uure verhinderd werdt, echter niet zonder groote beangstheid aan de zijde der Planteren, dat de op de vlucht gedrevene *Zwarten*, met eene ontzettende overmacht weldraa terug zouden kunnen keeren, om met eene verdubbelde woede hun boos opzet te volvoeren.

Inmiddels hadden de Hoofden des Bestuurs van de in rep en roere staande Colonie, niet verzuimd, om van den akeligen toestand van zaken, aan de Hooge Regeering der Westindische Compagnie hier te Lande, zoo spoedig mogelijk bericht te geeven, welken zich dan ook directelijk bij *H. H. Mog.* vervoegden, met dringend verzoek om eenen dadelijken onderstand van Krijgsvolk en Scheepen naar de *Berbiçe* te doen afgaan, het welk ten gevolge hadt, dat *H. H. Mog.* drie

Fre-

Fregatten van Oorlog, onder bevelen van de Capiteinen *Haringman*, *Bisdom*, en *van Ooijen*, met een aantal Manfchappen derwaards henen zonden, om met de Troupen die in *Demerarij* en de *Barbados* waren zich te vereenigen, en door de krachtdadigfte pogingen de in opftand zijnde Negers tot onderwerping te dwingen, en de voornaamfte opftokers derzelver, die zich aan zoo vele moorden en andere gruwelijkheden hadden fchuldig gemaakt op te vangen, en hunne welverdiende ftraffen te doen erlangen. Nog voor het einde des Jaars daagde de begeerde hulp, zoo uit het Vaderland, als uit de naburige Colonien op, en reeds op den 26 *December* leverde dezelve eenen geduchten flag aan de Muiters, waarin een ontzettend aantal van hun ter neêr gehouwen, en de voornaamfte Belhamels gevangen genomen werden, van welke 'er meer dan 100 tot het ondergaan van de ijsfelijkfte doodftraffen verwezen werden, het welk zulk eenen fchrik onder de naar elders gevluchte en zich fchuil houdende Negers verwekte, dat omtrent 3000 van dezelven zich met tekenen van berouw, en fmeekende om vergiffenis aan den Overwinnaar, kwamen

men aanmelden, en die hen ook geschonken werdt, door alle welke maatregulen, de opstand weldraa gedempt, en de Colonie in eenen staat van rust en orde gebragt werdt, tot geene geringe vreugde van allen die in het behoud derzelver, en den welvaart des Vaderlands een wezenlijk belang stelden, en welk genoegen vervolgens niet weinig vermeerderd werdt, toen de *Staaten van Holland*, ingevolge het advis van den HERTOG VAN BRUNSWIJK, niet alleen het besluit namen, *om de Geïnteresseerden in de Colonie de Berbiçe te ontheffen, van de voldoening der onkosten, welken het zenden van Schepen, Troupen, en Ammunitie, tot demping van den Opstand veroorzaakt hadden*; maar ook bovendien, *om gedurende* 10 *Jaaren een Post op den Staat van Oorlog te brengen, voor het in dienst houden van een toereikend getal Militairen, ter beveiliging van de Westindische Etablissementen, voor zulke en soortgelijke onheilen, als waaraan de Berbiçe, bij gebrek van Defensie, was bloot gesteld geweest*. Een besluit, dat door *Vriesland* en *Overijssel* ter Generaliteit wel van de hand gewezen werdt, maar dat echter ten uitvoer werdt gebragt, en den weg baande, dat

door

door den zoo even genoemden HARTOG, het allesints nuttig voorstel ter tafel van de *Staaten van Holland* inkwam, tendeerende *om van de Manschappen, bij gelegenheid van den Opstand naar de Berbice afgezonden, een Regiment Mariniers of Zee-Soldaten op te richten en in dienst te houden, bijzonder ten nutte van de Colonien van den Staat, vermits dezelven dies te maer bekwaam zouden worden, tot het doen van Zeetochten en den Militairen dienst in die afgelegene Gewesten noodzaaklijk vereischt wordende*: doch waarop echter geen besluit viel, tot geen gering misnoegen van den Voorsteller, die het in dienst stellen en houden van zodanig een Corps *Mariniers*, met het hoogste recht allernoodzaaklijkst keurde, en derhalven in dien tijd reeds het plan vormde, dat naa verloop van eenige Jaaren, alhoewel op eenen meer uitgewerkter en respectabeler voet en sterkte, tot Consistentie is gebragt geworden door den *Admiraal* VAN KINSBERGEN, zoo als wij te zijner tijd en plaatse in het vervolg nader zullen opgeven. (*)

Bij

(*) Daar de HERTOG VAN BRUNSWIJK te dien tijde zoo veel heeft toegebragt, om de *Colonie de Berbi-*

Bij deze twee belangrijke staalen, dienende ten betoge, dat men hier te Lande in die gelukkige dagen met ernst gezind was, om de Eer en Onafhangelijkheid der Republiek, en de belangen der Ingezetenen te handhaven, tegen hun die dezelven bestonden aan te randen, kunnen en moeten wij nu nog een *derde* voegen, bestaande *Eensdeels*, in een verslag, door welke wijze en voorzich-

bice voor de Geïnteresseerden in dezelve, (die meest te Amsterdam 't huis hoorden), te conserveeren, heeft zijnen Levensbeschrijver te weinig gezegd, toen hij wegens dat geval dus schreef: „ *Geduurende* „ *zijne Voogdijschap, viel de bekende Opstand in de* „ *Colonie de Berbice voor.* — *De* HERTOG *kreeg* „ *bevel om een Corps Troupen te samen te brengen,* „ *ten einde die voor de Stad Amsterdam zoo importan-* „ *te Colonie, wederom onder gehoorzaamheid te bren-* „ *gen. In weinige weeken was het Corps geformeerd,* „ *en met bekwame Officieren, op welke men zich verlaten kon, benevens alle nodige toebereidselen voorzien.* „ *Alles gelukte naar wensch, en de rust wierd in de* „ *gezegde Colonie volkomen hersteld.*" Zie het Werk van *Profr.* SCHLÖZER *Bladz.* 25. Want uit de Staatsresolutien van dien tijd blijkt, dat hij niet alleen *order kreeg, om de Berbice te hulp te komen*, maar, *dat Hij daar toe de dringendste Voorstellen deedt, en bijzonder ijverde, om in het vervolg aan alle de Colonien vereischte bescherming te bezorgen.*

zichtige maatregelen, in die dagen, eene gevreesde Vredebreuk met den *Keizer van Marocco* werdt voorgekomen; en Anderdeels: hoe 's Lands Staaten, door het aanneemen eener fiere en gewapende houding, de roofzucht der *Algierijnen* en andere Roofnesten aan de Middelandsche Zee gelegen, wisten te beteugelen, ten nutte van de Koopvaardije dezer Landen.

Bekend is het bij elk die zich eenigsints in 's Lands Geschiedenissen geoeffend heeft, dat de Vriendschap der Opperhoofden van de vijf Barbaarsche Roofnesten aan de Middelandsche Zee gelegen, door de Zeehandeldrijvende Mogendheden van *Europa* niet anders verkregen en onderhouden werdt, dan door het toezenden van zeer aanzienlijke Geschenken, van zoodanige Europeesche Voortbrengselen, Kunstwerken, Kledingstukken, Ameublementen en Kostbaarheden, als in die Landen onbekend zijn, en door de grilzieke en wellustige Vorsten van die Roofnesten begeerd werden; en dat zoo dra eene Europesche Mogendheid zich ongenegen of schoorvoetende betoonde te zijn, om aan die grillige begeerten dier Despoten te voldoen, zulks bij hun een genoegsame rede

 op-

opleverde, om vijandelijkheden te beginnen tegen de weerlooze Koopvaarders die zich in de nabijheid van hun gebied vertoonden, waar van het eerste sein doorgaans bestondt, in het gevangen zetten, of op staande voet verbannen van de Consuls of andere geaccrediteerde Personen, van die Mogendheid over welkers vooronderstelde karigheid of onwilligheid, ten aanziene van hunne eisschen en begeerten, zij t' onvreden waren. Eene handelwijze uit welke geredelijk te bespeuren is, dat Hij die de meeste en kostbaarste Geschenken zond, ook de grootste Vriend van den Despoot was: en omgekeert, dat Hij, die fermiteit genoeg bezat om zijne eisschen afteslaan, of de hoeveelheid en waarde der gevraagde Kostbaarheden te verminderen, gevaar liep, om zijne handeldrijvende Ingezetenen door die Roofnesten in hunnen handel belemmerd, of in hunne Personen mishandeld te zien, en dus doende, met den Roover in Oorlog te geraken. Dit in het oog houdende, zoo laat het zich gemakkelijk vatten, *dat het niet spoedig terug zenden van een gebroken Uurwerk, met bijvoeging van een geheel nieuw tot een weergae, en het niet ontfangen van een kostbaar present voor de Doch-*

ter

ter des Keizers van Marocco, *van H. H. Mog. begeerd*; *en dat in Spanje*, *op een der Postcomptoiren was t' zoek geraakt*, te dien tijde, aan dien zoo even genoemden Despoot eene rede van ongenoegen tegen de Hollanders aan de hand gaf, welke hij spoedig blijken liet, door aan hunnen Consul, *de Heer* DEMETRIO COLLETTY, (een man, die 44 jaaren in het Marocaansch gebied gewoond hadt, en uit dien hoofde aldaar zeer geaccrediteert en in aanzien was) zonder eenige wettige rede te geeven, een bevel t' huis zondt, niets minder behelzende, dan, *om binnen den tijd van drie dagen het Maroccaansch gebied te ruimen*, en dewijl door het voldoen aan dat bevel, alle vriendnabuurlijke betrekkingen, tusschen *H. H. Mog.* en den *Keizer* als geschorst moesten beschouwd worden, zoo duchtte men hier te Lande, dat eene Vredebreuk met dat Roofnest onvermijdelijk was. Dan, het kwam tot dat uiterste niet, en de Vrede bleef bewaard, vermits de *Staaten* en *Zijne Maroccaansche Majesteit*, door hunnen Consul te *Gibraltar* de Heer BUTLER, hunne verwondering over des Keizers handelwijze te kennen gaven; *alleen*, (zoo als hij daar na te verstaan gaf)

om

om dat hij COLLETTY *verdacht hieldt, van het zenden van voorraad aan de Spanjaarden, waar van echter het ongerijmde duidelijk te bespeuren was, vermits hunnen Gezant volkomen bereidvaardig was, om in eigen persoon zijne onschuld te komen bewijzen, mits Hij van zijne veiligheid zich volkomen kon verzekerd houden*: het welk ten gevolge hadt, dat de Moorsche Dwingeland, zich eerlang handelbaar toonde, in zoo verre zelfs, dat hij den Consul niet alleen vrij verklaarde van de tegen hem ingebragte beschuldiging; maar dat Hij ook aan *H. H. Mog.* verzocht, dat zij hem wederom, voorzien met aanzienelijke Geschenken, bevorens opgegeven, en ruim 50,000 Guldens in waarde belopende, ten zijnen Hove zouden zenden. Dan, hoe zeer de Staaten met genoegen zagen, dat hunnen Ouden Dienaar zijne functiën wederom konde hervatten; zoo toonden zij zich des niet te min ongenegen, om aan des Keizers begeerte om nieuwe Geschenken, voor diemaal te voldoen. Zij beschouwden dien eisch buitensporig, en lieten hem hun finaal besluit bekend worden, hierin bestaande: *dat zij het vermiste præsent voor zijne Dochter, bestaande in*

twee

twee paaren Braseletten, met fijne Paarlen omzet, door het zenden van twee andere paaren vergoeden zouden, en dat zoo draa het gebroken Horologie gerepareert was, Hij hetzelve, vergezeld met een weergal van dezelfde qualiteit, konde verwachten met het eerstvarende Oorlogschip naar de Middelandsche Zee gedestineerd. Met welke Resolutie de Keizer weldraa van zijne eisschen afzag, zich met het toegezegde bevredigen liet, en de opgevatte vreeze voor eene Vredebreuk ten eenemaal verdween. Eene Resolutie dies te heilzaamer, wijl dezelve kort daar naa aan den *Dey van Algiers* al mede eerbied en ontzag inboezemde voor de Staaten, toen zij ferm genoeg waren, om zich op eene nog ernstiger wijze tegen zijne vorderingen om rijke Geschenken te verzetten: want toen gemelde *Dey* de zoo vaak begeerde Kostbaarheden niet zag opdagen, deedt hij de Staaten niet alleen met eenen Oorlog bedreigen, maar begon zelfs vijandelijkheden te plegen tegen hunnen *Consul* ELLINKHUYZEN, en den *Capitein* VIS, het welk zij aanmerkten als een hoon de geheele Natie aangedaan, en die zij uit dien hoofde gezind waren krachtdadig te wreeken, wanneer het

den

den *Dey* gelusten mogt, om met zijn vijandig bedrijf te blijven voortvaren. Want ziende, dat vriendelijke vertogen niets afdeden, besloten *H. H. Mog.*, op voordragt van de *Staaten van Holland*, om met den meesten spoed, een getal van *zeven Fregatten* uit te rusten en naar de Middelandsche *Zee*, op de hoogte van het Algierijnsche Roofnest te zenden, ten einde langs dien weg hunne voorstellingen klem en nadruk bij te zetten en den roofzuchtigen *Dey* tot rede te brengen, het welk dan ook eene gewenschte uitwerking te *Algiers* te wege bragt, want naauwlijks had men daar de mare vernomen, van de aanstaande komst en verschijning der Hollandsche Oorlogschepen, of het bleek duidelijk, dat die bedreigende houding toereikende was om den *Dey* tot rede te brengen, daar Hij van zijne eisschen en het plegen van verder geweld afzag, waardoor de Vrede bewaard, en de Schepen der Handeldrijvende Ingezetenen van alle schennis en overlast bevrijd bleven.

Terwijl deze en meer andere gebeurenissen, in meerdere of mindere maate eenen onmiddelijken invloed hebbende op de wezentlijke belangen van Volk en Vaderland,

in

in het het toen rustig en gezegend Vaderland, en deszelfs Buitenlandsche Bezittingen voorvielen, naderde den jeugdigen ERFSTADHOUDER al vast het bepaalde tijdstip van zijne Meerderjarigheid, het welke Hem bevoegd en geregtigd zoude maaken, om niet alleen een werkelijk aandeel in de Deliberatien van 's Lands Hooge Machten te verkrijgen, maar ook, om aan het Roer van Staat de teugels des Bewinds, door in de Poesessie van zijne Hem aangeboorene Erffelijke Waardigheden te treden, in handen te neemen. Een Evenement, dat door alle welmeenende Liefhebbers van den bloei en welvaart des Vaderlands met een reikhalzend verlangen werdt te gemoete gezien, en bij de Natie over het algemeen werdt aangemerkt; als een middel dat in de hand der Voorzienigheid zou verstrekken, om den toenmaligen geluk-staat der Republiek nog aanmerkelijk te verhoogen, en den reeds wijden omvang van Volkszegeningen al verder en verder uit te breiden, vermits zij op de beste gronden vertrouwden, dat zoo wanneer de jonge Vorst, (die zich in het vak der Staat- en Regeerkunde zoo zeer geoeffend en bekwaam had

had gemaakt; (*) en die daarenboven zoo rijkelijk deelde in de hoogachting en liefde des geheelen Volks,) aan het roer van Zaaken kwam, het ook niet feilen zoude, aan het verbeteren en dadelijk herstellen van verscheidene zaaken, welken reeds in vroeger jaaren redres vereischt hadden; doch het welk was achtergebleven; *deels* door de kostbaare en geldverslindende Oorlogen waar in den Staat was ingewikkeld geworden: *deels* door den vroegen en ontijdigen dood van den voortreffelijken FRISO, die het herstel van al het vervallene in den Lande zoo zeer ter harte nam, dat Hij onder den last bezweek: en *eindelijk*, door het daar op gevolgd Tusschenbewind, het welk van nieuw aanleiding gegeven hadt, tot het voeren van zodanige verschillen, als in vroeger tijdvakken uit een Stadhouderloos Bewind waren voort-

(*) Zulken onzer Lezeren, die aangaande het gezegde in den Text nadere opheldering begeeren, kunnen deswegen hunnen weetlust bevredigen in het Iste DEEL *van des Prinsen Levensbeschrijving*, *Bladz.* 218 *en verv.* alwaar wij Zijn voorbeeldig gedrag bij de Raadplegingen, door echte berichten van geloofwaardige Mannen van dien tijd gestaafd hebben.

voortgevloeit, en welken dies te moeijelijker op te ruimen waren, om dat zij hunnen voornaamsten grond ontleenden, van eene verkeerde toepassing van de Souvereiniteit der bijzondere Gewesten, waardoor de behartiging van de wezentlijke belangen des geheelen Bondgenoodschaps in sommige gevallen uit het oog verloren werden. — Men denke of zegge hier niet, dat zij, welken in die dagen, op die wijze dachten, onnodige of overdrevene wenschen te kennen gaven, of zich met een luchtbel vermaakten; want zij hadden voor die gedachten de voorbeelden van vroeger dagen in hun voordeel, daar hen de Geschiedenis allerwegen deedt zien, dat er aan den gang van veele zaaken des Bestuurs, een veel spoediger en geregelder beweging gegeven wierdt, wanneer 'er zich een bekwaam *Eminent Hoofd* aan het Roer van Staat bevondt, dan in die beiden tijdvakken waarin de Republiek van hetzelve verstoken was. En pleegden zij de ondervinding van het aanwezig tijdvak raad, ook deze pleitte niet minder voor de wettigheid van hunne gevoelens: want hoe gelukkig en gezegend 's Lands toestand, over het geheel genomen, ook zijn mogt, en

hoe zeer 'er alle redenen waren, om zich van derzelver duurzaamheid, (bij het bestendig behartigen van eene *gewenschte Eendracht*, en eene *waare zucht voor 's Lands Vrijheid en Onafhangelijkheid*) verzekerd te houden; 'er waren toch met dat alles nog veele belangrijke zaaken onafgedaan gebleven, welkers herstel reeds voor lang had behoren bij der hand genomen te worden, en het welk men met de komst des *Erfstadhouders* aan het hoofd des Bestuurs, op den 8 *Maart* 1766 te gemoete zag, te meer, daar het uit de plechtige Begroetingen en Aanspraaken in de Hooge Collegiën van Regeering op dien dag aan WILLEM DE VIJFDE gedaan, duidelijk te bespeuren was, dat 'er veel tot dien tijd was uitgesteld, en dat de Leden derzelver zulks op de zekerste gronden verwachtende waren. Het is deze aanmerking die ons nu als met de hand geleid, tot de overweging van die belangrijke gebeurenis, waardoor men te dien dage vrij zeker stellen mogt, dat de laatste hand gelegd werdt aan het groote werk van de voltooijing der in 1747 gevestigde Regeerwijze, en dat men ernstig gezint was, tot het daarstellen van alle die maatregelen, welken eene strekking hadden,

om

om de rust en eendragt van binnen, en den luister en het aanzien des Lands naar buiten, op duurzame gronden te bevestigen. Luttel moeite zou het ons kosten, wanneer wij ons hier toegeven wilden, om in navolging van anderen een aantal bladzijden te vullen, met eene beschrijving van de veele Ceremonien, Plechtigheden en openbaare Vreugdebedrijven, welken op dien dag, zoo in den *Haage*, als in alle de Steden en Dorpen van het Vaderland in acht genomen en bedreven zijn geworden, welken allen als zoo veele bewijzen voor de waarheid van het zoo even gezegde behoren aangemerkt te worden: dan, daar wij ons van dien omslachtigen arbeid onthouden willen, bepalen wij ons veel liever, om eenige trekken op te geeven uit het geene 'er te dier tijd in *Hollandsch Raadzaal*, en *in het juichend 's Gravenhage* omging, ten einde onze opmerkzaame Lezeren te doen zien, dat 'er een Hemelsbreed verschil was, *tusschen het geene aldaar gezegd en betuigd, en tusschen het geene aldaar werkelijk ten uitvoer gebragt is geworden*, en dat toen reeds de slang heimelijk onder het gras verscholen lag, die na verloop van eenige jaaren openlijk te

voorschijn kwam, en aan de hartader van 's Lands Constitutie en Welvaart derwijze knaagde, dat beiden in dien poel van de bitterste Volksrampen waar in een groot deel van *Europa* geraakt is, werdt medegesleept, en waar van de Natie nog heden ten dage de treurigste gevolgen moet ondervinden.

In de daad, wanneer men het Register der verplichtendste Aanspraaken, Gelukwenschingen, en plechtigste Betuigingen, op dien gewoelvollen dag aan de jonge Vorst gedaan, naleest, dan is men gedwongen om te geloven, dat niet slechts zij die het woord voerden, maar ook geheel de Natie zich met het denkbeeld streelden, dat hu de gouden Eeuw voor het dierbaar Vaderland was aangelicht, en dat de oude zaaden van Twist en Tweedragt, over het *nuttige* of *schadelijke van eene zogenaamde vrije Staatsregeering*, of *van eene Staats- en Erfstadhouderlijke Regeerwijze*, met wortel en tak waren uitgerooit, en dat elks ziel gezuiverd was van dien schadelijken naarijver, waardoor velen, in vroeger dagen, in het denkbeeld verkeerden, dat door de laatstgenoemde te veel gezachs en invloeds was toegekent

aan

aan den STADHOUDER, waardoor de Vrijheid des Vaderlands, en den Welvaart der Ingezetenen zouden kunnen belaagd worden. En van hier, dat de zich alles goeds voorstellende Vorst ook geene bedenking maakte, om dat alles als de echte taal van het hart der Spreekeren aan te neemen, en aan zijne zijde te betuigen: „*Welk een genoegen het*
„ *voor Hem was, te mogen zien, de liefde*
„ *en genegenheid waarmede de Staaten en*
„ *geheel de Natie, Hem ontfingen bij het*
„ *aanvaarden van de Hooge Charges en*
„ *Waardigheden, welken aan Hem, uit*
„ *kracht van de vastgestelde Successie waren*
„ *toebetrouwd.*" Hij schroomde des ook niet te verklaren: „ *dat Hij zich altoos zou*
„ *bevlijtigen, om door zijn gedrag daar-*
„ *aan te beantwoorden. Hij althans kon*
„ *hun verzekeren, dat Hij alle zijne krach-*
„ *ten en vermogens zoude inspannen, om*
„ *den bloei en voorspoed, waar in Hij het*
„ *geluk had de Republiek te vinden, te*
„ *zullen helpen vermeerderen, en den Gods-*
„ *dienst en de Vrijheid te helpen handha-*
„ *ven, bereid zijnde, ten allen tijde zijn*
„ *Goed en Bloed daar voor op te zet-*

 ten."

„ ten." (*) Dan, wanneer men met een oplettend oog, de pas voorafgegaane, of kort daar op gevolgde verrichtingen op dien zelfden Feestdag beschouwd, dan ontdekt men duidelijk, dat alle die betuigingen en plichtplegingen niet anders dan lippenwerk was, daar men den jongen Vorst, door het voorleggen, en doen tekenen van vooraf bepaalde, doch in de daad ongerijmde en onnodige *Instructien* of *Commissiebrieven*, als een *Amptenaar* of *gebroodden Dienaar* beschouwde en behandelde, die zijne waardigheid niet aanvaardde uit krachte van *Geboorte* en *Erfrecht*, maar uit hoofde van de loutere gunst van hun, uit wiens handen Hij die *Lastbrieven* ontfing en aannam, door welke daad Hij aan banden gekluisterd werdt, welken Hem van dien dag af en vervolgens, dat gezach en dien invloed benamen, welken 'er onvermijdelijk nodig waren, om aan het verbeteren en herstellen, van de nog aan-

(*) Zie het *Art. woord van Z. H. op de aanspraak van den Heer* VAN BRONKHORST, *Præsident van hun H. H. Mog.* te vinden in de Resolutien dier Vergadering van den 8 *Maart* 1766.

aanwezig zijnde Gebreken in de voornaamste Takken van Bestuur, met vrucht te kunnen werkzaam zijn. Eene handelwijze derhalven, die duidelijk doet zien, dat men, ondanks alle de vleijende Eerbewijzingen en diepe Buigingen, die men aan en voor den Vorst betoonde, den ouden zuurdeesfem in het binnenste behieldt, en onder den glimpigen schijn van eene hartelijke zucht voor de Conservatie der Vrijheid, en eene bijzondere Waakzaamheid tegen de belaging derzelver door de Stadhouderlijke macht, het onbeperktst gezach voor zich zelven, en voor zijne Succesfeuren bankvast maakte, en bij gevolg, den Stadhouder ontzette van dien noodzaaklijken invloed, die Hij nodig had, om onder den Goddelijken zegen, en met de vereenigde pogingen der Hooge Regeerings-leden, de Vrijheid en den Welvaart des Vaderlands tot den hoogsten trap van geluk te voeren.

Wan-

(*) Om het gezegde in den Text, belangende de LASTBRIEVEN op den 8 *Maart* 1766 aan Z. H. *in Goudene Doozen* overhandreikt, aan minkundige Lezeren meer duidelijk te maaken, zal het (onzes inziens) zijne nuttigheid hebben, hier iets over te

nee-

Wanneer men de zoo even aangestipte, doch zorgvuldig bedekt gehoudene handelwijzen op

schrijven van het geene wij deswegens gezegd hebben in het Iste DEEL *der Levensbeschrijving van Z. H. Bladz.* 314 *en verv.* — „ *Wie ooit* (schreven wij aldaar) „ *de Unie van* UTRECHT *met aandacht* „ *gelezen heeft, weet, dat het geeven van een Last-* „ *brief, met die* GRONDWET *niet streedt, maar daar* „ *mede overeenstemde, zoo lang de* STADHOUDERS *uit* „ *dat oogpunt konden beschouwd worden, als waarin zij* „ *in de* UNIE *voorkomen.* — *Dan, dat oogmerk veran-* „ *derde in* 1747 *geheel en al, door de* Erffelijk- „ verklaring van het Stadhouderschap in de manne- „ lijke en vrouwelijke Descendenten van WILLEM „ DEN VIERDEN; *want hierdoor verloren de Staaten,* „ *zoo lang er Descendenten van* FRISO *aanwezig wa-* „ *ren, de kwaliteit, om naar goedvinden over het Stad-* „ *houderschap te beschikken.* — *Bij afsterven van de-* „ *een, had de naast aan hem volgende het onbetwist-* „ *baar recht, om den openstaanden zetel in te nee-* „ *men, en* Zijn *of* Haar *Erfstadhouderlijk Recht te* „ *doen gelden.* — *'Er kwam geene* Aanstelling, *geen* „ Commissie, *geen* Bepaling, Verschikking, *of* Ploo- „ jing *te pas. De verandering bepaalde zich alleen* „ tot de Erfgenaam; *en geenzints* tot de Erffenis zel- „ ve; *en 'er bleef voor de Staaten, naa het te-* „ *kenen van de* Acte van het Erfstadhouderschap, „ *niets anders overig, dan den rechtverkrijgenden* „ *Erfgenaam in hunne Vergadering te ontfangen, en* „ *in zijne Kwaliteiten te erkennen. De* Succesfie, „ *gaaf, en zonder aan dezelve te knabbelen, bij een* „ *sterfgeval te blijven erkennen, en den wettigen*

Suc-

op dien plechtstadigen vreugdedag," ondanks de schitterendste en uitbundigste Festiviteiten,

„ Succesfeur, *zonder eenigen hinder de behoorlijke* „ *hulde te bewijzen, was Plicht, en maakte het es-* „ *sentieel deel van het* Erfstadhouderschap *uit.* — „ *Dit de waare aart en bedoeling van het* Erfstadhou- „ derschap in 1747 *aan* WILLEM DE VIERDE *vrij-* „ *willig opgedragen, zijnde, wie bemerkt dan niet,* „ *dat al den Omslag van fraai geschrevene* Pergamen- „ ten Lastbrieven, *voorzien met het* Grootzegel van „ den Staat, *en gelegd in* Kostbaare Doozen, *in* „ 1766 *niet behoefde, dewijl* WILLEM DE Vde de „ *echte en rechte mannelijke Erfgenaam van* FRISO „ *was, en van 's moeders lijve aan, bij het haalen* „ *van zijnen eersten Ademtocht, het onbetwistbaar* „ *recht had, om op den* 8 Maart 1766 *zich in den* „ *Erfstadhouderlijken zetel te komen plaatsen, zonder* „ *daar toe, als 't ware, door de Staaten gequalificeerd* „ *te worden? Deze waarheid is zoo rond, eenvouwig en* „ *duidelijk, dat een minkundige dezelve oogenblikkelijk* „ *vatten kan, en het moet verwondering baaren dat* „ *Z. H. zulks niet opmerkte, en daarom het met ver-* „ *achting van de hand wees.*" En verder, naa vermeld te hebben, *om welke oorzaken en redenen, en door wiens toedoen, men het werk zoo wist te bestoken, dat de Vorst zelve om eene Commisfiebrief vraeg,* zoo voegden wij toen daar bij: „ *Op zulk eene listige* „ *wijze kreeg men den besten en niets ergsvermoeden-* „ *den Vorst in den strik, en deedt hem, als 't ware,* „ *door het vraagen om eene* Commisfie, *de handen* „ *uitsteeken, om zich aan* Aristocratische *en* Fœdera- „ listische ketenen *te laaten sluiten, en Hem te*

ten gehouden, zich voor den aandacht stelt, wie moet zich dan over dezelve, bij het on-

„ *vens de gelegenheid te ontnemen, om zich daar* „ *over met hoop op Suççes in het vervolg te kunnen* „ *beklagen.* — *De* 8*ste* Maart *derhalven was de dag,* „ *op welken zijne heimelijke belageren zich over hun-* „ *nen behaalden Triumph met eenig genoegen streelen* „ *konden, daar de Vorst, in plaatse van zich in de* „ *Hooge Vergaderingen te sisteeren, en derzelver Le-* „ *den te zeggen :* „ dat Hij gekomen was, om in „„ functie te treden van de Hooge Waardigheden „„ waarmede Hij, door zijne Geboorte, ingevolge „„ 's Lands Constitutie bekleed was, en op eene „„ imposante wijze, als aan en in de tegenwoordigheid „„ der Godheid, zelfs den Eed te doen in den „„ Boezem der Vergaderingen; zoo kwam Hij nu, „„ tot grievend hartzeer van zijne Vrienden, even „„ als een Solliçitant, die men uit ongehoudene „„ gunst, en tot kennelijk wederzeggen toe, met „„ een Ampt of Bediening begunstigde, zich aanbie- „„ den, en eene Commissie begeeren, en verzoeken „„ dat men Hem tot het afleggen van den Eed admit- „„ teerde!" „ *Eene* Actus, *die de Vergadering da-* „ *delijk oneindig verre boven den* STADHOUDER (die „ 'er eigenlijk de Authoriteit aan moest geven) „ *verhief, en met het volste recht, eene verlagende* „ *Contenançe, de eerste welgelukte proeve van alle de* „ *daarop gevolgde vernederende handelwijzen dien* „ *Vorst aangedaan, genoemd kan werden, dewijl men* „ *Hem behandelde als een soort van Minister, en* „ *zelfs naderhand, openlijk* EEN DIENAAR DER STAA- „ TEN *noemde.*"

onderzoeken van 's Lands lotgevallen in de daar op gevolgde Jaaren, niet tot in den grond zijner ziele bedroeven, wanneer men uit de Staatsregisters van dien tijd, de onlochenbaarste bewijzen ontdekt, dat zoo wanneer allen die eenig deel in het bestuur der publieke zaaken hadden, zich met aflegging en verzaking van oude vooroordeelen en bijzondere bedoelingen ter uitbreiding van hun gezach, en eensgezind van hart en hand bevlijtigd hadden, om met den zoo bekwamen als welmeenenden Vorst, aan het dadelijk herstel van het gebrekkige krachtdadig en gewillig de handen te slaan; het ook als dan de Republiek en hare Bewoneren niet zoude gefaalt hebben, aan dien uitmuntenden gelukstaat, welken ten tijde van 's Prinsen komste aan het Bewind, in zoo veele *Aanspraaken*, *Redevoeringen* en *Kunsttafereelen* in het verschiet getekend zijn geworden? *Staatsmannen*, *Redenaars*, *Dichters*, *Kunstschilders*, &c. allen spraken als uit eenen monde, en wedijverden, om de Natie te verzekeren dat dezelve nu voor de deure stond, en zeker te verwachten was. En in de daad, zij allen die 's Lands toestand over het algemeen

met

met opmerking beschouwden, hadden de gegrondste redenen om op die toezeggingen staat te maaken. Men waane niet dat wij hier te sterk spreeken, die zulks vermoed vestige voor een oogenblik zijn oog op de ruuwe trekken, die wij bij deze gelegenheid van 's Lands toestand geeven willen. — *Geheel Europa* was bevredigd. — De *Republiek* leefde met alle de haar omringende Zee- en Land-Mogendheden in de beste Vriendschap. — 'Er was geen de minste vreeze voor hostiliteiten *jegens de Koopvaardij ter Zee*, of vijandelijke aanvallen *op de Grenzen.* — 'Er heerschte *Rust* en *Eendracht* van binnen. — Het Legioen van Schotschriftschrijveren, die eenige Jaaren bevorens het Land met hunne Pamphletten als overstroomden, en de gemoederen der Ingezetenen in beweging gesteld en gehouden hadden, was reeds ten tijde van de *Voogdij des Hertogs* op zijnen aandrang, en door de wijze voorzorg der Hooge Machten, de pennen uit de handen gerukt; en hunne ellendige Libellen waren verwisseld geworden, door *Lof-* en *Eerzuilen*, die de voornaamste *Dichters* en de kundigste *Geschiedschrijvers* ter eere van het Algemeen Bestuur opgericht had-

hadden, waar in het dên verdienden Lof werdt toegezwaait, over de *gehoudene Onzijdigheid* en andere voortreffelijke maatregelen, in acht genomen ten tijde dat *Europa* in vuur en vlam stondt, en het heilloos Oorlogsvuur rondom het Vaderland opblaakte. — Het ging den Vaderlande in alle opzichten wel. — De *Schatkist van den Staat* werdt door het gewillig en geregeld opbrengen van de alsints draaglijke lasten, op den duur genoegsaam gevuld, om niet alleen de Leverançiers en Schuldeisschers van den Staat promptelijk te voldoen, en alle Zaaken aan den gang te houden; maar ook, om aanmerkelijke aflossingen van de Staatsschulden te doen, waar door het *Crediet van het Land*, bij Vrienden en Vreemden tot eene nog nimmer waargenomene hoogte steeg. — Mogt 'er in een of ander vak der *Fabrieken* eenige *kwijning* ontdekt worden, de opmerkende en dankbaare Vaderlander had overvloedige stof, om zich over den *Bloei der meesten* te verheugen. — De schatten van onze *Ooster- en Westermaatschappijen*, stroomden in rijkgeladene Bodems de Vaderlandsche Havens ongehinderd binnen, en men zag op de gewoone tijden des Jaars, een

een gelijk getal onbevragten derwaarts henen zeilen, om nieuwe rijkdommen in te neemen, en naar het Vaderland over te brengen. — Hier kwamen de veele duizenden *Koopvaardijschepen van onze en alle bekende Handeldrijvende-Natien bij*, die de voortbrengselen van alle wereldoorden aan en afvoerden, waardoor dit Land, in den volsten nadruk, tot een voorraadschuur en de marktplaats van geheel de wereld verheven werdt. — De *Groote en kleine Visscherijen*, bleven op den duur aan den gang, daar onze *Haringbuizen*, *Groenlandsvaarders*, en de *Visschers op de Kusten en verder afgelegene Plaatsen*, hun stil en vreedzaam bedrijf konden uitoeffenen, zonder daar in belet of gestoord te worden. — *Land- en Akkerbouw*, de *Veeteelt* &c. waren Jaar op Jaar gezegend, en leverden den Landman ruime winsten op, niettegenstaande de Producten en andere Levensmiddelen, tot zeer matige Prijzen voor alle standen te bekomen waren. — De *Arm-Comptoiren* werden niet bezwaard met een buitengewoon getal Noodlijdenden, waardoor de Bestuurderen derzelver in staat waren, om zonder bezwaar van 's Lands of Stads-kassen, de Armen uit de Fondsen der

Ge-

Gestichten ruime onderstanden te doen. — De Rijkdommen en Schatten die door de groote voordeelen van den bloeijenden Handel, de Geldkisten van de veele vermogende Ingezetenen te boorde toe vulden, en als 't ware deden overstromen, stelden hun niet alleen in staat, om door het deel nemen in voordeelige Buitenlandsche Geldnegotiatiën op hooge Renten, de omgelegen Natien aan hun cijnsbaar te maaken; maar zij veroorzaakten ook, dat den mingegoeden doch braaven Burger, tot eenen zeer matigen Interest de benoodigde Capitaalen bekomen kon, tot het aanvangen of meerder doorzetten en uitbreiden van hunne Handelbedrijven, Fabrieken, Trafieken en Neringen; waardoor zij hunne omstandigheden van Jaar tot Jaar verbeteren, en den welvaart hunner Huisgezinnnen van tijd tot tijd bevoorderen konden. — En daar elk, welke Godsdienstige begrippen hij ook volgde, zijnen Godsdienst vrijelijk uitoeffende, ontdekte men nergens den schadelijken Religiehaat en Secte-ijver; Geleerdheid, Kunsten en Weetenschappen vonden aanmoediging en bescherming. — Kortom: *het ging den Vaderlande, en allen die een gepast gebruik van de algemeene Zege-*

nin-

ningen maaken wilden, in den volsten zin wel. (*) Men oordeelde dus wel en te recht, dat

(*) Vraagd men bewijs voor het hier ter nedergestelde, niets is gemakkelijker dan om dit in eenige bijzonderheden aan te stippen. — Wij zullen ons alleen tot de navolgende bepalen. — In plaats dat 's Lands Staaten genoodzaakt waren om *Geldnegociatien* te doen, losten zij jaarlijks importante sommen van de schulden, in vroeger dagen gemaakt af, die 42 *Millioenen Guldens* bedroegen in 7 Jaaren. — De meeste *Schuldbrieven* bleven ondanks de laage Intrest van 2½ pCt. niet alleen hunne volle waarde behouden, maar stegen zelfs tot 10 pCt. boven het Capitaal. — Men kruimelde niet, om de Interessen traag en maandelijks te betalen, maar zoo dra de Consenten in de eerste of tweede maand des Jaars bepaald waren, kon elk Rentheffer de Interessen van alle zijne Obligatien geregeld en zonder verwijl ontvangen. — *Leveranciers* kregen, zoo draa zij hunne Rekeningen inleverden, Ordonnantie van betaling op dezelve gesteld, en elk achtte zich gelukkig zijne Waaren aan het Land te kunnen leveren. — Alle *Amptenaaren* konden staat maaken, dat op den verschijndag van hunne Tractementen, dezelve reeds afgepast lagen, wanneer zij de moeite namen om die te laten ontfangen. —— Jaarlijks zag men tusschen de 25 en 30 rijke *Oostindische Schepen* binnenkomen, en even zoo veele ter lading uitloopen. — Uit de *Westindiën*, en uit andere Landen, kwamen eenige honderden binnen. —— 180 a 190 *Haringbuizen*; 180 a 200 *Groenlands en Straatdavidsvaarders*, werden jaarlijksch uitgerust. — 150 a 160

dat 'er geene beletselen waren, om de nog onvervuld geblevene wenschen, van allen die 's Lands Vrijheid en Onafhangelijkheid, en het behoud van der Ingezetenen tegenwoordi-

160 *Kabeljaauwhoekers* en een menigte van *Visschers-pinken*, die op de kusten alle Vischsoorten vingen, en op de Zeedorpen t' huis hoorden, voeren gestadig af en aan, en leverden den Rederen ruime winsten. — De *Boter* goldt 20 à 22, de 80, de *Kaas* 10 à 12 Guldens de 100 ponden. — Beste *Tarwe* 17 à 19, de *Rogge* 11 à 12 Schellingen de Zak. — *Boekweit* 21 à 22, *Gerst* 16 à 17, *Haver* 11 à 12, *Paardeboonen* 15 à 17, en *Koolzaad* 30 à 31 *Ponden Vlaamsch* het Last. — Best *Vlas* 33 à 34, ordinair 29 à 30, en slegt 26 à 27 Stuivers den steen. — Stierf 'er een aanzienlijk Persoon, het een of ander Godshuis viel een besproken Legaat uit zijne Nalatenschap ten deel. — Tot 3 of $3\frac{1}{2}$ pCt. kon den braven Burger, tegen eene onderhandsche Schuldbekentenis, en zonder eenig verband dan zijne eerlijkheid en goede trouw, aanzienelijke Capitaalen ten gebruike verkrijgen, waardoor Hij in weinig Jaaren in staat was, om zich van zijne zaaken te ontdoen, en in een *Proveniershuis* voor zekere somme Gelds, zijn onderhoud te verzekeren, gedtuurende de overige rustige jaaren die Hij nog te leven had, en van hier, dat de toeloop zoo sterk was, dat men het een geluk rekende, in zulk een huis te kunnen worden op- en- aangenomen. — Wie, die zich alle die bekende daadzaaken herinnert, voelt geen traan in het oog drijven, over het gemis van die Volkszegeningen, sints onzen Rijkdom in Armoede en Schaarschheid veranderd is?

dige Zegeningen en Voorrechten op het harte droegen, door 's Lands Hooge Machten te zien vervuld worden, welken alleen daarin bestonden, dat 's Lands in de daad zwakke en ontoereikende *Zeemacht*, in dien geduchten staat gebragt werde, als vereischt werd, om de eer van de *Nederlandsche Vlag* door jaloursche Nabuuren op de Zeeën te doen eerbiedigen, en eene krachtdadige bescherming aan de *Koopvaardij* en de *Volkplantingen* te kunnen verlenen, en tevens tot het op de been brengen en houden van eene *Landmacht*, toereikende genoeg om de *Vaderlandsche Grenzen* voor eenen vijandelijken aan of inval van vreemde Legerbenden te beveiligen, en in zekerheid te stellen. Dit toch waren onderwerpen, die sints eenige jaaren eene aanmerkelijke verbetering nodig hadden, doch waaraan, ondanks de dringendste voorstellen in vorige Jaaren gedaan, nog nimmer met vereischten ernst de hand geslagen, veel min beantwoord geworden was, niet zoo zeer door eene volslagene onmacht om zich dat alles aan te schaffen, dan wel, uit hoofde van de zoo zeer uit een loopende sentimenten van *de Staaten der onderscheidene Gewesten* over

die

die aangelegene en belangrijke onderwerpen; daar de eene ijverde voor het geene de andere min noodig keurde; het welk ten gevolge hadt; dat aan het eene zoo min als aan het andere eene genoegzaame verbetering of herstel was bezorgd geworden. Een Defect of Gebrek; dat zich in vroeger Jaaren, wanneer zich geen uitsteekend Hoofd aan het Roer van Staat bevondt, bijzonder had doen kennen; doch dat telkens verminderde, wanneer men tot de oude en rechte paden wederkeerde; en op welks verbetering men nu zoo veel te zekerder hoopte, daar men nu een *Erfstadhouder* ten zetel zag stijgen, wien het noch aan *Bekwaamheden*, noch aan goeden *Wil*; noch aan *Liefde voor het Vaderland* mangelde; om door voorbeeld en invloed, tot wegneeming der verschillende gevoelens; ten nutte van den Staat mede te werken.

Genoeg gezegd; (onzes oordeels) om onze opmerkzaame en der waarheid hulde bewijzende Lezeren, den waren toestand van het Vaderland in die gelukkige dagen te doen kennen! Laaten wij nu onzen weg vervolgende, uit de zuivere bronnen waar uit wij ons Geschiedverhaal scheppen; trachten op

ſpeuren, aan welke oorzaaken is toe te kennen, dat 'er in de laater opgevolgde Jaaren, aan de hoog geſpannen verwachting van het grootſte en voornaamſte gedeelte der Natie zoo luttel beantwoord is geworden. En dan blijkt al aanſtonds, in tegenoverſtelling van het gene door velen, (die het op de in 1747 herſtelde, en in 1766 in volle werking gebragte *Staats- en Erfſtadhouderlijke Regeerwijze* zoo bijster geladen hadden,) in onzen leeftijd is beweerd geworden, dat de oorzaak niet moet gezocht worden in den *Perſoon des Erfſtadhouders*, noch in den *Regeeringsvorm*, van welke Hij, *door de Vrijwillige vastſtelling van de Succeſſie in de beide Linien*, een wezenlijk deel uitmaakte: want 's Lands Registers geven de duidelijkſte bewijzen aan de hand, dat zoo draa WILLEM DE VIJFDE de op hem gedevolveerde Waardigheden aanvaardt hadt, Hij ook door daadzaaken toonde, gewillig en bekwaam te zijn, om aan Zijne beſtemming te beantwoorden, wanneer men ſlechts het nodige vertrouwen in Hem ſtelde, en Zijnen invloed door tegenkantingen of gehechtheid aan vooroordeelen en begrippen niet poogde te beletten. Dit althans bleek duidelijk in de uit-

uitspraaken over eenige verschillen, die reeds eenen geruimen tijd, onder verschillende Collegien van Bestuur in *Vriesland* waren gevoerd en aan de hand gehouden geworden, en nu al spoedig aan Hem ter beslissing werden opgedragen. Geschillen, uit welkers afloop, en uit de wijze op welke *sommige Leden van Bewind in Vriesland*, hunne gevoelens omtrent eene *Staats- en Stadhouderlijke Constitutie* aan den dag legden, voor elken opmerkzamen ten duidelijksten is op te maaken, niet alleen, dat sommigen zich met de *Constitutie* niet hartelijk en welmeenend vereenigen, en deszelfs voorschriften en bepalingen niet opvolgen wilden; maar dat zij daar en boven vermetel genoeg waren, om zich eenen directen en vinnigen aanval op dezelve, en bijzonder op de *wezentlijke Rechten en Præeminentien van den zoo onlangs opgetreden* ERFSTADHOUDER te veroorloven, in zoo verre zelfs, dat Hij genooddrongen werdt om dezelven, zelfs bij herhaling, op de nadrukkelijkste wijze te verdedigen, eerst tegen de *Leden van het Hof van Justitie*, en daarna tegen *een gedeelte der Staatsleden* van dat Gewest, ter zaake, dat zij zich niet alleen tegen des Prinsen Deçisoire uitspraaken (op

hunne begeerten door dien Vorst gedaan) verzetteden; maar zelfs ingewikkeld beweren durfden, dat het kennisneemen en tevens de beslissing van Geschillen, tusschen de Leden des Bewinds ontstaan, aan Hoogstdezelve niet toekwam. Wij zullen om der kortheid te bevlijtigen, ons thans onthouden, om den loop dier langduurige en hevig gevoerde Twisten, *over in de daad zeer weinig om het lijf hebbende Onderwerpen*, aan onze Lezeren uitvoerig mede te deelen; (*) doch ter blijke tot welk eene hoogte men het werk opdreef, zal het zijne nuttigheid hebben, hier eenige trekken op te geven, uit de brieven, die

(*) Waren het geene onbeduldende onderwerpen, dat men Jaaren agter een met elkander lag te harrewarren en te twisten, *over de Rechtbank voor wien drie Studenten te* FRANEKER, *ter zaake van gepleegde Straatschenderijen behoorden te recht te staan?* — Over *het al of niet toestaan van het leggen eeniger Houtwaren in de Stadsgrachten te* HARLINGEN? en *over het aanstellen van eenen Ontfanger der Floreenen te* SNEEK? en dat men deswegens een taal voerde, even of de Vrijheid van het Land in een eminent gevaar verkeerde, en de Ingezetenen weldraa onder een Despotiek gezach zouden gebukt gaan. Men kan dat breder vermeld vinden in het Iste DEEL *van Z. H. Levensbeschrijving*, door ons uitgegeven. Bladz. 366-386.

die Z. H. over die twisten, zijnes ondanks genooddrongen was toe te zenden, zoo aan het *Hof*, als aan de *Staaten van Vriesland*, alleen om Zijne uitspraak, uit krachte van de Hem aangeboorene Waardigheden gedaan, tegen de gedaane aanrandingen te handhaven. Op deze wijze aan het *Eerstgenoemde*, over de zaak der *drie Studenten*, voorhoudende: „ *dat zoo lang als de Submissie aan de uit-* „ *spraak der Heeren* STADHOUDEREN *in der* „ *tijd, het bekwaamste en toereikende mid-* „ *del tot Conçiliatie der discrepeerende Opi-* „ *nien, en tot wegneeming van Differenten* „ *en Oneenigheden zijn moest, en zoo lang* „ *als het Reglement Reformatoir op de Re-* „ *geering van* 1748; *waarbij het middel ter* „ *afdoening van alle soortgelijke geschillen* „ *aangewezen en vastgesteld was, en de an-* „ *terieure Delatie van de genoegsame Au-* „ *thoriteit om de Regeering in haare wet-* „ *tige Constitutie te handhaven, de grond-* „ *slagen van Zijn Erffelijk Recht en Gezach* „ *in Vriesland zouden opleveren; het ook zoo* „ *lang eene ontegenzeggelijke waarheid zou-* „ *de zijn en blijven, dat de* VERBINDENDE „ *kracht*, *en* LEGISLATIVE *uitwerking van* „ *Zijne Deçisien en Uitspraaken, bij nie-*

„ *mand minder, dan bij de Raaden van een*
„ *Hof van Justitie, aan welks hoofd Hij ge-*
„ *plaatst was, in twijffel moest getrokken*
„ *worden. Hij had daarom te minder ver-*
„ *wacht, dat het Hof op eene intrekking*
„ *van Zijne uitspraak zou aangedrongen*
„ *hebben, dewijl die, wel verre van aan for-*
„ *meele of substantieele Defecten te labore-*
„ *ren, bij het Hof zelve, van dien aart*
„ *had moeten worden gehouden, dat bij des-*
„ *zelfs brief geen sterker wapenen ter be-*
„ *strijding van die uitspraak hadden kunnen*
„ *worden aangevoerd, dan alleen eene nade-*
„ *re aanhaling en uitbreiding der voornaam-*
„ *sten van die zelfde gronden, welken bij de*
„ *overgeleverde stukken onder Zijne oogen*
„ *waren gebragt; waarom Hij dan ook geene*
„ *reden vondt, om van zijne Decisie afte-*
„ *gaan. &c.*" Al verder van de *Staaten*, die zich met het gevoelen van het *Hof* vereenigd hadden, een *Cathegorisch antwoord* vragende, op deze beiden punten: „ 1°. *Of*
„ *zij van gevoelen waren, dat de Resolutie*
„ *van 1717 tot een regel in de behandeling*
„ *van verschillen behoorde te verstrekken?*
„ 2°. *Of het hun waarlijk ernst ware, om*
„ *eene Resolutie in 1717 genomen, en die dus*
ha-

„ *haren oorſprong verſchuldigd was, aan de*
„ *omſtandigheden van die tijden, waarin de*
„ *Stadhouderlijke Waardigheid in Vriesland,*
„ *was gedestitueerd en ontbloot, van de ge-*
„ *noegſaame Authoriteit om de Regeering in*
„ *hare wettige Conſtitutie te bewaren, te-*
„ *gen zijn wettig Recht van Cognitie en*
„ *Deciſie te doen gelden?"* — En wat de kibbelaarijen over de *Harlinger* en *Sneeker* Hiſtorien betreft, ook daarover was Hij genoodzaakt aan de *Staaten* dit volgende te moeten voorſtellen: „ *Wij willen niet ont-*
„ *veinzen, niet dan met ſmert te kunnen*
„ *zien, dat het Advis van* OOSTERGOO *in*
„ *uwe Registers blijvende, even daardoor*
„ *aan dien alouden roem en luister geene*
„ *geringe atteinte zal worden toegebragt.*
„ *Want, wat zien onze oogen? Het Quartier*
„ *ſtelt voor, eene bijeenroeping van alle ſtem-*
„ *dragende Ingezetenen! En dat waartoe?*
„ *om verandering te maaken in de Regee-*
„ *ring, en de Volmachten eene bevoegdheid*
„ *te geeven die zij nooit gehad hebben! Eene*
„ *bevoegdheid,* OM IEMAND UIT ZIJNE WETTIGE
„ RECHTEN TE ONTZETTEN, EN DUS DE FUNDA-
„ MENTEELE WETTEN DES LANDS TE VERTRE-
„ DEN! *Wat monſter is dit! Welk toch zijn*

 de

„ *de Wettige Rechten, die in de onderwer-*
„ *pen van Onze verrichtingen, nopens de*
„ *zaaken van de beide Steden geraakt zijn,*
„ *en daar in belang zijn hebbende?* —
„ *Het zijn de wettige Rechten van de Har-*
„ *linger Magistraat, die door Onze brieven*
„ *van Authorisatie zijn verdedigd!* — *Het*
„ *is het Stedelijk Gezach van de Magistraa-*
„ *ten in alle de Steden der Vereenigde Pro-*
„ *vinçien competeerende, dat door Ons is*
„ *gemaintineerd en gehandhaafd, met af-*
„ *doening van alle turbatie en hindernis,*
„ *daar in bij de Magistraat, geduurende*
„ *Onze minderjarigheid geleden. Het is*
„ *eene Politieke Dispositie voormaals ver-*
„ *leend, waar aan Wij eene uitwerking heb-*
„ *ben benomen, die door andere voorbeelden*
„ *gevolgd wordende, de Ingezeten der Vries-*
„ *sche Steden weldraa onttrekken zouden aan*
„ *de betrachting van alle hunne plichten.* —
„ *Het is eene Dispositie, door de Gecommit-*
„ *teerde Raaden geheel zonder eenige be-*
„ *voegdheid gegeven, en waar uit zij, die*
„ *dezelve hebben weeten te verkrijgen,*
„ *nimmer zonder de grootste ongerijmd-*
„ *heid een wettig Recht kunnen afmeeten.*
„ *Het is eene Dispositie, die Wij uit krach-*

te

„ te van de Erffelijke, Onherroepelijke, en „ Onveranderlijke Delatie van de genoegfaame Authoriteit, tot bewaring der wettige „ Conſtitutie, aan wijlen Onzen Heer Vader „ plechtig opgedragen, in hare verdere wer„ king hebben geſtuit en buiten effect ge„ ſteld, door niet alleen de Stads-Rechten „ te handhaven, maar ook, door tegen te „ gaan de ſchennis van het Reglement „ Reformatoir. —— De Wet, GEDUURENDE „ ONZE MINDERJARIGHEID GEÏNFRINGEERD, is „ door Ons beſchermd en verdedigd, en Wij „ hebben Ons alleen bediend van het gezach „ Ons wettig opgedragen: en het is op die „ wijze, dat Wij door de verdediging en „ handhaving van 's Lands Wetten, Ons „ kwijtende van de verplichting die op Ons „ is liggende, Ons op dien weg hebben ge„ ſteld, dien Wij altoos onveranderlijk zullen „ betreden, vastelijk in het vertrouwen „ ſtaande, dat Wij dus voorgaande, ſteeds „ meer en meer zullen verſterken, die ge„ voelens van achting en liefde voor Ons en „ Onze Regeering, waarvan de Conſervatie, „ Ons waardig en dierbaar zal zijn. —— „ Jaa, wat zeggen Wij? de gevoelens van „ liefde en aankleving voor Ons en Ons Huis,

„ zijn

„ *zijn in de harten van alle edelmoedige en*
„ *rechtgeaarde Vriezen te diep geworteld,*
„ *dan dat Wij anders dan met verachting*
„ *zouden aanzien, de slinksche wegen, en*
„ *landverderffelijke kunstenarijen van sommi-*
„ *gen, wien het aan geene verkeerde lust en*
„ *genegenheid zoude ontbreken, om het Vries-*
„ *sche Volk tegenovergestelde gevoelens in te*
„ *boezemen. Trouwens, de meerderheid der*
„ *Heeren Volmachten van* OOSTERGOO, *hou-*
„ *den het Ons ten goede, dat Wij de midde-*
„ *len tot Conservatie van de liefde en achting*
„ *des Volks voor de Heeren Staaten en*
„ *voor Ons, door hun voorgeslagen, even zoo*
„ *min als kunne denkbeelden omtrent den*
„ *aart van wettige en welverkregene Rech-*
„ *ten, ooit of ooit zouden overnemen of de*
„ *Onzen maaken. Immers, het geheugt hun*
„ *en ook Ons, hoe dat weinige dagen voor*
„ *dat Wij geroepen werden om ook over de*
„ *Provincie Vriesland Onze Digniteiten te*
„ *aanvaarden, als toen ondernomen is ge-*
„ *worden, om Ons voor te houden het ont-*
„ *werp van een een Staatsbesluit, bij forme*
„ *van Instructie, waarbij de macht en au-*
„ *thoriteit aan wijlen Onzen Heer Vader,*
„ *en zijne Descendenten bij wettig Staats-*

be-

„ *besluit van* 11 *October* 1748 *gedefereert*,
„ *van Ons werdt afgetrokken*, *en waardoor*
„ *Wij dus van een wettig en welverkregen*
„ *Recht zouden zijn ontzet geworden*; *doch*
„ *welke onderneeming door een ernstig ver-*
„ *toog bij misſive van den* 13 *Februarij*
„ 1766 *is verijdeld geworden*. *Dan*, *Wij*
„ *schuiven het gordijn agter de voorwerpen*
„ *waardoor Wij meer dan eens geleerd heb-*
„ *ben*, *wat Wij te wagten hebben van de*
„ *zodanigen*, *bij welken eene volstrekte af-*
„ *keerigheid van Ons*, *en Onze wettige Re-*
„ *gering*, *zelfs te midden van*, *en onder het*
„ *genot van gedistingueerde weldaden*, *zoo*
„ *van Onze Vorstelijke Ouderen*, *als van*
„ *Ons ontfangen*, *alle andere gevoelens heeft*
„ *uitgedoofd*." Het is zoo, dat naa het ontfangen van deze veelzeggende brieven, (waarin den *Jongen* STADHOUDER bewijzen gaf, de paalen van zijn gezach grondig te kennen, en voornemens te zijn om Zijne Waardigheden tegen alle inbreuken te hand haven) de aanhangige Twisten, ingevolge Zijne uitspraak afgedaan en beslecht werden, tot blijdschap van allen die zich daardoor in hunne rechten hersteld zagen; maar dit nam niet weg, dat zij, die door het volhouden

dier

dier Twisten, hunnen tegenstand, tegen de wettige Regeerwijze en den Persoon des Erfstadhouders aan den dag gelegd hadden, eenen heimelijken wrok in hunne zielen behouden bleven, die zich in later tijd, tot onberekenbaar nadeel van 's Lands dierbaarste belangen, maar al te duidelijk heeft geopenbaard; en die te gelijk aan alle doorzichtigen geen den minsten twijffel overlaat, om te besluiten, dat 'er toen reeds, ondanks alle de uitbundige Eerbetooningen en Vreugdebedrijven, over des Prinsen komste aan het Bewind, zoo kort te voren alomme bedreven, eene partij in den Lande aanwezig was, die het 'er op gezet hadt, om de oude en hatelijke verschillen te doen blijven voortduuren, en langs dien weg de loffelijke oogmerken van den STADHOUDER, en te gelijk de zegeningen welke de Natie door zijne komste aan het roer van den Staat verwachtende was, te doen verijdelen.

Trouwens dit bleek, behalven in de zoo even opgenoemde gevallen in *Vriesland*, ook in minder of meerder maate, in andere Gewesten. Het is ons oogmerk niet, om alles wat wij daarvan in bijzonderheden

ver-

vermelden konden, onder het oog van onze Lezeren te brengen, en dus doende een groot aantal bladzijden van dit werk te vullen: dan, daar het met den aart en inrichting van onzen tegenwoordigen arbeid ten eenemaaale ſtrijden zoude, wanneer wij dit met ſtilzwijgen pasſeerden, zullen wij ons ſlechts bepalen, *tot het doen van eenige Vragen*, uit welken op het leezen derzelver, aan elk opmerkend Lezer blijken zal, dat die verſchillen en twisten, uit even dezelfde onzuivere Bron als de zoo ſtraks opgenoemden, zijn voortgevloeir.

Bleek dit in de EERSTE PLAATS niet ten klaarſten, uit de vergeefſche pogingen welken te dien tijde in het werk geſteld werden, om de netelige verſchillen, tusſchen de Staaten van *Gelderland*, *Holland*, *Utrecht* en *Overijsſel*, over het allerbelangrijkst werk, *de verbetering van den loop der Rivieren*, ſints verſcheidene Jaaren aan den gang gehouden, te termineeren, het welk niet anders dan met onderling genoegen en toeſtemming van allen kon worden daargeſteld? Hoe groot en ontzettend de verwoestingen zijn mogten, welken de Overſtromingen en Dijkbreuken ſints eenige Jaaren veroorzaakt had-

hadden; hoezeer men zich overreed hieldt; dat wanneer 'er geen spoedige verbetering aan den loop der Rivieren bezorgd werde 'er nog akeliger onheilen te duchten waren; het dadelijk ter hand slaan aan de middelen van herstel, bleef gedurende des Prinsen minderjarigheid achterwege, vermits men elkander deswegens niet konde of wilde verstaan. Toen Z. H. aan het Bewind kwam, hoopten velen dat 'er eene verandering ten goede, in dat opzicht komen zou, wanneer men, ingevolge den voorslag der *Staaten van Holland*, Z. H. tusschenkomste inriep, en Hem verzocht, om in Persoon te assisteeren bij de Deliberatiën, die over dat belangrijk onderwerp tusschen eenige Gevolmachtigden uit de vier Gewesten, en eenige Geleerde en in de Waterwerktuigkunde ervarene Mannen in den *Haage* werden aangevangen, het welk de Vorst des verzocht zijnde, volgaarne op zich nam: maar wat kon dat alles baaten, daar elk zijn bijzonder gevoelen bleef aankleven, en de een omtrent den ander geene inschikkelijkheid betoonen wilde, welke nuttige verbeteringen door deskundigen, voorgeslagen werden, naa dat zij alles aan de Rivieren in oogenschouw genomen hadden.

den, men kwam tot geen besluit. De een keurde zijn Gewest al meerder dan dat van den ander bezwaard en benadeeld: deze, dacht dat het Jaargetij te verre verlopen was om iets te beginnen: geene, oordeelde dat de kosten te hoog loopen, en het vermogen van hunne Provinçiaale Schatkisten oneindig verre te boven gaan zouden; al het welke ten gevolge hadt, dat de Gecommitteerden naa het houden van veele Bijeenkomsten, en naa het beschrijven van veel papiers met Plans, Voorstellen, en Conçiliatoiren van een scheidden, zonder eenig wezenlijk heil voor het Vaderland bewerkt te hebben.

Moet men, in de TWEEDE PLAATS, niet als uitvloeisels uit dezelfde zoo even opgenoemde oude schadelijke Bron aanmerken, de hooggaande onlusten en verdeeldheden, welken in die dagen onder de Regeerings-Collegien der Steden *Monnikendam* en *'s Gravenhage* met zoo veel bitterheid gevoerd werden, alleen over de wijze van de Magistraatsbestelling, en den waren zin der Octrooijen en Privilegien welken daar op betrekking hadden? Het geschil wierdt in de Eerstgenoemde Stad tot zulk een uiterste

gedreven, dat de eene partij door den ander werdt uitgekreten, *voor Vertrappers van de Privilegien en de Rechten der Burgeren*, terwijl anderen hunne medeleden openlijk beschuldigden, *dat zij het verwekken van Opstand en Geweld onder het Volk zouden bedoeld hebben*, toen zij riepen „ *Wapent U* „ *Burgers, wij hebben eene vrije verkie-* „ *zing!* " en het was niet dan naa veel tijdverloop, en met betoning van den grootsten tegenstand, dat de twistenden zich schikten naar de uitspraak der *Staaten van Holland*, welken zich die onlusten op eene ernstige wijze hadden aangetrokken. Een afloop, geheel verschillende, met die, welke de Twisten sints vele Jaaren tusschen de *Vroedschap* en de *Magistraat van den Haag* gevoerd, te dien tijde hadt, daar beiden de partijen eindelijk tot het besluit kwamen, om de zaak door de uitspraak van den *Stadhouder* ten einde te brengen, die daar aan ook voldeedt op eene wijze, die ten duidelijksten doet zien, dat Hij de kracht en de waarde der oude Handvesten en Privilegien erkende, en geene bedoeling had, om de Ingezetenen der Steden van de daar bij verkregene Voorrechten te ontzetten, wijl Hij ver-

klaar-

klaarde, *dat de Magistraat met de stipte nakoming der gemaakte schikkingen, gegrond op het Octrooij ten Jaare* 1525 *door* KAREL DE Vde *gegeven, in het vervolg zoude kunnen en mogen volstaan*, en met welke uitspraak de beiden partijen zich tot genoegen van alle welmeenenden in den Lande vereenigen lieten.

En overweegd men in de DERDE PLAATS, de twisten en onaangenaamheden welken al mede in dien tijd plaats hadden te *Middelburg, over des Prinsen keuze in de benoeming van den Raadpensionaris* STEENGRACHT, *tot Eerste Edele van Zeeland*; zoo ook te *Amsterdam, over de bepaling der Wedde van den Heer* VAN COLLEN, *in kwaliteit als Zijnen Repræsentant bij de West-Indische Maatschappij*, ook dan is men verplicht, om dezelven aantemerken, als schadelijke stroomen die niet dan bittere wateren voor het Vaderland in het algemeen, en voor den STADHOUDER in het bijzonder aanvoerden. Wij hebben bij gelegenheid van het te boek slaan van des *Vorsten Lotgevallen*, (in het *II Deel Bladz.* 12—36) den loop en den eindelijken uitslag dier Geschillen behandeld, en zullen ons nu onthouden, om het

 gene

gene wij toen gezegd hebben hier te herhalen; maar dewijl het tot den schakel der algemeene Geschiedenis onzes Vaderlands van dat tijdvak behoort, dat wij dezelve ook hier aanstippen, kunnen wij niet nalaten aan elk waarheidminnend Lezer te vragen, of het met de zoo vaak gedaane betuigingen, *van eene hartelijke gezindheid om het heil der Natie te bevoorderen*, eenigsints strookende was, dat de Regering der Stad *Middelburg*, (*in tegenoverstelling van die der overige Zeeuwsche Steden*) zich zoo fier en ferm verzette, tegen de aanstelling des Heeren STEENGRACHT tot *Repræsentant van Z. H. als Eerste Edele*, zoo in het Collegie van *Gecommitteerde Raden*, als in dat van de *Admiraliteit van Zeeland*; even of zulks een attentaat op de Vrijheid des Volks was? Dat zij, ondanks alle de vertogen, zoo van de jonge Vorst, als van hunne Medeleden, om zich die keuze te laten welgevallen, echter onverzettelijk bij hun stuk bleven; in zoo verre zelfs, dat zij aan hunne Gedeputeerden ter Staatsvergadering in last gaven: *dat wanneer Z. H. zijne gedaane keuze niet herriep, en dat zoo lang de Heer* STEENGRACHT *in die kwaliteit zitting hieldt, zij opstaan*

en

de Vergadering verlaten moesten? Was het bescheiden, en overeenkomende met de egards die zij aan het Eminente Hoofd der Conſtitutie verſchuldigd waren, dat zij, toen de Prins, om des Vredes wille, en ter voorkoming van eene totaale ſtremming in de algemeene zaaken, aan hunnen eisch voldeedt, en de Heer VAN CITTERS, in plaats van den *Raadpenſionaris* STEENGRACHT benoemde, en daar bij gedeclareerd had: „ *dat* „ *Hij Zijnes ondanks van een Hem toeko-* „ *mend recht had afgezien, doch met dat* „ *alles over het gedrag der Middelburgers* „ *tegen Hem gehouden, hoogstonvergenoegd* „ *en zeer gevoelig was*; zij echter op eene trotſche wijze aan Hem verklaarden: „ *dat* „ *zij geene Vrijheid hadden om van hunne* „ *gevoerde ſustenue aftegaan, maar dat zij* „ *dezelve als nog in allen deele moesten blij-* „ *ven aanhouden?*" En evenwel dit gebeurde! — Was het, (op dat wij voortgaan) eenigermate met de uitbundige Eerbetooningen en plechtige betuigingen van zucht tot Eensgezindheid, die aan Z. H. ſtaande Zijn verblijf in de Stad *Amſterdam* ten Jaare 1767 bewezen en voorgezegd waren geworden, overeentebrengen, *dat de Amſter-*

damsche Hoofddeelgenooten der W. I. C. *zich zoo luid en sterk partij stelden, tegen de Leden, uitmaakende de* KAMER VAN TIENEN *dier Handelmaatschappij, om dat dezen de Jaarwedde van den Heer* F. VAN COLLEN, *des Vorsten Repræsentant, van f 3600:- tot f 6000:- verhoogd hadden, insteerende, dat dit besluit wederingetrokken en buiten effect gesteld werde*, even of aan de som van *f* 2400:— den *val* of het *behoud* der Maatschappij verbonden was? — En verder, (ten bewijze dat 'er een bijzonder oogmerk in die dagen mede bedoeld wierd) vraagen wij; of het billijk was, dat men dit stuk zóó hoog en sterk opdreef, dat 'er de nadeeligste gevolgen door zouden zijn veroorzaakt geworden, *zoo niet Z. H.* (uit liefde voor de goede Harmonie tusschen de Leden dier Maatschappij, en tevens tot wegneeming van den in 't midden geworpen steen des aanstoots,) *op eene edelmoedige wijze ten faveure van zijnen Repræsentant afstand gedaan had, van de aan Hem wettig toebehoorende Jaarlijksche Uitdeelingen der Compagnie, waar van Heeren Hoofdparticipanten zoo breedsprakig gewaagd hadden, even of dezelven Jaarlijksch 4 pCt.*

be-

bedroegen, niettegenstaande het eèn bekende zaak was, dat 'er in 40 Jaaren, niet meerder dan ruim DRIEVIERDE *pCt. Jaarlijksch aan de Deelgenooten was betaald geworden?* door welke dispositie dezen hevigen twist gestild, en de verhoogde Jaarwedde aan de Heer VAN COLLEN verzekerd werdt.

Genoeg gezegd (onzes inziens) om den aart en strekking van de opgenoemde twisten, over zoo veele in de daad zeer weinig om het Lijf hebbende onderwerpen te doen kennen. Hoe gelukkig zou het voor het Vaderland niet zijn geweest, wanneer met de dadelijke beslissing derzelver, de onzalige Bron uit welken zij voortgevloeit waren, voor altoos was gestopt geworden! Dan, hoe smart het ons, naa het aanstippen van dat alles, aan onze Lezeren te moeten berichten, *dat het slechts de beginselen van die smerten waren, welken naa verloop van weinig Jaaren aan het Vaderland werden toegebragt, door de verdeeldheden en twisten die opzichtelijk meer belangrijke onderwerpen, over de geheele uitgestrektheid van hetzelve aangevangen en voortgezet werden,* tot welks nadere overweging wij nu zullen overgaan. En dan doet zich al aenstonds in

 de

de *Eerste plaats*, aan ons beschouwend oog voor, de zoo zeer uiteenlopende, en met elkander strijdige gevoelens, als onder het gros der Natie bespeurd en voortgeplant werden, *over de Echtverbindtenis van den jongen* ERFSTADHOUDER *met de Kroonprinçesse van Pruissen, de volle Nicht van* FREDERIK DE GROOTE.

„ *Men hadt*, (zegt een zeker Schrijver) „ *geensints nagelaten*, *in de begroetingen van* „ *den Stadhouder bij zijne meerderjarig-* „ *heid*, *en het aanvaarden der hoogaanzien-* „ *lijke Staats en Krijgs-Amptem*, *de wen-* „ *schen uit te boezemen*, *dat eerlang eene* „ *Echtverbindtenis Zijn geluk mogt vol-* „ *tooijen*." En zien wij, onder anderen de wensch door de *Heer* VAN KATWIJK, te dien dage in den *Raad van Staate* gedaan, in, dan geschieden die wenschen, „ *ten einde de* „ *Natie zich eerlange zoude mogen verheu-* „ *gen over de geboorte van Vorstelijke Sprui-* „ *ten*, *die de roemrugtige naam van Z. H.* „ *onsterffelijk mogten maken*, *en waar door* „ *de Republiek tot in het laatste Nageslacht*, „ *den stoel der Eere die Z. H. toen bekleed-* „ *de*, *in zijne Nakomelingschap mogte be-* „ *vestigd zien*." Dit het geval zijnde, zoo

laat

laat het zich geredelijk vatten, dat toen de Natie slechts weinige maanden daar naa in het zekere vernam, dat dien wensch weldra vervuld stond te worden, zij zich over het algemeen wel hartelijk verheugde, vermits Z. H. in het doen eener Echtkeuze zich bepaald hadt tot de zoo straks genoemde Vorstinne, „ *als zijnde* (volgens des Prinsen schrijven aan *H. H. Mog.*) *gesproten uit een* „ *der Machtigste Huizen van Europa, be-* „ *gaafd met de uitnemendste Hoedanigheden,* „ *en met Hem Professie doende van een en* „ *denzelfden Godsdienst.*" Eene keuze, waaromtrent de *Jaarboekschrijveren* van dien tijd niets minder te boek stelden, dan „ *dat men* „ *het Jaar waar in dien Echt voltrokken* „ *werdt, billijk mogt aanmerken, als een* „ *Jubeljaar voor de Doorluchtige Huizen van* „ BRANDENBURG *en* NASSAU, *dewijl het ver-* „ *bond tusschen dezelven, voor honderd jaa-* „ *ren afgebroken, door het afsterven van* „ LOUISA HENRIETTE *de Dochter van* FRE- „ DRIK HENDRIK *en Kleindochter van* WIL- „ LEM DE EERSTE, *nu door de Achterklein-* „ *kinderen van* WILLEM FREDRIK VAN NAS- „ SAU-DIETZ *Stadhouder van Vriesland, en* „ *van* FREDRIK WILLEM *Keurvorst van Bran-*

„ *denburg, wederom herſteld en bevestigd*
„ *wierdt.*" Gunſtige omſtandigheden derhalven, die kort daar naa nog aanmerkelijk ſchenen vermeerderd werden, toen men hier te Lande uit de Staatsregisters en op andere wijzen beſpeuren konde, op welk eene vereerende wijze den *Pruisſiſchen Koning*, het *geheele Hofgezin te Berlin*, en de *Staaten van alle de Gewesten* hunne toeſtemming tot die hooge Alliantie gegeven, en als een zekere waarborg voor het duurzaam Geluk des Vaderlands aangemerkt hadden, en die daarom bij allen, welken het waar belang van den Staat welmeenend ter harte namen, geen twijfel overliet, dat die gewenschte Echtverbintenis niet weinig toebrengen zoude, om den aanwezig zijnden gelukſtaat van Volk en Vaderland nog aanmerkelijk te vermeerderen en te beſtendigen. Wij hebben al wederom, uit hoofde van de beknoptheid die wij ons zelven hebben voorgeſteld in acht te neemen, geen oogmerk, om hier een verhaal te leveren van de Koninklijke Pracht, waarmede dien Echt op het Koninglijk Slot binnen *Berlijn* voltrokken werdt; of om uitvoerig te gewagen, van de uitbundige Eerbewijzen waarmede de jeug-

di-

dige Echtelingen als overladen werden, toen zij de reize van *Berlin* naar de *Oranjezaal* volvoerden, en van dat Lusthuis, onder bijna nooit waargenomene openbaare vreugdebetoningen, in het juichend *'s Gravenhage* plechtstatig ingehaald en verwelkoomd werden; te meer, daar zulks benevens de daarop gevolgde Plaisiërtochten, door de beiden Vorstelijke Personen naar onderscheiden oorden der Republiek gedaan, op het voetspoor van de straks genoemde *Jaarboekschrijveren*, door anderen op eene uitvoerige wijze is beschreven geworden; dit dan agterwege latende, zal het (zoo wij vertrouwen) als oneindig meer strokende met ons tegenwoordig oogmerk, gerekend worden, hier kortelijk op te geeven, dat ondanks alle die veelvuldige Feestgebaren en schitterende Eerbewijzingen, alomme in acht genomen, het echter op vele plaatsen niet mangelde aan zulken, die niet alleen geen deel in dat alles namen, maar zich ook niet onthouden wilden om de zaaden van achterdocht in veler harten te strooijen, door, dan eens heimelijk, dan wederom meer openlijk, hunne beduchtheid te doen blijken, dat die Echtverbindtenis, *uit hoofde van de Erflijkverklaring des Stadhouderschaps, zoo*

wel

wel in de Vrouwelijke als in de Mannelijke Linien, t'eenigen tijde verderderffelijk konde worden voor de Vrijheid en Onafhangelijkheid des Vaderlands. De Leden der Hooge Regeering, en het grootste deel der Natie mogten zich de gewenschte gevolgen voor de Republiek van dit Huwelijk voorstellen, wijl zij te gemoete zagen, dat daardoor de Staatkundige betrekkingen met eenen machtigen Nabuur, die onmiddelijk aan het gebied van den Staat grensde, door de banden van Vriendschap nog nader en sterker zouden worden aangehaald; jaa de GROOTE FREDRIK mogt dit zelfs in zijnen brief aan *H. H. Mog.* op de stelligste wijze verzekeren; maar dit nam der zodanigen argwaan en vreeze niet weg, en hij die zich eenigermate toeleide, om met de denkbeelden en gevoelens van sommigen zijner Landgenooten, ten tijde dat het Huwelijk op til was bekend te worden, ontdekte al spoedig, dat zij het onder zich zelven, aangaande dat onderwerp zeer oneens waren. De ééne oordeelde, dat een Huwelijk met de volle zuster van den vermoedelijken Throonopvolger van FREDRIK DEN GROOTEN, wiens Rijksgebied tegen de Oostelijke Grenzen des Vaderlands stootte, niet alleen zeer hagchelijk

was,

was, zelfs in den toenmaligen ſtaat van zaaken; maar beweerde bovendien, dat hetzelve allergevaarlijkst voor de Vrijheid zijn moest, wanneer het geviele, *dat het Erfſtadhouderſchap, bij gebrek van een mannelijk Oir, aan de Vrouwelijke Linie verviel*, waardoor men al ſpoedig aan een' Uitlander, en vermoedelijk aan een' Duitſcher, eenen onbepaalden invloed op 's Lands gewichtigſte belangen zou bezorgd zien. Een ander, toeſtemmende dat de Prins tusſchen eene *Pruisſiſche* of eene *Engelſche* Prinçesſe te kiezen hadt, ontdekte wel geen zwarigheid voor de Oostelijke Grenzen des Vaderlands, wanneer Hij het oog naar *Engeland* wendde, maar vreesde niet te min ook eenig onheil van dat Rijk voor den Handel en Zeevaart, en duchtte, dat het als dan wederom in veele opzichten gaan zoude, als ten tijde van de *Gouvernante* ANNA, aan wiens invloed zij op den duur de bevorens geledene verliezen, (doch zeer ten onrechte) bleven toekennen. Dit bragt eindelijk eene *derde Partij* op de gedachten, dat Z. H. zijne keuze zoo min tot eene *Pruisſiſche*, als tot eene *Engelſche* Vorstinne behoorde te bepaalen, maar veel meer tot eene Dochter, geſproten uit

eenen

eenen der aanzienelijkste Geslachten van dit Land: bekledende dit hun gevoelen met verschillende redenen, onder anderen daarin bestaande, „ dat veele Geslachten, alschoon „ niet gelijk staande in den tegenwoordigen „ Rijkdom en Luister van het *Huis van* „ *Oranje*; zij echter zich door de dappere „ daaden hunner Voorouderen in vroeger en „ later dagen niet minder verdienstelijk aan „ het Land gemaakt hadden, dan de Voor- „ vaderen van Z. H. Dat 'er zelfs waren „ wiens Adeldom en Afkomst zoo al niet „ ouder, ten minsten even voortreffelijk was „ als die van WILLEM DE VIJFDE. De EERSTE „ WILLEM en zijne Broeders waren slechts *Duit-* „ *schers*; en dit toch was het geval niet met „ zoo veelen nog in leven zijnde Nederlan- „ ders, die zelfs van de *oude Graven van* „ *Holland* afstamden; sints eeuwen her hier „ te Lande hun verblijf gehouden; en zich „ ter Zee of te Land door kloeke bedrij- „ ven beroemd gemaakt hadden. Het was „ dus, naar hun gevoelen, niet volstrekt nood- „ zaaklijk, dat de Prins zich in den Echt „ begaf met eene Vrouwe van Koninklijke „ afkomst, en het kon Hem althans, *die geen* „ *Souverain Vorst van den Lande, maar*

„ *als*

„ *alleen den Eersten Ampienaar van den waa-* „ *ren Souverein*, en *den voornaamsten Bur-* „ *ger van den Staat was*, tot geene vernede- „ rende stap aangerekend worden, wanneer „ Hij eene Edele Nederlandsche Dochter, „ geboren en opgevoed hier te Lande, zich „ ten Echtgenoote nam &c." Gedachten en gevoelens, die wel is waar te dien tijde heimelijk medegedeeld, en in het vervolg meer algemeen verspreid werden, toen het bleek dat zij bij Z. H. niet in aanmerking genomen waren geworden; maar die echter eenige voorname gronden hebben opgelevert van sommigen dier nadeelen, welken door het al verder en verder wijken der *Eendracht*, en het gestadig aanblazen van de schadelijkste *Tweedracht* en *Partijschappen*, voor het Vaderland zijn voortgevloeit. Want daar H. K. H., ten tijde van Haar Huwelijk aan *H. H. Mog.*, geschreven hadt, „ *dat Zij voortaan niet zoude nalaaten*, *H. H. Mog.* „ *op het volkomenste te overtuigen*, *dat de* „ *affectien van Z. H. jegens den hoogaan-* „ *zienelijken Staat der Vereenigde Ne-* „ *den ook de Haaren geworden waren*, *en* „ *dat eene en dezelfde ijver voor desselfs* „ *luister en welstand*, *van toen af aan*, *ook*

„ *ook Haar bezielen zoude,*" zoo waarborgde het Haar niet, voor de schadelijke gevolgen van de vooroordeelen die velen reeds tegen Haar hadden opgevat, toen zij de Vorstinne nog nimmer van aangezicht gezien hadden, en welke Zij, niettegenstaande alle aangewende pogingen nimmer heeft kunnen wegneemen, daar men het op den duur agterblijven van behoorlijke verbeteringen, in zaaken die om herstel schreeuwden, ook aan Haaren invloed op het hart van Haaren Gemaal, en aan Haare vooronderstelde afkeerigheid van dit Land, zonder eenig duchtig bewijs van waarheid heeft toegekent. Het is deze aanmerking die ons nu in de *Tweede plaats*, als met de hand geleid, tot de overweging van het navolgend belangrijk onderwerp, namelijk *aan Wien, en aan welke Oorzaaken het voornamelijk moet worden toegeschreven, dat in de door ons hier voren afgeschetste Gulde Dagen van Nationaal Geluk en Volkswelvaart, niet is voldaan geworden, aan de algemeene en hooggespanne verwachting der Natie, aangaande het dadelijk herstel van zoo veele in het oog lopende gebreken, bijzonder ten aanzien van 's Lands* ZEE- *en* LAND-MACHT, *en het niet behoorlijk aanschaffen van*

of weigeren van die Geldmiddelen, welken tot bereiking dier belangrijke eindens noodzaaklijk, en zeer gemakkelijk verkrijgbaar waren, vermits men eèn tijd beleefde, waar in de Rijkdommen van alle oorden naar het Land ſtroomden, en de Natie in ſtaat was, om Jaarlijksch Millioenen Schats aan vreemde Mogendheden te fourneeren? Een onderzoek; dat wij zoo kort ons mogelijk zij zullen trachten in te ſtellen, door ons alleen te bepalen tot het opgeven van onlochenbare daadzaaken, plaats gehad hebbende in die gelukkige dagen, het welk ons ongevoelig geleiden zal tot die rampvolle Jaaren; door welke de eerstopgenoemden zijn opgevolgd geworden.

Niets valt aan een bedaard en opmerkend Onderzoeker van *'s Lands Staatsregisters*; (die echte en zuivere bronnen, uit welken de Geſchiedkunde ſcheppen moet; zal zij immer wezentlijk nut ſtichten); en van dien ontzettend grooten rei van *in 't licht verſchenen Geſchiedverhaalen* en andere ſchriften in onzen leeftijd, en bijzonder ſints 't jaar 1776 uitgegeven, gereder in het oog, dan dat in de laatstgenoemden, met welke verſchillende

oogmerken zij ook opgesteld en uitgegeven zijn geworden, de Schrijvers derzelver in dit ééne punt met elkander samenkomen en overeenstemmen: I. *Dat 'er ware en wezenlijke gebreken in het Bestuur der algemeene Zaaken werkelijk plaats hadden.* II. *Dat het dadelijk herstellen en verbeteren van dezelven allernoodzaaklijkst was.* En eindelijk, III. *Dat aan het verwaarlozen, of spoedig ter hand neemen, van de toen nog aanwezende hulpmiddelen, den ondergang of de instandhouding van het heil des Vaderlands in de toenmalige gesteldheid van Europa, onvermijdelijk verbonden was.* Doch even diezelfde Onderzoeker bespeurt bij dien arbeid niet minder duidelijk, dat de begrippen der opgenoemde Schrijveren aangaande de middelen tot herstel, zeer verre uit elkander loopen niet alleen; maar zelfs met elkander strijden. Dat het gene *de ééne* als nuttig en begeerlijk beschouwd, door *de andere* als onnut en schadelijk word uitgekreten. Billijker wijze moet zulk een contrasteerend verschijnsel van gevoelens, in Mannen welken men op goeden grond het bezit van eene zekere maate van gezond verstand en

eer-

eerlijkheid niet ontzeggen kan, (*) bij veelen verwondering baaren; die zich aan den bekenden regel houden, *dat ééne en dezelfde oorzaak, ten zelfde tijde geene twee verschillende, en met elkander strijdende gewrochten veroorzaaken kunnen*: dan, die stelregel, hoe zeer dezelve in de Natuur en in andere gevallen al vrij algemeen zeker gaat, vereischt echter in de *Staatkunde*, en in de *Geschiedenis van Landen en Natiën* eenige uitzondering, om dat in de beide laatstopgenoemde gevallen, het uitwerksel gewijzigd word naar de verschillende inzichten en

(*) Wij bedienen ons hier, niet zonder gewichtige redenen, van deze uitzonderende omschrijving van Schrijvers, welken wij hier op het ooge hebben. Zoo zeker als het is, dat sommige braave en zelfs kundige Mannen, een verkeerd begrip van veele zaaken gevormd en voorgedragen hebben, om dat zij de veranderde zedelijke begrippen van het menschdom, in vroeger en later dagen, niet genoegsaam in het oog hielden; zoo zeker is het ook, dat men hun niet gelijk moet stellen met dien grooten zwerm van *Oproerige Paskwillanten*, die alleen om des vulgen eigenbelangs wille, hunne toonen opvingen, en de Natie elken dag in beweging stelde. De *Eerstgenoemden*, in gelijken rang met de anderen te plaatsen, zou de onbillijkheid zelve zijn.

en oordeelvellingen der menschen, over de verschijnselen die in de *Moreele wereld* even als in de *Physique* worden waargenoomen; en hier aan is (onzes inziens) ook dat aanmerklijk verschil van denkwijze over het onderhavige geval voornamelijk toe te kennen, zoo, dat de *eene Partij* het niet behoorlijk behartigen, en zelfs opzettelijk verwaarloozen, van het herstellen der om verbetering schreeuwende gebreken in den Regeeringsvorm, toeschreef aan den STADHOUDER uit hoofde van zijn verondersteld attachement aan de belangen van *Engeland*, en de Hem aangetijgde Heerschzucht: dat eene *andere Partij* dit toekende aan zodanige *Regenten*, die zich alleen om des eigenbelangswille aan Zijne zijde hielden, en om de belangen des Lands zich niet bekreunden: dat wederom anderen van eene *derde Partij*, de oorzaak stelden in den *Regeeringsvorm*, of de *Constitutie* zelve, en niet in de genen die Ampts- Plichts- en Eedshalven verbonden waren, om dezelve in alle haare deelen te conserveeren en te handhaven, tegen alles wat voor dezelve nadeelig was; en dat eindelijk nog eene *vierde Partij* de bron des kwaads stelde gelegen te zijn, in de

woe-

woelingen van hun, die den invloed van *Engeland* hier te Lande, verwisseld wilden hebben met die van *Vrankrijk*. — Laaten wij, naa deeze kortelijk opgegevene algemeene aanmerkingen vooraf gezonden te hebben, als nu het een en ander voor den voet opneemen, en van nabij uit echte bescheiden de gronden onderzoeken, die elk der twistende partijen hebben voorgedragen, om hunne gevoelens aan de voorheen wel te vreden Natie smaaklijk te maaken.

Wat de *Eerste* betreft: niets is ongerijmder, en meer strijdiger met de *Staatsregisters* van dien tijd, dan te beweren, *dat het niet behoorlijk behartigen, en herstellen van de gebreken in den Regeeringsvorm aan den* STADHOUDER *te wijten zij.* — Want, om nu niet te zeggen, dat het eene ongerijmdheid oplevert, zoo iets wegens *groote* en *belangrijke* onderwerpen te laste te leggen, aan een Vorst, die (zoo als wij gezien hebben) in vele *mindere gevallen* betoonde, dat Hij Zijne vermogens en invloed volgaarne, en met het oeffenen van een taai geduld, besteden wilde, om alle klachten en steenen des aanstoots uit den weg te ruimen, zelfs met opoffering van Zijne eigene belangen, en het niet ge-

bruik maaken van Zijn wettig gezach; zoo blijkt de onwaarheid dier beschuldiging, uit de veele voorstellen door Hem gedaan, sints zijne komste aan het Roer van den Staat, welken eene bijzondere en rechtstreeksche betrekking hadden, om de Staaten van alle de Gewesten, tot eendrachtige en cordaate maatregelen aan te spooren, ten einde het weêrloos Vaderland, in eenen tijd van algemeenen vrede, in eenen behoorlijken staat van defensie te stellen, tegen allen wien het gelusten mogt, eenigen aanval te onderderneemen tot krenking van 's Lands Onafhangelijkheid, en tot ondermijning van den bloeijenden Welvaart der Ingezetenen. Zien wij de *Petitie of Staat van Oorlog voor het Jaar* 1766, bij den aanvang van dat Jaar, en dus *twee maanden* voor Z. H. meerderjarigheid gedaan in, dan is men genoodzaakt om dezelve aantemerken, als een afzichtelijk Register van verwijtingen, door den *Raad van Staate* aan de Bondgenooten gedaan, over hunne nalatigheid in het niet fourneeren van de Geldsommen, welken reeds Jaaren bevorens door hun waren beloofd op te brengen, tot verbetering van 's Lands vervallen Zeemacht. Dit verzuim was sints vee-

veele Jaaren zoo hoog in top gestegen, dat de Raad van oordeel was, „ *sterker* „ *aandrangen te moeten gebruiken als de* „ *natuur zelve aan de hand gaven.* — „ *Alle banden die in een Bondgenootschap* „ *moeten en behoren te wezen, waren ver-* „ *zwakt en los geworden.* — *Het bezorgen* „ *van eene solide Constitutie, en eene be-* „ *daarde Activiteit aan het Lichaam van* „ *den Staat, kon niet zonder eene geregel-* „ *de medewerking van alle de Gewesten ge-* „ *hoopt of verwacht worden, en echter* „ *heerschte 'er onder de Provinçien, ten* „ *aanzien der Zee- en Landmacht zoo* „ *veel verschil, dat de Raad geen middel* „ *zag, om het weg te neemen en eenparig-* „ *heid uit te werken.* Dit oordeelde men „ echter niet hoopeloos, *de Meerderjarigheid* „ *van Z. H. stond nu voor de deur, en van* „ *Zijne hoedanigheden en Vaderlandsliefde,* „ *beloofde de Raad zich wijze Voorstellen,* „ *voorzichtige Raadsbesluiten, en een hoog-* „ *loffelijk Bestuur van zaaken, doch dan* „ *moesten de naamen* PRINSGEZIND *en* STAATS- „ GEZIND" (toen reeds de bekende bron van het kwaad) „ *ééne betekenis krijgen, of lie-*

„ *ver* *geheel verbannen worden*." (*) De groote vraag intusschen is: of het in de daar op gevolgde Jaaren, toen Z. H. aan het hoofd des *Raads van Staate* gezeten was, in dat opzicht beter ging? Alles behalven dat: want toen bij het einde des Jaars 1766, de *Petitie van Oorlog* voor 1767, door Hem in eigen persoon aan de *Algemeene Staaten* werdt overgegeven, hoorde men eene nieuwe en nog dringender aansporing, om met ernst aan 's Lands belang de hand te slaan. „ *De zaaken van de Zee, hadden zoo groot* „ *een invloed op 's Lands welvaart, dat Z.* „ *H. niet kon afzijn, het geene het Jaar* „ *bevorens gezegd was, op nieuw te herha*„ *len, en 'er nog bij te voegen: dat 'er sints* „ 1761, *buiten* HOLLAND *en* ZEELAND, *door* „ *de overige Gewesten geene fournissementen* „ *gedaan waren op de Petitie van* 1741 *tot*

„ *aan*-

(*) Zie PETITIE VAN OORLOG *voor 't jaar* 1766 ingelevert den 30 *December* 1765. Een stuk, waar in de *Raad* herinnerde: *de bijna geheel vergeten Petitie van* 1741 *tot aanbouw van* 25 *Schepen*, en *het voldoen der agterstallen op de Equipagien* reeds toen ingewilligd, doch niet opgebragt, na een verloop van 24 Jaaren.

„ *aanbouw van 25 Oorlogschepen.* GELDER-
„ DERLAND, UTRECHT, *en* OVERIJSSEL *waren*
„ *nog zeer veel schuldig.* VRIESLAND *had*
„ *slechts in de helft geconsenteerd, en* GRO-
„ NINGEN *in* NIETS. — *Z. H. beval dit aan*
„ *de serieuse attentie van de Staaten, op dat*
„ *men eindelijk zoude weten, wanneer één-*
„ *maal aan deze* REEDS 25 JAAR OUD GE-
„ WORDENE PETITIE, *voldaan zoude wor-*
„ *den.*" (†)

Even die zelfde zucht tot herstel, en nog sterker spoorslag om het dadelijk aan te vangen, ontdekt men in de *Petitie voor het jaar* 1769. toen aan de Bondgenooten vertoond werdt: „ *dat* HOLLAND *zich wel verklaard*
„ *hadt voor het jaarlijksch Equipeeren van*
„ 6 *Fregatten, en zelfs van* 6 *Linieschepen,*
„ *en dat* OVERIJSSEL *zich ook daar toe niet*
„ *ongenegen had getoond; maar* GELDERLAND
„ *hadt de zaak aan zich gereserveert:*
„ UTRECHT *expliçeerde zich Delatoir:* VRIES-
„ LAND *en* STAD EN LANDE *expliçeerden zich*
„ *in 't geheel niet: en* ZEELAND *weigerde*
„ *alles, en kon uit hoofde van Geldgebrek*
„ *in*

(†) Zie PETITIE VAN OORLOG *voor* 1767 ingelevert den 31 *December* 1766.

„ *in niets consenteeren. Men kon dit niet*
„ *zwijgen, dewijl men vreesde, dat de Bond-*
„ *genooten daardoor (schoon ten onrechte)*
„ *in het denkbeeld zouden kunnen vallen,*
„ *als of Z. H. op het stuk der beveiliging*
„ *thans anders dacht dan te voren. Inte-*
„ *gendeel, Hij begreep als nog, dat de Re-*
„ *publiek zoo ten aanzien van Zee- als*
„ *Landmacht in beter postuur moest en be-*
„ *hoorde te zijn. Hij moest urgeeren op*
„ *de versterking der Armee tot* 50,000 *Man,*
„ *en op een Jaarlijksch Equipement van* 6
„ *Linieschepen, boven de Fregatten, die de*
„ *Admiraliteiten uit hunne middelen daar*
„ *bij konden voegen. Zulk een Equipagie*
„ *was noodzaaklijk, wilde men de Navigatie*
„ *beschermen en de naam van Zeemogendheid*
„ *behouden. Hij vergenoegde zich, de Bond-*
„ *genooten plichtshalven gewaarschouwd te*
„ *hebben, en wenschte vuriglijk, dat een*
„ *meer eminent gevaar hun nooit mogt*
„ *noodzaaken, om niet zoo zeer de toestand*
„ *van de Finantiën, dan wel het behoud van*
„ *alles wat dierbaar was, in acht te nee-*
„ *men!*" (*)

Nog

(*) Zie PETITIE VAN OORLOG *voor* 1769 ingelevert 29 *December* 1768.

Nog dringender wierdt dit alles in het daar op volgende Jaar 1770 herhaald en vernieuwd, om was het mogelijk velen uit hunnen zorgeloozen slaap op te wekken. „ *Het zal niet genoeg zijn* (dus sprak Z. H.) „ *te steunen op de situatie waar in de Vre-* „ *de tot hier toe heeft gecontinueert. Inte-* „ *gendeel, hoe langer de Vrede heeft gesub-* „ *sisteert, hoe meer redenen de Souverain* „ *altoos zal hebben om op zijne hoede te* „ *zijn. Met geen meerder fundament zou* „ *het aan de verplichtingen van den Souve-* „ *rein kunnen gezegd worden te voldoen,* „ *wanneer dezelve in Vredenstijd, zich zo-* „ *danig alleen aan het herstellen van de* „ *Finantiën zoude willen attacheeren, dat* „ *men daarom niet genegen zoude zijn te* „ *vervullen, 't gunt tot de nodige securiteit* „ *vereischt werdt. Het zou niet alleen eene* „ *verkeerde Staatkuude wezen, de nodige de-* „ *fensie en bescherming te negligeeren, om* „ *de Finantiën te versterken; maar die* „ *maxime zou zelfs veel contribueeren, om* „ *de zoo zeer gewenschte Vrede met alle* „ *deszelfs voorrechten te verliezen, als zul-* „ *lende de welgesteldheid der Finantien,* „ *met de Rijkdommen der Ingezetenen,*

„ zon-

„ *zonder eene geproportioneerde macht te*
„ *hebben ter bescherming van dien, altoos*
„ *de beste motiven opleveren, waardoor de*
„ *jalouzij kan worden gaande gemaakt, en*
„ *zulken die verkeerde desseinen hebben aan-*
„ *zetten, om ze ter uitvoer te brengen, op*
„ *een tijd, dat alle schatten niets zouden*
„ *kunnen baaten omdat te verkrijgen, wat*
„ *tot tegenstand van zodanig een vijand*
„ *zoude vereischt worden.* —— *Men kon ook*
„ *niet voor suffiçient houden, te denken, dat*
„ *ter behoorlijke defensie en securiteit* HET
„ ALTOOS NOG TIJDS GENOEG ZOUDE ZIJN,
„ WANNEER EENIG REËEL GEVAAR MOGT OP-
„ KOMEN, *nadien men ten allen tijden niet*
„ *kan doen en bijbrengen, het geene ter be-*
„ *veiliging nodig is, en het minste Evenement*
„ *somtijds het neemen van de nodige maat-*
„ *regelen onuitvoerlijk kan maaken; en het*
„ *zich te laat in staat stellen, dikwijls tot*
„ *verderf en ruïne van een Land was uit-*
„ *gevallen.* —— *Het was veiliger door alle*
„ *tijden heen, en vooral ook in vredenstijd*
„ *zelve, zich in zodanig postuur van Defen-*
„ *sie te houden, als waardoor men zich re-*
„ *spectabel konde doen voorkomen bij de*
„ *Nabuuren, en in staat om de Onderdaa-*

„ *nen*

„ *nen bij hunne Rechten en Bezittingen te*
„ *bewaren, en een dreigend gevaar te kun-*
„ *nen afweeren of voorkomen.* —— *Z. H.*
„ *en de Raad hadden nodig geoordeeld, deze*
„ *Prinçipes te laten vorafgaan, en het was*
„ *Hun voorgekomen,* DAT 'S LANDS MACHT
„ ZOO TE WATER ALS TE LAND *geenſints ſuf-*
„ *fiçient kon worden geoordeelt, zelfs niet*
„ *in volle Vredestijd, veel min wanneer zich*
„ *eenig gevaar opdoet.*

Naa hier op de ſtaat van de *Militie* te hebben opgegeven, vervolgde men, ten aanzien van de *Zeemacht* aldus: „ *En wat nu*
„ *de tegenwoordige ſtaat van 's Lands Zee-*
„ *macht aangaat;*" (indien dezelve alzoo
„ nog verdiend genaamd te worden) „ *zoo zal*
„ *het niet nodig zijn hier veel van op te*
„ *haalen, als zichtbaar en zeker zijnde,*
„ *dat dezelve zich in eene* ZEER BEKLAAG-
„ LIJKE SITUATIE *bevindt. De Admiraliteits-*
„ *collegien zijn niet in ſtaat, om bij te*
„ *brengen, het geen nodig is om de Zee-*
„ *dienst in ſtaat te houden, de Commerçie*
„ *te protegeeren, en de Vrede, al ware het*
„ *ſlechts door de Barbarijſche Rovers te*
„ *doen reſpecteren.* — *Het was de Bondge-*
„ *nooten bekend, hoedanig dit alles in vorige*

„ *Pe-*

„ *Petitiën in Confideratie was gegeven;*
„ *en thans was er geen minder noodzaak*
„ *toe. Er moest niets worden uitgesteld;*
„ *veel minder nagelaten. Het was daar-*
„ *om, dat Z. H. en de Raad niet kon-*
„ *den afzijn, van die Pointen* NOGMAALS
„ *gewag te maaken en aan de Bondgenoo-*
„ *ten ter overweging te recommandeeren.* —
„ *Men moest zich verzekert houden, dat alles*
„ *geschiede om de Republiek tegen alle, zelfs*
„ *onvoorziene aanvallen in staat van defen-*
„ *sie te brengen. Terwijl zij in allen ge-*
„ *valle zich verzekerd hielden, daar in hun-*
„ *ne satisfactie te stellen, dat zij, wat*
„ *'s Lands Defensie aangaat,* ZIJ NIMMER
„ EN TEN ALLEN TIJDE NIET HADDEN VERZWE-
„ GEN *het geene daar toe noodzaakelijk*
„ *was. Alleen verzochten zij nogmaals, dat*
„ *men toch geliefde te Considereeren, en ook*
„ *nimmer, te midden van het genot des Vre-*
„ *des te willen vergeten, dat het vertrou-*
„ *wen op de Goddelijke Voorzienigheid, al-*
„ *toos moest gepaard gaan met het gebruik*
„ *der middelen, welke dezelve aan de hand*
„ *geeft. In dien zin toch, hadden de Voor-*
„ *vaderen de gepaste lesse nagelaten* VI-
„ GILATE DEO CONFIDENTES, *dat is:* TE

WAA-

„ WAAKEN, TERWIJL MEN OP GOD VER-
„ TROUWD." (*)

Dan, hoe dringend dit voorstel ook zijn mogt, en hoe zeer het (*in geval van Welwillendheid en Eensgezindheid onder de Bondgenooten*,) aan de middelen van Finantie niet faalde, het maakte zoo weinig verandering ten goede, dat Z. H. en de Raad, na verloop van 3 Jaaren, zich verplicht vonden, nog nadrukkelijker dan zij jaarlijksch gewoon waren, op het zelfde aambeeld te moeten slaan, ten einde de EQUIPEERENDE, en NON EQUIPEERENDE GEWESTEN (†) te bewegen, om elkander te verstaan, in het gene 'er nodig was, tot de defensie zoo *ter Zee* als *te Land*. „ *Het gevoel van Plicht, en de zorg haar* „ *opgelegd en aanbetrouwd in de* EERSTE

„ PLAATS,

(*) Zie PETITIE VAN OORLOG *voor 't Jaar* 1770, *ingelevert den* 30 *December* 1769.

(†) Het was reeds te dien tijde (in 1773) ondanks de erkende noodzaaklijkheid, om de *Marine* en de *Armee* op eenen goeden voet te brengen, zoo verre gekomen, dat men zich van elkander onderscheidde, door de benamingen in den Text gemeld, waar door men zich beroemde, alleen voor de *Marine*, of voor de *Armee* te willen zorgen. Vergetende op die manier, *dat het eene moest gedaan*, en *het andere niet vermogt nagelaaten te worden.*

„ PLAATS; *om de Bondgenooten voor alle scha-*
„ *de trouwhartig te waarschouwen, en voor*
„ *het welzijn van het Gemeenebest te vigi-*
„ *leeren, hadden Z. H. en de Raad gedron-*
„ *gen, bij de Bondgenooten aantedringen,*
„ *omme als nog te Consenteeren in de lopen-*
„ *pende Petitiën tot de zaaken van de Zee,*
„ *voornamelijk ingericht om de Barbarijsche*
„ *Rovers in bedwang te houden, welkers*
„ *stoutheid tot zulk eene hoogte was geste-*
„ *gen, dat zij geen vrees of ontzag voor*
„ *de Vlag van den Staat meer toonden te*
„ *hebben; waarvan niet minder te vrezen*
„ *was, dan de totale ruïne voor de Commer-*
„ *cie in de Middelandsche Zee, Z. H. en*
„ *de Raad moesten in de* TWEEDE PLAATS,
„ *aan H. H. Mog. herinneren, het eenmaal*
„ *ter conclusie brengen van eene medique*
„ *versterking van de Militie, en het beter in*
„ *staat brengen van 's Lands Navale magt,*
„ *waarvan de noodzaaklijkheid zoo dikwijls*
„ *aangetoond en bewezen was, zodanig zelfs,*
„ *dat geene der Bondgenooten daar aan meer-*
„ *der had kunnen dubiteeren. Er bleef dus*
„ *ten dien opzichte aan Z. H. niets overig*
„ *dan het spoedig arrangeeren van de zoo*
„ *hoognodige en salutaire Remedien op het*

„ *ern-*

„ *ernstigste te verzoeken, en hun daartoe*
„ *ten sterksten te exhorteeren, ten einde*
„ *eenmaal door eene cordaate Resolutie, de*
„ *Republiek mogt worden opgebeurt en gered,*
„ *uit de zwakke situatie waar in zij zich*
„ *zoo langen tijd had bevonden, en ten min-*
„ *sten gebragt worden in zulk een postuur*
„ *en aanzien, dat dezelve met reden door*
„ *haare Vijanden eenigsints zou mogen ge-*
„ *vreest worden. Z. H. en de Raad ver-*
„ *trouwden, dat zij daar toe zeer façiel*
„ *zouden geraken, wanneer de Bondgenoo-*
„ *ten daar over deliberatiën geliefden te*
„ *houden, en voorttezetten met dien Yver*
„ *en Harmonie, als waar mede zaaken van*
„ *Consideratie, die niet minder dan het wel-*
„ *zijn en behoud van het Gemeenebest be-*
„ *troffen, behoorden behandeld te worden.*
„ *En dat zou kunnen geschieden, wanneer de*
„ NON EQUIPEERENDE *Provinçien, inschik-*
„ *lijkheid bijbragten, ten opzichte van de*
„ *zaaken van de Zee; en wanneer de* EQUI-
„ PEERENDE GEWESTEN *van hunne zijden niet*
„ *nalieten, om gewillig te contribueeren*
„ *tot versterking van de zwakke Armee van*
„ *den Staat. Twee zaaken die, als even*
„ *nodig,* PARI PASSU *moesten gaan, om een-*

 „ *maal*

„ *maal door Eensgezindheid en Toegeevend-*
„ *heid, tot eene heilzame Conclusie te kun-*
„ *nen worden gebragt; waardoor, buiten en*
„ *behalven het reëel nut dat het Gemeene-*
„ *best daar van zoude genieten, ook alom*
„ *tot desselfs roem zou doen kenbaar wor-*
„ *den, dat 's Lands gulde spreuk* CONCORDIA
„ RES PARVÆ CRÆSCUNT, *in de Republiek*
„ *nog niet vergeten, veel minder geabrogeert*
„ *geworden was.*" (*)

Intusschen toonde *Z. H.*, reeds voor het inleveren dier PETITIE, dat Hij het werk niet bij het doen van eene mondelinge voordragt wilde laaten berusten, daar Hij aan *H. H. Mog.* een Plan overleverde *tot aanbouw van* 24 *Linieschepen*, waarvan de kosten *f* 4,178,508 :- belopen zouden; en velen die kennis droegen, hoe zeer de *Staaten van Holland* zich genegen toonden tot het versterken der *Marine*, beloofden zich van hunnen ijver en voorgang om dat Plan te omhelzen, zeer veel goeds. Dan dien ijver verflaauwde aanmerkelijk: want in plaats van eene gaave omhelsing van het Plan, (zoo als de

(*) Zie de PETITIE VAN OORLOG *voor het Jaar* 1774, *ingelevert den* 29 *December* 1773.

de *Staaten van Gelderland* deeden ,) zoo verklaarden zij bereid te zijn, „ *om de voor-* „ *ziening op de Landmacht, op gelijken voet* „ *met de Zeemacht in overweging te nee-* „ *men,*" niettegenstaande zij bevorens verklaard hadden: „ *bereid te zijn, om met al* „ *hun vermogen tot het Plan te contribuee-* „ *ren.*" Een besluit, dat het Plan voor de Zeemacht in de daad nutteloos, en het formeeren van een geheel nieuw, met invlechting van de *Augmentatie der Landmacht* noodzaaklijk maakte, en waardoor een nieuw veld van Deliberatiën en verschillen geopend werdt, vermits voor het laatste onderwerp, boven de zoo even opgenoemde schat van *f* 4,178,508:- een Consent in een som van *f* 2,214,641:- vereischt werdt, en dus voor het geheel herstel *f* 6,393,149:-:- Een importante schat voorzeker, doch welke te vinden, in dien tijd niet moeijelijk zou geweest zijn, te meer, daar de Staaten van *Gelderland*, *Vriesland*, *Utrecht*, *Overijssel*, en *Stad en Lande*, zeer spoedig in het geheele Plan genoegen namen, en verklaarden Consent voor hunne aandeelen in hetzelve te zullen dragen. Dan, bij *Holland* liep dit geheel anders uit: want 'er verliepen ruim

zeven maanden naa de overlevering van het Plan, eer *Hun Ed. Groot Mog.*, gereed waren, om hun besluit daar over uit te brengen, het welk op deze omslachtige en indedaad afkeurende wijze was ingesteld: Zij verklaarden namelijk aan de Bondgenooten: „ *hnnne toestemming tot het Plan voor de* „ *beiden Objecten wel te willen geeven*, *ech-* „ *ter onder deze mits: dat als eene* CON- „ TIO SINE QUA NON, *bij alle de Gewesten* „ *worde geaffecteerd*, *een Jaarlijksch Fonds* „ *voor de Marine van f* 786,000:- *ten einde* „ *daar uit de nodige Subsidiën aan de Ad-* „ *miraliteiten konden geschieden*, *om Jaar-* „ *lijksch een bekwaam getal Oorlogschepen* „ *in Zee te houden.*" Een allernuttigste Propositie voorwaar, wanneer men dezelve in het afgetrokkene beschouwd, maar die echter voor de overige Gewesten onaannemelijk was, door de *Conditiën*, die zij daar aan verbonden wilden hebben. „ *Want om* „ *de nodige gerustheid omtrent de præstatie* „ *der Fournissementen te Constateeren*, *moest* „ *worden vastgesteld:* I. *Dat het middel* „ *van Egalisatie en Rescontre*, *omtrent de* „ *Posten op den Staat van Oorlog*, *de De-* „ *fensie te Lande Conçerneerende*, *ten laste*

„ *van*

„ *van de defectueuse Provinçien moest plaats* „ *hebben, en geadhibeert worden, in dier* „ *voegen: dat de Provinçien zouden aanne-* „ *men, hunne Contingenten in het Fonds aan* „ *het Comptoir Generaal van de Unie Jaar-* „ *lijksch vroegtijdig te fourneeren.* II. *Dat* „ *door den*] *Raad van Staate, voor den* 1 „ *October van elk Jaar, aan H. H. Mog.* „ *werde overgezonden, eene nette staat, zoo* „ *van de gedaane Fournissementen, als van* „ *de Nonbetalingen of Defecten daar op ge-* „ *vallen.* III. *Dat zij Staaten van Hol-* „ *land zich verbonden, die Defecten te zul-* „ *len suppleren, zodanig nogthans:* dat bij „ het formeeren van de Staaten van Oorlog „ voor het volgend Jaar, zoo veel meerder „ Militie op de Repartitie der defectueuse „ Provinçien moest worden gebragt, en daar „ tegen met het montant van dien, de Re- „ partitie van Holland ontlast, met zodani- „ ge som, als het supplement aan de Admira- „ liteiten verstrekt, zoude importeeren. En „ eindelijk IV. *Moest Z. H. en de Raad* „ *van Staate, nu voor als dan worden ge-* „ *authoriseert, telken Jaare, waar in De-* „ *fecten of Nonbetalingen plaats hadden,*

 „ *de*

„ *de voornoemde Egalisatie en Rescontre op*
„ *den Staat van Oorlog te doen.*

„ *Wanneer nu op dat alles bij H. H.*
„ *Mog. finaal zoude zijn geresolveert.* ALS-
„ DAN, *waren de Staaten van Holland be-*
„ *reid, om in het Plan in zoo verre te Con-*
„ *senteeren, dat de overige som tot de De-*
„ *fensie te Lande werde gedestineert. Ten*
„ *welken einde Z. H. en den Raad van*
„ *Staate moest worden verzocht, om een*
„ NADER PLAN *te formeeren, en hetzelve*
„ *derwijze in te richten, dat de meerdere*
„ *jaarlijksche uitgave, het laatstgenoemde*
„ *Montant niet kwam te exceçedeeren.*" Eindi-
gende, met de verklaring: „ *Dat zij vermeen-*
„ *den als nu doorslaande Preuves te hebben*
„ *gegeven, van hunne geneigdheid, om dat*
„ *alles toe te brengen, wat van hun met*
„ *redelijkheid kon worden gevergd. — Zij*
„ *vertrouwden, dat de* NON EQUIPEERENDE
„ GEWESTEN *niet langer zouden vertoeven*
„ *met te beantwoorden aan de Exhortatien*
„ *van Z. H. en de Raad; en dat eerlang*
„ *door Eensgezindheid en Toegeevendheid, een*
„ *salutair besluit mogt worden genomen, waar-*
„ *door meer en meer versterkt en bevestigd*

„ *mog-*

„ *mogten worden, die banden, welken de*
„ *Leden van het Bondgenootschap onderling*
„ *vereenigden, en die nooit minder gevaar*
„ *liepen van verbroken te worden, dan wanneer*
„ *neer aan het* HET MEEST CONTRIBUEEREND
„ LID, *niet werdt onthouden, het genoegen*
„ *van zijne pogingen tot redding en herstel*
„ *van zaaken, welken op het Lichaam van*
„ *het geheele Bondgenootschap van eene ge-*
„ *neraale influentie waren, door de Concur-*
„ *rentie zijner Mede-Bondgenooten gesecon-*
„ *deert te zien.*"

Zie daar, door zulk een singulier besluit, aan 't welk de *Staaten van Holland* ruim *zeven maanden* tijds besteed hadden, eer het ter *Generaliteit* werdt ingebragt, eene wending aan de zaak gegeven, waardoor men met niets kon vorderen, alschoon *vijf Gewesten* het Plan hadden goedgekeurt! — Dat hierdoor wederom eene nieuwe vertraging aan het groote werk werdt toegebragt, vermits het *Hollandsch besluit*, ingeval het bij *H. H. Mog.* in aanmerking kwam, het bewerken van een ander Plan onvermijdelijk maakte, behoeft geen betoog. Daar dit nu het geval was, en 'er veel tijds vereischt werdt, eer *Z. H. en de Raad*, aan dien

 eisch

eisch van *Holland* konden voldoen, door het instellen van een nader *Plan* of *Conçiliatoir*, zoo zullen wij, om niet te ver buiten de *tijdorde der Geschiedenis* te treden, de toedragt van dat alles, en den finaalen uitslag die het werk had, straks opgeven, en thans voortgaan, om onze Lezeren, bij wijze van vervolg op het aangehaalde, uit de PETITIE VAN OORLOG voor 1774, hier voren Bladz. 112-114 opgegeeven, al verder in eenige weinige trekken doen zien, wat door Z. H. en de Raad, bij het overleveren van de *Staat van Oorlog* voor 1775 inmiddels is gezegd geworden, om de Bondgenooten te bewegen, tot het dadelijk ter hand neemen en herstellen van 's Lands Zee- en Landmacht.

„ *De Bondgenooten* (zegt Z. H.) *waren* „ *genoodzaakt geworden, te moeten advoueeren, dat de Republiek zich als nog bevindende was, in eene zoo laage en zwakke gesteldheid, dat de verbetering ten uitersten noodzaaklijk was geworden, en dat dezelve zoo te Water als te Lande,* PASSI PARU *dienden te geschieden, en de Vrede geene de minste Alteratie in de deliberatien over die beiden zaaken maaken kon, als*

„ *nie-*

„ *notoir zijnde, dat het eenig oogmerk en bût,*
„ *enkel daarin bestond, om de zoo zeer verval-*
„ *lene zaaken in de Republiek op te beuren en*
„ *te verbeteren. Z. H. moest dit daarom nog-*
„ *maals, (en zoo Hij hoopte) voor de laaste*
„ *maal, aan de Bondgenooten op het serieus-*
„ *te aanraden, en de spoedige afdoening op*
„ *het allernstigste recommandeeren, te meer*
„ *daar de waare, doch te gelijk beklaaglij-*
„ *ke situatie zoo openbaar en handtastelijk*
„ *was geworden, dat dezelve niet kon wor-*
„ *den gedeguiseert, en dat vervolgens ook*
„ *daardoor, (wilde men geen gevaar loopen*
„ *van de achting en het aanzien van den*
„ *Staat nog verder te zien declineeren, en*
„ *zich aan Reproçhes bloot te geeven, als*
„ *of de bescherming niet naar behoren wier-*
„ *de gadegeslagen,) dies te noodzaakelijker*
„ *was geworden, dat de Deliberatien, die dus*
„ *lange getraineert hadden, ten spoedigsten*
„ *gereëntameerd en ten einde mogten ge-*
„ *bragt worden. &c."* (*) Dan hoe weinig nut dit deedt, zal nu best blijken, uit eene korte opgave van den ongelukkigen uitslag, wel-

(*) Zie PETITIE VAN OORLOG *voor het Jaar 1775 Ingelevert 30 December 1774.*

welke Z. H. aanvrage in 1773 gedaan, namelijk dat de Bondgenoten Consent wilden dragen in de som van *f* 6,393,149 :- *tot aanbouw van* 24 *Oorlogschepen*, en *het in dienst stellen van* 8927 *Man*, *en* 1368 *Paarden voor de Armee*, ten Jaare 1775 ondervonden heeft, naa dat Hij daar toe *twee Plannen* en *een nader Conçiliatoir* had ingelevert op den 17 *Januarij* 1775, het welk in dezer voegen was ingesteld: „ *Dat* „ *aan Z. H. en de Gecommitteerden uit* „ *den Raad van Staate, tot het inleveren* „ *van een nader Conçilitoir geautheriseerd* „ *zijnde, al aanstonds was voorgekomen, de* „ *verschillendheid van Sentimenten, welke* „ *zich omtrent het voorgeslagene nader Plan* „ *kwam optedoen, in de Advijzen die door* GEL„ DERLAND, UTRECHT, VRIESLAND, OVERIJS„ SEL, *en* STAD EN LANDE, *welken volledig* „ *hadden geconsenteert, ter* EENER; *en door* „ HOLLAND *en* ZEELAND, ter anderer zijde, „ *bij H. H. Mog. waren ingebragt. — Dat* „ *Z. H. de zaak ook met dat oog hebbende* „ *ingezien, tot een nieuw bewijs van zijnen* „ *aanhoudenden ijver voor 's Lands belan*„ *gen, en ter bevoordering van de noodzaa*„ *kelijke Eensgezindheid onder de Bondge*-

„ *noo*-

„ ten, als nu suppediteerde een Plan en Con-
„ ciliatoir, waarbij Hij voorsloeg: Of de Hee-
„ ren Staaten van Gelderland, Utrecht, Over-
„ ijssel, en Stad en Lande, niet zouden kun-
„ nen resolveeren, om te vernieuwen hunne
„ gedragene Consenten in de Augmentatie
„ van de Militie, en in den aanbouw van
„ 24 Schepen? Doch tevens hunne Consenten
„ in de Militie in zoo verre te veranderen,
„ dat de somme daartoe voorgeslagen vermin-
„ derd werde op f 900,000: - en dat een Post
„ van f 600,000: - op den Staat van Oor-
„ log werde gebragt, om te dienen tot
„ Equipagie van Schepen, door Z. H. en
„ den Raad te repartitieeren, zoo als zij
„ zouden dirbaar achten, om alle vreeze
„ voor nonbetaling te prævenieeren? —
„ doch in verwachting, dat de eene Post
„ niet zonder de andere zou verminderd
„ worden, en wel na proportie, en in dier
„ voegen: dat als de Augmentatie met
„ f 150,000: - verminderd werde, als dan
„ de Post voor de Marine ook met f 100,000: -
„ zou worden verminderd, en zoo ook vice
„ versa. Voorts, dat men alle efforts zou
„ doen, om door eene behoorlijke Menage
„ en afschaffing van alle onnodige Depences
„ bij

„ *bij de Admiraliteiten*, *en door een rigti-*
„ *ger invoordering van de middelen te Wa-*
„ *ter*, *die Collegiën in ſtaat zoude ſtellen*,
„ *om boven de Subſidie uit derzelver midde-*
„ *len*, *jaarlijksch eenige Fregatten te Equi-*
„ *peeren*, *om tot Protectie van de Commer-*
„ *çie te kunnen worden geëmploieert.*" Met
verdere verklaring: „ *Dat men het voor-*
„ *ſchreven Conçiliatoir hebbende overwogen*,
„ *men hetzelve alleſints geſchikt had bevon-*
„ *den*, *om een billijk genoegen aan de dis-*
„ *crepeerende Provinçiën te doen erlangen*,
„ *en te doen bereiken*, *de groote oogmerken*
„ *die dezelven zich zoo lange hadden voor-*
„ *geſteld*, *van namelijk*, *zoo wel de* LAND-
„ *als* ZEEMACHT. *van den Staat te verbete-*
„ *ren*, *het welk door allen als noodzaaklijk*
„ *was geadvoueert en erkent geworden.*"

In de daad, was 'er een middel geſchikt, om dat heilzaam einde, zelfs in den geest van het *Hollandsch beſluit*, te bereiken, het was even dit: want het verzekerde *Holland*, (het welk zich bijzonder voor de *Zeemacht* interesſeerde) dat de verſterking van dezelve de voorkeur had, boven die van de *Landmacht*: en ten opzichte van het *Finantiëele* was het ook zeer aanneemelijk voor allen,

de-

dewijl door dit *Conçiliatoir*, het geheele verschil nu neerkwam *op het meerder of minder fourneeren van Twee Millioenen Guldens over het geheele Bondgenootschap.* — Dan, hoe aanneemelijk en heilzaam dit *Conçiliatoir* ook zijn mogt, het wierd door de *Staaten van Holland*, die zich bij sommige gelegenheden zoo zeer bezorgd getoond, en over de besluiteloosheid der Bondgenooten, omtrent het herstel van 's Lands Defensie beklaagd hadden, (*) even zoo min goedge-

(*) Wij bedoelen, dit zeggende, de Voorstellen die de Hollandsche Afgevaardigden ter Generaliteit aan *H. H. Mog.*, op last van hunne zenders deden, ten Jaare 1771, en 1774, uit welks Lecture men, oppervlakkig oordeelende, al ligtelijk denken zoude, dat 's Lands toestand Hun wel bijster zwaar op het harte lag, en dat het agterblijven van Herstel, althans aan Hun niet te wijten was. Luttel moeite zou het ons gekost hebben, om *in navolging van anderen*, die voordrachten uit de Staatsregisters aftescbrijven, en in deze Geschiedenis te plaatsen, maar wij keurden zulks onnodig, om dat uit het geene wij uit die zelfde Staatsregisters hebben te boek geslagen, ten duidelijksten blijkt, *dat de Voorstellers wel den splinter ontdekten in anderer oogen, maar den balk in hunne eigene oogen niet bemerkten, of niet wilden bemerkt hebben.* Hadden zij, die toen reeds in *Holland* aan alles den toon begonden

gekeurt of aangenomen, dan de voorheen ingeleverde Plannen. Hoe zeer hetzelve eigenaartig geschikt en toereikende was, om het Land van eene behoorlijke Defensie aan de *Frontieren* te voorzien, en om de *Marine*, door het direct aanbouwen van 24 Linieschepen, en het Jaarlijksch aanschaffen van eenige Fregatten, uit de Inkomsten der Admiraliteits-Collegiën, en het gejecteerde Fonds, op eenen respectabelen en ontzachverwekkenden voet te brengen en te houden; hoe zeer het, in het toen schatrijk *Holland*, niet mangelde, om zich de benoo-

den te geeven, niet door schoonschijnende *Voordrachten*, maar door *Daadzaken* willen toonen, dat het herstel van de *Marine* hun waarlijk ernst was, zij hadden dat behoren te doen, toen Z. H. aan Hun het Plan overhandigde, waarin berekend was, *dat met ruim 6 Millioenen Guldens te fourneeren, en door het door Hun begeerde Fonds aftezonderen, men* ZEE- *en* LANDMACHT *beiden in behoorlijken staat stellen kon.* Maar dit wilden zij niet, *alschoon vijf Gewesten zich daar voor verklaarden.* Zij waren het, die alles om verre wierpen, en duidelijk toonden, dat zij het Land weêrloos houden wilden, en dat alleen om heimelijke oogmerken die zij weldraa openbaarden, en door ons in het vervolg ook duidelijk zullen ontdekt worden.

nodigde Geldmiddelen tegen eene geringe Rente aan te ſchaffen uit de van geld bijna overvloeijende Schatkisten der welwillende en vermogende Ingezetenen; hoe zeer *vier Gewesten* zich vóór het Plan verklaarden; en *Zeeland* en *Utrecht* het ſlechts overnamen; het *Conçiliatoir* en *Plan* wierd bij *de Staaten van Holland* niet omhelst. Niet, om dat zij het *onuitvoerlijk* of *ſchadelijk* keurden, maar alleen, *om dat vele Leden van de Regering* in dat Gewest, (om ons van de eigen uitdrukking, van den VERVOLGSCHRIJVER op WAGENAAR te bedienen) *in hetzelve geen ſmaak konden vinden.* Hier door, *aan dien bijzonderen ſmaak van eenigen* derhalven, en niet aan den STADHOUDER of aan Hun, welken met Hem eenſtemmig dachten en ijverden, om het dierbaar Vaderland uit deszelfs weêrloozen toeſtand te redden, en het geluk der Ingezetenen te waarborgen, tegen de aanvallen van machtige en jalourſche Natiën, moet het alleen toegeſchreven worden, dat het geheele Plan, hoe nuttig en heilzaam ook, in duigen ſpatte; en dat het zoo hartelijk gewenschte herſtel van zaaken achter bleef. Zeven Jaaren van Voorſpoed en Vrede verliepen 'er, eer

'er

'er op de voorslag, tot het aanbouwen van 24 Oorlogschepen, door Z. H. in 1772 gedaan, een besluit genomen werdt, en dus veronachtzaamden en verwaarloosden de zodanigen, *alleen om hunnen smaak te bevredigen*, of, (zoo als wij voor ons op wisse gronden gereder geloven) *alleen, om hunne bijzondere inzichten, bedoelingen, en wenschen voldaan te krijgen*, het heil van Volk en Vaderland; het welk te dien tijde, sints den algemeenen Vrede, van Jaar tot Jaar, tot eene aanzienelijke hoogte steeg, daar overvloed en welvaart allerwegen de middelen aan de hand gaven, om den algemeenen wensch te vervullen. Waarlijk, was 'er een tijdstip gunstig, om met den vereischten spoed, buiten eenig bezwaar van de Ingezetenen, en, zonder aan eene van alle de omgelegen Natien, met welken de Republiek in vollen Vrede was, eenige reden tot agterdocht te geeven, met de *Armee* een behoorlijk aanzien te verschaffen; het was dat, waar in *Z.* H. en allen die met Hem 's Lands waar belang wilden bevoorderd hebben, den grootsten tegenstand ondervonden, en alles verijdeld zagen, en dat wel door een Gewest, dat meer dan eenig ander, het groot-

ste

ste belang had; om Z. H. goede oogmerken en onvermoeide pogingen te secondeeren, en met den besten uitslag te doen bekroond worden; tot conservatie van den algemeenen Welvaart des Lands, en ter vermeerdering van de Rijkdommen, die door het ongehinderd drijven van den Handel, zoo ter Zee als te Land, aan de Ingezetenen op den duur ten deele vielen. De gelukstaat van het Vaderland ten Jaare 1766 aanwezig, (en door ons hier vooren Bladz. 60-64 in ruwe trekken opgegeven) was niet kort van duur; want men mogt ten Jaare 1774, (toen men reeds in alle de behoeften van den Staat completelijk voorzien kon hebben,) zich nog in denzelven verheugen. Het was toen, dat elk die het oog en hart wel geplaatst had; de Nationaale zegeningen met dankbaarheid erkennen moest, *en de openbaar gemaakte opgaven van den Staat van de voornaamste Takken van den Nederlandschen Zee- en Koophandel*, lieten hem deswegens geenen den minsten twijfel over. Laaten wij, ten slotte van dit betoog, hier eenige bijzonderheden opgeven, waar uit men tot den algemeenen Welvaart des Vaderlands *in het Jaar* 1774; en dus even

voor het openbaar aanvangen der rampzalige verdeeldheden hier te Lande, geredelijk besluiten kan.

In plaatse dat 's Lands Hooge Machten, uit hoofde van schaarschheid aan Penningen, zich genooddrongen zouden gevonden hebben, om door nieuwe Geldnegoçiatien de algemeene zaaken aan den gang te houden, zoo bleven zij bestendig voortgaan met het aflossen van aanzienelijke Capitaalen, waardoor de Staatsschulden niet alleen aanmerkelijk verminderden, maar 's Lands Crediet tot die hoogte steeg, *dat de Schuldbrieven 2½ pCt. Renten geevende, tot 10 pCt boven het Capitaal in waarde stegen.* Ziet men de *Lijsten der Schepen, uit Texel en de Maaze* dat Jaar uitgezeild en binnengekomen, in, *dan tekenden dezelven een getal van bijna zevenduizend Bodems.* — Uit de OOSTINDISCHE GEWESTEN ontfingen de Bestuurderen der Maatschappij niet minder dan 24 *Rijkgeladene Schepen*, en een dergelijk getal zonden zij om nieuwe schatten aan te voeren, derwaards heenen. — De COLONIËN IN DE WESTINDIEN leverden geene mindere bronnen van Welvaart op: de *Planters in Surinamen alleen*, zonden in 68 Schepen de ver-

ba-

bazende kwantiteit] van *Agtien Millioenen ponden Koffij*, ruim *Vijftien Millioenen ponden Suiker*, meer dan *Zesmaal Honderd duizend ponden Cacao*; *voorts Honderd en Vijftigduizend ponden Catoen*; en considerabele Partijen van andere Producten in die Gewesten ingezameld, naar het Vaderland. De Vragtgelden, welken alleen voor het aanvoeren dier Producten door de Zeevaardij genoten werden, berekende men een schat van *Een Millioen*, *Viermaalhonderd en Zestigduizend*, *Tweehonderd en Vijftig Guldens* te bedragen. Een getal van 186 *Haringbuizen en Ventjagers*; 84 *Kabbeljaauwvangers op het Doggerzand*, *en* 130 *Groenland en Straat Davidvaarderen* werden uitgerust, en bragt dien gevangen buit aan de Reders al mede geene geringe winsten aan. De *Boter* en *Kaas*, het Hoofdproduct van den Vaderlandschen Landbouw, werdt, uit hoofde dat men geen Veepest onder de Runderen, het zij in de weiden of op de stallen bespeurde, in zulk eene menigte aangevoerd, dat de Ingezetenen zich niet alleen die Voortbrengselen tot goedkoope prijzen aanschaffen, maar ook met het overschietende, eenen aanzienelijken Handel naar buitenlands drijven konden, en

geen wonder, daar het volgens de waarnemingen van deskundigen zeker is, dat de verkoopswaarde van de *Boter* en *Kaas*, hier te Lande Jaarlijks gemaakt wordende, op een schat van *Vijfenveertig Millioenen Guldens* vermag berekend te worden. — Wij zouden hier nog meer bijzonderheden kunnen bijvoegen, waar uit men den toenmaligen gelukstaat der Republiek kan kennen, en daar uit tevens afleiden, dat zoo 'er eene waare zucht tot herstel van het gebrekkige, bij alle de Leden van de Gewestelijke Regeerings-Collegiën algemeen geheerscht hadt, het aan het vermogen niet ontbroken zoude hebben, om die gebreken te herstellen: dan, wij zullen ons daar van onthouden, het opgegevene genoegsaam toereikend keurende, om den opmerkzamen Lezer te doen zien, dat zeer vele Ingezetenen, welke het niet opruimen der Gebreken, opzichtelijk 's Lands Defensie, in die Jaaren van Vrede en Voorspoed, en de daarop gevolgde Jaaren van Onrust en Rampspoed, zoo openlijk aan den STADHOUDER, en aan die *Regenten, welken met Hem eenstemmig dachten*, hebben toegeschreven, de grootste ongerijmdheid gepleegd, en de waarheid der Gschie-

ſchiedenis, op eene ongehoorde wijze tegengeſproken hebben, en dus gaan wij, volgens ons bevorens opgegeven Plan, nu over, om de gronden te onderzoeken, die eene *andere Partij* in den Lande heeft gehad, toen zij beweerde, *dat het niet herſtellen van 's Lands weêrlozen toeſtand in die dagen, gezocht moet worden, en ook dadelijk gelegen was in den Regeeringsvorm zelve: en dat uit dien hoofde, bij het aan de hand houden van die Regeerwijze, de gebreken onherſtelbaar, en de later gevolgde onheilen onvermijdelijk waren.* Een onderzoek, waar bij wij wel minder uitvoerig kunnen zijn dan in het afgehandelde, doch dat echter zeer noodzaaklijk door ons geoordeeld word, om dat dit gevoelen, door Lieden van kunde en invloed op de onderſcheidene Volksclasſen is voorgepredikt, en uit dien hoofde bij vele duizenden van minkundigen niet weinig heeft bijgedragen, om op gezach dier kundigen, zich allerhande ſtappen tegen den Regeeringsvorm te veroorloven, en dus doende, mede te werken, om onwetend en hunnes ondanks, het Vaderland door deel te neemen in de onzaligſte Burgertwisten tot op den rand des verderfs te helpen voeren.

Ondertusschen, en (wanneer men de bemoeijingen van eenige kundige en voorname Mannen, staande het voeren der inwendige Twisten in aanmerking neemt,) met de ondervinding van alle tijden vierkant strijdiger gevoelen, kan 'er niet wel uitgedacht worden, dan het zoo even opgenoemde. Want om nu niet te zeggen, dat uit een en dezelfde zuivere Bron, zonder inmenging van tegenstrijdige middelen, geene zoete en bittere wateren kunnen voortvloeijen, maar dat het uitvloeisel altoos overeenstemd met de Hoofdbron; zoo leerd ons de Algemeene Geschiedenis van het Vaderland, dat het zoo even genoemd gevoelen van allen grond ontbloot is, vermits het den Lande nooit beter ging, dan wanneer men zich op het zorgvuldigste aan de echte gronden van den Regeeringsvorm hield, en elk Lid des Bestuurs in zijne bijzondere betrekking, zijne Hoofdplicht, het bevoorderen der *Eendracht*, tot 's Lands Heil in acht nam, en naar derzelver voorschriften zijne handelwijzen inrichtte. Hoe *toevallig*; in welke *ongelukkige omstandigheden van zaaken*; en na hoe veele *veranderde wijzigingen* de UNIE, en de daarop gebazeerde CONSTITUTIE *van zeven*

sou-

SOUVERAINE LANDSCHAPPEN *met een* STADHOUDER AAN HET HOOFD, tot ſtand gebragt werdt; 's Lands Staatsregisters en de Geſchiedenis, leeren op elk blad, dat het den Vaderlande nooit beter ging, dan wanneer men zich, zoo veel mogelijk bij die EERSTE GRONDWET DER CONSTITUTIE hield. Door Eensgezind van hart en hand, naar vermogen, en zonder het bejagen van bijoogmerken alles toe te brengen, wat dienen kon, om den *Spaanſchen Dwingeland* te keer te gaan, en vervolgens de aanhangers van LEICESTER, ANJOU, en andere ſchijnvrienden van de verdrukte Nederlanders, in hunne desſeinen paal en perk te ſtellen; zoo bereikten onze Voorvaderen echter hun groot en gewenscht doel, *de Onafhangelijk en Vrijverklaring van den Nederlandſchen Staat, door* PHILIPS DE IV, en tevens, *dat dezelve als zodanig erkent werdt bij alle de omgelegene en meer verwijderde Natien.* — Onder die Regeeringsvorm, (hoe veele gebreken dezelve aan eenen ſcherpzinnigen beoordeelaar ook opleverde) geraakte de Nieuwe Republiek uit haaren *kindſchen* en zwakken ſtaat, tot die van eene *fiere Jongelingſchap*, en vervolgens tot dien van eene

sterke Manbaarheid, waardoor zij zich in staat bevond, om niet alleen de *Binnenlandsche Factiën* in bedwang te houden; maar ook haar gezach en magt te doen gelden *naar Buiten*, door *talrijke Legers te Lande*, en *machtige Scheepsvloten ter Zee* te scheppen, en te onderhouden, waardoor zij de vereenigde pogingen van de machtigste Volken geheel en al verijdelen deedt. Dit is geen gezochte grootspraak, maar het zijn daadzaaken die ontegenzeggelijk, en door hun, wien het in later dagen op de *Oorspronglijke Constitutie* zoo bijster geladen hadden, zelfs zijn erkent geworden, zoo dikwerf zij de Natie die glorievolle dagen herinnerden, en de onkundigen in den waan bragten of versterkten, dat dezelven, ondanks de Twisten en Verdeeldheden, welhaast zouden herboren worden. En even die zelfde zoo aanstonds opgenoemde waarheid blijkt, aan den waarheidlievenden Onderzoeker nog duidelijker, wanneer Hij uit de Staaatsregisters en de Geschiedenis des Vaderlands ontdekt, dat naar maate men in het Jaar 1650, door het invoeren van eene zogenaamde *vrije Staatsregeering*, van die oude Grondwet afweek, ook naar die maate den ouden Roem en

Sterk-

Sterkte van de Republiek verminderde en afnam, derwijze, dat het haar verging als de Mensch, die zo dra Hij het hoogste toppunt van zijne vermogens bereikt heeft, allengs afdaald tot den staat des ouderdoms, die hem onderhavig maakt aan de zwakheden en gebreken aan denzelven onafscheidelijk verbonden. Wat! sommige Voorstanders van die *Eerste vrije Staatsregering* ook mogen gezegd en beweerd hebben, wegens den uitmuntenden luister waartoe *den Raadpensionaris* DE WITT het Vaderland zou hebben opgevoerd; de onpartijdige navorscher van alles wat in dien tijd gebeurt is, ontdekt duidelijk, dat, hoe roemvol onze Zeehelden in twee bloedige oorlogen tegen de *Engelschen* ook gestreden, en hunne Zeemacht in de *Haven van Chattam* verbrand hadden, dat alles echter niet te wege bragt, dat de Natie bevrijd bleef van de drukkende *Acte van Cromwel*, en dat de weleer geëerbiedigde Nederlandsche Vlag, zelfs van een geheele Vloot, gesubjecteert werdt aan het strijken voor één Engelsch Schip. Eene vernedering, die de *Britten*, met behulp van *Vrankrijk*, in eenen *derden Oorlog* ter Zee en te Land, nog ver-

der meenden te voltooijen, door de geprojecteerde uitroeijing van den geheelen Staat, doch in welk voornemen zij gestuit werden, *deels* door de onmiddelijke tusschenkomst der Godheid, en *deels*, door dien de Natie wederkeerde tot de oude paden, en de in 1650 aan een zijde geschoven Regeringsvorm niet alleen inriep, maar met nog grooter luister en aanzien dan voorheen herstelde. Dertig Jaaren bleef men het in de *Unie* afgebakend Pad getrouw bewandelen, geduurende welken een groot deel des overheerden Vaderlands uit vreemde handen gerukt; de Factiën onderdrukt; jaa zelfs het naburig *Engeland*, door het oversteeken van eene Nederlandsche Vloot, voor deszelfs ondergang bewaard werdt, en den Staat, als 't ware, den Evenaar van *Europa* in de handen hieldt; doch daar men naa verloop van dien tijd, *andermaal* den Constitutioneelen arbeid der *Utrechtsche Vaderen* onnut maakte, en geduurende 45 Jaaren allengs geheel aan een zijde schoof, toen verviel ook, van tijd tot tijd, de weleer machtige Republiek, tot een staat van kwijning en onmacht, waardoor zij in 1747 tot op den rand van haar verderf was gebragt, ten duide

delijksten blijke, dat haaren voornaamsten Stichter, WILLEM DE EERSTE, de nuttigste les, *Bewaard Uwe Unie wel*, met het grootste recht aan 's Lands Oudsten gegeven had; want zoo dra men zich dezelve in 1747 herinnerde, en van nieuws af voornam op te volgen, (zoo als wij in de voorgaande deelen van deze Geschiedenis bewezen hebben,) zoo beurde het ziektogend Vaderland het hangend hoofd allengs weder op, en het in acht neemen en opvolgen der voorschriften van de oude Grondwetten van den Staat, voerde het Vaderland, ondanks de Geweldenaarijen en Sijreenenzangen van jalourfche Buitenlanders, tot dien hoogen trap van Welvaart, welke zij sints den Algemeenen Vrede des Jaars 1763 besteeg, en tot in 1774 nog behouden had, zoo als wij hier voren (Bladz. 130-132) in eenige voorname Bijzonderheden hebben opgegeeven.

Daar dit weinige opgenoemde, op het onwraakbaar gezach van 's Lands Registers, de ware staat des gevals is; wie ziet dan niet, hoe ongerijmd en wankel de gronden waren van hun, die bij den aanvang en voortgang der Twisten en Verdeeldheden, in het tijdvak dat wij thans behandelen, beweerd

weerd hebben, dat het niet herstellen der Gebreken ten aanziene van de Defensie des Vaderlands, aan den toen plaats hebbenden Regeeringsvorm moest worden toegekent; en dat het herstel derzelver onmogelijk was, zoo lang men zich aan dien vorm hieldt, en dezelve niet verwisselde met die *Republicainsche Regeerwijze*, waar van sommigen in andere Landen met zoo veel ophefs begonden te spreken, en die men ook hier te Lande trachtte in te voeren, onder de uitlokkende benaming van *Grondwettig Herstel van Neêrlandsch Staatswezen?* Het is zoo; het getal der zodanigen, die met den Heer *Burgemeester* RENDORP op die wijze over de *Constitutie* dachten, was gering, in vergelijking van hun, die de aanhoudende weêrloosheid van het Vaderland *openlijk aan den* STADHOUDER toekenden; en het liet zich in den beginne der Twisten, uit hoofde van de ongerijmdheid hunner gevoelens, ook niet aanzien, dat zij eenen grooten aanhang maaken zouden; maar zij stichten echter met dat alles veel kwaads, vermits uit die beiden Partijen weldra *eene Derde* is ontstaan, die het ontvlammen van den twist tusschen *Groot-Brittannien* en deszelfs *Noordameri-*

caan-

caansche Volkplantingen, als een middel te baate namen, om hunnen afkeer tegen de *Regeeringsvorm* en den STADHOUDER openlijk aan den dag te leggen; ter zaake, van het gehecht blijven aan het *Systhema van Onzijdigheid*, (waarbij men zich altoos wel bevonden had,) af te keuren, en alles in te spannen, om het daar heenen te stuuren, dat de Republiek openlijk partij koos ten nadeele van *Engeland*, en ten faveure van *Vrankrijk*. Dit baande de weg voor nieuwe Twisten, en hevige Aanvallen op de *Constitutie*, dewijl deze *Eendracht van binnen*, en *Onzijdigheid* en *Vrede* van buiten voorderde, doch daar men alles inspande wat mogelijk was, om de Twisten en Oneenigheden te vermeerderen, en tot het hoogste toppunt op te drijven, zoo berokkende men het Vaderland eenen verderffelijken Oorlog, welke men bij geene mogelijkheid konde voeren, wijl de daartoe behoorende middelen ontbraken, uit hoofde, dat men Jaaren achter een, nalatig was geweest en gebleven, om, ondanks de aansporingen des STADHOUDERS, dezelven aan te schaffen, zoo als wij hier boven bij de stukken hebben doen blijken. Een Oorlog, welks uitkomst vooraf

te berekenen was, doch welke men zich getrooste, dewijl zulks eene uitmuntende gelegenheid aan de hand moest geeven, en ook werkelijk gaf, om het vuur van Twist en Tweedragt nog feller te doen branden; het gemor over de nadeelen die den Oorlog veroorzaakten onder alle standen te doen vermeerderen; en langs dien weg, duizenden van voorheen geruste en wel te vredden Ingezetenen, tegen de REGEERINGSVORM en den STADHOUDER, in het Harnas te jaagen, door hun op allerhande wijzen voor te prediken, dat beiden de hinderpaalen waren; om hun die beminnelijke Vrijheid te bezorgen, voor welks verkrijging de Bewoneren van de *Noord-Americaansche Volkplantingen*, besloten hadden de Wapenen aan te gorden, en in welk voornemen zij versterkt en ondersteund zouden worden door het machtig *Vrankrijk*, alwaar de nieuwe Zon der waare *Volks-Vrijheid*, naar hunne gedachten, van dag tot dag al hoger uit de kimmen rees, en welk edel voorbeeld men ook hier te Lande behoorde naa te volgen.

Genoeg gezegd, naar ons inzien, om onze Lezeren met grond te doen oordeelen, aan

wien

wien het weêrloos houden van de Republiek *al* of *niet* moet worden toegekent. De opgave van dat alles, heeft ons ongemerkt gevoerd tot het rampspoedig tijdstip, waarin de Onlusten tusschen *Engeland* en de *Noord-Americaanen*, eene zeer ernstige en hagchlijke gedaante aannamen, zoo zelfs, dat alle doorzichtigen met reden begonden te duchten, dat de vonken van dien Twist, uit *America* weldra naar *Europa* overwaaijen zouden, en aldaar een brand veroorzaaken, in welks onheilen ook den toen nog welvarenden en gerusten *Nederlandschen Staat* zou kunnen deelen. Een tijdstip derhalven, dat met volle recht als het begin van een nieuw Tijdperk voor de Geschiedenis aangemerkt kan worden, en waar toe wij nu onverwijld zouden kunnen overgaan, zoo het niet noodzaaklijk door ons geoordeeld wierd, om alvoorens een kort overzicht te leveren, *van den toenmaligen Staatkundigen toestand onzes Vaderlands, met betrekking tot de Buitenlandsche Mogendheheden*, en tevens om minkundigen onder onze Lezeren eene schets te geeven, van de voornaame oorzaak die aanleiding gegeven heeft, dat niet alleen de toenmalige Staatkun-

kundige Betrekkingen van den Staat op de Mogendheden van Europa, geheel van gedaante en strekking begonden te veranderen; maar die ook te wege bragt, dat men hier te Lande openlijk afweek van het *oude Sijsthema van Onzijdigheid*, en Grondbeginselen begon te volgen, die de fundamenten van het Staatsgebouw eerst losmaakten, en hetzelve daarnaa derwijze schudden deedt, dat het naa een tijdverloop van 20 Jaaren geheel in duigen spatte.

Zoo als wij voorheen reeds gezegd hebben, geheel *Europa* genoot bij den aanvang van het Jaar 1775, eenen wenschelijken Vrede. Alles was bezig en werkzaam om de voordeelen van dezelve te vermeerderen en te verzekeren, door het uitbreiden van den bloeijenden Handel: alleen waren hier van uitgezonderd het *Rijk van Groot-Brittannien* en zijne *Noord-Americaansche Colonien*, welken met elkander geweldig over hoop lagen en twisten, alleen, *om dat de Colonisten begeerden hunne stemmen uit te brengen, over het al of niet Consenteeren in de Beldstingen*, en tevens, om *Zitting te hebben in het Parlement van Engeland*

land (*). Dit gaf aanleiding tot eenen zwaaren Burgeroorlog, in welke zich *Vrankrijk*, vol-

(*) Daar het eene bekende zaak is, dat het, ten tijde van het ontstaan der Twisten tusschen *Engeland* en de *Noord-Americaanen*, niet ontbroken hebbe, aan Lieden, die beweerd hebben, *dat de* COLONISTEN *door plechtige Verdragen, vrij gesteld waren van alle Belastingen door het Moederland geheven wordende, en uit dien hoofde onverplicht, om in 1774 aan den eisch van het Ministerie, tot het contribueeren aan de Lasten te voldoen*, zal het zijne nuttigheid hebben, alhier de ongegrondheid van die stelling aan te toonen, door eene korte beantwoording van de vraag: *Of de Engelschen recht hadden om Belastingen van de Colonisten te vorderen of niet?* een Recht dat de *Engelschen* oordeelden te hebben, doch dat de *Colonisten* aan hun betwistten, zich beroepende op de oude Octroijen hun door het *Ministerie* toegestaan. — Zoo zeker als het is, dat de *Colonisten*, in vroeger dagen, van Belastingen door *het Parlement van Engeland* waren vrijgesteld, even zoo zeker is het ook, dat die vrijstelling daar bij bepaald was tot het Jaar 1740. Derhalven, zoo dra het jaar 1740 verstreken was, hield het effect van dit Octrooij op, en het *Ministerie* had recht, om van de *Americaanen* eenige Lasten te voorderen, ter goedmaking van de kosten, die 'er nodig waren, om hun bestaan te doen voortduuren. En van dit recht bediende het zich ook sints 1763, door de invoering van de *Zegelacte*, *ten einde daardoor*, *voor een gedeelte restitutie te verkrijgen van de 70000 ponden Sterlings, welke de bescherming der Colonien, sints den Akenschen Vrede*

 aan

volmaakt strijdig met de Grondbeginselen van eene Koninglijke Regeering, ten voordeele van de Colonisten mengde, waar uit eenen zeer geduchten Zeeoorlog ontsproot, en 'er weldraa twee machtige Scheepsvlooten op Zee kwamen, die zich *Oost-* en *West-*

aan Engeland had gekost, en tevens van de f 350,000 *Ponden Sterlings, sints* 1764 *door het Moederland besteed, aan de kosten van den Oorlog, op hun aanhouden, en ten hunnen behoeve aangevangen en volvoerd.* Het Ministerie begeerde niet, dat de Colonisten met de Inwoneren van *Engeland* gelijkelijk dragen zouden in de Lasten van het Rijk, maar alleen dat zij daartoe een zeker gedeelte bijdroegen, en daar toe voerde het de *Zegeläcte* in *America* in, om dat die het minst drukkende was. Met verklaring echter: *dat men 'er niet volstrekt op wilde blijven aandringen, wanneer die Acte onaangenaam was, en zij 'er een min drukkender middel voor konden aanbieden, in welk men dan genoegen zoude neemen, jaa het welk men hun zelfs aanraadde.* — Dan, dit voorstel werdt in *America* met verachting verworpen, men keurde het geen antwoord waardig, en noemde het *Onredelijk*, *Tyranniek*, en wat niet al meer? dewijl veeler hoofden reeds verhit waren, door het vuur eener overdrevene Volks-Vrijheid, en den schadelijken invloed, welke het hoog en breed opgeven van de *Rechten van den Mensch en Burger*, door den beruchten THOMAS PAINE opgedischt, op de gemoederen van vele duizelenden Colonisten veroorzaakt had.

Westwaards verspreidden, en uit dien hoofde aan de Zeemogendheden, in het drijven van hunnen handel, niet weinig bekommering baarden. Evenwel, ging het toen nog niet verder, en hier te Lande bleef alles in rust. Slaan wij nu verder het oog op andere Mogendheden.

Wat het *Duitsche Rijk* betreft. De dood van Keizer FRANS DE I. bevorens voorgevallen, maakte geene aanmerkelijke verandering in het Staatswezen van *Europa*, daar MARIA THERESIA de Vrede en de Rust beminde, dus was 'er van dien kant geen gevaar. — De KEIZERINNE VAN RUSLAND, zich al mede toeleggende op het verbeteren van haar Bestuur, en het vergrooten van haare vermogens en den welvaart haarer Onderdaanen, gaf mede aan de Republiek geene bekommering, ten zij dan, dat men die stellen mogt in de Handelbelangen, door het zenden eener Vloote in de Middenlandsche Zee, doch die zwarigheid verdween, vermits de Handel der Hollanders in de *Levant*, grooter was dan die van de Russen. — Wat *Zweeden* en *Deenemarken* (welke beiden Rijken wel met inwendige Onlusten te strijden hadden) aan ging, ook daar van had men niets te vreezen.

Wanneer die Rijken het genot van de Vaart op de *Oostzee* en in de *Zond* vrijlieten, was de Republiek wel te vreden. — De KONING VAN PRUISSEN, had zich door zijne roemvolle oorlogen, en de Vrede van *Hubertsburg*, machtig en geducht voor zijne Naburen gemaakt, en hieldt daardoor de Balans van het *Noorden* in de hand: voorts, de Echtverbindtenis van zijne NICHT met den ERFSTADHOUDER, en zijne Nabuurfchap in *Oost-Vriesland*, *Cleef*, en *Opper-Gelderland*, maakte Hem oplettende voor de Republiek, en op de betrekkingen der omgelegene Mogendheden, de *Keizer*, *Vrankrijk*, en *Engeland*. — De Republiek hadt zijne Vriendfchap nodig, maar de welvaart en rust derzelver was ook Hem van nut, en bijzonder voor zijne Landen, daar de *Vaart* en de *Tollen* goede winften gaven, uit hoofde van den bloeijenden Handel: men had ook dus van dien kant niets te vreezen. — *Poolen*, dat zederd de dood van AUGUSTUS DE III, inwendig beroerd, en eindelijk, door *Rusland*, *Pruisfen* en *Oostenrijk* als een roof van een gefcheurd en verdeeld was geworden, had uit dien hoofde zijn Staatkundig aanzijn verloren, en kon derhalven de Re-

pu

publiek geen hinder toebrengen, die deze gebeurenis wel met verbazing zag, doch 'er zich in het geheel niet mede bemoeide. *Spanje*, was door het Familieverbond der BOURBONS wel zeer naauw verbonden met *Vrankrijk*, doch dewijl het daar bij bleef, en dat Rijk op zich zelven niets kon uitvoeren, zoo kon men hier te Lande zich deswegens gerust ſtellen. — Van meer gewichts, ten aanzien van het bewaren des Vredes voor de Republiek, was de dood des KEURVORSTEN VAN BEIJEREN die zonder kinderen ſtierf, waardoor de regeering van dat belangrijke Land in handen kwam van KAREL THEODOOR, *Keurvorst en Paltsgraaf aan den Rhijn*, geboren uit de oudſte zoon van LODEWIJK II, *Keurvorst van Beijeren en Paltsgraaf*, die bij Erfverdrag zijne Staaten verdeeld had tusſchen zijne beiden zoonen, waarbij aan den oudſten het *Palatinaat*, en aan den anderen het *Hertogdom van Beijeren* was toegelegd. Dan, tegen deze opvolging maakten *Oostenrijk* en *Saxen* geene geringe zwarigheden, bewerende, dat zij op ſommige gedeeltens van dat *Keurvorstendom* eene wettige aanſpraak hadden, en het duurde ook niet lang, of *Oostenrijk* wist

bij den *Paltsgraaf* zoo verre te brengen, dat deze aan Hem het beste en grootste gedeelte van *Beijeren* afstondt: een handel zeer tegen den zin des *Konings van Pruissen*, welke van oordeel was, dat de aanwinst van dat Land, de macht van het *Huis van Oostenrijk* te zeer vergrootte, en aanleiding kon geeven, tot het vernietigen van de *Staatkundige Balans van het Duitsche Rijk en van geheel Europa.* De Koning deedt dit met zoo veel ernst, dat men voor eenen nieuwen krijg in *Duitschland* bekommerd werdt, daar zich de éénë en de andere reeds begon te wapenen, maar het liep met onderhandelen, en het maaken van schikkingen tot genoegen des Pruissischen Monarchs af, waardoor de rust bewaard bleef, en alle vreeze voor eenen *Land-Oorlog*, hier te Lande opgevat, geheel verdween. Wat ENGELAND betreft, dat Rijk had in 1763 Vrede gemaakt met *Vrankrijk*; deszelfs bezwaarde Finantiestaat, veroorzaakt door vorige oorlogen, noodzaakten hetzelve, (als 't ware) om rustig te blijven, en zich met de verbetering zijner Finantiën bezig te houden, door het verhogen en vermeerderen der Lasten, en dus duchtte men van dat Rijk geen ge-

gevaar. Dan, daar de Koning en het Parlement, die Financieele maatregelen ook uitstrekten tot deszelfs *Noord-Americaansche Coloniën*, zoo veroorzaakte dit wel eenen huisselijken twist tusschen het *Moederland* en de *Colonisten*, maar dezelve was van dien aart, dat men zich daarom, voor de uitbarsting van eenen fellen Oorlog met andere Mogendheden, niet behoefde te bekommeren, zoo wanneer dezen zich buiten het geschil hielden, en de *Koning van Engeland* met zijne Onderdaanen geworden liet. Ongelukkiger wijze, had dit laatste geene plaats ten opzichte van het FRANSCHE RIJK, want niettegenstaande deszelfs inwendige gesteldheid allerzorgelijkst was; dat het Rijk in zwaare schulden als verzonken lag; en het bovendien met de Staatkundige belangen van het Rijk strijdig moest geoordeeld worden, zich in die twisten te mengen, ten nadeele van *Engeland*, (waardoor LODEWIJK DE XVI zelve een kwaad voorbeeld ter navolging aan zijne eigene Colonisten gaf;) zoo geschiedde dit echter, door het verleenen van allen mogelijken bijstand aan de *Americaanen*, waardoor zij langs hoe onhandelbaarer wierden, en eenen anders zeer spoedig te

dempen huisfelijken Twist, in een openbaaren Oorlog, zoo tusschen het *Moederland* en de *Volkplantingen*, als tusschen *Vrankrijk* verwandelen deedt, welke weldraa van dien aart werdt, dat niet alleen een groot gedeelte van *Europa*, maar ook onze welvarende Republiek in dezelve werdt ingewikkeld, zoo door het vaaren laten van het *voortreffelijk Sijsthema van de stipste Onzijdigheid ten aanziene van alle Mogendheden, en door het niet getrouw opvolgen van de Voorschriften der* UNIE, *op welke de Constitutie was gebazeerd*; als door het hier te Lande gereedelijk overnemen en aanprijzen *van de verderffelijkste Staatkundige gevoelens, omtrent de waare Volksvrijheid en de Rechten der Souverainen, door eenige buitenlandsche Dweepers uitgedacht*, en welken niet alleen in *Zwitserland*, *Vrankrijk*, en sommige oorden van *Duitschland*; maar ook in de verafgelegene *Volkplantingen der Engelschen in Noord-America*, hunne driftige voorstanders hadden, tot ondermijning van het wettig gezag der Geconstitueerde Authoriteiten, en de totaale verwoesting van het geluk der menschelijke Maatschappijen. Laaten wij, alvorens den straks ne-

[illegible] der

dergelegden draad onzes Geschiedverhaals weêrom op te vatten, voor de straks opgenoemde Classe onzer Lezeren, die verderffelijke gevoelens en leerstellingen, met de woorden van wijlen den *Hoogleeraar* KLUIT, in eenige trekken wat nader leeren kennen, en hun op die wijze doen bekend worden, met de onzalige Bron, waar uit, sints het Jaar 1774, zoo onbereekenbaar veele onheilen, menschen ellende, en den ondergang van veele weleer bloeijende en welvarende Rijken en Staaten zijn voortgevloeit.

„ Deze menschen, (zegt in substantie de „ geleerde Man) zich te dien tijde voor„ doende, als te bouwen op gezonde Rechts„ en Staatsbeginselen, hadden niets anders „ in den mond, dan den onschatbaaren naam „ van *Burgerlijke Vrijheid.* Deze verhie„ ven en prezen zij alom, en zij wierdt „ met opgetooiden woordensmuk, geschikt „ om uiterlijke vertoning te maaken en te „ misleiden, uitgebazuind. *Zij* hadden den „ mond vol van *Plichten der Overheden*, „ terwijl zij die der Burgeren verzwegen en „ gewoonlijk voorbijzagen. Jaa, zij gingen „ nog verder en verklaarden, (en op zich

„ zelve beschouwd naar waarheid) *dat alle*
„ *Oppermacht uit den boezem van het Volk*
„ *oorsprongelijk is:* doch zij gaven aan dat
„ alles eene uitlegging, even of alles *wat*
„ *uit den boezem van het Volk voortsproot*,
„ ook daarom altijd *bij het Volk berusten*
„ bleef. Waar uit door hun gevormd werdt,
„ dat wanschapen monster in het openbaare
„ Staatsrecht, de ongerijmde verdeeling van
„ de *Wezenlijke* en de *Personeele Majesteit*.
„ Een monster, 't welk vooral in die dagen
„ de kruin om hooge hief. Deze menschen
„ op die wijze den schoon schitterenden
„ naam van *Burgerlijke Vrijheid* misbrui-
„ kende, en de Rechten en Vrijheden van
„ elken Burger in het bijzonder, op den
„ gantschen Burgerstaat, en het geheele Re-
„ geeringsstelsel toepassende, en alles t' huis
„ brengende, op eene gewaande beschrijving
„ eener *Volstrekte Volksregeering*, werden
„ zelfs reeds in vroeger dagen, te recht met
„ den naam van VORSTENBESTRIJDERS betij-
„ tijteld. Niet, om dat zij den naam alleen
„ van *Monarchen* haateden, of het enkel op
„ de *Koninglijke* en *Eenhoofdige Regeringen*
„ geladen hadden; maar om dat zij de Op-

„ per-

„ permacht, het recht van opperste Gebied „ zelve, beknibbelden, aantasten, ontken„ den, en de denkbeelden bij zich koesterden „ van eene slechts *bij aanbeveling* toever„ trouwde macht, dezelven alomme versprei„ dende, en mitsdien door een kunstgreep „ en verdraaijing des Rechts, aan ligtgelovi„ ge en onkundige gemoederen pogende in„ te boezemen, *dat het Volk, het welk zijne* „ *Overheden aanstelt, altijd boven de aan*„ *gestelde Overheden verheven is.* Zij ont„ kenden, dat het Volk, 't welk de Majes„ teitsrechten van Gebied aan eenig *Souverein* „ opdraagt, hier mede zich van al hun recht en „ macht om zelfs te gebieden ontdaan hadt, en „ stelden, dat hetzelve die *Majesteit* aan zich „ bleef behouden, en niet anders, dan de „ *uitoeffening van de macht* aan den *Sou*„ *verein* kon opdragen: waar uit dan ook „ sproot hunne heillooze verdeeling tusschen „ de *Wezenlijke Majesteit des Volks*, en de „ *Personeele des Souvereins* of des *Opper*„ *heerschers*, als met gelijke schreden voort„ tredende. Met één woord: zij stelden, „ *dat de Oppermacht altijd was overgeble*„ *ven bij het Volk; maar dat de oeffening van*

„ de-

„ *van dezelve, alleenlijk was overgedaan aan*
„ *den Vorst of zogenaamden Souverain*, en
„ dat derhalven het Volk altoos hooger is
„ dan Hij of Zij, die het Opperste Bewind
„ voeren."

„ Zie daar een Leer (dus gaat de Hoog-
„ leeraar voort) die tegen alle beginselen
„ van Recht, tegen alle Ervarenis, tegen alle
„ denkbeelden van Rechtsverkrijging uit on-
„ derlinge verbindtenis ontstaande, in een
„ schitterend gewaad gedoscht, de oogen
„ benevelde, en veele stervelingen tot *Bond-*
„ *brekers*, tot *Bedriegers*, tot *Muitelingen*
„ maakte. Zie daar, eene vooronderstelling
„ en voordracht, van welke de onsterffelijke
„ GROTIUS reeds in zijnen tijd gezegd heeft:
„ *Dat het gevoelen der zodanigen moet ver-*
„ *worpen worden, die stellen, dat de* OPPER-
„ MACHT *overal, en zonder uitzondering*
„ BIJ HET VOLK IS, *zóó, dat het Volk de Ko-*
„ *ningen, zoo dikwijls zij hun gebied kwa-*
„ *lijk gebruiken, geoorloofd zij, te beteugelen*
„ *en te straffen.* En, *dat indien zulk gevoelen*
„ *eens in 's menschen hart wortelen geschoten*
„ *heeft, 'er geen verstandig mensch is, die*
„ *niet bemerken zoude, tot welke rampen*
„ *het-*

„ *hetzelve aanleiding geeft, en verder gee-*
„ *ven kan.* (*)

Intusschen, hoe ongerijmd en schadelijk dat gevoelen weleer aan dien grooten Man, (welke zich nimmer de invoering van een *Stadhouderloos Bewind* kon voorstellen,) mogt voorkomen, en door Hem reeds 150 Jaren bevorens veroordeeld geworden was, zoo behieldt het echter, naa de *Twee openbaare inbreuken op de oude en wettige Regeeringsvorm*, (zijnde de tijdvakken van 1650 tot 1672, en van 1702 tot 1747) zijne heimelijke Voorstanders en Bewonderaars. En schoon de invoering der *Staats- en Erfstadhouderlijke Regeerwijze in* 1747, in deszelfs aart en gevolgen bijzonder, geschikt was, om hetzelve uit de zielen van de zodanigen te verbannen, de ondervinding leerde echter dat zij het bleven behouden, slechts op eene gelegenheid wachtende, om het meer openlijk aan den dag te leggen, en ten koste van de rust en welvaart der Republiek,

(*) Zie de uitmuntende *Redevoering van den Hoogleeraar* KLUIT, over *het Misbruik van het Algemeen Staatsrecht* in 1784 uitgesproken Bladz. 24-31.

bliek en deszelfs Constitutie, aan de Natie, als nuttig en heilzaam, ter verkrijging van een nooit gekent geluk, smaaklijk te maaken. Ongelukkiger wijze, verschaften in 1774, de *Noord-Americaansche Onlusten met derzelver gevolgen* die noodlottige gelegenheid, door het geredelijk overneemen en algemeen verspreiden, van het zoo even opgegeven verderffelijk wangevoelen, dat in *Amerika* door PRIÇE, PAINE en andere woelgeesten op nieuw opgewarmd, en in een bevallig gewaad en tooisel gehuld, aan de Natie werdt voorgesteld, en bij zeer velen eenen verbazenden ingang vondt, waardoor de voornaamste Hoofdbeleideren van het werk, zich in staat en genoegsaam gerugsteund keurden, om hunne heimelijke oogmerken, onder het masker van eenen warmen ijver voor de *Burgerlijke Vrijheid*, door de stoutste stappen, langs] hoe openlijker, ten uitvoer te brengen. — Ontelbaar zijn de wegen welken daartoe ingeslagen, en zeer verschillende de middelen, die daar toe bij der hand genomen zijn geworden, en van hier de verbazende voortgangen die het werk allerwegen maakte, daar elk op zijne wijze, bij het toeneemen der oneenigheden in het ver afge-

gelegen *America*, de luidste klachten begon op te heffen, over 's *Lands weêrlozen toestand:* over *Inäctiviteit omtrent deszelfs herstel:* over *opzettelijk Plichtverzuim, in de voornaamste deelen des Algemeenen en Bijzonderen Bestuurs:* over *Inbreuken op de Privilegiën, en het daar uit voortspruitend gemis van waare Burgerlijke Vrijheid en Voorrechten:* over *Misbruik van macht, en het uitoefenen van een willekeurig gezach,* zoo *door den* STADHOUDER, *als door een aantal Regenten:* over *het niet openlijk protecteeren en hulp toeschikken aan de om Vrijheid strijdende Americaanen:* over *het niet dadelijk volgen en aanneemen van de Staatkunde des Franschen Cabinets.* &c. &c. door al het welke, *de waare middelen tot dadelijk herstel van den weêrlozen toestand des Vaderlands, en andere inwendige gebreken verhinderd; de Factiën en Partijschappen onder alle rangen en standen der Ingezetenen dag op dag vermeerderd; de macht en den heilzamen invloed des* STADHOUDERS, *en het wettig Constitutioneel gezach des Bestuurs, op losse schroeven gesteld; de band der Unie losgemaakt; en aan het Staatkundig wezen van den Staat eene geheel andere gedaante* ge-

gegeven is geworden; en dat met zulk eene snelheid, dat men naa verloop van weinig Jaaren, in een ontzettend groot aantal van openbaar uitgegevene Boeken en Geschriften, door Lieden van rang en naam opgesteld, beweren zag, *dat de* CONSTITUTIE *een wangedrocht; den* STADHOUDER *een Dienaar van den Souverain; en de aan Hem opgedragen macht onwettig, schadelijk, en nadeelig was.* Dat alles maakte (naar hun gevoelen) het *Grondwettig Herstel* noodzaaklijk. *Wetgeevende* en *Uitvoerende Machten* moesten hunne grenspaalen, door een omschepping van de Constitutie aangewezen en in bedwang gehouden worden. Zonder dat kon men nooit tot het genot der waare Vrijheid geraken, en zou men in den ouden staat van overheersching van binnen, en van afhangelijkheid aan *Engeland* naar buiten, onderworpen blijven. De groote zwarigheid intusschen, om dat alles te bewerken en gedaan te krijgen, was de algemeene verkleefdheid, van het grootste en aanzienelijkste deel der Natie aan de CONSTITUTIE en den STADHOUDER: doch geen nood, men wist wel middelen uit te denken om dat struikelblok uit den weg te ruimen, door ten Jaare 1781 het

het strooijen en verspreiden van een eerloos schotschrift aan te vangen; waarin men beiden door tastbaare leugens met de hatelijkste verwen voor de Natie afschilderde; en het Volk ophitste tot de geweldddadigste handelwijzen, gevende hetzelve dezen helschen raad. „*Verzameld Ulieden, elk in uwe Steden en ten platten Lande in Uwe Dorpen; komt vreedzaam bij een, en kiest uit het midden van Ulieden, een maatig aantal braave deugdzaame en vroome Mannen. Kiest goede Patriotten, daar Gijlieden op vertrouwen kunt. Zend deze Ulieder Gecommitteerden naar de Plaatsen daar de Staaten van Ulieder onderscheidene Provinçien vergaderen, en beveeld hun, dat zij zoo draa mogelijk bij elkanderen komen, om uit naam en gezach der Natie; met en nevens de Staaten van elke Provinçie, een naauwkeurig onderzoek te doen naar de redenen van de verregaande traagheid en flaphartigheid, waar mede de bescherming tegen eenen geduchten en vooral activen vijand wordt behandeld. Beveeld hun verder, dat zij insgelijks met en benevens de Staaten der bijzondere Provinçien, eenen Raad voor Z. H.*

 „*kie*

„ *kiezen, en hoe eer hoe beter alle zulke*
„ *middelen helpen beramen en werkstellig*
„ *maaken, als tot redding van het benaauw-*
„ *de Vaderland dienstig zullen geoordeeld*
„ *worden. — Laat Uwe Gecommitteerdens*
„ *Ulieden van tijd tot tijd, door middel van*
„ *de Drukpers, in het publiek, en openlijk*
„ *verslag doen van hunne verrichtingen. —*
„ *Zorgt voor de Vrijheid van de Drukpers,*
„ *want zij is de eenige steun van Ulieder*
„ *Nationaale Vrijheid. — Als men niet vrij*
„ *uit spreeken kan tot zijne Medeburgers,*
„ *noch hen bij tijds waarschouwen, dan valt*
„ *het den onderdrukkeren des Volks zeer*
„ *gemakkelijk hunne rol te speelen. — Hier-*
„ *om is het, dat zij wier gedrag geen onder-*
„ *zoek kan lijden, altoos zoo tegen de Vrij-*
„ *heid van Schrijven en Drukken ijveren,*
„ *en wel gaarne zouden zien, dat niets ge-*
„ *drukt of verkocht werdt, zonder permis-*
„ *sie. — Wapend Ulieden allen! Verkiest*
„ *zelve, dezulken die U commandeeren moe-*
„ *ten, en gaat, even als het* VOLK VAN
„ AMERICA, *(daar geen druppel bloeds ge-*
„ *stort is, voor dat de Engelschen hen eerst*
„ *zijn aangevallen) in alles bedaard en*
„ *met bescheidenheid te werk, en* JEHOVA,

„ *de*

„ *de God der Vrijheid, die de Israëliten uit*
„ *den diensthuize heeft geleid, en hen tot*
„ *een vrij Volk heeft gemaakt, zal onze*
„ *goede zaak ongetwijfeld ook onderſteu-*
„ *nen.* &c." (*) Ruwe trekken voorzeker, in welke den onkundigen doch braven Burger zoo min de in het geheim verborgen liggende ſlang, als het ware oogmerk ontdekken kon, maar die echter voor den nadenkenden genoegſaam waren, om te doen zien, wat men in den ſchild voerde, namelijk *de vernietiging van de Staats- en Stadhouderlijke Conſtitutie*, en *de invoering van eene Democratiſche of zogenaamde vrije Volksregeering.* Trouwens, het duurde ook niet lang, of het bleek op de duidelijkſte wijze, dat zij, die op die wijze over dat eerloos Libel oordeelden, het waare oogmerk gevat hadden, toen eenige maanden daarna, in een te *Amſterdam* openlijk uitgegeeven Werk, geïntituleerd: „ *Grondwettige Herſtelling van*
„ *Neerlandsch Staatswezen, zoo voor het*
„ *Algemeene Bondgenootſchap, als voor het*
„ *Beſtuur van elke bijzondere Provinçie;*"
„ de

(*) Zie het ſlot van het eerloos oproerig Laſterſchrift, getijteld: AAN HET VOLK VAN NEDERLAND, in 1781 alomme door het Land geſtrooit.

de in het Schandschrift reeds opgegeevene schetsen van eene gedrochtelijke Democratische Volksregeering, op eene uitvoerige en gekunstelde wijze uitgewerkt, aan de Natie in handen gegeven werden. Een Werk, dat tot een Gids en Leidraad gediend heeft, voor alles wat 'er sints 1779, in de Provinçiaale en Stedelijke Raadzaalen, tot het aanvuuren en vermeerderen der oneenigheden, en tot stremming van het daarstellen eener Complete Defensie, door zeer velen voorgesteld en verdedigd is geworden. Een Werk, dat tot een Legger gediend heeft, waar naa ontelbaar veele maatregelen genomen zijn geworden, om het gezach van den STADHOUDER, en der *wettige Authoriteiten*, in handen van *Burgergecommitteerden*, *Geconstitueerden*, en *Hoofden van Gewapende en Ongewapende Genootschappen en vliegende Burgerlegers* te doen overgaan, en dat uit dien hoofde onbeschrijffelijk veel heeft bijgedragen, tot het doen ontstaan van alle die Factiën, Desordres, Willekeurigheden, en geweldige Handelingen, die eindelijk op Regeeringloosheid, (het gewoon gevolg eener toomelooze Democratie) uitliepen, zoo als wij in het volgende Boek, met duchtige bewijzen, zullen aanvangen te betogen.

NE-

NEGENDE BOEK.

Is 'er thans eene treurige waarneeming voor den Onderzoeker der *Algemeene* en *Vaderlandsche Geschiedenissen geduurende de laatste 25 Jaren der Agtiende Eeuwe*, aanwezig, waar over hem nu en dan een zilte traan aan het oog ontvalt, het is buiten allen twijfel deze, dat Hij bij de overweging van de gewigtige en rampvolle Gebeurenissen, in en buiten *Europa* in het algemeen, en in het *Vaderland* in het bijzonder in dat tijdvak voorgevallen, zich overreed moet houden, dat dezelven hunnen eersten oorsprong verschuldigd zijn, aan eenen huisselijken twist tusschen het Gouvernement van een machtig

Rijk, en eenige Bewooneren van deszelfs verafgelegene Volkplantingen in een geheel ander Werelddeel, over Onderwerpen die alleen betrekkelijk waren tot de beiden twistende Partijen, en waarmede zich derhalven geene andere Mogendheden behoefden te bemoeijen, te meer, daar het onderwerp waarover dien twist begon, van dien aart was, dat het verschil, zonder opstokingen en aanblazingen van anderen, die 'er niets mede te schaffen hadden, wel spoedig vereffend, en de Rust in *Europa* op den duur zoude zijn bewaard geworden. Herinneren wij ons het in het voorgaande Boek opgehangen Tafereel, *van den toenmaligen toestand der voornaamste Rijken en Staaten van Europa, en van de Staatkundige betrekkingen waarin de Republiek der Vereenigde Nederlanden, op dat tijdstip tot dezelven stondt*, dan was 'er bij het algemeen en op den duur volgen van eene gezonde en eerlijke Staatkunde, zoo in die Rijken en Staaten, als hier te Lande, alle redenen om te mogen vertrouwen op de voortduuring van het toenmalig geluk, wijl geen van alle die opgenoemde Mogendheden, zoo min als de Republiek, den Oorlog geleek; en even

dit

dit was ook het geval van de *Engelsche Colonisten*, wiens belangen althans niet voorderden, om door het aangorden van het Oorlogzwaard tegen het Moederland, *over het al of niet betaalen van eenige draaglijke Belastingen*, het behoud of verlies van hunnen bloeijenden gelukstaat afhangelijk te maaken; aan den altoos onzekeren uitslag eenes bloedigen Oorlogs tegen een machtig Rijk, aan het welke zij door plechtig aangegaane en onderteekende Conventien en Verdragen nog werkelijk verbonden, en uit dien hoofde, voldoening aan billijke, en voor hun betaalbaare vorderingen verschuldigd waren. Eene waarheid, die (wel is waar) in die dagen miskent, en door veler overdreven geroep, over de Dwingelandij en snoode Onderdrukkingen des Britschen Cabinets, opzichtelijk die Bewoneren en Volkplantingen verdonkert wierdt; maar die echter door zoo veele Colonisten, in tegenoverstelling van die Malcontenten, is toegestemd geworden, als redelijk genoeg waren om te erkennen: dat zij niet getijranniseerd, of op de willekeurigste wijze, even als slaaven, onderdrukt en behandeld werden. Dat zij aan het Moederland verbonden waren. Dat zij

aan deszelfs hulp en bescherming in vroeger dagen ondervonden, hunnen toenmaligen bloei en welvaart verschuldigd rekenden: en dat mitsdien de billijkheid vorderde, dat zij zich niet onttrokken aan het helpen dragen der algemeene lasten van het Moederland, welks Finantiën, zich door de vorige Oorlogen om hunnent wille gevoerdt, in eenen benarden staat bevonden. Trouwens, dat deze laatstgenoemden, over den hoog gerezen Twist tusschen *Engeland* en de *Colonisten* alzoo denkende, de waarheid en het recht aan hunne zijde hadden, en dat zij, die over de voorgewendde ondraaglijke slavernij der *Colonisten* zoo veel ophefs maakten, die waarheid opzettelijk verdonkerden, alleen om de breuke te verwijden, en, om aan eenen door opruijingen bewerkten Oorlog, den schijn van noodzaaklijkheid te geeven, behoefd geen uitvoerig betoog, vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat zelfs zij, die tot de laatste Classe behoorden, zich echter niet onthouden konden, om ondanks al hun geklag over den gewaanden beklagenswaardigen en rampzaligen toestand der *Noord-Americaanen* onder het Bestuur des Engelschen Cabinets, dit volgende als eene zekere en be-

bekende waarheid voor te dragen, namelijk; „ *Dat in weerwil van alle de door hun opge-* „ *noemde tergende bezwaaren der Colonisten;* „ *en ondanks alle aangewendde pogingen des* „ *Gouvernements, om de werkingen dier op-* „ *komende Maatschappijen te fnuiken, of* „ *liever zulk eene rigting te doen neemen* „ *dat zij allen ten voordeele van het Moe-* „ *derland uitliepen; zij* (namelijk de Colo- „ nisten) *echter hunnen Welvaart vermeer-* „ *deren, hunnen Rijkdom vergrooten, en de* „ *Volkrijkheid aanwasfen zagen!* NOORD- „ AMERICA (zeggen zij) *was en bleef de* „ *verzamelplaats der verarmden en ver-* „ *drukten! De Burgerlijke en Godsdiensti-* „ *ge Vrijheden aldaar genoten, uitgezonderd* „ *de bepalingen omtrent den Koophandel,* „ *lokten velen derwaarts. In andere opzich-* „ *ten had Engeland zijne eisfchen niet dan* „ *van verre doen hooren. — Elke Volkplan-* „ *ting*, (dus gaat men voort) *hoe onder-* „ *fcheiden in Staatsbeftuur, ftondt onder* „ *haare eigene Wetten, en ging daar vol-* „ *gens te werk. — Weetende wat zij nodig* „ *hadden, en welke middelen 'er voor han-* „ *den waren, bezorgden zij het noodige door* „ *ligt opbrengbaare Belastingen. — Zij mog-*

 „ *ten*

„ *ten veel eer als eene Gifte der Burgeren,*
„ *dan als eene Schatting der Regeering*
„ *worden aangemerkt. De Wetten werden*
„ *'er met eene meerderheid van stemmen*
„ *gemaakt; doch men moest twee derde dee-*
„ *len van de stemmen hebben, om eene Be-*
„ *lasting op te leggen. — Alles vertoonde*
„ *het beeld eener volmaakte* Gelijkheid! *De*
„ *vreed- en deugdzaame Bewoner der Volk-*
„ *plantingen, genoot onder de schaduw der*
„ *Wetten, al het geluk dat deze wereld*
„ *met haare onvolmaaktheden kan opleveren.*
„ *De Wetgeevende en Uitvoerende Machten*
„ *liepen te zamen, tot bevoordering van het*
„ *algemeene welweezen, en van elk hoofd voor*
„ *hoofd, oeffenende het verleende gezach met*
„ *zoo weinig partijdigheid als mogelijk*
„ *was.*" (*) — Bekoorlijke schets voorwaar! Wie

(*) Dit zijn de eigen woorden van den VERVOLGSCHRIJVER OP WAGENAAR in *het Eerste Deel zijns Werks Bladz.* 21 *en* 22, niettegenstaande Hij bevorens, en ook in het vervolg zich alle moeite gegeven had, om den toestand der *Noord-Americaanen*, als een staat van de hardste slavernij en onderdrukking aan zijne Lezeren voor te stellen. — Kan men (wij vraagen dit met goeden ernst) een Land en Volk ongelukkig heeten, het welk zich op zulke uit-

Wie die dezelve leest en met aandacht overweegd, vind zich met ons niet gedrongen, om als in verrukking uitteroepen: Gelukkig Land; bij uitneemendheid bevoorregte Stervelingen, van wien gezegd kan worden, dat zij zich in het genot van zoo veele aardsche

ze-

uitneemende Voorrechten beroemen kan, als dien Schrijver hier opgeeft? *Zoo* dit geene uitmuntende Volkszegeningen, en de hoogstmogelijke *Burgerlijke Vrijheid*, voor een Volk in Maatschappij leevende, genoemd kan worden; dan verstaan wij niets. — En dit zoo zijnde; welke waarde kan men dan hechten, aan al het geroep over Slavernij en Onderdrukking, door Hem en anderen aangeheven? Wordt men, dit alles bedaard en onpartijdig overwegende, dan ook niet genoodzaakt, om als zeker te stellen, dat de Oorlog in *America* alleen bewerkt is geworden, door de aanstokingen en opruijingen van Menschen, wier hoofden en harten op de hol gebragt waren, door de Volksberoerende Leerstellingen en Geschriften van PRICE, PAINE, LEVINGSTON, ROUSSEAU en andere Politieke Vrijgeesten; die het ontwerp gesmeed hadden, om alle Throonen en Regeeringsvormen om te keeren, en in plaatse van eene *welgeordende Burgerlijke Vrijheid*, eene *losbandige en tomelooze Volksregeering* in te voeren, waardoor het geluk der Menschelijke Maatschappij verwoest, en de Aarde tot een akelig Tooneel van Factiën en Volksberoeringen herschapen werdt, zoo als de droeve ervaring ten vollen bewezen heeft???

zegeningen verheugen konden? Jaa, wie vind zich ook met ons niet verplicht om te vraagen, hoe het mooglijk zij, dat zulk een Volk, in zoo verre gehoor kon geeven aan de opstokingen van anderen, dat het gevaar liep, om die voorrechten en zegeningen te zien verwisselen met alle de onheilen aan den Oorlog onafscheidelijk verbonden? En evenwel, dit zag men in de *Vereenigde Noord-Americaansche Volkplantingen* gebeuren, naa dat het vuur van binnenlandschen twist, eenen geruimen tijd smeulende gehouden, en het daardoor reeds zoo verre gekomen was, dat zich de Bewoneren in twee verschillende Partijen en Aanhangen verdeeld hadden, welks *ééne*, bij het gevoel van eigen onmacht om met *Engeland* den Oorlog aantevangen, zich overreed hieldt van de noodzaaklijkheid om zich met het Moederland te verdragen; terwijl de *andere* steeds ijverde om vol te houden, en zich van hetzelve vrij te maaken, vertrouwende op eene krachtdadige hulp van Buitenlandsche Mogendheden, en wel bijzonder van *Vrankrijk*, alwaar men het gebeurde met *Engeland* in den vorigen Oorlog niet vergeten was, en tevens de spijt, wegens den

ge-

gesloten Vrede in 1763 nog niet verkroppen kon. Hoe waarschijnelijk het aan alle deskundigen voorkwam, dat het Fransche Cabinet zich buiten dien twist houden, en het geeven van eenige gelegenheid tot het ontbranden van eenen Zee-Oorlog met *Engeland*, zorgvuldig vermijden zoude, (gemerkt de Finantiën zulks niet gehengden, en het Rijk in zeer zwaare schulden als verzonken lag,) zoo leerde de ondervinding echter, dat hetzelve tot dien Onstaatkundigen stap besloot, en zich eenen Oorlog op den halze haalde, welke het had kunnen ontgaan; *eerst*, door het geeven van heimelijken raad aan de *Colonisten*, waardoor de geweldige Partij voor alle pogingen tot bevrediging met *Engeland* de ooren sloot: *daarna*, door het openlijk verleenen van bijstand aan dezelven, door het zenden van Troupen naar *St. Domingo*, *Martinique*, en *Guadeloupe*, van waar zij tot hulp der *Noord-Americaanen* wierden aangevoerd: en *eindelijk*, door het openlijk verklaren van den Oorlog tegen *Engeland*, tot welk bedrijf zich ook het *Hof van Spanje* door dat van *Vrankrijk* liet overhaalen, ondanks deszelfs voornaamste belangen hetzelve aanraadden, tot het bestendig bewaren van

den

den Vrede. Eene gebeurenis, die *Engeland* op zijne beurt verplichtte, om eene geduchte *Zee*- en Landmacht naar *America* te zenden, ten einde daar mede de in opstand zijnde Colonisten tot onderwerping te noodzaaken, en tegelijk de *Fransche* en *Spaansche* Oorlogsmachten aldaar en alomme te bestrijden, waardoor dan ook eenen bloedigen Oorlog onvermijdelijk werdt. —— 'Er zijn 'er geweest, die ten sterksten beweerd hebben, dat het Fransche Hof tot dien stap besloot, in het vooruitzicht, dat het den gedelaboreerden toestand van deszelfs Finantiën zoude kunnen herstellen, met de voordeelen welken het van de Colonisten berekende te zullen behalen, wanneer dezen zich van alle betrekkingen met het Moederland bevrijd zagen: terwijl het ook niet ontbrak aan anderen, die beweerden, dat men in *Vrankrijk* zich die twisten alleen aantrok, uit hoofde van eene sterke zucht voor de *nieuwe Vrijheid*, en met een oogmerk om dezelve aan de Colonisten te bezorgen, waaruit zij dan de nuttigheid en noodzaaklijkheid van dien Oorlog betoogden: dan, wanneer men de daar op gevolgde gebeurenissen, zoo in *Vrankrijk* als hier te Lande, in overweging neemt,

neemt, dan kan men niet wel anders besluiten, dan dat het geroep over de gewaande Slavernij der Colonisten, en de pogingen in het werk gesteld om hun van dezelve te verlossen, en de Vrijheid door het voeren van den Oorlog te helpen verkrijgen; niet anders waren, dan de ongelukkige gevolgen van de nieuwe Leer eener *Losbandige Volks-Vrijheid*, die bereids in *America* en *Vrankrijk* te dien tijde zoo veel opgang gemaakt, en veele Voorstanders verkregen hadt, en dat men zulks dienstbaar keurde, om die verderffelijke Leer, ook in andere Landen reeds bekend en openlijk bewonderd, over het algemeen te doen veld winnen.

Hoe dit zij, daar de Twisten en Oneenigheden tusschen *Engeland* en de *Volkplantelingen*, en de Vijandelijkheden der *Franschen* en *Spanjaarden*, tegen de eerstgenoemden, van dage tot dage eene ernstigere gedaante aannamen, zoo veroorzaakte dit, dat bijnaa geheel *Europa* de oogen op *America* geslagen hieldt, en bijzonder die Mogendheden, welken in dat gedeelte der wereld aanmerkelijke bezittingen hadden. Geen wonder des, dat zulks ook hier te Lande bij H. H. Mog. het geval was, bij wien zich

zich deswegens twee redenen van bezwaar over dat werk opdeden, die elk op zich zelven zeer gewichtig waren. De *eerste* bestond in de vreeze, dat de geest van opstand die in de *Engelsche Coloniën* zoo algemeen heerschende wierd, welligt zou overslaan tot de Nederlandsche Coloniën in dat Werelddeel gelegen; en de *Tweede* daarin: dat zoo draa het tusschen *Engeland* ter eener, en *Vrankrijk* en *Spanje* ter anderer zijde, tot eenen openbaaren Oorlog kwam, niet alleen de vrije en geruste Scheepvaart der Ingezetenen belemmerd en ontrust konde worden; maar dat men ook alhier aan de zijde van *Engeland*, uit hoofde der Tractaten zou aangezogt worden, tot het verlenen van bijstand, en dus in gevaar gebragt, om een werkelijk aandeel in den ontvlamden Oorlog, tusschen twee zoo nabij gelegene, en tegen elkander vijandig handelende Natien, te moeten neemen. Iets, waartoe men bij den STADHOUDER, en verre weg het grootste gedeelte der Gewestelijke en Stedelijke Bestuurderen, te dien tijde nog geene de minste geneigdheid bespeurde, maar integendeel eene ernstige gezindheid, om aan het zoo heilzaam *Sijsthema van Onzijdigheid* (waarbij

men

men zich van ouds, en bijzonder sints eenige Jaaren, zoo wel bevonden hadt) gehecht te blijven, door zich buiten den Twist die *Engeland* met desselfs *Colonisten* had te houden; aan niemand hulpbetooning of reden tot wettige klachten deswegens te geeven; en voorts, het voeren van Oorlog overtelaaten aan hun, die betoonden daar toe genegen te zijn. Een voornemen, dat niet alleen beantwoordde aan de regelen en voorschriften van eene gezonde Staatkunde; maar dat ook gewettigd werdt; *eensdeels*: door het belang dat alle de Ingezetenen des Lands hadden, bij den voortduurenden welstand der Volkplantingen van den Staat, en bijzonder van het Handeldrijvend gedeelte derzelver, bij het behoud van den Vrede ter Zee en te Land; en *anderdeels*; door den zwakken toestand waarin zich *'s Lands Zeemacht*, in weerwil van alle aangewendde pogingen tot derzelver herstel gedaan, op dat tijdstip nog bevindende was; waardoor 'er eene gebiedende noodzaaklijkheid, aan de zijde des Bestuurs, aanwezig was, om alles wat mogelijk ware in het werk te stellen, dat het Vaderland in den ontvlamden Oorlog niet werde ingewikkeld.

Wenschelijk intusschen ware het geweest, wanneer alle de Ingezetenen dezer Landen, met den STADHOUDER, en verre weg de meeste Leden der Regeering, over dat aangelegen onderwerp eenstemmig gedacht en gehandeld hadden! Dan, hoe smart het ons te moeten zeggen, dat dit het geval bij dat groot aantal der Ingezetenen niet was, 't welk zich zoo jeukerig betoonde, om ten aanziene van de *Americaansche Twisten*, de voetstappen van de *Fransche* en *Spaansche* Cabinetten te drukken! Een zwerm van Geschriften in andere Landen en Taalen uitgegeven, en alhier spoedig vertaald, in welke de Leer eener *Losbandige Volksvrijheid*, in eenen aanlokkenden en verleidenden beeoogtmnt was voorgesteld en aangeprezen; waarin de gewaande slavernij der Volken, onder *Monarchaale* en *Aristocratische* Jukken, met de zwartste verwen was afgemaald; en waarin de Schrijvers zich alle moeite gaven, om de Volken diets te maken, dat het plicht ware die Jukken afteschudden, en dat alle moogelijke hulpbetooning aan de Colonisten, de echte en waare bevoordering van de zaak der menschheid was; werden door velen met ongewoone geestdrift ontfangen,

ge-

gelezen, bewonderd, en toegejuicht, en de- len, alhoewel op verschillende wijzen, de bedoelde uitwerking die zich de Schrijvers en Vertaalers (*) van die Volksverleidende Bro- chu-

(*) Onder de geenen die zich bijzonder verle- digden tot het Vertaalen dier onrustzaaijende Pam- fletten, muntten bijzonder uit de BARON VAN DE CAPELLEN TOT DE POLL, en zijnen Boezemvriend, den beruchten F. A. VAN DER KEMP, *Leeraar der Doops- gezinden te Leijden*. Dat dezen met geen ander oog- merk dan wij in den Tekst opgeven, die Libellen vertaalden, en in de handen der Ingezetenen van dit Land, onkundig in de *Engelsche* en *Fransche* Taalen bragten, lijdt geen bedenking, daar zij zelve, in de hitte der daar door gestichte Troube- len en Verwarringen, onbeschroomd, of liever dwaas genoeg waren, om hun heimelijk oogmerk publiek te erkennen, wanende zich daardoor wel zeer verdiens- telijk bij de Natie gemaakt te hebben. — Wat VAN DER KEMP in dit opzicht heeft uitgevoerd, zoo in zijn *Schrijfvertrek*, als op den *Predikstoel* ten aan- hoore van zijne Gemeente, (die zich beroemde uit weêrlooze Christenen te bestaan) is bekend uit zij- ne uitgegevene *Politieke Schotschriften*; uit zijnen *Lierzang*; en zelfs uit een aantal *Leerredenen*, met welke uitgesproken op *Bededagen* of in *Bedestonden*, hij den Kansel op eene gruwelijke wijze misbruik- te en ontheiligde. — En wat de zoo even opge- noemde *Edelman* aangaat, men kan over zijnen ar- beid, als *Vertaler*, best oordeelen uit zijne eigene woor- den, die hij den 28 *April* 1778 uit *Zwol* schreef, aan

chures hadden voorgesteld. *Verschillende wijze van uitwerking*, (zeggen wij): en zulks met

aan eenen *Colonist*, om aan dezen bekend te maaken wat hij al ondernomen hadt, en nog gaarne onderneemen wilde, om de reeds bloedige Tooneelen van *America* nog ijsselijker te doen worden, alomme te bewerken: „ *Ik heb*, (roemende wat hij met zijne „ Pen had uitgericht) *Ik heb van de Werken van* „ PRIÇE *en anderen, Nederduitsche Vertalingen ge-* „ *maakt, waarbij ik Voorredenen voegde, in welken* „ *ik, zonder mij in controversien in te laaten, ver-* „ *zamelde alles wat* LOCKE, HUTCHESON, BURG, *en* GIJ „ *Mijnheer! het meest-aanbelangenste met betrekking* „ *tot de Rechten van het Volk, de Colonien, &c. ge-* „ *zegd hebben.*" In een *tweede Brief* aan dienzelfden *Americaan* geschreven, legde Hij zijn geheele ziel, met alle zijne bedoelingen nog meerder bloot, dus schrijvende: „ *De Americaanen verweeren zich* „ *niet genoeg met die zelfde animositeiten en woede, als* „ *de Hollanders tegen de Spanjaarden, of de Zwitsers* „ *tegen de Duitschers gedaan hebben. 'Er is in Ame-* „ *rica nog niets verricht, dat te vergelijken is met het* „ *geen in de Belegeringen van* HAARLEM, LEIJDEN *en* „ *in andere Steden is uitgevoerd.*" Die Moord- en Bloedtooneelen, moesten derhalven op nieuw alomme aangericht worden, en om dat te bewerken, stelde Hij dit volgende middel voor. „ *Bijaldien een* „ *Pamphlet in America werd uitgegeven en gemeen ge-* „ *maakt, verhalende de wijze op welke sommige Vol-* „ *ken hunne Vrijheid heldhaftig gedefendeert hebben,* „ *onder anderen: in de Belegeringen van* HAARLEM, „ LEIJDEN, *en* ST. JOHN DE LONE *in Vrankrijk; de* „ *hit-*

met het hoogste recht. Want bij de zodanigen die eenen heimelijken wrok tegen den plaatshebbenden Regeeringsvorm in hunne zielen koesterden, en ijverig haakten om dezelve vernietigd te zien, bragten die Libellen te wege, dat velen, van nabij bekend wordende met de Politieke Dweperijen, die elders zoo veel onheils berokkenden, nu niets wenschelijker keurden, dan dat men de Constitutie eenmaal verwisselen zag, met die uitmuntende *Volks-Vrijheid*, die zij in dezelven zagen afgeschetst, en die reeds in andere Landen zoo veel opgang maakte. — Bij anderen, buiten staat om over de fijngesponnen redeneeringen der zogenaamde *Wijsgeerige Staatshervormers*, (maar in de daad *Staatsberoerers*,) over de voor- en nadeelen van

„ *hitte met welk de Genueezen den Generaal* BOTTA „ *verdreven in 1742; en in het bijzonder de fameuse* „ *Bataille te Morgentan in Zwitserland, dat zou veel* „ *nut te wege brengen. — Hij had uit zeker Werk eenige* „ *Bladzijden vertaald, tot een proef, hoe of men zoo* „ *een Pamphlet moest inrichten.* &c. &c." — Wij zouden hier nog meerder trekken van diergelijken gruwelijken aart kunnen bijvoegen, dan wij zullen ons daar van onthouden, ons verzekerd houdende, dat het bijgebragte genoegzaam is, om het gezegde in den Text ten vollen te staaven.

van onderscheidene Regeeringsvormen en Staatsregelingen te kunnen oordeelen, en die uit dien hoofde, over de plaatshebbende Regeerwijze zich altoos vergenoegd en wel te vreden getoond hadden, stelden het lezen dier schadelijke schriften, en wel bijzonder bij Koopluiden, Zeehandelaars, Fabrikeurs, Trafikanten &c. van onderscheidene Classen, eene andere snaar in beweging, namelijk eene zucht naar meerdere uitbreiding van hunne Handelbelangen, wanneer *Europa* het geluk van de uitneemende *Volks-Vrijheid*, in die Schriften afgeschetst, éénmaal genieten mogt. Velen blindeling geloof hegtende, aan het geen hun door de *Schrijvers* en *Vertaalers* dier Libellen werdt voorgepredikt, aangaande de verkrijgbaarheid der door hun aangeprezene *Burgerlijke Vrijheid*, en de ophoping van groote Rijkdommen, uit dezelve zullende voortvloeijen, wanneer men zich, in navolging van de *Noord-Americaanen*, van de knellende banden der *Alleenheerscheren*, *Aristocraten* en *Foederalisten* wist te ontslaan; oordeelden geene onverschillige aanschouwers van het geene 'er in *America* omging te moeten blijven, maar zich die zaak, even als in *Vrankrijk* en *Spanje* gebeurde, wel ern-

ernstig te moeten aantrekken. *Het was,* (dus sprak men) *niet alleen de zaak der Menschheid, de Noord-Americaanen ter hulp te snellen, die zich nu in het zelfde geval met Engeland bevonden, als waarin weleer onze Voorvaderen met het onderdrukkend Spanje waren ingewikkeld geworden; maar het belang van den Handel vorderde zulks gebiedend, derwijl men, door het aanbrengen van allerlei behoeften aan de Colonisten, goede winsten bekomen, en ook bovendien zich van hunne toegenegenheid en vriendschap verzekeren kon, om in het vervolg, wanneer zij eenmaal vrij waren geworden, alle de Noodwendigheden aan hun te leveren, die zij te voren alleen van de Engelschen verkrijgen konden.* (*) *Vrankrijk deedt dit wel, en waarom zou men het hier te Lande ook niet doen,*

(*) De geleerde KLUIT, de in den Text opgegeven denkwijze bedoelende, sprak 'er dus over: „*De Kooplieden zagen den Oorlog in America met* „*genoegen; zij berekenden reeds de voordeelen, ten minsten zij hoopten op winst, en als zij winst kunnen* „*doen, zelden zij eens tegen eenen Stadhouder,* ZOUDEN ZIJ MET HUNNE ZEILEN WEL LANGS DE HEL VAAREN." Zie 's Mans *Iets over den Engelschen Oorlog*, Bladz. 41.

doen, daar men overvloed van alles had wat in Amerika ontbrak? Als men 'er niet spoedig bij was, en Engeland om de Tractaten naar de oogen zag, dan zou men achter het net komen visschen, en Vrankrijk zou met de groote voordeelen gaan strijken. Dit waren zoo al de gewoone gesprekken van den dag: en daar men door *St. Eustatius* eenen gebaanden weg voor zich had, om de *Colonisten* dat alles toe te zenden, wat 'er nodig was om den Oorlog door te zetten, zoo bleef men ook niet in gebreke om denzelven in te slaan, en dat met zulk een geestdrift en deelneeming, dat *St. Eustatius* derwijze met allerhande Noodwendigheden werdt opgevuld, dat men het aangevoerde aldaar, niet dan met groot verlies kon kwijt worden. (*)

Het

(*) Men zegge niet, dat wij hier met vergrooting spreeken: want wie geheugt het niet, hoe veele Particuliere Burgers, die nooit gedacht hadden op het drijven van eenigen Zeehandel, in die dagen aangespoord werden, om Cargasoenen naar de *Americaanen* te zenden, alleen om de groote winsten die hun voorgerekend werden? Dan, zoo zeker als dit is, even zoo zeker is het ook, dat velen zich deerlijk bedrogen vonden in hunne verwachting, toen zij, in plaatse van voor-

Het kon niet wel anders, of deze buitengewoone sterke Vaart van hier op *St. Eustatius*, moest aan de achterdochtige *Britten* weldraa in het oog lopen, en hen besluiten doen, dat zulks alleen geschiedde, om de in opstand zijnde *Colonisten*, tot het volharden van den Oorlog in staat te stellen. Dit bedrijf, en geensints *de bewustheid des Engel-* „ *schen Cabinets*, *aangaande de weêrloosheid* „ *der Republiek*, *en dat het zich gerustelijk* „ *verlaten kon*, *op eenen Aanhang hier* „ *te Lande*, *die de grootheid van Engeland* „ *op de puinhoopen van het Gemeenebest zogt* „ *op te bouwen*, *door het dwarsbomen van* „ *het herstel der Zeemacht*; (*) leverde dan ook de oorzaak op, dat den *Engelschen Gezant* YORKE *in den Haage*, van den Koning zijnen Meester in last kreeg, aan *H. Mog.* te verklaren, „ *dat daar Hij zich*

„ *ver-*

voordeelen te genieten, groote schadens en verliezen moesten ondervinden, om dat men de aangevoerde goederen, uit hoofde van de overvloed, genoodzaakt was, of *wederom terug te laten komen*, of *voor spotprijzen aftezetten*, het welk beiden voor de afzenders op aanmerkelijke verliezen uitliep.

(*) Dit zijn de woorden van den VERVOLGER op WAGENAAR, in het Iste *Deel* van zijn Werk *Bladz.* 38.

„ *verplicht wordt, middelen te beramen, om*
„ *den opstand in Noord-America tegen te*
„ *gaan, en de Opstandelingen wederom tot*
„ *hunnen plicht te brengen, en te beletten*
„ *dat zij, onder voorwendsel van Koophan-*
„ *del, al zulke noodwendigheden ontfingen,*
„ *als geschikt waren, om hen in hunnen*
„ *opstand te voeden en te stijven. Hij dan*
„ *ook allen uitvoer van Wapenen en Oor-*
„ *logstuig uit zijn Rijk naar die Gewesten*
„ *verboden hadt, en dat die voorziening*
„ *vruchteloos zijn zoude, wanneer zodanig*
„ *tuig uit andere Landen derwaard gezon-*
„ *den wierd. Dat Hij desniettemin vernam,*
„ *hoe Kooplieden in deze Republiek, het*
„ *zij Inboorlingen of Vreemdelingen, gedu-*
„ *rige verzendingen van Oorlogstuig naar*
„ *America deden, 't zij onmiddelijk, of wel*
„ *over de Colonien van den Staat in de*
„ *West-Indien. En het was daarom, dat*
„ *Hij uit naam van Z. M. uitdrukkelijk*
„ *verzogt, dat H. H. Mog., zonder uitstel*
„ *de kragtigste middelen daar tegen geliefden*
„ *te beramen, welke hunne wijsheid en beleid*
„ *hen zouden aan de hand geeven, ten einde*
„ *geene Wapenen of Oorlogstuig, onder wel-*
„ *ke benaming ook, naar de Westindien wier-*

„ den

„ *den verzonden, boven het geene tot ge-*
„ *bruik der Colonien van den Staat, ter*
„ *goeder trouwe, zou bevonden worden nodig*
„ *te zijn.*" Het is onbetwistbaar zeker, dat de *Koning van Engeland* recht had om dat verzoek te doen, als gegrond zijnde op den duidelijken letter der Tractaten met de Staaten aangegaan, waarbij het niet onderfteunen door Oorlogsbehoeften aan de Onderdanen van de eene en andere zijde, op de plechtigste wijze, wederzijds was aangenomen geworden: en van hier dat *H. H. Mog.* te dien tijde nog vasthoudende aan het Principe van eene *volstrekte Onzijdigheid*, dan ook geene de minste bedenking maakten, om aan des Konings verzoek te voldoen, daar zij reeds op den 20 *Maart* daar aan volgende, een Placaat deden afkondigen waarbij zij zich dus uitdrukten: „ *Dat zij*
„ *om redenen hun daar toe moveerende,*
„ *hadden goedgevonden, volstrektelijk te ver-*
„ *bieden, zoo als zij volstrektelijk verboden*
„ *bij dezen, allen uitvoer van Ammunitie*
„ *van Oorlog, Buskruit, Geschut en Kogels,*
„ *met Schepen onder de Domeinen van Groot-*
„ *Brittannien t' huis hoorende, Provisioneel*
„ *voor den tijd van zes Maanden: op poene*

„ *van*

„ *van Confiscatie, niet alleen van de Wape-*
„ *nen en Ammunitie van Oorlog die daarin*
„ *zouden worden gevonden; maar ook op*
„ *eene Boete van* 1000 *Guldens daarenbo-*
„ *ven ten laste van den Schipper, waar-*
„ *voor zijn Schip werdt executabel en ver-*
„ *bonden verklaart.*" En verder: „ *Dat ge-*
„ *duurende den voorschreven tijd van zes*
„ *maanden, geen Buskruit, Geschut, Ko-*
„ *gels, of ander Oorlogstuig zoude mogen*
„ *worden ingeladen, om met vreemde of ei-*
„ *gene Schepen, naar buiten 's Lands te*
„ *worden vervoerd, zonder Consent van het*
„ *Collegie ter Admiraliteit, onder het welk*
„ *de inlading zoude geschieden, alles op*
„ *pæne van het ingeladene, en eene boete*
„ *van* 1000 *Guldens voor den Schipper, die*
„ *zulks ondernam te doen zonder Consent*
„ *&c.*" En: welk verbod, na de expiratie van dien termijn, nog voor een Jaar werdt geprolongeert. Maatregelen, volmaakt beantwoordende aan het *Sijsthema van Onzijdigheid* en den *Letter der Tractaten*, tusschen de *Republiek* en *Engeland* subsisteerende, die geen ongenoegen aan de *Colonisten* geeven konden; die door *Engeland* als een bewijs van volstrekte Onzijdigheid in den ont-

staa-

ſtaaten twist, behoorden beſchouwd te worden; en tevens maatregulen, die de goedkeuring van alle verſtandigen in den Lande, wien het behoud van den Vrede boven alles ter harte namen, geredelijk wegdroegen, maar die echter niet weinig gewraakt en afgekeurd werden, bij de zodanigen, die hunne rekening vonden, om in het troubel water te visſchen, en hun, zoo als weldra de ondervinding leerde, dies te meerder aanvuurden, om den ongepermitteerden ſluikhandel, nog ſterker dan voorheen door te zetten: waardoor, wel is waar, de Vaart van hier op *St. Euſtatius* en *Curacao*, tot geene geringe ergernis van *Engeland*, dagelijks toenam en eene onverbeeldelijke hoogte beklom; maar die ook te gelijk de vrees voor onlusten met dat Rijk, langs hoe meer deedt toeneemen, vermits 'er, tot het herſtellen van 's Lands Zeemacht, geene behoorlijke pogingen, die eenigſints beantwoordende waren, aan het dreigende gevaar voor eenen Zee-Oorlog tusſchen drie naburige Mogendheden, werden aangewend. (*)

Drei-

(*) Daar het door ons opgegevene in den Text, de waare oorzaak was, van den ongewoon ſterken Han-

Dreigend gevaar, (zeggen wij) en in de daad dat was aanwezig, zoo dra de Hoofden der *Noord-Americaanen*, zich geruggesteund vindende door den bijstand van *Vrankrijk* en *Spanje*, het besluit genomen hadden, om het pleit tusschen de Colonien en het Moederland

Handel van hier op de genoemde Colonien, willen wij het zeer gaarne aan de uitspraak van alle Onpartijdigen verblijven laaten, welke waarde men te hegten hebbe, aan het gezegde van den VERVOLGSCHRIJVER *op* WAGENAAR, toen hij de sterke Vaart op de W. I. Colonien, als een bewijs aanvoerde, van het groot nut, dat het in acht neemen en volgen van de *Onzijdigheid* aan de Republiek bezorgde? — Die sterke Vaart, en toevoer van allerlei noodwendigheden, „ *Zelfs door velen*, (volgens zijn zeggen) *die voorheen* „ *om geen Zeevaard en Handel in die wijdafgelegene* „ *Gewesten dagten, wanende dat daar door eene on-* „ *ledigbaare Goudmijn geopend was.*" Leverde juist een bewijs op, *dat men niet Onzijdig blijven wilde, maar partij gekozen had, ten voordeele van de Colonisten, in spijt van Engeland*, alwaar men de waanemeden van dien ongewonen handel maar al te duidelijk bemerkte, en als eene handelwijze aanzag, om de *Noord-Americanen* in hunnen opstand te stijven en te sterken. Een bedrijf, dat vierkant strijdig was met den letter der Tractaaten, en de toenmalige bedoeling van 's Lands Hooge Machten, welken op dat tijdstip nog ernstig gezind waren, om zich op geenerlei wijzen met den twist te moeijen, maar Onzijdig te blijven.

land door de Wapenen te beslisschen, reeds op den 19 *April des Jaars* 1775 daar van de eerste proeve geevende, vermits het op dien dag, bij het Dorp *Lexington*, gelegen 15 Engelsche mijlen van de Stad *Boston*, tot een vijandelijk treffen kwam, tusschen eenige *Americaansche Soldaten en Landlieden uit die Streek*; en een aantal *Engelsch Krijgsvolk* aldaar aangekomen, om de bevelen des Britschen Cabinets, door den sterken arm, te doen respecteeren. De nadeelige uitslag welke dit eerste gevecht voor de *Britten* hadt, bragt niet weinig toe, om den moed der Colonisten aan te vuuren, en hen te doen besluiten, om het begonnen werk met alle macht door te zetten, zoo door het aanwerven van bezoldigd Krijgsvolk, en het aanstellen van Legerhoofden over hetzelve, als door het benoemen van eenen *Generaal en Chef* over de geheele Oorlogsmacht, die men voorneemens was op de been te brengen, tot welken belangrijken post verkoren werdt, de Heer G. WASHINGTON, een rijk en vermogend Inwoner in *Virginia*, in welke Provinçie Hij weleer, ten zijde van den Oorlog met *Vrankrijk*, het bevel over deszelfs Landmilitie gevoerd hadt, doch sints den Vrede

dien

dien post hebbende neergelegd, als nu zich onledig hieldt, met het verbeteren zijner uitgestrekte Bezittingen, en het Politiek Bestuur van zijn Vaderland. Niet dan met eenige tegenzin, nam Hij de Hem opgedragene Post, op eene alsints belangelooze wijze aan, vermits Hij alle bezolding van de hand wees: en zie daar de rede, dat de geestdrift, om onder zijne Vaanen voor de Vrijheid te strijden, zich over alle de Volkplantingen uitbreidde, en eene Legermacht deedt geboren worden, welke vereenigd met de *Zee- en Landmacht* van *Vrankrijk* en *Spanje*, eenen formeelen en openbaaren Oorlog deedt ontstaan, die aan de *Engelschen* derwijze de handen vol werks gaf, dat zij bij de proef ondervonden, eene verkeerde rekening gemaakt te hebben, toen zij in den waan verkeerden, dat zij de *Colonisten* weldraa tot onderwerping dwingen zouden. Hoe groot de *Zee- en Landmacht* ook zijn mogt, die derwaarts heen gezonden wierd, dezelve was ontoereikend om het doel te bereiken, en van hier, dat het *Britsche Cabinet* bedacht werdt, om niet alleen allen toevoer van elders te beletten; maar ook, om hulp en adsistentie te zoeken van zodanige Natien, met welken

het

het door Verbonden en Tractaaten in goede verstandhouding was, en waartoe den Nederlandschen Staat al spoedig in aanmerking kwam. De gereede voldoening aan het verzoek des Konings door YORKE aan *H. H. Mog.* gedaan, opzichtelijk het verbod van uitvoer van allerhande Oorlogsbehoeften naar de *Westindische Colonien*, ten zij dan, dat men daar toe Consent verkreeg van de Admiraliteiten, en de prolongatie van dat verbod, deedt de Koning niet alleen besluiten, om met nadruk te klagen over de geheime verzendingen, die ondanks dat verbod op den duur gedaan werden; maar ook, om op de Staaten te begeeren, EENSDEELS, *dat zij de Schotsche Regimenten in hunne soldij staande, aan Engeland wilden bijzetten:* en ANDERDEELS, *bij Placaate verbieden, dat geene Engelsch-Americaansche Schepen, in de Havenen dezer Landen binnen liepen.* Verzoeken, welker eerste van dien aart en natuur was, dat alvorens daar op finaal te besluiten, de afkeuring of toestemming van de Staaten der onderscheidene Gewesten noodzaaklijk was, en aan welken het dan ook ter deliberatie gezonden werdt.

Het lijdt geene bedenking om als zeker te

te ſtellen, dat dit verzoek des Engelſchen Gezants bij de Staaten der Gewesten, als toen geen tegenſtand van dat aanbelang zou ondervonden hebben, dat 'er de geheele Republiek van het eene tot het andere einde van gewaagde, zoo als echter kort daar na gebeurde: want niettegenſtaande het voorſtel geen eisch om Nationaale Troupen of Schepen; maar ſlechts een verzoek om het leenen van Troupen, weleer door de Koning aan de Republiek in ſoldij gegeven, inhieldt; en niettegenſtaande de Koning op het leveren dier Troupen niet ſterk dringen bleef; zoo oordeelde de *Baron* VAN DER CAPELLEN TOT DEN POLL, toen de zaak bij de *Staaten van Overijsſel* in deliberatie gelegd werdt, die aanvrage van dat aanbelang te zijn, dat Hij deswegens een Advis uitbragt, het welk juist geſchikt was om de Natie in het harnas te jaagen, en tevens om alle pogingen des Beſtuurs, tot het *bewaren der Onzijdigheid* vruchteteloos te maaken. „ *Krijgsvolk te geeven*, „ (dus liet hij zich hooren) *is hier Partij* „ *kiezen, dat gevaarlijke gevolgen naar zich* „ *kan ſleepen. Onze vervallen Koophandel* „ *en Landbouw is alleen te herſtellen, door* „ *eene ſtipte Onzijdigheid in de oneenigheden*

„ *van*

„ *van Europa.* (*) *Wordt Z. M. hulp aan-*
„ *geboden, men zal 'er ook vinden die zulks*
„ *den Americaanen niet weigeren; en wij*
„ *zullen ons inwikkelen in onlusten met een*
„ *onzer machtigste Nabuuren, die door we-*
„ *derzijdsch belang onze Natuurlijke Vriend*
„ *is, en niet anders kan wenschen, dan dat*
„ *'er steeds zulk een Onzijdig, en door den*
„ *Koophandel bloeijend Gemeenebest aanwe-*
„ *zig*

(*) Dit was een zeer gekunstelde voordragt van de zaak in verschil, alleen te baat genomen om een aanhang te maaken. 'Er was niemand, die de noodzaaklijkheid *van het houden eener stipte Neutraliteit in de oneenigheden van Europa* in twijfel trok, maar dat was hier het geval niet. De zaak bestond daarin: *Of men partij vermogt te kiezen, in eenen twist tusschen* ENGELAND *en* DESZELFS ONDERDAANEN IN AMERICA, *en wel ten nadeele van de* EERSTEN; *en ten voordeele van de* LAATSTEN? — De *gezonde Staatkunde*, en het *algemeen belang des Vaderlands* ontraadde dit aan alle de Leden des Bestuurs, maar de *Baron* begreep dit anders, en bragt de *Onzijdigheid* in 't spel. Dan dit was bij hem het waare doel niet, zoo als het vervolg van zijn advis leert, waar uit duidelijk blijkt, *dat Hij alleen ijverde, om hier te Lande het voetspoor van Vrankrijk in alles te volgen*, het welk ten eenenmaale strijdig was met het aangenomen *Stijsthema van Onzijdigheid*, en dat bij *Engeland* niet anders dan als een vijandige daad beschouwd kon worden.

„ *zig zij. — Het gedrag van Engeland,*
„ *dat thans meer dan ooit de alleenheer-*
„ *fchappij ter Zee oeffent, is ten onzen*
„ *opzichte zoo gunftig niet, dat het ons daar*
„ *aan verplicht. Onze Verbindtenisfen met*
„ *hetzelve, hebben eer nadeelen berokkend,*
„ *dan voordeelen gefchonken. — Ons Krijgs-*
„ *volk zou gebruikt worden, tot het dempen*
„ *van het geene fommigen eene* REBELLIE
„ DER COLONISTEN IN AMERICA *noemen!*
„ *Dan, hiertoe zag ik liever Janitfaaren,*
„ *dan Troupen van eenen vrijen Staat huu-*
„ *ren! — Haatlijk is dien Broederkrijg,*
„ *daar zelfs de Wilden zich niet willen in-*
„ *mengen; haatelijker zou het zijn, dit een*
„ *Volk te zien doen, dat zelfs flaaf is ge-*
„ *weest; den naam van Rebellen gedragen;*
„ *en zich eindelijk vrij gevochten heeft.*
„ *Maar allerhatelijkst moet mij dit voorko-*
„ *men, die de Americaanen ieders achting*
„ *waardig keurt, en hun aanmerkt als*
„ *braave Lieden, die de Rechten, welken zij*
„ *als menfchen van* GOD *zelve ontfangen*
„ *hebben, op eene Bezadigde, Manmoedige,*
„ *en Godvruchtige wijze verdedigen. Ver-*
„ *dedigen op eene wijze, die te hoopen is,*
„ *dat alle Volken, welken in hunne voorrech-*

„ *ten*

„ *ten worden verkort, tot een opwekkend* „ *voorbeeld zal strekken.* (*) Het was om deze en nog meer andere redenen, dat Hij van oordeel was: „ *dat het belang van de Re-* „ *pu-*

(*) Zou de Spreeker *het deel neemen in den Americaanschen Twist*, in de daad wel zoo haatelijk gevonden hebben, als hij hier te kennen geeft? *De Wilden* (verteld hij,) *wilden 'er zich niet mede bemoeijen.* Wij zullen dit in het midden laaten, schoon het tegendeel zeer gemakkelijk zou te bewijzen zijn. — Alleen moeten wij hier vragen: *Of Hij zelve dan niet erger dan de Wilden deedt, toen hij derwijze zich in dien Twist verdiepte, dat Hij zijne Pen aanboodt, om Pampheteten te schrijven, tot het aanrichten van Bloedtoneelen? Toen Hij zich beroemde, zelfs ten koste van zijne welvaart, en die van zijn Gezin, de Colonisten in alles behulpzaam te zijn geweest, zoo door het fourneeren van Geld uit zijn eigen Cas, als door het doen van Negotiatien ten hunnen behoeve bij anderen, tot aankoop van Oorlogsbehoeften &c.?* — *De vergelijking van den Opstand der Nederlanderen tegen den Spaanschen Tijran, met dien der Colonisten tegen Engeland*, was zoo ongerijmd als *onwaar*, en diende nergens anders toe, dan om zijnen wensch vervuld te krijgen, vervat in het slot van zijn Advis, namelijk: *dat alle Volken zich door eenen Opstand moesten losrukken van alle maatschappijelijke banden*, onder voorwendsel, *dat zij gebruik maakten van alzulke Rechten als zij van* GOD *zelve ontfangen zouden hebben.*

„ *publiek in het algemeen, en dat van*
„ *Overijssel in het bijzonder,' de overgave*
„ *dier Troupen, noch voorderde noch toeliet,*
„ *en dat het verzoek van Z. M. de Koning*
„ *van Groot-Brittannien, mitsdien niet be-*
„ *hoorde te worden geaccordeert.*" Een advis, het welk om de zoo straks gezegde rede wel had kunnen agterwege blijven, te meer, daar niet alleen het verzoek om de *Schotsche Brigade* geen gevolg had; maar ook dat, *betreffende het verbod aan de Americaanen, om in de Havens der Republiek binnen te loopen* onbeantwoord bleef, en men zich alleen bepaalde, om het verbod van uitvoer van Oorlogstuig naar de *West-indien*, van tijd tot tijd te prolongeeren.

Wenschelijk zou het in de daad geweest zijn, dat alle de Ingezetenen dezer Landen, zich naar dat verbod gedragen hadden, als zijnde, te dien tijde, het eenige middel voor den Staat om buiten den twist te blijven, en het effect van het aangenomen *Systhema van Onzijdigheid* bij voortduuring te blijven genieten: doch hier kwam bij velen, EENSDEELS *het Handelbelang*; en ANDERDEELS, de zucht naar eenen *Oorlog met Engeland* tegen op,

en

en dit deedt de zoodanigen het besluit neemen, om, in weerwil van het bij herhaling gedaan verbod, met het verzenden van allerhande noodwendigheden, ter onderfteuning van de *Noord-Americaanen*, zelfs veel sterker dan voorheen, voort te vaaren. Eene handelwijze, door welke, bij alle doorzichtigen, de vreeze voor het ontstaan van nieuwe onlusten met *Groot-Brittannien*, van dag tot dag grooter werdt, daar zij tot hunne smerte zagen, dat 'er ondanks de ernstigste voorstellen door Z. H. en de *Raad van Staaten* gedaan, en dikwerf herhaald geworden, geene krachtdadige poogingen wierden aangewend, om de Zeemacht van den Staat uit desselfs weêrlozen toestand op te beuren, en tot eene formidabele sterkte te brengen: want, niettegenstaande 'er bijna twee Jaren verlopen waren, dat het onweêr van alle kanten zich bij één trok, door den Oorlog tusschen *Engeland*, *Frankrijk* en *Spanje*, geduurend welken, de Keizer van *Marocco* zelfs de stoutheid durfde begaan, om de Republiek den Oorlog aan te doen, en de Zeevaart der Hollanderen te belemmeren, door eenige Schepen van dezelven te overweldigen en binnen

hun roofnest te sleepen; (*) zoo bespeurde men, aangaande dat belangrijk onderwerp gee-

(*) Het was in het Jaar 1775, dat den Maroccaanschen Despoot, zonder eenige oorzaak daar toe te hebben, de Vrede verbrak, en vervolgens drie Hollandsche Schepen wegnam. Was 'er immer eene voegsaame gelegenheid, om alle de Bondgenooten, op het dadelijk herstel van de Marine met ernst te doen bedacht worden, het was deze Vredebreuk, doch de ondervinding leerde, dat dezelve dien indruk niet te wege bragt. — „*De Handelwijze van den Maroccaanschen Vorst*" (zeggen de Jaarboekschrijveren) „*verwekte niet veel* „*bekommering. Het was wel waar, dat men daar* „*door genoodzaakt was, wat meerder Schepen dan* „*naar gewoonte in Zee te houden, doch dit nadeel* „*was gering.*" Weinig woorden voorzeker, doch die echter genoegsaam zijn om de sleutel te vinden, *Waarom de Marine in deszelfs zwakken staat gelaten wierd; want men merkte het in dienst stellen van eenige weinige Fregatten, als* NADELIG *aan.* — En dat dit waarlijk het geval te dien tijde was, blijkt duidelijk, wanneer men in aanmerking neemt, dat zoo draa de roofzuchtige Maroccaanen, door de verschijning van twee Staatsche Oorlogschepen, onder bevel van de Heeren DEDEL en BENTINCK, tot rede gebragt waren, en zij de Vrede, onder het beleid van den *Ridder* VAN KINSBERGEN getekend hadden, alle verdere uitrustingen gestaakt werden, niettegenstaande in dien tusschentijd, het tusschen *Engeland*, *Vrankrijk*, *Spanje*, en de *Noord-Americaanen* tot eenen openbaaren en fellen Zeeoorlog in *America* gekomen was.

geene genoegſaame, en aan het gevaar beantwoordende verandering ten goede. Geen wonder derhalven, dat *'s Lands* ERFSTADHOUDER en de Leden des *Raads van Staaten*, bij het overbrengen van den *Staat van Oorlog voor het Jaar* 1777, zich wegens de *generaale Defenſie*, op deze nadrukkelijke wijze jegens de Staaten van alle de Gewesten hooren lieten: „ HOOG MOGENDE HEEREN!
„ indien het waare bût van deze zoo ſo-
„ lemneele Comparitie van Z. H. en den
„ Raad, en Corps, ter dezer Vergadering
„ alleen zoude dienen tot het gunt in deze
„ tot dus verre behandeld is, was 'er zekerlijk
„ weinig overeenkomst tusſchen de ſolemni-
„ teit van deze Actus en haar waare oogmerk
„ en einde; en gelijk daar uit van zelfs is
„ optemaaken, dat dezelve ook gantsch an-
„ dere zaaken tot haar onderwerp moet ge-
„ had hebben, zoo zal uit de Registers van
„ *Uw Hoog. Mog.* mede daar van ten vollen
„ kunnen conſteeren, dat van ouds af, deze
„ plechtigheid heeft gediend, om bij die oc-
„ caſie aan *Uw Hoog Mog.*, en door derzel-
„ ver Canaal, aan de Heeren Staaten van
„ alle de reſpective Provinçiën, *onbewim-*
„ *peld voor te dragen, wat de tegenwoordi-*

„ *ge situatie van zaaken, van de gezament-*
„ *lijke Bondgenooten zoude vereisschen, met*
„ *opzicht tot derzelver gemeene zekerheid*
„ *en beveiliging*, als het welk doch altoos
„ heeft moeten wezen, het middenpunt en
„ het voornaamste onderwerp van Z. H. en
„ des Raads onvermoeide zorgen en over-
„ wegingen, van waar zij dan ook vermeent
„ hebben, zich bij continuatie ten dezen
„ nogmaals te moeten kwijten, met die trou-
„ we en ernst als 't behoord, en als met
„ derzelver verplichtingen meest is over-
„ eenkomende."

„ Wat tot zekerheid en securiteit van de
„ Republiek zou behoren, immers om die
„ te brengen in zodanige situatie, dat bij
„ eenen onverwagten aanval eenigen tegen-
„ stand zoude kunnen worden geboden, en
„ men geen oogenschijnlijk gevaar zoude
„ loopen, van bij eenen eersten aanstoot
„ geheel overhoop geworpen te worden,
„ *is al verscheidene Jaaren de ijverige en*
„ *trouwhartige overlegginge van Z. H. en den*
„ *Raad geweest*, zoo als bij meer dan ééne
„ Generaale Petitie is ter nedergesteld en aan-
„ gedrongen: en waartoe speçiaal gediend
„ heeft, de zoo menigvuldig maalen daarbij

„ ge-

„ geproponeerde modicque verſterking der
„ Land- en Zeemacht van den Staat, *dan*,
„ *waarop tot hier toe* (31 December 1776)
„ *nog geene vruchtbaare Concluſie heeft*
„ *kunnen geformeert worden.*" (*)

„ Het is wel eene waarheid, dat het
„ voorſchr. poinct bij velen van de Bondge-
„ nooten, met geen minder indifferentie is
„ aangezien en gepondereert geworden,
„ want niet alleen, heeft dat Project van
„ niemand derzelver eenige tegenſpraak ont-
„ moet; maar de meerderheid der Gewesten
„ hebben zelfs, het bij Z. H. gedaane voor-
„ ſtel in zoo verre geamplecteert, dat thans
„ de discrepantie tusſchen dezelve dien aan-
„ gaande, *alleen maar aankomt*, *op de bepa-*
„ *ling der proportie*, *die 'er in de verſter-*
„ *king zoude behoren plaats te vinden*, *tus-*
„ *ſchen de Land- en Zeemacht*, waarom-
„ trent het wederom zoo verre is gebragt,
„ dat ook te dien regarde, bij het Rapport
„ van den 15 *Januarij* 1775, op dat ſub-
„ ject ter Vergadering van *Uw Hoog Mog.*
„ uit-

(*) Men zie de hier voren door ons medegedeelde Voordrachten, uit de Petitien van de Jaaren 1767, en vervolgens.

„ uitgebragt, werdt gevonden een billijk „ voorkomend Conçiliatoir, waarop, *indien* „ *de Bondgenooten met zoo veel ernst waren* „ *aangedaan, als de materie zelfs presseert* „ *en noodzaaklijk is, voor lange reeds eene* „ *gewenschte afkomst hadde kunnen gemaakt* „ *zijn: immers dat de Deliberatiën daar-* „ *over ten minsten voor lange hadden be-* „ *horen te zijn voortgezet, ten einde daar* „ *op eenmaal eene finaale Conclusie, met* „ *onderlinge Harmonie te hebben kunnen* „ *genomen worden*: en dit is het, waarop „ Z. H. en de Raad zich gedrongen vinden, „ ten dezen als nog ten sterksten te moeten „ insteeren: niet alleen om de peremtoire „ redenen daartoe zoo dikwijls in het breede „ geallegeert; maar speçiaal ook nu, daar „ sedert al dien tijd, dat het gemelde Project „ ter versterking van de Republiek in til is „ geweest, *de Generaale geruchten van den* „ *Oorlog, noch de toerustingen ten dien ein-* „ *de, bij andere Mogendheden zijn genegli-* „ *geert*, terwijl integendeel ten vollen zich „ manifesteert, dat de meeste en voornaam- „ ste Mogendheden van Europa, niet alleen „ sterk gewapend zijn; maar zich op nog meer- „ dere versterking zijn toeleggende, zulks,

„ dat

„ dat uit de enkele beschouwing van de-
„ zen toestand van zaaken, en der omstan-
„ digheden welken daar mede betrekking
„ hebben, *veel meer moet worden gevreest*,
„ *dat hier en daar een onweêr is broeijen-*
„ *de; dan dat men met eenigen grond op*
„ *de continuatie van den Vrede staat zoude*
„ *kunnen maaken.* Eene situatie dienvol-
„ gende, van volle onzekerheid, en waarin,
„ gelijk men nimmer kan weeten waar het
„ onweêr zal kunnen heenen drijven of
„ nedervallen, een iegelijk op zijne hoede
„ behoort te zijn: en waarom het vervol-
„ gens ook meer dan tijd is, dat men met
„ ernst denke, op het gunt tot behoud van
„ de Republiek zoo noodzaaklijk is, en
„ waardoor men alleen in staat kan geraken,
„ om het Vaderland tegen alle entreprises
„ te dekken, en hetzelve *naar behoren* te
„ kunnen defendeeren, immers, *waardoor*
„ *men ten minsten derzelver Onzijdigheid*,
„ *welke zoo lang mogelijk gesouteneert kan*
„ *worden*, *eenige kragt zal kunnen bijzet-*
„ *ten*, *het welk zonder eenige in staat stel-*
„ *ling onmogelijk zal zijn*, als ten vollen
„ bekend zijnde, *dat een Staat die genoeg-*
„ *saam weêrloos is*, *zich zelve niet kan*

„ *doen*

„ *doen respecteeren*, *en daarom ook van*
„ *Vriend noch Vijand nooit ontzien*, *maar*
„ *door alle motiven*, *zelfs van Conniventie*,
„ *het uiterste gevaar loopt*, *om van alles*
„ *beroofd te worden.*"

„ Het *Tweede poinct*, (dus vervolgt dat
„ belangrijk stuk) het *Tweede poinct* dat Z.
„ H. en de Raad, op de voorgelegde gron-
„ den, ten dezen vooral niet onaangeroert
„ kunnen laaten, als van de uiterste pres-
„ sançe en het grootste aanbelang zijnde,
„ *bestaat in de spoedige en efficaçieuse voor-*
„ *ziening ter Zee*, *tot behoud en dekking*
„ *van 's Lands Navigatie en Commerçie*,
„ *de eenige sourçes waardoor de Republiek*
„ *haar aanzien en bestaan kan blijven main-*
„ *teneeren*, en wel in speçie, het gene
„ daaromtrent, tot dekking van de importante
„ tak van dien, in de Middenlandsche Zee,
„ en van de schalen van de Levant, zoo
„ hoognodig is geworden, door den gede-
„ clareerden Oorlog van den trouwloozen
„ Keizer van Marocco, die bereids zijne
„ roofzucht omtrent de weêrlooze Koop-
„ vaarders van den Staat heeft doen gevoe-
„ len, en waar tegen dan niet alleen met
„ alle cordaatheid voorziening moet worden
„ ge-

„ daan; maar waarin mede alzoo moet wor-
„ den voortgegaan en geperfevereert, ten
„ einde dien Barbaarfchen Vorst ook gevoel
„ te doen hebben van de Wapenen van den
„ Staat, als de eenige weg, om diergelijke
„ Mogendheden tot billijke en vreedzame
„ fentimenten te brengen en te doen over-
„ gaan, en het is tot dat einde, *dat de*
„ *Bondgenooten met allen ernst, ijver, en*
„ *aandrang verzocht worden, om niet alleen*
„ *hunne Restanten op de loopende Petitien*
„ *tot de zaaken van de Zee, ten fpoedigften*
„ *te willen zuiveren en afbetalen; maar dat*
„ *zij ook met alle bereidwilligheid, voor*
„ *zoo verre zij zulks nog niet gedaan heb-*
„ *ben, hunne Confenten gelieven te dragen*
„ *in de Petitien, die nog onlangs ten zel-*
„ *ven einde voor dit Jaar zijn gedaan.*
„ Mitsgaders, voornamentlijk ook wel te
„ willen zorgen, dat derzelver Quotes in de
„ Petitiën, in tijds ten Comptoire Generaal
„ zullen mogen gefourneert zijn, op dat de
„ Collegiën ter Admiraliteit, wanneer het
„ haar zal toekomen, de Penningen voor
„ derzelver gedaane Equipagiën te præ-
„ tendeeren, ook met 'er daad zullen kun-
„ nen

„ nen toucheeren, alzoo bij ontstentenis van „ dien, het voornaame bût en oogmerk van „ alle mesures zoude moeten verloren gaan, „ waarvan een ieder, die van de gesteld- „ heid der Cassa van de meeste Admirali- „ teits-Collegiën bewustheid heeft, volko- „ men zal moeten zijn geperſuadeert en „ overtuigd."

„ Z. H. en de Raad verzoeken eindelijk, „ dat *Uw Hoog Mog.* deze generaale Petitie „ met de Staaten van Oorlog, ten spoedig- „ sten gelieven te schikken aan de Heeren „ Staaten van de respective Gewesten, en „ naa derzelver Hooge wijsheid zodanig zul- „ len gelieven te appuieeren, dat op alle „ pointen daar bij vervat, met die ernst en „ cordaatheid moge gedelibereert en ge- „ resolveert worden, als met de interessançe „ en importantie van dien overeenkomt. „ *En dat voor alle dingen, op het gunt* „ *zijne betrekking heeft tot de Defensie en* „ *behoudenis van de Repnbliek, met alles* „ *wat daarin dierbaar word gevonden, be-* „ *hoorlijk reguard moge worde gegeven, opdat* „ *de kostelijke tijd, waarin zulks nog kan* „ *werkstellig gemaakt worden, doch die kor-*

„ *ter*

„ *ter kan duuren dan men veeltijds kan den-*
„ *ken of verwachten*, EN WELKERS VERZUIM
„ TE LAAT ZOUDE BEKLAAGT WORDEN."

Welmeenende, en in de toen plaats hebbende omstandigheden, gepaste raad voorzeker, vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat de *Engelschen* toen reeds een aanvang maakten, met het plegen van vijandelijkheden tegen zulke Koopvaarders naar de *Westindien* bestemd, welken zij verdacht hielden van het aanbrengen van goederen, als waarmede de *Noord-Americaanen* in hunnen opstand konden gesterkt worden; het welk, natuurlijker wijze, hier te Lande de hevigste klachten bij veele Kooplieden, over dat vijandelijk bedrijf, en tevens de dringendste aanvragen om sterke Convooijen; tot eene krachtdadige en onverwijlde bescherming van de Zeevaardij, deden geboren worden: aanvragen, waartoe de klageren (wel is waar) ten vollen bevoegd waren, doch die desniettegenstaande als nutteloos beschouwd moesten worden, vermits men zich niet in staat bevondt, om de vereischte bescherming te verleenen. „ *Men hadt*, (zegt de *Vervolgschrijver op Wagenaar*) „ *zorge moeten dragen*,
„ *tot het in stand houden van 's Lands Zee-*

„ *weezen*, *thans in een zoo deerlijk ver-*
„ *val geraakt*, *dat de Vereenigde Ge-*
„ *westen*, (als 't ware) *geen rang meer*
„ *hadden onder de Zeemogendheden van*
„ *Europa:*" Eene waarheid die niet te wederspreken is; doch, waarmede eene andere van geen minder belang in een onmiddelijk verband ſtaat, namelijk: dat, niettegengenſtaande het Land eenen dertienjaarigen Vrede genoten hadt, en den Rijkdom der Ingezetenen zoo zeer vermeerderd geworden was; en niettegenſtaande, (zoo als wij bij de ſtukken bewezen hebben) ſints 10 Jaaren, door den STADHOUDER op de herſtelling der Marine was aangedrongen geworden, echter dat heilzaam werk al dien tijd onuitgevoerd bleef, daar het bekend was, dat de Vredebreuk met de *Keizer van Marocco*, ſlechts gelegenheid gegeven hadt, tot het in dienst ſtellen van 2 *Oorlogſchepen*, te weten, AMSTERDAM en de PRINÇES LOUIZA, en 5 *Fregatten*, namelijk: de THETIS, de ORANJEZAAL, de AREND, de BEVERWIJK, en 't HOF SOUBURG: waardoor het getal *van alle de in dienst zijnde Oorlogſchepen van den Staat*, *bij den aanvang des Jaars* 1777, *niet meerder bedroeg*, *dan* 6 *Schepen van Linie*,

en

en 17 *Fregatten*. Eene macht te onbeduidend en te gering, om aan den uitgebreiden Handel, en te dien tijde buitengewoon ſterke Scheepvaart der Ingezetenen op de reeds onveilig geworden Zeeën, de benodigde beſcherming te verleenen, in een tijdſtip, waarin het bevorens door *Z.* H. zoo dikwils aangekondigd gevaar, reeds werkelijk aanwezig was, en dat de zorgelijkſte uitzichten voor de toekomst baarde. *Zorgelijke* uitzichten, welken nog duisterder werden, door de vrees, dat al had men op dat oogenblik meerder gereed liggende Schepen tot in dienstſtelling kunnen aanwijzen, zulks echter zeer bezwaarlijk zoude hebben kunnen geſchieden, uit hoofde van het groot gebrek aan Zeevolk, te dien tijde alomme plaats hebbende, *deels*, door dien velen van dezelven zich, uit hoofde van de langduurige werkeloosheid hier te Lande, in vreemden dienst begeven hadden: *deels*, vermits anderen, aangedreven door den meer voordeeligen dienst op de Koopvaardijſchepen, zich tot dezelve geëngageert hadden, en geene geneigdheid toonden, dien voordeeligen dienst met die op 's Lands Oorlogſchepen te verwisſelen. Een ſchaarschheid en gebrek aan Schepen

en Volk, zoo groot, dat de Admiraliteiten zich niet in ſtaat bevonden, om boven de in dienst zijnde 6 *Linieſchepen* en 17 *Fregatten*, met nog meerderen aan de Koopvaardij die beſcherming te verleenen, waardoor dezelven genoegſaam en toereikende geoordeeld kon worden.

Hoe dit zij, goeden raad was in dezen benarden toeſtand van zaaken duur, en een dadelijk herſtel van al het gebrekkige, met dien ſpoed als ter weering van verdere klachten overeenkomſtig was, onuitvoerlijk. Van hier, dat de *Staaten van Holland*, die (zoo als wij in het voorgaande Boek, Bladz. 127 gemeld hebben,) bevorens een ſpaak in het wiel ſtaaken, en de voorgeſlagen aanbouw van Schepen belet hadden; als nu met ernst ſchenen bedacht te worden, om 's Lands Marine met den meesten ſpoed eene betere gedaante te doen verkrijgen, en wel naar aanleiding, van eene daar toe ſtrekkende Petitie, door Z. H. en den *Raad van Staate* gedaan en overgelevert, tot het Equipeeren van 14 *Schepen en Fregatten*, bemand met 3210 koppen, en waar van de kosten voor 13 maanden, op *een Millioen, zevenenvijftig duizend, negenhonderdentach-*

tig

tig Guldens berekend waren, met voorſtel, om de helfte dier Somme te vinden *uit de kas van het verhoogde Last- en Veilgeld;* en de wederhelfte, *uit eene prompte en onverwijlde bijdrage van elk der Gewesten, in evenredigheid van hun aandeel in de Generaale Lasten van het Bondgenootſchap;* Want ſchoon in die Petitie, ten zoo even genoemden dage, door de *Staaten van Holland* gaaf geconſenteerd geworden, en dezelve aan de Staaten der overige Gewesten gezonden was, de ondervinding leerde echter, dat zulks bij de laatstgenoemden zoo vlot niet ging, en het geſchapen ſtond, dat deze Petitie, even het zelfde lot als anderen van vroeger Jaaren te beurte zoude vallen, te weeten, dat 'er geen algemeen toeſtemmend beſluit op zoude genomen worden. Het was daarom, dat gezegde *Staaten van Holland*, op den 21 *Maart*, door hunne Afgevaarden ter Generaliteit, in de Vergadering van de *Algemeene Staaten*, op eene ernſtige wijze aan de gezamentlijke Bondgenooten deden voorſtellen, „ *de noodzaaklijkheid die* „ *'er was, om in de tegenwoordige Omſtan-* „ *digheden van tijden en zaaken, met post-* „ *poſitie van alle andere belangen en conſi-*

„ *deratiën, serieusselijk te denken, om de*
„ *reeds zoo lang in deliberatie geweest zijn-*
„ *de Petitie van den* 18 *April* 1771, *tot*
„ *aanbouw van Schepen van Oorlog ter con-*
„ *clusie te brengen, en meerder Schepen van*
„ *Oorlog te doen equipeeren. En dat de*
„ *gezamentlijke Gecommitteerden van de*
„ *Admiraliteiten ten spoedigsten mogten wor-*
„ *den aangeschreven, om de Heeren H. H.*
„ *Mog. tot de zaaken van de Zee, te die-*
„ *nen van hunne Considératiën en Advijs,*
„ *omtrent het doen van eene meerdere Equi-*
„ *pagie ter Zee, als tot hier toe was vast-*
„ *gesteld, en het beramen van de nodige*
„ *mesures, om daar mede alle mogelijke*
„ *spoed te maaken:*" een voorstel, dat wel ten gevolge hadt, dat te dier Vergadering besloten werdt, om overeenkomstig hetzelve, de Staaten der Gewesten te adhorteeren om onverwijld en dadelijk hun Consent in te brengen, en met het werk alle mogelijke spoed te maaken; doch dat echter geen ander gevolg hadt, dan dat die van *Utrecht en Stad en Lande*, naa verloop van eenen geruimen tijd, tot eene *Equipagie van* 12 *Schepen* Consent gaven, niettegenstaande *Gelderland*, *Vriesland*, *Zeeland*, en *Overijs-*

sel

ſel, tot een getal van 20 hunne toeſtemming gaven, tot welken maatregel eindelijk door *H. H. Mog.*, op den 25 *November* een finaal beſluit tot het Equiperen van 20 Schepen genomen werdt, met bepaling echter, dat aan elk der Bondgenooten door de Admiraliteiten zou worden aangeſchreven, om toch te zorgen, dat elk hunner het verſchuldigd aandeel in die Equipagie ten ſpoedigſten zou doen bezorgen.

Terwijl dit alles hier te Lande gebeurde, en de vreeze voor het ontſtaan van eenen nieuwen Oorlog ter Zee met het naburig *Engeland*, bij alle doorzichtigen van dag tot dag vermeerderde, ging het zenden van Levensmiddelen, Krijgsbehoeften, en andere Noodwendigheden, ten dienſte van de *Noord-Americaanen*, van hier naar *St. Euſtatius*, tot geen geringe aanſtoot en ergernis des Britſchen Cabinets, den gewonen gang, als zijnde hetzelve ten vollen bewust, dat de van hier derwaarts aangebragte Goederen, met kleine Vaartuigen en Booten, zelfs niet zonder kennis of oogluiking van den Gouverneur, en andere Leden van de Regering dier Staatſche Colonie, naar de Britſche Volkplantingen werden overgevoerd. Hadt de Gouverneur van *St. Christophe*, eene En-

gelsche Volkplanting bij *St. Eustatius* gelegen, gedurig een wakend oog gehouden op alles, wat aldaar ten aanziene van dien ongepermitteerden toevoer gebeurde, en deswegens berichten naar *Engeland* doen afgaan; het was dus niet te verwonderen, dat Hij niet naliet bericht te geeven van zijn verschil met den Gouverneur van *St. Eustatius*, zijnde de Heer JOHANNES DE GRAAF, in substantie behelsende: „ *dat niet alleen de toevoer van* „ *alle soorten van Provisien en Krijgsbehoef-* „ *ten, dagelijks, en in het openbaar verzorgd* „ *werden door de Inwoneren van St. Eusta-* „ *tius, aan de Rebellerende Onderdaanen* „ *van Z. M.; maar dat zelfs Schepen, Oor-* „ *logsgewijze uitgerust, van dat Eiland af-* „ *gevaren waren, met een voornemen, om te* „ *kruisfen op, en prijs te maaken Schepen* „ *en Eigendommen van zijne getrouwe en* „ *vreedzaame Onderdaanen,*" ten voorbeelde bijbrengende, „ *dat een zodanig uitge-* „ *ruste Sloep, varende onder eene zekere* „ *Vlag, genaamd die van het* CONTINEN- „ TAAL CONGRES, *genoegzaam onder het be-* „ *reik des Geschuts van St. Eustatius, een* „ *Brigantijn, aan een Britsch Onderdaan* „ *toebehoorende, vijandelijk aangetast en* „ *genomen hadt, en daar naa met eene*

„ op-

„ *opgeheiste Vlag op de Rhede van dat*
„ *Eiland gekomen zijnde, aldaar niet alleen*
„ *geduld was geworden, maar ook alle te-*
„ *kenen van onderſtand en beſcherming ge-*
„ *noten hadt.*" En voorts: „ *dat een ander*
„ *gewapend Schip, in dienst van de Noord-*
„ *Americaanen, te St. Euſtatius al mede*
„ *met opgehaalde Vlag op de Rhede aan-*
„ *gekomen zijnde, aldaar voor anker was*
„ *gaan leggen, en het Fort* ORANJE *met 13*
„ *ſchoten had geſalueert, en welk ſalut,*
„ *ook van het Fort met een gelijk getal*
„ *ſchoten was beantwoord geworden. Een*
„ *bedrijf, alleen verſchuldigd aan Vlaggen*
„ *van onafhangelijke en ſouvereine Staaten;*
„ *en welk Schip, naa aldaar eenigen tijd*
„ *gelegen te hebben, ook vrijheid verkregen*
„ *had, tot het inneemen van eene lading*
„ *Buskruit en andere Oorlogsvoorraad tot*
„ *gebruik van het Americaanſche Leger.*
„ *Daadzaaken*, (naar zijn gevoelen) *ſtrek-*
„ *kende tot ſchending van alle openbaare*
„ *Trouw en 's Volks Eer, waar uit bleek,*
„ *dat het voor eene Hollandſche Volkplan-*
„ *ting was overgebleven, om de erkende*
„ *medeſtanders van de Rebelleerende Colo-*
„ *nisten te zijn, en voor de Fortresſen van*

 „ *H.*

„ *H. H. Mog.*, *om de eerste openbaare er-*
„ *kenners te wezen van eene Vlag*, *tot hier*
„ *toe onbekend op de Lijst der Nationaale*
„ *Vlaggen*. Ten' flotte daar bij voegende:
„ *dat Hij niet alleen deswegens zijne klach-*
„ *ten ter kennis had gebragt van den Gou-*
„ *verneur* DE GRAAF; *maar ook van dezen*
„ *geëischt hadt*, *eene eclatante satisfactie*
„ *voor den hoon aan de Britsche Vlag aan-*
„ *gedaan*, *door eene Eere aan* Rebellee-
„ *rende Onderdaanen van Z. M. te bewij-*
„ *zen*, *die hun niet toekwam*, *en als eene*
„ *verbreking der Tractaten*, *en schending*
„ *der Trouw behoorde aangemerkt te wor-*
„ *den.*"

Het lijdt geene bedenking, om als zeker te ftellen, dat zoo wanneer den *Gouverneur* DE GRAAF, op deze klachten van den Engelfchen Bevelhebber op *St. Christoffel* behoorlijk reguard geflagen, en zich bevlijtigd had, om het gerezen ongenoegen te ftillen, als dan die zaak geene verdere onaangenaame gevolgen, zoo te *Londen* als in den *Haage* zoude gehad hebben: dan, daar DE GRAAF die klachten beantwoordende, zich behielp, *deels*, met het voorwenden van volftrekte ignorantie, aangaande de bijgebrag-

bragte daadzaaken; *deels* met te zeggen: dat hij op beschuldigingen zonder echte bewijzen gestaafd, geen acht konde slaan; en *eindelijk*: dat Hij zonder uitdrukkelijken last van H. H. Mog., onder welkers bevelen hij stond, niet op zich kon neemen, om eene Vaart en Handel te beletten, van welken Hij verzekerd was, dat *H. H. Mog.* de minste belemmering niet zouden dulden; en daar gezegde Gouverneur, een tweede schrijven onbeantwoord liet, zoo maakte dit de zaak van een erger natuur, en tot een Staatstwist tusschen de beiden Gouvernementen, toen de *Koning van Engeland*, van alles bericht ontfangen hebbende, aan zijnen Gezant YORKE in last gaf, om over het gebeurde te *St. Eustatius*, eene *Memorie* aan *H. H. Mog.* over te leveren, met bijvoeging van een aantal schriftelijke bewijzen, tot staving van de daadzaaken, op welken door DE GRAAF een ontkennend of ontduikend antwoord was gegeven geworden. „ *De klacht* (dus drukte den Gezant, naa gesproken te hebben over dien onbetamelijken sluikhandel op *St. Eustatius*, zich uit) „ *welke ik bevel heb thans* „ *aan Uw H. Mog. te doen, is gegrond op* „ *echte hier bij gaande stukken, in welken* „ Uwe

„ *Uwe H. Mog.*, *met verwondering, en zelfs*
„ *met misnoegen zullen zien, dat naa eenen*
„ *onbepaalden Handel aan de oproerige*
„ *Americaanen te hebben toegestaan, derzel-*
„ *ver nieuwe Bevelhebber* DE GRAAF, *zijn*
„ *plicht in zoo verre heeft vergeten, dat*
„ *Hij de vijandelijke uitrustingen der Ame-*
„ *ricaanen oogluikend heeft aangezien: dat*
„ *hij het neemen van een Engelsch Schip*
„ *heeft toegelaten, bijna onder het Geschut*
„ *van het Eiland; en dat hij de Vlag van*
„ *het oproerig America, met de gewoone*
„ *Eergroet van het Kasteel heeft doen be-*
„ *antwoorden. — Alle de vriendelijke ver-*
„ *togen, welken omtrent deze voorvallen zijn*
„ *gedaan, zijn door Hem op de onduidelijk-*
„ *ste en alleronvoldoenste wijze beantwoord;*
„ *weigerende zelfs zich in eenige onderhan-*
„ *delingen hoegenoamd in te laaten, met*
„ *een Lid van 's Konings Raad op St.*
„ *Christoffel, welke te dien einde aan Hem*
„ *was afgevaardigd. Er is, naa de mede-*
„ *deeling van de bijgaande Stukken, niets*
„ *overig daar bij te voegen, dan dat Z.*
„ *M. mij uitdrukkelijk gelast, van Uw H.*
„ *Mog. te vorderen, eene plechtige ontken-*
„ *ning van de Eergroete aan de oproerige*

„ *Vlag*

„ *Vlag gedaan. Voorts, de afdanking en*
„ *onmiddelijke terugroeping van den Gouverneur* DE GRAAF. *En daarenboven nog*
„ *van wegen Z. M. te verklaren: dat zoo*
„ *lang deze voldoening niet gegeven is, men*
„ *ook niet moet verwachten, dat Z. M.*
„ *zich zal laten zusſen met enkele verzekeringen, of dat zij een oogenblijk zal vertragen, in het neemen van maatregulen*
„ *die zij voor de belangen en waardigheid*
„ *van de Kroon zal meenen goed te vinden.*"

Het kon niet wel anders, of deze hooggeſtemde, en op het ſlot bedreigende Memorie, moest op de toen reeds in beweging geraakte gemoederen hier te Lande, zeer verſchillende uitwerkingen te wege brengen. Lieden, *aan de eene zijde* niet onkundig van de waare oorzaak, waaraan de buitengewoone ſterke Vaart op de West was toe te ſchrijven; die ooggetuigen waren van het geen 'er in de Havens met het inladen voor *St. Euſtasius* (quaſi) omging; en die echte berichten hadden, van het geene in die Colonie bij het ontladen gebeurde, en niet geheel onverſchillig dachten over de openbaare geſprekken onder de Ingezetenen, bijzonder

in

in de voornaamste Koopsteden, in welken men zich niet zelden beroemde over het welgelukken der genomene maatregelen, en over de groote voordeelen door dat alles behaald; Lieden, die *aan den anderen kant* in aanmerking namen, de Staatkundige betrekkingen waarin de *Republiek* met *Engeland* zich bevondt, en tevens hoe ellendig het de Republiek, onvoorzien van eene behoorlijke Zeemacht, vergaan zoude, wanneer het tot eenen Oorlog met dat Rijk komen mogt; die allen beschouwden de boodschap van YORKE als een voorloper van nieuwe onheilen, en wenschten niets hartelijker, dan dat bij velen het Eigenbelang, en de overdrevene zucht tot aanwinst van schatten getemperd mogt worden, door te bedenken, dat het met hunne plichten, en met de algemeene belangen des Vaderlands niet overeenkwam, om zich, in weerwil van Tractaaten en Placaaten, met de Twisten in *America* ontstaan, ten voordeele van de *Colonisten* te bemoeijen, en langs dezen weg de *Britten* in het harnas te jaa en: maar wat kon dit alles baten, daar de ondervinding van den dag leerde, dat der zodanigen getal onbeduidend was, in vergelijking van hun,

hun die van begrip waren, *eensdeels*: dat 's Lands Staaten zich van alle deliberatien over de ingeleverde Memorie onthouden, en het stuk onbeantwoord laten moesten; en *anderdeels*: dat het belang en den welvaart der Ingezetenen gebiedend vorderden, om zich van het aangevangen werk niet te laaten afschrikken, door eenen dreigenden YORKE, maar integendeel, om hetzelve nog sterker dan voorheen door te zetten, te meer, daar men zich verzekerd hield, dat den Oorlog in *America*, aan de Britten derwijze de handen vol werks gaf, dat zij geen lust of vermogen hadden, om zich in *Europa* een Zee-Oorlog met eenen nieuwen vijand op den halze te haalen.

Hoe dit zij, het duurde naa de overgifte des Britschen klaagschrifts over het gebeurde te *St. Eustatius*, niet lange, of het bleek dat *H. H. Mog.* oordeelden, eenen geheel anderen weg te moeten bewandelen, dan hun op eene ingewikkelde wijze, door de zoo even bedoelden werdt aangewezen. Want in plaatse van het stuk buiten deliberatie te houden, of onbeantwoord te laaten, zoo stelden zij hetzelve met de *Bijlagen*, ingevolge de ordre van Regeering, in handen van

van de *Heeren Gecommitteerden tot de Buitenlandsche Zaaken*, als mede in die van de *Bewindhebberen der Westindische Compagnie ter Kamere Amsterdam*, ten fine van spoedig onderzoek en advis, en daar deze aan dien last onverwijld voldeden, zoo deden *H. H. Mog.* op den 26 *Maart* 1777, door hunnen *Gezant*, den GRAVE VAN WELDEREN, een schriftelijk bericht aan Z. M. overhandigen, waar uit men duidelijk bespeuren kan, dat *H. H. Mog.* aan de *eene zijde*, wel gevoelig aangedaan waren, over den forschen toon die in des Konings Memorie, met betrekking op den Sluikhandel, buiten hunne kennis, en tegen het zoo vaak herhaald verbod, in zwang gaande, heerschte; doch waar uit men, aan den *anderen kant*, niet minder duidelijk kon opmaaken, dat zij, op grond van de bij de Memorie overgelegde *drie beëedigde verklaringen*, *wegens het salut der Americaansche Vlag*, *met kennis en op order van* DE GRAAF *gedaan*, dat gedrag hooglijk afkeurden; het *salut* als niet gedaan aanmerkten; en de zaak van dat gewicht beschouwden, dat zij oogenblikkelijk eene order aan DE GRAAF deden afgaan, om zich hier te Lande, ten spoedigsten in persoon te komen

ver-

verantwoorden, wegens alles, wat gedurende zijn Bewind over *St. Eustatius* met de Colonisten was voorgevallen. (*) Immers zij ge-

(*) Niemand zal, zoo wij vertrouwen, met eenigen grond het gezegde in den Text wraaken, schoon velen in die dagen, en daar naa den VERVOLGER OP WAGENAAR, beweerd hebben, *dat de klachten des Konings van alle rechtmatige gronden ontbloot waren.* Had dien Schrijver, welke doorgaands zoo mild geweest is, in het mededeelen van breedvoerige Advijzen en Redevoeringen, de door YORKE overgelegde drie Gerechtelijk beëedigde Verklaringen van niet minder dan *Zeven aanzienelijke Inwoners van het Eiland St. Christoffel*, een plaats in zijn Werk ingeruimt, het zou duidelijk gebleken zijn, dat de aanklacht, wegens het toevoeren van noodwendigheden aan de Colonisten, en het salueeren van de Vlag, wel degelijk gegrond was. Wij kunnen die drie Verklaringen, om dat wij ons bekorten willen, hier niet in hun geheel plaatsen, maar vinden ons echter verplicht, dit weinige uit dezelven hier op te geeven. — In de EERSTE, gepasseert door JAMES FRASER, *Gentleman op St. Christoffel*, en de *Scheeps-Capiteinen* JOHN DEAN, en JOHN SPIERS, verklaren zij, „ *dat zij de* „ *Americaansche Kaper, voerende de Vlag der Ame-* „ *ricaansche Staaten, bestaande uit 13 streepen, op* „ *de Rheede van St. Eustatius gezien hebben: dat Hij* „ *aldaar ten anker kwam, en wel aan bakboord zij-* „ *de van de Sloep, waarin zij Getuigen zich bevon-* „ *den, uit welke zij duidelijk zagen, dat Hij 14* „ *Stukken voerde, en kort daar naa geïnformeert* „ *wer-*

gelasten aan hunnen Gezant VAN WELDEREN, dat Hij uit hunnen naam aan Z. M. verklaren moest:

„ *werden, dat zich* 110 *Man binnen het boord bevon-* „ *den, met de naamen van den Capitein en van het* „ *Schip.*" Zij verklaren gezien te hebben: *dat zoo* „ *draa de Kaper kwam opzeilen, de Vlag van het* „ *Fort* ORANJE *neêrgelaten wierdt, en dat zoo draa* „ *hij ten anker lag, elf schoten van het Schip ge-* „ *daan werden; en dat dit bij tusschenpoozen van een* „ *quartier uur, terwijl zij naar de wal roeiden, met* „ *negen schoten van het Fort is beantwoord geworden,* „ *naa dat de Vlag van den Staat weder was opgeheist.*" Zij verklaren verder: „ *op eene publieke plaats, in* „ *een groot gezelschap van Lieden wonende op St.* „ *Eustatius, eenige Discoursen gehoord te hebben, in* „ *welken door verscheidene van dezelve publiek verze-* „ *kerd werdt, dat de Commandant van het Fort,* „ *hæsiteerende om het* SALUT *te doen, bij den Gou-* „ *verneur was gegaan om zijn order te vernemen; en* „ *dat deze hem bevel gegeven hadt, om de Vlag van* „ *het Congres te salueeren, en aan welke order dan* „ *ook was voldaan geworden.*" In de TWEEDE VERKLARING, gepasseert door MATTHEW MURRAY, *Gentleman op St. Christoffel*, wordt verklaart: „ *dat Hij Ge-* „ *tuige met een kleine boot, in gezelschap van twee* „ *blanke Passagiers, van het Eiland naar* ST. EU- „ STATIUS *gevaren, en aldaar op de Rhede gekomen* „ *zijnde, gezien heeft, dat het Volk van eene aldaar* „ *liggende Sloep naar een der twee hem onbekende* „ *Passagiers kwam toelopen, en dat hij dien toen hoor-* „ *de roepen tegen hem en de overige Passagiers,* „ (voor wien Hij zich op reis vermomd gehouden

„ hadt)

moest: „ *dat zij prijs stelden op zijne* „ *vriendschap, en alles wenschten te doen,* . . . „ *wat*

„ hadt) „ „ NU MOOGT GIJ ALLEN WEL WEETEN WIE „ IK BEN!.. IK BEN CONSTAPEL VAN DEZE SLOEP. ZIJ „ IS EEN AMERIKAANSCHE KAPER, GENOEMD DE BAL- „ TIMORE HERO, EN IS DIE, WELKE EENIGE DAGEN „ GELEDEN, OP DEZE HOOGTE EEN IERSCHE BRICH „ GENOMEN HEEFT." Terwijl eindelijk in de DERDE VERKLARING, beëedigd door zekere JOHN TROTTMAN, zijnde een zoon van een Koopman in de *Barbados*, en een der Eleves van den *Predikant* WITTERSPOON, welke onder Eede verklaard: „ *dat Hij met een* „ *Americaansche Brigantijn, gearmeerd met* 14 „ *Stukken en* 16 *Draaibassen, voor de Rheede van* „ *St. Eustatius gekomen zijnde, gezien en gehoord* „ *heeft, dat het voorn. Schip, voerende de Vlag van* „ *het Congres, door het Geschut van het Fort is ge-* „ *salueert geworden, en aan boord te hebben ver-* „ *staan, dat het oogmerk van de reize met het ge-* „ *melde Schip naar dat Eiland, geen ander was,* „ *dan om Kledingen en andere Noodwendigheden te ko-* „ *pen, ten gebruike van de Americaansche Armee &c.*" In de daad, men moet wel in den hoogsten graad ligtgelovig zijn, om eenig gezach te hechten aan zulker gezegden, die openlijk beweerd hebben, *dat 'er geene wettige gronden tot staving van de klachten des Konings voor handen waren.* Dergelijke verklaringen, gegeven en beeedigd voor een Lid van des Konings Raad, door Lieden van meer dan gemeenen stand, en gezetene Burgers die op *St. Christoffel* zeer wel bekend waren, kan men, behoudens de billijkheid geen geloof weigeren, en nog minder beweren;

„ *wat in hun vermogen was, en zoo veel de*
„ *eer van den Staat toeliet, om dezelve meer*
„ *en meer aan te kweeken. En om zulks te*
„ *bewijzen, wilden zij niets verzuimen, van*
„ *'t geene dienen kon, om de waarheid te*
„ *onderzoeken van die gebeurenissen, waar*
„ *uit de klachten waren voortgesproten, en*
„ *hadden zij besloten dat onderzoek op de*
„ *spoedigste wijze te doen, en alle langwij-*
„ *ligheid aftesnijden. Zij waren daarom*
„ *van den gewonen regel, in diergelijke ge-*
„ *vallen altoos gebruikelijk, om van Amp-*
„ *tenaaren in de Colonien schriftelijke Be-*
„ *richten te vorderen, afgeweken, en had-*
„ *den reeds bevelen afgevaardigd aan den*
„ *Gouverneur van St. Eustatius, om zon-*
„ *der uitstel de reize naar het Vaderland*
„ *aanteneemen, om aan Hun de nodige be-*
„ *richten te geeven, van alles wat 'er om-*
„ *trent de Amerikaansche Colonien en derzel-*
„ *ver Schepen gebeurd was, en zijne han-*
„ *del-*

dat het salueeren der Vlag, en *andere daadzaken*, in dat tijdstip overeenkwam met den letter der Tractaaten en de herhaalde Placaaten van H. H. Mog. waarbij allen handel met de Colonisten verboden was.

„ *handelwijze daar bij gehouden voor hun* „ *bloot te leggen.* Hunnen Gezant moest wijders verklaren: „ *dat H. H. Mog. geene* „ *de minste zwarigheid hadden, om aan Z.* „ *Majesteit te zeggen, dat zij uitdrukkelijk* „ *ontkenden, alle daad of eerbewijzing, wel-* „ *ke door hunne Bedienden of Amptenaaren* „ *aan de Schepen der Noord-Americanen* „ *mogten zijn gegeven, of nog in 't vervolg* „ *mogten gegeven worden, voor zoo verre die* „ *Eerbewijzingen van die natuur mogten zijn,* „ *om daar uit te besluiten, dat men in het* „ *minste ter wereld, de Onafhangelijkheid* „ *en het Oppergezag van gemelde Volkplan-* „ *tingen erkende.*" En verder: „ *dat zij* „ *op nieuw bevelen hadden gegeven aan de* „ *Bevelhebberen in de Westindien, om hun-* „ *ne Placcaaten en Bevelen, tegen den uit-* „ *voer van Oorlogstuig naar Z. M. Volk-* „ *plantingen, op het naauwkeurigste in acht* „ *te neemen, en dezelve met de meest moog-* „ *lijke striktheid te doen uitvoeren.*"

Het is zoo, dat dit Staatsbesluit, en boven al de oproeping van den *Gouverneur* DE GRAAF, met *misnoegen* en *verontwaardiging* van velen hier te Lande, die zoo veel belangs in den sluikhandel hadden, vernomen

 werdt;

werdt; maar het is niet minder zeker, dat even dit zelfde besluit de bedoelde uitwerking bij den *Koning van Engeland* hadt, daar Hij weldraa, door den *Graave* VAN SUFFOLK *zijnen Staats-Secretaris*, aan den *Staatschen Gezant* VAN WELDEREN deedt verklaren: „ *dat Hij met blijdschap hadt* „ *vernomen, hoe dat H. H. Mog. zijne* „ *verwachting hadden vervuld: dat zij hun-* „ *nen Bevelhebber hadden opontboden; dat* „ *zij de kleinachting Hem aangedaan, had-* „ *den ontkend: en aan de Bevelhebberen de* „ *gezegde bevelen gegeven hadden.*" En voorts, „ *dat het Z. M. tot een groot ge-* „ *noegen verstrekte, een einde te zien maa-* „ *ken van alle redenen van leedwezen,* „ *welke de gevolgen van de beledigende han-* „ *delwijze van den Bevelhebber van St. Eu-* „ *statius hem had kunnen veroorzaaken.*" Eene verklaring, waarmede de Staaten volkomen genoegen namen, en die bij velen welke omtrent het behoud van den Vrede met *Engeland* niet onverschillig dachten, de opgevatte vrees voor eenen Zeeoorlog, voor eene korte poos aanmerkelijk verminderen deedt. *Voor eene korte poos* zeggen wij, want 'er verliep slechts weinig tijds, of der

zo-

zodanigen opgevatte hoop verdween geheel in rook en damp, uit hoofde dat de zaaken, zoo in de *Westindien*, als in *Europa*, van dag tot dag eene gedaante verkregen, waardoor de zorgelijkste uitzichten voor het uitbarsten van eenen fellen krijg ter Zee, waarin de weêrlooze Republiek ongetwijfeld zou moeten deelen, veroorzaakt werden. Het is deze aanmerking die ons wenkt, om verslag te geven, van de voornaamste gebeurenisſen in die beiden Werelddeelen te dien tijde voorgevallen, welke als de eenige aanleidende oorzaaken, van alle de daar op gevolgde onheilen van het dierbaar Vaderland behoren beſchouwd te worden.

Niets was voor een opmerkend en onbevooroordeeld beſchouwer van den loop der algemeene zaaken hier te Lande, duidelijker te beſpeuren, dan dat de *klachte des Engelſchen Konings* over het gebeurde te *St. Euſtatius*; diens *elsch opzichtelijk den Gouverneur* DE GRAAF; *en het antwoord van H. Mog. op het een en ander gegeven*, eene geheel tegenovergeſtelde uitwerking op veele reeds in beweging zijnde gemoederen hadt, dan men in kalme en rustige tijden van dezelven, op de beste gronden, zoude hebben

 kun-

kunnen verwachten. Hadden de ſtrafbedreigende Placaaten betrekkelijk den Handel met de in opſtand zijnde *Noord-Americaanen*, en het niet uitvoeren van Oorlogstuig dan onder zekere bepalingen, (alleen op de inſtantien van het Britſche Cabinet bevorens afgekondigd) bij veelen in den Lande eene luide kreet doen opgaan, en geen geringe haat tegen *Engeland* veroorzaakt; het gegeven antwoord der Staaten aan den Koning; de terugroeping van DE GRAAF; en de nog nadere bepalingen tot nog ſtrenger ſtuiting van allen ongepermitteerden handel, met of ten behoeve van de Engelſche Volkplantelingen, deedt bij de zodanigen even die zelfde uitwerking, als wanneer men olij in de vlam werpt, om eenen reeds uitgeſlagen brand te bluſſchen. Een algemeen gemor over het beſcheiden en vriendelijk antwoord der Staaten, werdt alomme gehoord; men beklaagde zich over het lot van DE GRAAF, niet zoo zeer om het blijkbaar ongenoegen, dat *H. H. Mog.* ten zijnen aanziene toonden, maar veel meer, om dat men door zijn vertrek van *St. Euſtatins* gevaar liep, dat aldaar eene totaale ſtremming aan den handel met de Coloniſten zou veroorzaakt worden:

en

en wat de nadere bepalingen betrof, men beschouwde dezelve, als zoo veele banden en ketenen aan welken den anders vrijen Vaart en handel, tot nadeel der Natie gesloten werden, en het was 'er zoo verre van af, dat men zich, om den drang der omstandigheden, overeenkomstig de maatregulen van *H. H. Mog.*, voor eenigen tijd van het begonnen werk onthouden wilde, dnt men integendeel het voornemen opvatte en bewerkstelligde, om hetzelve nog sterker dan voorheen door te zetten. De ongewoon sterke Vaart op de *West* vermeerderde van dag tot dag, en den uitvoer van grove Houtwaren en Scheepsbehoeften naar de Havens van *Vrankrijk* was voorbeeldeloos, waar van het waare oogmerk voor elken doorzichtigen geredelijk te raamen was, en dat in *Engeland* al mede niet onöpgemerkt bleef, namelijk, dat dit alles geschiedde, om den Oorlog in *America* ontstaan, op eene krachtdadige wijze door te zetten, en hier, even als in *Vrankrijk* en *Spanje*, medetewerken, om aan *Engeland* zijne Colönien door alle middelen afhandig te maaken. Door *alle middelen* zeggen wij; bedoelende daar mede, dat het in die dagen, bij het opgemelde sterk

vaaren op de *West* en de *Fransche Havens* niet bleef, maar dat 'er toen reeds hier te Lande, Lieden gevonden werden, welken zich in den twist tusschen *Engeland* en deszelfs *Colonisten* ontstaan, derwijze verdiepten, dat zij in eene directé Correspondentie met eenige Hoofden van het *Americaansch Congres* traden, om dezen van ondersteuningen in Geldsommen, en eenen gunstigen invloed bij het Gouvernement hier te Lande, ter bevoordering van hunne belangen, te verzekeren. Dat dit alles in de grootste stilte, en met de meeste secretesse toeging, laat zich zonder onze herinnering zeer geredelijk vatten: dan, hoe geheim zulks ook geschiedde, het bleef voor de achterdochtige Britten niet lang verborgen, zelfs op het tijdstip reeds, dat men hier te Lande de afval der Colonisten nog als eene niet ligt te gebeurene zaak beschouwde, want toen reeds gaf een Engelsch Nieuwschrijver aan het publiek bericht, „ *dat 'er een voorstel tot* „ *een Verdrag tusschen de* AMERICAANEN „ *en de* STAATEN DER VEREENIGDE GEWESTEN, *ter tafel van H. H. Mog. gebragt* „ *was, en dat het sluiten derzelver zou af-* „ *hangen, van de aanmoediging welken zij*

„ *van*

„ *van* VRANKRIJK *ontfingen*, *of zij zich ten* „ *voordeele van de* AMERICAANEN *verklaren* „ *zouden. Dit was ten minsten zeker*, *dat* „ *de* HOLLANDERS *hun heimelijk*, *en zoo veel* „ *zij konden*, *bijstand verleenden.*"

Het is zoo, het heeft te dien tijde, en zelfs jaaren daarnaa, toen 'er aan de waarheid van dat bericht (wat de hoofdzaak betreft) geen twijfel meer was, niet ontbroken aan menschen, *die hetzelve als een* VALSCH GERUCHT *hebben uitgekreeten*, *en als alleen uitgedacht en verspreid*, *om de Republiek meer en meer in den haat der Engelschen te brengen*, *en Haar te doen voorkomen als geheel verknocht aan de belangen van Vrankrijk*; (*) maar wie bemerkt daarin niet der zoodanigen kwaade trouw, daar de tijd en de ondervinding geleerd hebben, dat dien *Journalist*, wat de hoofdzaak betrof, zeer wel onderricht was, doch dat Hij alleen dwaalde in deze bijzonderheid, *dat het Concept-verdrag toen reeds ter tafel van H. H. Mog. zoude gebragt zijn*? zoo onwaarachtig als dit laatste was, even

zoo

(*) Ook onder anderen door den VERVOLGER OP WAGENAAR in zijn Iste *Deel Bladz.* 286.

zoo zeker en waarachtig was het, dat het fluiten van een verdrag met de Colonisten, hier te Lande bij eenige voorname Lieden, in en buiten de Regeering, reeds werkelijk in til en derwijze gevoorderd was, dat 'er niets dan de onderteekening aan ontbrak. Immers, had men in de Republiek naauwlijks kennis gekregen, dat het *Fransche Cabinet* met de *Americaanen* in onderhandeling was getreden, om hun voor een Vrij en Onafhangelijk Volk te erkennen; (het welk ook wel spoedig aldaar gebeurde) of men spande te *Amsterdam* en *elders* alle zeilen bij, om even dat zelfde, in weerwil van Tractaaten en Placaaten gedaan te krijgen, en zelfs was het mogelijk van *Vrankrijk* den loef te winnen. Want op het tijdstip dat *H. H. Mog.* zich beijverden, om overeenkomstig het bij hun aangenomen *Systhema van Onzijdigheid*, het ongenoegen des *Engelschen Konings* te doen bedaren, door het gebeurde te *St. Eustatius* af te kenren, en DE GRAAF ter verantwoording op te roepen; zoo handelde den Amsterdamschen Koopman JEAN DE NEUVILLE, met medeweten en goedkeuring van *Heeren Burgemeesteren dier Stad*, en anderen die tot het geheim waren toegelaaten,

met

met eenen Afgezant van het Congres, binnen de Stad *Aken* aan een Handelverdrag, gefchoeit op denzelfden leest, en ingesteld op denzelfden toon, als *Souvereine Mogendheden* gewoon zijn met elkander Tractaten te fluiten. — Dat wij dus fpreekende, niets anders dan de waarheid zeggen, blijkt duidelijk, wanneer men na gaat, dat alhoewel het ftuk, genaamd TRACTAAT VAN COMMERÇIE, niet minder dan 34 Artijkelen bevatte, hetzelve echter reeds op den 4 *September* 1778, geheel in order wederzijdsch goedgekeurt, en door de beiden Onderhandelaars, met hunne naamtekeningen bekragtigd was, en dat den *Americaanfchen Handelaar*, genaamd WILLIAM LEE, met den meesten fpoed naar *America* vertrok, om niet alleen het TRACTAAT aan zijne Zenders ter fanctie aantebieden; maar ook om hun verflag te geeven, van den ongemeenen bijval die de zaak der Colonisten hier te Lande ondervondt, door den bijftand van zeer veel voorname Lieden en Huizen van Negotie, bijzonder om het Congres daar door, en door den invloed van *Vrankrijk*, in ftaat te ftellen, tot het doorzetten van den *Oorlog*.

Intusfchen bleef het, bij het heimelijk

ftuk

fluiten van dit *Tractaat* niet berusten. Ware dit het geval geweest, de uitvlucht, *dat het slechts een Præparatoir Plan was*, (in het midden gebragt toen dien onbehoorlijken handel uitlekte,) zou nog eenigen schijn gehad hebben, maar 'er ging toen nog vrij wat meerder om, waar uit men overtuigd moet worden, welke reuzenstappen 'er gedaan werden, om de Republiek van de voordeelen, voortvloeijende uit het *Systhema van Onzijdigheid* te ontzetten, en haar, het kostte wat het wilde, in eenen verderfelijken Oorlog in te wikkelen, door in alles de voetstappen van *Vrankrijk* te drukken, en de reeds ontvlamde haat der *Engelschen* nog meerder aantevuuren. WILLIAM LEE, mogt zich uit *Aken* naar *America* spoeden, maar dit belette niet, dat het werk door andere Zendelingen, die zich in de Republiek bleven ophouden, naa zijn vertrek ten sterksten werdt doorgezet. Getuige hiervan, was de opmerkenswaardige brief, die de Heer WILLIAM STOCKTON uit *Amsterdam* schreef, aan den Geleerden JOHN WITTERSPOON, *Predikant te Philadelphia*, en tevens *Lid van het Americaansch Congres*, een brief, in welke de dierbaarste belangen des Vaderlands, door eenen

eenen zich geheimhoudenden Vreemdeling, met eene ongelooffelijke stoutheid gewikt en gewogen werden, en tevens ontdekt wat 'er reeds gedaan was, en nog gedaan moest worden, om 's Lands oude en wettige Constitutie te ondermijnen, en door het voeden van de reeds ontvlamde Twisten en Partijschappen onder de Ingezetenen, het Vaderland tot een Eiland van verwarring te hervormen. „Ik heb (*dus schreef dien Zendeling*) „mij alle moeite gegeven, om zeer „naauwkeurig, geïnformeert te worden, nopens den staat der Politieke Zaaken al„hier, overmits het belang het welk America daar in heeft, en ik flatteer mij des„wegens de beste informatiën te hebben. — „Gij hebt zekerlijk, als zijnde een Lid van „het Congres, reeds vóór dit moment ge„zien, het *Plan van een Tractaat van* „*Vriendschap en Commercie*, als geschikt „is, om tusschen de *Staaten van Holland*, „en de *Staaten van America* te worden „aangegaan, zijnde de Copijen daar van „overgezonden. Dit Plan werdt op den 4 „*September* laatstleden, *van de zijde der Stad* „*Amsterdam* getekend door JAN DE NEUF„VILLE Schildknaap, Koopman, *daar toe*

„ge-

„ *gedeputeert door den Pensionaris en Bur-*
„ *gemeesteren dier Stad*; en door de Heer
„ WILLIAM LEE Schildknaap, Commisfaris van
„ het Congres, *aan welken de Propositien*
„ *gedaan waren*, *door het canaal van den*
„ *Heer* DE NEUFVILLE (*). En naardien mo-
„ gelijk het charakter van dien Heer UEd.
„ onbekend zal zijn, oordeel ik het gevoeg-
„ lijk U hier te zeggen: dat Hij een van
„ de voornaamste Kooplieden zijnde van *Am-*
„ *sterdam*, zich zeer ijverig getoond heeft
„ voor de waare belangen van zijn Vader-
„ land,

(*) Uit deze passage ziet men, dat de eerste aanleiding tot dien Clandestinen Handel niet gegeven was geworden door de *Noord-Americaanen*; maar door de *Eerste Toongevers hier te Lande en bijzonder te Amsterdam*, die achter het scherm wel zitten bleven; maar den genoemden DE NEUFVILLE als een Instrument gebruikten, om hunne Staatkundige bedoelingen, onder den schijn van *Mercantiele belangen te bevorderen*, uit te voeren. —— Op een *Koopman* kon niet ligtelijk eenige suspiçie vallen, dat hij zich op vreemden grond onledig zoude houden, om het Staatkundige Sijsthema van den Staat om te keeren, en 's Lands geboren ERFSTADHOUDER in den haat te brengen, en dus doende zijn Gezach en het geluk van Hem en zijn Huis te verwoesten, het welk echter de voornaame bedoeling van velen in die dagen was.

„ land, waarvan hij juiste begrippen heeft, „ en mij dikwijls heeft gedeclareerd, *veel* „ *naauwer verbonden te zijn aan de Com*„ *merçieele belangen van* AMERICA *en* VRANK„ RIJK, *dan aan die van* GROOT-BRITTAN„ NIEN. *Het gedrag van dien Heer, uit dat* „ *beginsel vloeijende, en bovendien nog uit* „ *een algemeener beginsel*, te weeten: *dat* „ *van te verlangen naar het succes der po*„ *gingen naar Vrijheid in elk Land, zal,* „ *vertrouw ik altoos uniform zijn, en uit*„ *blinken in faveur van America. Ik twij*„ *fel derhalven geensints, of het Commerçiee*„ *rende deel van America zal hem onder de* „ *eersten wel in het geheugen houden, als* „ *een Koopman uit Holland, en hunnen* „ *Vriend.* (*) *Deze Heer heeft zich, door* *de*

(*) Zie daar, de waare reden van al dat heimelijk handelen; van al dat geroep over de *slavernij der Colonisten*; over *Engelands Heerschzucht en Tijrannij*; en over *het Grondwettig herstel van de Constitutie en de Burgerlijke Vrijheid*, in deze regelen door Partij zelven opgegeven. *Commerçiëele Voordeelen in de maan berekend; Eigenbelang, om ware het mogelijk, de eerste en grootste voordeelen te verkrijgen; en overdreven zucht, om ook hier te Lande een zogenaamde Volksregeering, in plaats van de Constitutionee-*

„ *de Regeering van Amsterdam behoorlijk* „ *geauthoriseert zijnde, verbonden:* DAT „ ZOO LANG AMERICA NIETS DOEN ZOUDE „ TEGEN HET BELANG DER STAATEN VAN „ HOLLAND, DE STAD AMSTERDAM OOK NIETS „ ZOUDE DOEN, STRIJDIG MET DE BELAN- „ GEN VAN AMERICA, MAAR INTEGENDEEL GE- „ BRUIK MAAKEN VAN HAAREN INVLOED OP DE „ STAATEN VAN DE VII PROVINÇIEN VAN „ HOLLAND, OM DE VERLANGDE CONNECTIE „ TE EFFECTUEEREN. Ik behoeve UE. niet „ te melden de groote importantie van de „ Staaten Generaal: gij kent te wel de „ Historie en Staat van elk Land, dan dat „ zulks eenigsints nodig zoude zijn, maar „ het moet de minstweetende Politieken „ frap-

neele Regeerwijze in te voeren, was dan het waare oogmerk van allen, die zich in den Americaanschen Twist zoo zeer verdiepten, en dat alles onder het masque, van eene bijzondere zucht voor de vermeerdering van het geluk en den welvaart des Vaderlands! Kon, en moest men niet begrijpen, dat dit alles onbestaanbaar was, met de plichten van Trouw en Gehoorzaamheid die men aan het Vaderland en zijne Hooge Overheid verschuldigd was? Kon men niet berekenen, dat men dus doende, het Land in eenen Oorlog inwikkelen moest? — Wie kan 'er aan twijffelen? Maar dit alles kwam in geene aanmerking.

„ frappeeren, te verneemen, dat *Amster-*
„ *dam* twee derde betaald in de Quote
„ van Holland, en dat de Provinçie van
„ Holland alleen, twee derde deelen draagt
„ in de gemeene Lasten van de VII Pro-
„ vinçien. De Regeering dier Stad is ge-
„ trouw en standvastig gebleven bij haar
„ Engagement, en zal, zoo ik mij niet be-
„ driege, zulks in het vervolg onverander-
„ lijk blijven doen." (*) En welke gron-
den

(*) Dit was in de daad eene zeer gewichtige ont-dekking, door welke dan ook, al het geene is aange-voerd geworden, *om den geheimen handel met de Colonis-ten te rechtvaardigen*, volkomen is gelogenstraft. Dat de Heer DE NEUFVILLE *op last van de Burgemeesteren van Amsterdam* handelde, zullen wij nader bewijzen in het vervolg: maar *welk recht hadden dezen, om zich zoda-nig ten behoeve van de Colonisten te verbinden, als wij hier door* STOKTON *hooren verzekeren?* Dat de Stad *Amsterdam*, uit hoofde van haare bevolking en rijkdom, zeer veel bijdroeg tot de algemeene Staats-lasten, is bekend; maar gaf dit meerder bijdragen, aan eenige Regeeringsleden van die Stad het recht, om alles naar hunne bijzondere begrippen en belan-gen te dwingen? Hoe groot de sommen ook waren die *Amsterdam* aanbragt; zij stonden in *evenredigheid* gelijk, met die mindere sommen welke de Ingezetenen van de geringste Steden opbragten, en deze laatsten overtroffen zelfs die van de eersten, om dat in klei-ne Steden de gelegenheid ontbrak, om ten aanziene

gronden had den Schrijver dezes briefs, voor deze zijne hoope? Hij geeft ze onbewimpeld op, ten bewijze dat men 'er wel ernstig op bedacht was, om alle pogingen van de zijde der volstandig getrouw blijvende aanhangeren van 's Lands Constitutie, tot conservatie van den Vrede, en der inwendige Rust nutteloos te maaken, dus vervolgende:

van 's Lands Inkomsten zoo openlijk te fraudeeren, als in *Amsterdam* bij oogluiking geduld werdt, onder voorwendsel, dat zulks in een Stad van die bevolking en toevloed van alle Natien, onmogelijk te weren was. — Men duide ons deze aanmerking niet euvel: wij brengen die alleen bij, *eensdeels:* om dat men thans, nu die wijze van bijdrage is afgeschaft, over dat onderwerp zijne gedachten vrijjer zeggen kan: *anderdeels*, om dat uit het geschrijf van dezen Vreemdeling duidelijk is te bespeuren, op welken grond men in die dagen te *Amsterdam* werkzaam was, om de algemeene belangen des Vaderlands, aan de bijzondere denkbeelden van eenige weinigen ondergeschikt te maaken: en eindelijk, om te doen zien, dat den *Hoogleeraar* KLUIT, en anderen, de waarheid en het recht op hunne zijde hadden, toen zij openlijk beweerden, dat de waare oorzaak van het uitbarsten des Oorlogs met *Engeland*, en alle de daar uit voortgevloeide rampen en onheilen van het dierbaar Vaderland, aan het omhelzen en doordrijven van dat verderffelijk Sijsthema dier weinigen moet toegeschreven worden.

de: „ De Patriotſche Partij in Holland, „ (*namelijk, allen die tot de waare geheimen* „ *van dien tijd waren toegelaaten*) heeft „ veel werks gehad, om de desſeinen te „ keer te gaan van de PRINS VAN ORANJE, „ of in andere woorden, die van de Engel- „ ſche Partij. — Het Hof van *Groot-Brit-* „ *tannien* heeft eenen zeer aanmerkelijken in- „ vloed op de raadſlagen van dit Land, „ door de begunstiging van den PRINS STAD- „ HOUDER, die een Bloedvriend is van den „ KONING VAN GROOT-BRITTANNIEN, en die „ men vooronderſteld, dat dezelfde bedoe- „ ling heeft als hij, ten aanzien van des „ Volks Vrijheden. Hij toch, heeft eenige „ van de min voornaame Provinçien zoo zeer „ op zijne hand, dat deze voor als nog niet „ durven weigeren deszelfs verzoeken, en „ dus hebben de Gedeputeerden van de Pro- „ vinçien; hun Conſent terug gehouden, in „ verſcheidene Reſolutien, welken de *Pro-* „ *vinçie van Holland*, ſedert langen tijd, ten „ voordeele van *America* zouden genomen „ hebben, maar ongelukkig voor ons in „ dit moment, is de eenpaarigheid der Staa- „ ten noodzaaklijk in de meeste van hunne

 „ Re-

„ Resolutien." (*) Sluitende verder dit geschrijf, met een verslag wat 'er in *Vrankrijk* reeds ondernomen was, om de Afgevaardigden der *Steden van Holland*, als 't ware te noodzaaken, om in alles de voetstappen van *Amsterdam* te drukken, al het welke wij in het vervolg nader zullen moeten behandelen. Gaan wij nu verder voort, om

(*) Wanneer men dit geschrijf wel overweegd, en vergelijkt met het geene kort daarnaa in allerhande Schotschriften openlijk is gezegd geworden, dan ziet men duidelijk, dat STOKTON de lessen aan hem te dien tijde in het geheim gegeven, uitmuntend wel in zijn geheugen had geprent. Jaa, de STADHOUDER *en de* CONSTITUTIE stonden in den weg om het werk uitgevoerd te krijgen! geen beter middel des, dan om alle de instantien van den STADHOUDER tot het herstellen van de Zeemacht, tegen te werken, en de onheilen daar uit voortvloeijende, door de vorderingen der *Engelschen*, op zijne rekening te stellen, als een bewijs van zijne voorgewendde Engelschgezindheid ten nadeele van het Vaderland. Geen beter middel des, dan luid te schreeuwen over de gebreken in de CONSTITUTIE, met oogmerk om dezelve te veranderen, en de bepalingen in dezelve vervat, *omtrent de eenstemmigheid in het stuk van Verdragen en Tractaaten*; het *Verklaren van Oorlog*, en het *Sluiten van Vrede*, aan eene zijde te schuiven.

om met de eigene woorden der *Americaansche Zendelingen* hier te Lande, aan te toonen, wat 'er in het geheim verricht werdt, om de openbaare bevelen van den Souverein te overtreden, en de Republiek in eenen Oorlog met Engeland in te wikkelen. En hier toe bepalen wij ons, bij het geen zekeren *Americaanschen Zendeling*, A. GILLON geheten, uit *Amsterdam* overbriefde, aan den Gouverneur van *Zuid-Corolina*, aangaande den staat zijner Negotiatien, ter bekoming van *Schepen*, *Geld*, *Crediet* en *Oorlogsbehoeften*, met concurrentie van eenige *Ministers in Vrankrijk*, te *Amsterdam* aangevangen. Want na vermeld te hebben, *dat hij te vergeefsch getracht hadt, om ten dienste van het Congres, zoo hier, als in Vrankrijk Schepen te krijgen*, meldt hij dit volgende: „ Ik besloot derhalven heden ochtend al Uw „ geld te besteden tot ijzere Bouten, Spij„ kers, Touwwerk, Canefasdoek, Kabels, „ Ankers, Scheppers, Provisien, en alles „ wat 'er nodig is voor 3 Fregatten, exept „ Kanon, Kruit, en Oorlogsgereedschap„ pen, welke ik nog niet weet of ingeladen „ kunnen worden. Ik denk de helft maar „ van de principaalste Artijkels te koopen,

„ voor deze Schepen, en eene dub-
„ belde kwantiteit van de Artijkels, en
„ indien ik eenig geld overig heb, hetzelve
„ te besteden aan Lakens, Linnen, Schoe-
„ nen, Hoeden, en Kousfen voor uwe Trou-
„ pen, *en alle deze Goederen op St. Eusta-*
„ *tius*, in verscheidene Bodems te zenden
„ zoo spoedig mogelijk, van waar gij de-
„ zelven kan ordonneeren naar uw goed-
„ vinden. — Het zal misschien nodig zijn,
„ alhier de Artijkels voor de groote Sche-
„ pen te laaten asfureeren, of dezelven
„ somtijds door de *Engelschen* mogten ge-
„ nomen worden, gelijk als *Kabels* en *An-*
„ *kers*. De *Heeren* NICOLAAS en JACOB VAN
„ STAPHORST, Kooplieden alhier, zullen de
„ zaak verrichten, en hebben mij een cre-
„ diet beloofd van *f* 30,000: — misschien
„ zal ik meer van hun kunnen afpersfen,
„ op mijn eigen crediet. — Ik heb verschei-
„ dene bijeenkomsten gehad met Geldschie-
„ ters en Makelaars, die mij *een Millioen*
„ *Guldens* zouden hebben bezorgt binnen
„ zes weeken, tot 5 pCt. intrest voor 10
„ of 15 Jaaren, indien de Volmachten maar
„ naar hun genoegen geweest waren, schoon
„ ik hun overreed hebbe, te geloven, dat

„ zoo

„ zoo de Guarantie van het Congres aan-
„ komt, terwijl ik hier ben, zijlieden op
„ die securiteit het voornoemde Millioen
„ zullen betalen, tot dat diergelijke Vol-
„ magten en Guarantien komen, als ik aan
„ U insluite, dewelken van hun eigen op-
„ stel zijn. Had ik nu zulke papieren al-
„ hier, ik zou *vier Millioenen Guldens* kun-
„ nen bezorgen, tot 5 pCt. 's Jaars, te be-
„ talen in 15 Jaaren, te weeten in de 10
„ eerste Jaaren niets, maar naderhand alle
„ Jaar een Millioen af te lossen, tot dat
„ alles zal zijn afbetaald. Uwe Exellentie
„ is nu bewust, op wat voet hier de som
„ bezorgd kan worden, en of de Staat de-
„ zelve nodig heeft. Zoo jaa, zou het best
„ zijn, een bekwaam persoon te zenden met
„ zodanige Volmacht, of andersints zulke
„ Documenten te zenden aan de Heeren
„ NICOLAAS en JACOB VAN STAPHORST, Koop-
„ lieden alhier, of aan eenig ander goed
„ solide Hollandsch Huis alhier, met Uwe
„ bevelen, hoe de gelden hier moeten be-
„ steed worden. Doch daar de Heeren VAN
„ STAPHORST reeds de grond van de zaak
„ gelegt hebben, laat ik aan Uw oordeel
„ over, of het niet best zal zijn, hun de-

„ zelve te laaten verrichten. — Ik heb ge-
„ legenheid, om te weeten wat hier gedaan
„ wordt, en heb de berichten bekomen van
„ Lieden van behoorlijk gezach alhier. (*)

„ De Hollanders (bericht hij verder) heb-
„ ben geduurende 9 maanden reeds verlangt
„ een Perfoon in *Amfterdam* te hebben,
„ geauthorifeert door het Congres: niet dat
„ zij hem wilden ontfangen hebben als een
„ *publiek Minister*, doch zij zouden gaarne
„ duidelijke informatien gehad hebben, en
„ zij

(*) Dat het getal van de zodanigen al zeer aanmerkelijk was, en dat het beftond uit Lieden van rang en vermogen, over de geheele Republiek verfpreid, lijdt geen bedenking, vooral wanneer men in aanmerking neemt, het geene door zekere DIRKS gefchreven werd aan de Heer LAURENS, wegens de Vrienden op welker hulp hij vertrouwen kon, aan hem opgevende, de Heeren H. HOOFT DZ. *Burgemeester*, D. HOOFD DZ. *Secretaris*, VAN BERCKEL *Penfionarie*, en JAN DE NEUFVILLE *Koopman te Amfterdam*. Bij dezen kon hij zich op alle andere *Vrienden van Commerçie* informeeren. *Burgr.* HOOFT DZ. kon hem berichten, wie hunne *Vrienden in de Regeering* waren: en de beiden BARONNEN VAN DER CAPELLEN konden hem informeeren, *van alle de Vrienden in de VII Provincien*. Welk een uitgeftrekt geheim Plan, en dat op een tijd, dat men nog aandrong op het in acht neemen van de ftipfte *Onzijdigheid*,

„ zij zouden de grond kunnen leggen tot
„ een Tractaat met ons, tegen dat de zaa-
„ ken tot meerder rijpheid gekomen waren.
„ Hij zou hier ook Gelden hebben kunnen
„ erlangen. De objectie tegen de presente
„ leening van Geld alhier voor het Con-
„ gres, is; *dat dezelve niet direct uit Ame-
„ rica gekomen is:* en om de *Hollandsche
„ Dons* hunne woorden te gebruiken, het
„ moet door Fransche handen passeeren.
„ (*is te tobe Frenchi fied*). Indien *President*
„ LAURENS spoedig hier komt, ik vertrouw
„ dat hij gereedelijk een ruime som zal er-
„ langen, tot $5\frac{1}{4}$ of $5\frac{1}{2}$ pCt. met alle on-
„ kosten." &c.

Op deze wijze ijverden vreemde Zende-lingen, in geheime verstandhouding staande met Nederlanders, die den mond vol hadden van hunne blakende zucht voor *'s Lands Vrijheid* en *Onafhangelijkheid*, en *het bewaren van de stipste Neutraliteit*, en echter bedoelden, dat alles den bodem in te slaan! Op deze wijze spanden zij te samen, om den goeden STADHOUDER, en alle REGENTEN die met Hem eenstemmig dachten, (ten einde het weêrloos Vaderland in staat van defensie te stellen, en hetzelve bij den Vrede te bewa-

ren,

ren), voor de wereld te beschuldigen, dat zij om Heerschzucht en Eigebenlang zich verslaafden aan *Engeland*, en zich van de wenken der Staatsministers aldaar afhangelijk gemaakt hebbende, tot alles gebruiken lieten, om het Vaderland in den grond te delven! Was 'er onder de groote menigte van dien stempel, eene, die in openbaare Advijzen en andere Stukken, breed opgaf *van Onafhangelijkheid*, *van Volksgeluk*, *van Zucht voor 's Lands welvaart*, *van Afkeer van allen vreemden dwang en invloed*, *en van Naauwgezetheid op het volgen van 's Lands Constitutioneele Grondwetten*, het was de *Baron* VAN DER CAPELLEN TOT DEN POLL, en met dat alles, was 'er in die dagen iemand, die in het geheim wroette en woelde, om het Vaderland en deszelfs dierbaarste belangen, aan den onbepaalden invloed van eenige vreemde Staatsministers bloot te stellen en afhangelijk te maaken, dan was Hij het, die 'er alle zijne vermogens aan ten koste lag, zich deswegens openlijk beroemde, en de treurigste berichten van bloedige Batailles, en het vermeerderen der Burgertwisten in andere Gewesten, met innig zielsgenoegen vernam, en niets liever wensch-

wenschte, dat dat even diezelfde ontzettende Tonneen, ook hier te Lande zouden ten toon gehangen worden. Die waant dat wij ons hier van een te ſterk Coloriet bedienen, leeze met aandacht en onpartijdigheid, het geene Hij, aangaande zijne bemoeijingen tot het vermeerderen der ontvlamde Twisten, aan een *Americaansch Heer* ſchreef, op den 28 *April* 1778, en dus op een tijdſtip, dat Hij als *Lid van de Overijsſelſche Ridderſchap* verplicht was, om de door Hem *plechtig bezworen Conſtitutie*, en de *Tractaten en Verbonden met alle Souvereine Mogendheden en den Staat ſubſiſteerende*, te handhaven, en 's Lands *Vrede*, *Vrijheid*, en *Onafhangelijkheid* tegens allen vreemden invloed te helpen beveiligen.

„ Terwijl (dus liet Hij zich uit) ik de
„ eerſte ben geweest, of liever de eenigſte
„ onder de Leden van onzen Staat, die
„ openlijk de zaak van *America* heeft dur-
„ ven onderneemen, en dat in eenen tijd
„ dat haare toeſtand zeer problematiek was,
„ zoo ſpoedde ik mij om de laatſte niet te
„ zijn, UEd. te feliçiteeren met het gelukkig
„ ſucçes waarmede het de Voorzienigheid
„ behaagd heeft UEd. te zegenen. De

„ vreug-

„ vreugde die ik gevoelde, op het hooren
„ van de *gevangeneeming van den Generaal*
„ BOURGOIJNE, kon niet overtroffen worden,
„ uitgezonderd door die, welke ik onder-
„ vond op het sluiten van het Tractaat tus-
„ schen *Vrankrijk* en de *Vereenigde Staa-
„ ten van America.*" —— Het schijnt dat de Schrijver gevoeld hebbe, dat den hem onbekenden *Americaan* zich zou verwonderen, dat een *Nederlandsch Regent* aldus schreef, vierkant strijdig met den inhoud der bij herhaling afgekondigde Placaaten, tegen het verlenen van hulp aan de Colonisten, en dat Hij dus den onbekenden Schrijver kon wantrouwen: om nu die bedenking op te ruimen, was 'er geen beter middel, dan op te geeven, *wat Hij al had durven onderneemen*, en dit deedt hij op deze wijze:

„ De eer niet hebbende, personeel bij
„ U bekend te zijn, zij het mij gepermit-
„ teerd, ten einde U Edele te overtuigen
„ van mijne gevoelens, en te doen zien
„ waar in ik het geluk heb gehad, de Ame-
„ ricaansche zaak van dienst te zijn, U te
„ præsenteeren een Translaat van eene Me-
„ morie, waarbij ik mij op de krachtigste
„ wijze geopponneerd heb, tegen de vraag

„ des

„ des Konings, ten opzichte van de in on-
„ zen dienst zijnde *Schotsche Brigade.* Hoe
„ gelukkig zou ik geweest zijn, indien men
„ zich aan mijne negative stem gehouden
„ had, gelijk de form van onze Regeering
„ in diergelijke gevallen vereischt! Hoe vol-
„ daan zou ik geweest zijn, indien ik imme-
„ diaat had kunnen voorkomen, een stap zoo
„ contrarie aan alle gezonde Staatkunde! Al
„ wat mijn Advis, verscheiden malen ge-
„ drukt zijnde, kon uitwerken, is geweest
„ een grooten indruk op veler gemoederen
„ te verwekken, alhoewel ik het genoegen
„ heb gehad te zien, dat bij de *Provinçie*
„ *Holland* ten naasten bij dezelfde idée ge-
„ adopteerd wierdt, op het advis van *twee*
„ *Steden*: want naa dat de deliberatiën (zoo
„ men zegt,) voorbedachtelijk tot eene extra-
„ ordinaire lengte van tijd waren uitgerekt,
„ *zonder nogthans* (zoo als ik gedaan hebbe)
„ *de billijkheid van den opstand der Ame-*
„ *rikaanen te erkennen*; verklaarden zij ein-
„ delijk, de Brigade te willen overgeven,
„ onder voorwaarde, dat Z. M. daarvan geen
„ gebruik maken zoude *buiten Europa*,
„ en dezelve *in forma* wilde vragen, niet
„ aan de Provinçien in het particulier, door
„ de

„ de tusſchenkomst van den STADHOUDER,
„ maar door zijnen Minister aan de *Staaten*
„ *Generaal.* (*) —— Naa hier op vermeld te hebben, wat 'er verder was voorgevallen bij het inleveren van een Protest; en hoe veel ijvers hij getoond had, met het vertalen van de overdrevenſte, Brochures ter aanprij-

(*) Welk eene ijdele roem ligt 'er in dit gezegde niet opgeſloten? Dat de BARON de eenige man was, die over de aanvrage om de SCHOTSCHE BRIGADE een vreesſelijke kreet deedt opgaan, is waar; maar dat Hij het niet geven derzelver zou bewerkt hebben, is ijdele glorie. Het meerder deel der Staatsleden in de meeste Gewesten, ſtelden zwarigheid in het voldoen aan die aanvrage, om dat zij vreesden, door dien weg eenig deel in den twist te zullen kunnen neemen, en dit verkoos men toen nog niet, uit hoofde van het Prinçipe van *Onzijdigheid.* En het is ook naderhand duidelijk gebleken, *dat het de Engelſchen niet recht ernst was*, *toen zij om Hulptroepen vroegen*, *maar dat het veel meer geſchiedde*, *om de Natie aan te drijven tot het in acht neemen van de ſtipſte Neutraliteit.* Want toen YORKE op den 17 *April* 1778, zich met de *Burgemeester* RENDORP in een geſprek inliet, gaf hij zulks duidelijk te kennen, zeggende: *dat de Koning*, *wel wetende dat de Republiek den Oorlog niet geleek*, *van het vraagen van Secours afzag*, *en zich vleidde*, *dat men dan ook hier niet zou blijven ſtaan*, *op het geene bij het Tractaat van* 1674 *bepaald was.*

prijzing eener Volksregeering, vervolgde hij (in 1778) aldus: „ Jaa *Mijnheer!* het zijn
„ nu zes Jaaren, zedert ik heb ſtaande ge-
„ houden, zonder de minſte adſiſtentie, eene
„ oppoſitie, bevorens zonder voorbeeld in
„ mijn Land. Doch ik kan niet langer
„ voortgaan in zoo een ondraaglijke leefwij-
„ ze. Indien eene Vrouw, en een Kind van
„ 11 Jaaren oud, mij niet hier gehouden
„ hadden, ik verzekere U Mijnheer! dat ik
„ reeds voor lang mijn bloed ten dienſte
„ van de Americaanſche Staaten zoude aan-
„ geboden hebben. Tot hier toe heb ik niet
„ in mijn macht gehad haar dienst te doen,
„ dan door mijne zwakke ſtem en pen; doch
„ indien ik van nut kan zijn, op eene wij-
„ ze overeenſtemmende met de Engagementen
„ waarin ik mij nog met mijn Land be-
„ vinde, verzoek ik dat Gij over mij wilt
„ disponneeren, met al het vertrouwen dat
„ een man verdiend, welke geene zwarigheid
„ maakte te declareeren, als ik gedaan heb-
„ be in de Voorrede van de bijgevoegde
„ Obſervatien, (namelijk die van PRIÇE *over*
„ *de Vrijheid*): dat, wat ooit de uitkomst
„ mogt wezen, hij het zich altoos tot Eer
„ en Glorie zou rekenen, openlijk, en in

„ zijn publiek Charakter, de zaak der Ame-
„ ricaanen voorgestaan te hebben, welke hij
„ bleef aanzien als die van het geheele
„ Menschdom. (*)

„ Bezield (dus vervolgd hij) met zulke
„ gevoelens, heb ik getracht onze gegoede
„ Lie-

(*) Wie moet zich niet verwonderen, *wanneer Hij de* BARON, *zijn dienst en zelfs zijn bloed, hoort aanbieden*, en tevens hoort gewagen, *van de Engagementen waarin Hij zich nog met zijn Vaderland bevondt?* — Die Engagementen kunnen geene andere geweest zijn dan die, *welke met zijn Ampt, als Lid van de Hooge Regeering verbonden waren*, doch deze gaven hem immers geene vrijheid, om strijdig met het Staatkundig Sijsthema van de Republiek te handelen? Dat Sijsthema voorderde op eene gebiedende wijze van elk Ingezeten, *dat men zich hoegenaamd niet moeide met de twisten tusschen Engeland en de Colonisten ontstaan*, en dus nog veel meer van elk Lid des Bestuurs: en met dat alles, *alschoon Hij Regent was, liet Hij sints zes jaaren niets onbeproefd, om der Colonisten zaak door mond en pen te bevoorderen; om Engelands gedrag als Tijranniek te doen voorkomen; en man en maagd op de driftigste wijze aantespooren, om hunne Capitaalen aan Engeland te ontneemen, en bij de Colonisten te plaatsen.* — Zoo dit geen handelen tegen gekende plichten; zoo dit geene pogingen tot het bewerken van eenen Oorlog tusschen *den Staat* en *Engeland* vermag genoemd worden, dan verstaan wij niets.

„ Lieden te overtuigen, dat het Crediet van
„ America, hebbende tot deszelfs grond de
„ Inkomſten van een Land, rijk in deszelfs
„ Producten, en onderſchraagt door eene
„ wezentlijke Republicainſche Regeering, en
„ dat oneindig meerder ſoliditeit heeft dan
„ dat van *Engeland*, het welk, waggelende
„ onder het gewicht van eene enorme Na-
„ tionaale ſchuld, geen andere ſteun heeft,
„ dan de voordeelen van eene wisſelvallige
„ Commerçie, en geene andere beſcherming,
„ dan een wezenlijk despotiek willekeurig
„ en onbekwaam Gouvernement; doch, ik
„ heb geen ſom gevonden, waardig om U aan
„ te bieden: waarom ik de Vrijheid neeme
„ Mijnheer! aan Uwe overweging voor te
„ ſtellen, of het niet mogelijk zoude zijn,
„ dat het Congres zulke voordeelige en ſe-
„ cuure Conditien proponeerde, waarbij de
„ Hollanders hunne rekening mogten vinden,
„ en overreed werden, om hunne Fondſen
„ in *Engeland* te verkopen, en hun geld
„ in *America* te plaatſen? Kan het Con-
„ gres niet een fondamenteele Wet maaken,
„ om nooit den Interest te reduçeeren, zon-
„ der aanbod van betaling van het Capi-
„ taal? — Kan het Congres zich niet ver-

 „ bin-

„ binden zoo een Intrest te geeven, en voor
„ zulk een getal van Jaaren, dat onze ge-
„ goede Lieden, na uitrekening kunnen be-
„ vinden, dat het haar voordeelig zijn zou-
„ de, hunne Fondſen in *Engeland* te verko-
„ pen, zelfs tot de laagſte prijzen, en hun
„ geld naar *America* te zenden? Dit zou
„ de nadrukkelijkſte en menschlievendſte wij-
„ ze van Oorlogen zijn tegen Uwe weder-
„ partijders, en zou tevens ſtrekken, om de
„ Hollandſche Natie meer en meer los te
„ maaken van *Engeland*, en haar meerder
„ te attacheeren aan de *Americaanſche Staa-*
„ *ten*. Bijaldien dit idée de attentie ver-
„ diend van zoo een verlicht Politiek als gij
„ zijt, en ik U van nut kan zijn, gelieft
„ het mij in tijds te laaten weeten. Ik heb
„ rijke en machtige Vrienden en Beken-
„ den. &c. &c."

Het zal, zoo wij vertrouwen, aan onze Lezeren uit deze bijgebragte ſtaalen, aangaande de geheime handelingen van *Particuliere Perſonen* en *Regeeringsleden* met de *Hoofden der Noord-Americaanen hier te Lande*, genoegſaam gebleken zijn, dat het bericht des *Engelſchen Nieuwsſchrijvers* zoo valsch en ongegrond niet was, als hetzelve

door

door sommigen is uitgekreten geworden. Gelukkig zou men het nog hebben kunnen noemen, wanneer het bij *die onbehoorlijke bedrijven van eenigen* gebleven ware, vermits men dan als vrij zeker stellen kan, dat die geheime handelingen, op zich zelven beschouwd, onmachtig waren, om het op den duur standhoudend Staatkundig sijsthema van de Republiek, geheel en al van gedaante te doen veranderen, gemerkt verre weg het grootste aantal van 's Lands Regeerderen, *op dien tijd*, nog gezind was om hetzelve te blijven volgen, en zich geene stappen te veroorloven, die aanleiding tot ongenoegen aan *Engeland* of *Vrankrijk* geeven konden. Dan, daar het laatstgenoemde Rijk, naa eenen geruimen tijd de Colonisten in hunnen opstand gestijfd en gesterkt te hebben, hen op de openlijkste wijze allen mogelijken bijstand verleende, en met hun eene gemeenschappelijke zaak maakte; zoo deedt dit de zaak eene ernstiger gedaante aanneemen, en van een erger aart worden, vermits het *Fransche Hof*, alle mogelijke middelen in het werk begon te stellen, om de *Algemeene Staaten* te dwingen, dat zij hoegenaamd geene toegeeflijkheid omtrent *Engelands* wenschen ge-

 brui-

bruiken, maar in alle opzichten die rechten handhaven moesten, tot welken zij volgens den Letter des Tractaats van 1674, met *Engeland* gesloten, gerechtigd waren. Poogingen, lijnrecht strijdende tegen die van *Engeland*, het welk niet alleen *den sluikhandel met de Americanen op het Eiland St. Eustatius*; maar ook *de ongewoon sterke toevoer van Scheepsbehoeften en grove Houtwaaren, naar de Fransche Havens en Eilanden in America*, ten hoogsten wraakte, en niets vuuriger begeerden, dan dat *H. H. Mog.* krachtdadige maatregulen namen, om *ondanks hun wettig recht, en alleen uit complaisançe voor Engeland. het verzenden der Scheepsbehoeften en Grove Houtwaren naar Vrankrijk, aan de Ingezetenen te beletten*. Twee tegenstrijdige eisschen en voorderingen, aan welken beiden completelijk te voldoen, voor 's Lands Hooge Machten onuitvoerlijk was, en die hun, bij den zwakken en weêrlozen toestand der Zeemacht, in even die zelfde engte bragt, als in het Jaar 1757 en vervolgens het geval was, namelijk: dat men aan het verzoek *des eenen* niet kon voldoen, zonder het ongenoegen des *anderen* zich op den hals te haalen, en dus, aan

wel-

welke zijde men de zaak beschouwen mogt; onvermijdelijk gevaar te loopen, om in den ontvlamden Oorlog een werkelijk aandeel te moeten neemen, doch waartoe men, zoo uit hoofde van het geamplecteerd wordend *Sijsthema van Onzijdigheid*; als om het gemis *eener formidable Zeemacht*, zoo ongezind, als volstrekt buiten staat was.

Het laat zich, zonder onze nadere aanwijzing, uit deze korte opgave van den waaren staat des gevals, zeer duidelijk vatten, dat *H. H. Mog.*, door deze tegenstrijdige eisschen en bemoeijingen van twee machtige Naburen, tot het doen eener finaale keuze, zich in eenen allerneteligsten toestand bevindende waren, en dat dien toestand nog neteliger wierd, toen *Engeland*, (ziende dat het vervoeren van *Scheepsbehoeften en Grove Houtwaren* naar *Vrankrijk*, dag op dag sterker en algemeener wierdt,) het besluit nam, om gebruik te maaken van het *Recht van den Sterksten*, door dadelijk bevel te geeven aan zijne Kaapers en Oorlogschepen, om alle Nederlandsche Schepen met zodanige Goederen bevragt, en naar Fransche Havens gedestineert, aan te vallen, te overmeesteren, en in *Engeland* op te brengen. Eene wille-

keurige order voorzeker, die vierkant ſtrijdig was met den Letter der Tractaten, en den aangenomen en erkenden Regel, VRIJ SCHIP, VRIJ GOED, waarvan men zelve in *Engeland* het onrechtvaardige gevoelde en erkende, doch waartoe men echter aldaar, ondanks dat gevoel, beſloot, het welk ten gevolge hadt, dat in korten tijd, namelijk van den 2 *Augustij* tot den 24 *September* 1778, een getal van omtrent 100 *Koopvaarders*, gedestineert naar de Franſche Havens, geſuſpecteert wordende van met *Scheepsbehoeften* en *Grove Houtwaren* beladen te zijn, gewelddadig weggenomen, en in de Engelſche Havens opgebragt waren geworden. Een vijandelijk bedrijf, dat meer dan één onheil en nadeel voor het Vaderland berokkende, want het gemor en ongenoegen tegen *Engeland*, ſloeg onder de *Kooplieden* en anderen die tot de zijde van het Franſche Hof helden, over, tot een luide kreet om dadelijke beſcherming van den Handel, en wraakneeming over de gepleegde ſchennisſen op Zee; en het vervoerde het *Cabinet van Verſailles* tot een ſtap, om zich directelijk de zaak der Klageren aantetrekken, door aan *H. H. Mog.*, in eene Memorie, (als 't ware) eene

eene les te geeven, aangaande hunne verplichting, om de belangen van 's Lands Ingezenen voor te ſtaan en te behartigen, en niet te dulden, dat 'er op begeerte der *Engelſchen*, tot belemmering van de Vaart op *Vrankrijk* eenige toegeeflijkheid gebruikt werde, gepaard gaande met bedreigingen, dat zoo zulks geſchiedde, men zulks niet onöpgemerkt pasſeeren, maar op eene geduchte wijze t'huis zoeken zoude, bij allen, die het oogmerk hadden, om aan *Engelands* wenſchen, tot nadeel van *Vrankrijk* door conniventie en inſchikkelijkheden te beantwoorden.

Immers was hier te Lande de tijding naauwlijks binnengekomen, van het opbrengen van zoo veele Nederlandſche Schepen, of eenige Kooplieden der Steden *Dordrecht*, *Amſterdam* en *Rotterdam* (die wel het meeste belang bij het verzenden *van Scheepsbehoeften en Grove Houtwaren* hadden,) vervoegden zich bij *H. H. Mog.*, met de bitterſte klachten over het verlies hun daar door toegebragt, te gelijk op de ſterkſte wijze aandringende, op eene onverwijlde Protectie aan de Koopvaardij, ten einde aan de *Engelſchen* dat geweldadig bedrijf te be-

 let-

letten, in het breede daarbij allegeerende, dat zij volgens het Tractaat van 1674 ten vollen gerechtigd waren, tot het verzenden van die Goederen, die nu door de *Engelſchen* als *Contrabanden* werden aangemerkt, en tevens verzoekende, dat *H. H. Mog.* de nodige inſtantien zouden doen, om de genomene Schepen in *Engeland* kost en ſchadeloos te doen ontſlaan, ten dien effecte, dat de aanwezige klachten over het reeds gebeurde opgeheven, en de rechtmatige vreeze voor nieuwe beledigingen, in het vervolg weggeruimd mogt worden. — Spoedig werdt aan der Klageren verzoek door *H. H. Mog.* voldaan, door het nemen van een beſluit, om den *Grave* VAN WELDEREN, hunnen Gezant te *Londen*, te gelasten, dit alles in het brede aan Z. M. onder het oog te brengen: dan, dit deed het geroep om onverwijlde wraakneeming, hier te Lande even zoo weinig verminderen, als de nader ingekomene tijding van den zoo even genoemden Gezant, waarbij hij aan zijne Heeren en Meesters bericht deedt toekomen, „ *dat Mijlord* „ SUFFOLK *aan hem op eene offigieele wijze* „ *had bekend gemaakt: dat Z. M. reeds* „ *aan de Admiraliteiten een bevel had doen*

„ *af-*

„ *afgaan, om alle genomene en opgebragte* „ *Nederlandsche Schepen, geene* SCHEEPSMA„ TERIAALEN AAN BOORD HEBBENDE, *met* „ *den eersten te ontslaan, en orders te gee-* „ *ven aan de Bevelhebberen der Oorlog-* „ *schepen, en de Kapercapiteinen, om voor-* „ *taan te zorgen, dat de zodanigen niet* „ *meer gemolesteerd werden.*" (*) Verders berichtende, „ *dat 'er aan den Ridder* YOR„ KE, *des Konings Gezant in den Haage,* „ *order gezonden was, om met het Gouver-* „ *nement alhier in onderhandeling te treden,* „ *over de aangehoudene Schepen met* „ *Scheepsmaterialen beladen zijnde geweest,* „ *en tevens het aanbod te doen, dat men* „ *in Londen bereid en genegen was,* OM „ DE CARGA'S DIER SCHEPEN EN DE „ VRACHTLONEN IN CONTANTEN TE VOL„ DOEN, *zoo wanneer genoegzaam bewezen* „ *werdt,*

(*) Wanneer men de Lijst der opgebragte Schepen, door de Kooplieden opgegeven, inziet, dan blijkt daar uit, dat 'er reeds ten tijde van het inleveren der klachten door de Kooplieden, niet minder dan 24 Schepen van de 58 opgebragten waren vrijgegeven, met condemnatie van de Kapers van eenigen derzelver, tot de voldoening der kosten, schaden, en interessen.

„ *werdt, dat het inderdaad geen* FRANSCHE
„ *maar* HOLLANDSCHE *Eigendom was.*"

Dan, hoe zeer dit officieel bericht duidelijk deedt bemerken, dat het oogmerk der *Engelſchen* niet was, om zich met al het genomene, even als Zeerovers, ten koste van de Hollandſche Ingezetenen te verrijken, maar dat het alleen geſchiedde, om hen van het drijven van dat gedeelte van dien Handel aftetrekken, zoo maakte dit in het wezen van de zaak, geene verandering ten goede. Integendeel, dat aanbod der *Engelſchen* deedt aan de zijde der Kooplieden nieuwe klachten, en nog dringender eisſchen om onverwijlde beſcherming ter Zee, zoo aan *H. H. Mog.* als *aan den Heere* ERFSTADHOUDER geboren worden, waarin de vorige klacht op nieuws ten ſterkſten herhaald, en het onrecht hun aangedaan, betoogd werdt, het welk de Staaten bewoog, om door hunnen Gezant te *Londen* nieuwe Inſtantien te laaten doen, het welk ten gevolge hadt, dat *Mijlord* SUFFOLK, op den 19 *October* 1778, uit naam van den Britſchen Koning, na een kort narré van het gedrag der Franſchen, ten aanziene van de Twisten met de *Noord-Americaanen*, dit volgend ſchrijven aan VAN

WEL-

WELDEREN deedt toekomen. „ *Maar de Ko-*
„ *ning met geheel verſchillende grondbegin-*
„ *ſelen bezieid, en bij alle gelegenheden blij-*
„ *ken van zijne gematigdheid en de oprecht-*
„ *heid zijner gevoelens jegens H. H. Mog.*
„ *willende geeven, heeft mij bevolen in zij-*
„ *nen naam te verklaren: dat zelfs ten tij-*
„ *de dat de beweegreden van eigene verde-*
„ *diging en behoud, Hem noodzaaken, zoo veel*
„ *mogelijk is, allen toevoer van Scheeps-en*
„ *Oorlogsbehoeften naar Vrankrijk te be-*
„ *letten; echter Z. M. alle mogelijke ach-*
„ *ting betonen wilde, voor de Rechten van*
„ *H. H. Mog. en zoo veel zulks doenlijk*
„ *zoude wezen, zich op de ſterkſte wijze te*
„ *houden, aan de bepalingen en den zin der*
„ *Tractaaten, tusſchen Hem en H. H.*
„ *Mog. plaats hebbende.* —— *Dat naa deze*
„ *voorſtelling van Z. M. gevoelens, en van*
„ *den toeſtand van zaaken tusſchen Hem en*
„ *Zijne Allerchristelijkſte Majeſteit, hem*
„ (SUFFOLK) *niets anders ter uitvoering van*
„ *des Konings bevelen overbleef, dan kennis te*
„ *geeven, dat Z. M. gevoelig over de buiten-*
„ *gewoone wijze waar op hij plotsling in*
„ *den Oorlog met Vrankrijk was ingewik-*
„ *keld geworden, en van de geringe voor-*

„ *ken-*

„ *kennis die de Onderdaanen van H. H. Mog.*
„ *daarvan hadden bekomen, genegen en be-*
„ *reid was, tegen eene billijke waardeering,*
„ *te koopen, de Scheepsmateriaalen, die aan*
„ *boord van de genomene Schepen zich be-*
„ *vonden; als mede te betalen de Vragten*
„ *dier Ladingen, en den Eigenaaren te*
„ *vergoeden, de Onkosten en ſchaden door*
„ *het aanhouden der Schepen veroorzaakt.*"
En voorts de verzekering: „ *dat Z. M.*
„ *zijnen Ambasſadeur* (YORKE) *met Inſtruc-*
„ *tien zoude voorzien, om met de Ministers*
„ *der Republiek in onderhandeling te tre-*
„ *den, ten einde voor het vervolg eene ſchik-*
„ *king te maaken, volgens gronden van Bil-*
„ *lijkheid en Vriendſchap, zoo als tus-*
„ *ſchen goede en oude Geallieërden behoor-*
„ *lijk was. &c.*"

Dan, hoe zeer dit aanbod van Schaêvergoeding voor het genomene, en het aanzoek om door minnelijke Onderhandelingen, de differenten tot wederzijds genoegen en behoud van den Vrede te vereffenen, in kalme en rustige tijden, met geene onverſchilligheid bij de Natie vernomen, maar integendeel met genoegen zoude zijn geacçepteerd geworden, te meer, daar men, uit hoof-

hoofde van 's Lands vervallen Zeemacht, *het door de Engelſchen zelve erkende recht, tot het vervoeren der betwiste Artijkelen niet krachtdadig kon handhaven;* het deedt thans, zoo bij een aantal Kooplieden, als bij velen in beweging geraakte Ingezetenen, eene geheel tegenſtrijdige uitwerking. Het ongenoegen ſints eenigen tijd tegen de Britten opgevat, veranderde weldraa in haat, en deedt een kreet in den Lande opgaan, waardoor men zijnen afkeer van Onderhandelingen aantevangen, kenbaar maakte, en tevens de noodzaaklijkheid beweerde, om het gepleegde onrecht en geweld aan hun op eene geduchte wijze betaald te zetten. Niet in aanmerking neemende, dat zulks uittevoeren, bij gebrek van eene formidabele Vloot, onmooglijk was, ſtreelden velen zich met het ongerijmde denkbeeld, „ dat men met de
„ voorhanden zijnde macht, echter nog vrij
„ wat zou kunnen uitrichten, zoo wanneer
„ men van dezelve maar een gepast en on-
„ verwijld gebruik maaken wilde. Van En-
„ gelands macht, had men in dat tijdſtip
„ zoo veel gevaars niet te vreezen, zoo als
„ velen van den Engelſchen aanhang alge-
„ meen verzekerden, om de Natie klein-
„ moe-

„ moedig te maaken, en de handen te doen
„ flap hangen, alleen met het verfoeilijk
„ oogmerk, om door dien weg de Britten
„ in de hand te werken, tot onheil van
„ het Vaderland. Was 'er (naar der zoda-
„ nigen gedachten) immer een tijdftip, dat
„ voor de Republiek gunftig was, om zich
„ van het Engelfche dwangjuk te ontflaan,
„ en hen hunne gewaande Opperheerfchap-
„ pij over de vrije Zee te ontrukken, het
„ was het toenmalige, waarin de Britten
„ alle hunne macht in *America* behoefden,
„ om den Oorlog tegen de Colonisten, de
„ Franfchen, en de Spanjaarden aan den
„ gang te houden, en de zorgelijke toe-
„ ftand van deszelfs Finantiën, maakte het
„ hun onmooglijk om hunne Zeemacht te
„ vergrooten. Wanneer men met de gereed
„ zijnde macht flechts werken wilde, dan
„ leedt het geen twijfel, of men zou der
„ Engelfchen trotsch en hoogmoed derwijze
„ fnuiken, dat men hunne Vlooten uit de
„ Zeeën zou verdwijnen zien. &c. Om nu
„ die oogmerken te bereiken, moest men
„ zich tegen alle Onderhandelingen met *En-*
„ *geland* ten fterkften verzetten; men moest
„ om lief noch leed, geen hairbreed afgaan

van

„ van het onbetwistbaar recht dat men vol-
„ gens de Tractaaten hadt, om Scheepsbe-
„ hoeften en Grove Houtwaren te verzen-
„ den werwaarts men wilde, en de hoog-
„ ste prijzen bedingen kon: en eindelijk,
„ om aan het werk klem en nadruk bij te
„ zetten, moesten Kooplieden, Assuradeurs,
„ Rheders, Schippers, kortom allen die bij
„ de Zeevaart belang hadden, niet verzuimen
„ om bij H. H. Mog., de Staaten der on-
„ derscheidene Gewesten, en de Stedelijke
„ Regeeringen, Requesten in te leveren,
„ waarin men de hoegrootheid der schadens
„ door het stremmen van den Houthandel,
„ en het wettig recht tot het drijven van
„ denzelven betoogde, met aandrang op eene
„ oogenblikkelijke en genoegsame bescher-
„ ming. En daar het bekend was, welk
„ eenen onbepaalden invloed den STADHOU-
„ DER op de zaaken des algemeenen Be-
„ stuurs hadt en uitoeffende; daar het niet
„ in twijfel te trekken was, dat Hij, en zij-
„ ne Aanhangelingen, uit hoofde van hunne
„ betrekkingen met *Engeland*, zich het ver-
„ leenen van eene genoegzaame bescherming
„ ter Zee, ter gunste van *Engeland*, niet
„ ernstig aantrokken, maar veel meer te-

„ genwerkten; zoo moest men vooral niet „ verzuimen, om zich directelijk tot Hem „ te vervoegen, en de vereischte bescher-„ ming af te voorderen. &c."

Hoe welkoom deze raadgeevingen, ter bereiking van het bedoelde oogmerk (namelijk het vermeerderen der inwendige Verdeeldheden, ter ondermijning van de Constitutie en het Stadhouderschap), bij velen was, leerde de ondervinding van den dag, daar van alle kanten een groot aantal Adressen aan de straks opgenoemde Collegien van Bestuur gericht, getekend en ingelevert werden, en daar en boven eenige *Amsterdamsche Kooplieden* het besluit namen, om in navolging van het gene in 1757 bij de *Vrouwe Gouvernante* gebeurd was, zich in Persoon naar den *Hage* te begeven, en van WILLEM DE VIJFDE herstel van hunne grieven te eisschen, en het was dien ten gevolge, dat op den 23 *October* 1778, eene aanzienelijke bezending uit hun midden gekozen, aan welkers hoofd zich de aan ons reeds bekend geworden Koopman JEAN DE NEUFVILLE plaatsen liet, tot een plechtig gehoor bij dien Vorst werdt toegelaaten, waarbij dezen aan Hoogstdezelve eene

Aan-

Aanſpraak deedt, die aan elk oplettende ten duidelijkſten deedt zien, dat al dien omſlag en aanvrage om genoegzaame beſcherming ter Zee, aan een Vorst die dezelve niet geeven kon, met geen ander oogmerk geſchiedde, dan om de reeds in beweging gebragte Ingezetenen in den valſchen waan te brengen of te verſterken, dat alle de rampen en ſchadens, door *Engeland* aan de Koopvaardij reeds toegebragt, alleen te wijten waren aan den ADMIRAAL GENERAAL, als zijnde te zeer verſlaafd aan het vijandig *Engeland*, en dat mitsdien het niet behoorlijk beſchermen van de Zeevaardij dezer Landen, alleen aan Zijnen wil en invloed ware toe te ſchrijven, het welk alles een natuurlijken gevolge moest hebben, om de Vorst en zijn Beſtuur in den algemeenen haat te brengen, en duizenden voorheen wel te vrede Inwoneren tegen Hem in het harnas te jagen, ten einde langs dien weg, de zoo vurig begeerde *Grondwettige Herſtelling van Neerlandsch Staatswezen* bewerkſtelligd te krijgen. Was 'er een Ingezeten, die eene gegronde kennis droeg, van de waare oorzaaken, waardoor de onlusten met *Engeland* ontſtaan waren, en nog dagelijks hooger en

hooger opgedreven werden; was 'er een Nederlander, die weeten kon, of ten minsten behoorde te weeten, aan wien het aanhoudend weêrloos laaten van 's Lands Marine moest toegekend worden; en dat deszelfs herstel niet aan den wil en den wenk van den STADHOUDER afhing, het was buiten allen kijf de Heer DE NEUFVILLE, die best wist, *wat Hij te Aken met den Amerikaanschen* WILLIAM LEE hadt uitgevoerd, en evenwel, ondanks dat alles, liet hij zich gebruiken, om, onder den schijn van belanglooze Vaderlandsliefde en eerbied voor den Vorst tot wien hij sprak, dit volgende aan Z. H. toe te duwen.

„ Spoed diend bij het bewerkstelligen van
„ krachtdadige middelen gemaakt te wor-
„ den, dewijl wij blijken hebben, dat de
„ Engelschen ons met woorden trachten op-
„ tehouden, naardien het reeds door hun
„ verleend ontslag van eenige Schepen, zoo
„ traag als mooglijk is wordt uitgevoerd.
„ Een geringe boot die onder de Vlag
„ van den Staat ten onregte genomen word,
„ zou, (wij zijn daarvan verzekerd) de aan-
„ dacht van *Uwe Hoogheid* niet ontglippen!
„ Uwe hooge Bediening als *Admiraal Ge-*

„ *ne-*

„ *neraal* zou daarin gehoond zijn; en hoe „ veele Schepen, hoe groote Schatten, aan „ de veiligheid van die Vlag betrouwd, „ zijn thans aan de Onderdaanen van den Staat „ ontweldigd! Die Schepen liggen nog bij „ menigte in de Engelsche Havens: en „ schoon die nu allen werden vrijgegeven „ en ontslagen, schijnt nogthans de voorzich„ tigheid niet minder te voorderen, dat „ men voor verdere beledigingen waake! „ Wij herinneren ons de gelede ne schade „ van zoo veele Millioenen in 1758 gele„ den. — Daar toe zijn geresolveerde *Oor„ logschepen*, daartoe zijn *Vlooten* nodig — „ *Oorlogschepen, gelijk 'er reeds ter be„ schikkinge van* UWE HOOGHEID *gedeeltelijk „ volkomen gereed zijn, om met den nodi„ gen strengen en gepasten last voorzien, „ binnen weinige dagen ons intusschen te „ kunnen beveiligen en beschermen, ter „ plaatse daar de nood het hoogst is.* (*)

„ Dat

(*) Welk een raisonnement! *Waar was de nood het hoogst?* en *welke was de macht waar over men te beschikken hadt?* Op de uitgestrektste Zeeën in alle de deelen der Wereld was gevaar. Overal was het Vaarwater voor de Koopvaarders onveilig, door de

„ Dat dan, smeeken wij, de verleende
„ Convooijen niet langer worden opgehou-
„ den! *Dit hangt, in het tegenwoordig tijds-*
„ *gewricht, van* UWE HOOGHEID *alleen af*,
„ *en tevens de vermeerdering en verdubbe-*
„ *ling van de Equipagie.* — Zouden wij
„ dan, daar Recht en Billijkheid aan onze
„ zijde zijn, geene voldoening van het ge-
„ leden onrecht ontfangen? Zou het mis-
„ handelen en opbrengen onzer Schepen
„ ongestoord blijven voortduuren? Neen!
„ Edelmoedige Vorst! (welk een valsche
„ vleijerij!) gij zult ons ons dit niet kwa-
„ lijk duiden! *Wij verwachten, wij eisschen*
„ *van Uwe hand, de bescherming onzer*
„ *Rechten en Voorrechten. Hier door zult*
„ *gij duizenden, jaa tienduizenden der In-*
„ *gezetenen van den Lande, die alleen in*
„ *den*

de vele Vijandelijke Oorlogschepen en Kapers, en kon men dit alles beletten met 23 Oorlogsvaartuigen? Kon men daar mede de *Colonien van den Staat* beschermen? de *Moorsche Roofnesten* in bedwang houden? de *Vaart naar de Oostzee*, de *Middenlandsche Zee*, naar het *Canaal*, en de *Bogt van Vrankrijk* van *sterke Convooijen* voorzien? — Hoe belagchelijk was het voor een man van verstand, aldus te redeneeren!!

„ *den Koophandel en deszelfs aankleven hun*
„ *bestaan vinden, en met deszelfs verval*
„ *geruïneert zijn, behoeden voor kommer en*
„ *armoede.* — Wij kunnen niet zonder ont-
„ roering denken, aan de jammerlijke gevol-
„ gen die het gemis van onze vrije Scheep-
„ vaart zoude naa zich sleepen; aan de dade-
„ lijke importante schade, die door het ten
„ onbruik raaken van een groot deel onzer
„ Scheepen zou worden veroorzaakt; en aan
„ het Jaarlijksch verlies van zoo veele Mil-
„ lioenen, als dezelven aan den Staat in het
„ algemeen, en den Landzaat in het bij-
„ zonder aanbrengen. (*)

„ Laat

(*) Zou die ontroering bij den Spreeker en zijne Vrienden, uit wiens naam hij hier redenvoerde, wel zoo groot geweest zijn, als hij het hier doet voorkomen? Wie kan dit met eenigen grond gelooven? Wij althans niet, vooral, daar het in het vervolg van deze Geschiedenis blijken zal, *dat toen de schade aan de Zeevaardij toegebragt door de Engelschen, tot de enorme schat van 80* MILLIOENEN *gestegen was, Hij, of anderen zich over dat verlies niet beklaagden, maar integendeel, daar over hunne vreugde blijken lieten.* En dat waarom? Men oordeelde dien schat als een gering offer op den altaar der Vrijheid, door het welk men tot het waar genot van de waare Burgerlijke Vrijheid geraken zou. Die

 toch

„ Laat dan, DOORLUCHTE VORST! dit bid-
„ den we andermaal, het gevaar van onze
„ vrije Scheepvaart, de aandoening van UWE
„ DOORLUCHTIGE HOOGHEID verwekken! Zij
„ kent dezelve, zoo wel als wij, voor de
„ zenuwen van den Staat, voor deszelfs
„ grootste Rijkdom. — Het is, (dus sloot
„ Hij zijn Vertoog) Het is zeker ons te-
„ genwoordig belang, waar over wij de
„ vrijheid hebben genomen UWE DOORLUCH-
„ TIGE HOOGHEID aan te spreken; maar niet
„ minder ligt hier in, dit kunnen wij met
„ recht zeggen, het belang besloten van
„ onze Nakomelingen. Wij hebben het
„ daarom ons tot eenen duuren plicht gere-
„ kend: want zoo wij thans zwegen, daar
„ de nood, de tijd, en de gelegenheid eis-
„ schen,

toch kon niet anders verworven worden, *dan door eenen Oorlog met Engeland*, en die had men in 1780 eindelijk, door het volhouden van dat alles waarom DE NEUFVILLE in 1778 te *Aken* werkzaam was, en waarom hij hier het woord voerde! Welk een afgrijselijk en bedriegelijk gedrag, om eene onkundige menigte in zijn belang te krijgen, en te doen klagen over de *Verderfvende hand*, door welke men alleen den STADHOUDER bedoelde, en die men wilde afgekapt krijgen door eene zogenaamde Volks-stemme.

„ schen dat wij spreeken, zouden onze
„ Nazaaten billijk onze gedachtenis kunnen
„ bezwaren met gegronde verwijten: ver-
„ wijten, die als dan de ooren van UWER
„ DOORLUCHTIGE HOOGHEIDS VORSTELIJKE
„ SPRUITEN, misschien te laat om van
„ vrucht te zijn, zouden kunnen vermoei-
„ jen. — Dit is het regte tijdstip, waarin
„ wij ons voor de tegenwoordige en toe-
„ komende willekeurige handelingen der
„ Engelschen kunnen beveiligen, en den
„ bloei van onzen Koophandel verzeke-
„ ren. — Laaten wij daar voor UWE HOOG-
„ HEID danken mogen! Laaten onze Nazaa-
„ ten, over zulk een roemruchtige daad, al-
„ toos van onzen GEËERDEN ERFSTADHOUDER
„ WILLEM DEN VIJFDEN, eene gezonde Ge-
„ dachtenis bewaren, daar zij Hem hunne
„ herstelde Vrijheid ter Zee kunnen te dan-
„ ken hebben! &c." (*)

Even

(*) Werd 'er immer een betoverend toneel voor het onkundig deel der Natie opgehangen, ten einde hetzelve ongevoelig te leiden tot het helpen uitvoeren van het begeerde doelwit, het was buiten alle tegenspraak dat, het welke wij in den Text zien opgehangen. De *Nood*, de *Tijd*, en de *Omstandigheden* waarin het Land op dat oogenblik verkeerde,

Even als in 1757, met foortgelijke aanfpraak aan *des Vorften Vrouwe Moeder*, de gou-

gaven zeker recht tot fpreeken, aan allen die het belang, *het waare belang* des Vaderlands op het harte droegen, en zoo gaarne bevoorderen wilden, door alles aan te wenden wat mogelijk ware, om de Republiek buiten Oorlog te houden, en de Conftitutie voor alle ondermijning te beveiligen: maar kon dit het geval en de bedoeling van den Spreeker zijn, toen hij zich op die manier jegens Z. H. uitdrukte. Hij vroeg Oorlogfchepen en Vlooten van den goeden Vorst, niettegenftaande hij wist, of behoorde te weeten, dat zij in geen genoegfamen getale voorhanden, en in *weinige dagen* (zoo als hij zich uitdrukte,) niet van de boomen te fchudden waren! — Hij duuwde de Vorst toe, *dat het alleen van Hem afhing, om Convooijen te verleenen, en de Equipagien te verdubbelen*, niettegenftaande Hij wist, of had behooren te weeten, *dat de Stadhouder de magt niet had om een Fregat aangebouwd te krijgen, wijl dat afhing, aan het al of niet Confent dragen in de kosten, door de Staaten der onderfcheidene Geweeten.* Wie had sints 12 Jaaren meerder op de verbetering van de Marine aangedrongen, dan den STADHOUDER Jaarlijksch gedaan hadt? Wie had herhaalde voorftellen tot Aanbouw en Equipagien gedaan dan Hij? en wie had de uitvoering belet, vertraagd, of onnodig gekeurd? Men herinnere zich het geene wij uit de Petitien daar toe gedaan, vermeld hebben, en men zal zich genooddrongen vinden, om te moeten geloven, dat de Heer DE NEUFVILLE, die zoo zeer met het ver-

GOUVERNANTE ANNA het geval was, namelijk dat dezelve weldraa in elks handen gespeeld wierdt, zoo gebeurde ook nu met die van de Heer DE NEUFVILLE. Naauwlijks was de audientie afgeloopen, of het stuk werdt alomme verkocht, en dien stap, als recht Vaderlandlievend en Cordaat, met de grootste loftuiting ontfangen, en daarbij niet

vertrouwen van de Regeering zijner Stad vereerd was, (zoo als bleek uit de Qualificatie op hem verleend) op dat tijdstip zeer wel wist, dat het niet herstellen van de Marine niet aan Z. H. schorte, maar veel meer aan zijne Vrienden en Patronen, die des Prinsen Voorstellen, dan om deze, dan om gene redenen vruchteloos wisten te maaken; De Nazaaten, die even als de Tijdgenooten, over dit alles het oordeel vellen zullen, mogen zich over de ellendige gevolgen van het gebeurde in die dagen bedroeven en beklagen; maar zij zullen (dit zeggen wij met volle overreding onzer ziele) nimmer onbillijk en onredelijk genoeg zijn, om de gevolgen aan WILLEM DEN VIJFDEN, en aan de ongeveinsde Liefhebbers en Aanklevers van het Vaderland en deszelfs Constitutie toe te kennen, maar wel aan hun, die het herstel van zaaken wilden bewerken, door middelen en wegen, van welken geen herstel, maar wel den ondergang van 's Lands oude Glorie en Rijkdom te verwachten was, zoo als dan ook de droeve ervaring ten duidelijksten bevestigd heeft.

niet vergeeten te vermelden, dat Z. D. H. hetzelve slechts beantwoord hadt, met te zeggen: „*dat Hem de belangen van den Koophandel en de Zeevaart, niet minder dan* „*de Kooplieden ter harte ging: dat 'er* „*reeds eene Petitie van 32 Oorlogschepen* „*tegen het aanstaande voorjaar was gedaan; en dat men trachten zou de Kooplieden alle mooglijke voldoening te geeven.*" Dan, dit een en ander deedt oneindig meer kwaad dan goed, dewijl het sommigen vervoerde om te zeggen, „*dat zulk een antwoord even het zelfde inhieldt, als dat* „*het welk door Prinçesse* ANNA *aan de Heer* „VAN DE POLL *gegeven was, en dat men* „*'er dus, even min als toen, iets goeds van* „*verwachten kon*" het welk den reeds opgevatten haat tegen Z. H. bij velen aanmerklijk vermeerderde: doch zeer ten onrechte, daar de Vorst naa het aflopen der Audientie, zich *deels* hoogstbeledigd oordeelde; en *deels* bedroefd en mismoedig was, over het onrecht en verdriet dat Hem, op den voorgang van deze bezending, zoo openlijk en onbeschaamd wierd aangedaan. „*Men* „*klaagt*," (dus liet de Vorst zich over die Aanspraak hooren) „*en ik erkenne niet*

„*zon*

„ *zonder reden, dat men in Engeland ſtrij-*
„ *dig met het Tractaat van 1674 handeld;*
„ *maar doen de Heeren Kooplieden, en wel*
„ *bijzonder de Amſterdammers niet even*
„ *hetzelfde tegen dat van 1663? — Trac-*
„ *taaten hebben immers eene wederzijdsch*
„ *verbindende en werkende kracht? Die ze*
„ *tot zijn voordeel reclameert en inroept,*
„ *behoord ten minſten bewijzen te geeven,*
„ *dat Hij anderen niet ſchenden wil, of hij*
„ *ſteld zich voor dezelfde beſchuldiging bloot.*
„ *Hebben wij redenen om ons over Enge-*
„ *land te beklagen, wegens het ſchenden des*
„ *Tractaats van 1674; ook zij kunnen even*
„ *hetzelfde doen ten opzichte van ons:*
„ *want het is niet te ontkennen, dat 'er*
„ *zoo hier, als in onze Colonien eenen vol-*
„ *ſtrekt ongepermitteerden Sluikhandel met*
„ *de Noord-Americaanen gedreven wordt,*
„ *en wanneer men dat niet gelieft naa te*
„ *laaten, zal het ons in eenen zeer ver-*
„ *derffelijken Oorlog inwikkelen, die wij*
„ *niet anders dan met ſchade en ſchande*
„ *zullen eindigen, dewijl het ons aan de*
„ *macht ontbreekt, om denzelven te kunnen*
„ *voeren. —— De Kooplieden oordeelen dat*

„ *daar*

„ *daartoe Oorlogschepen en Vlooten noodig*
„ *zijn : wie moet hun zulks niet toestem-*
„ *men? maar te zeggen:* DAT DIE REEDS
„ TER MIJNER DISPOSITIE PARAAT LIGGEN,
„ EN DAT HET THANS ALLEEN VAN MIJ AF-
„ HANGT OM CONVOOIJEN TE VERLEENEN,
„ EN DE EQUIPAGIEN TE VERDUBBELEN, *is*
„ *onzin.* —— *Dat men mij de veele* OOR-
„ LOGSCHEPEN, *en gereed liggende* VLOOTEN
„ *aanwijze of de kwaliteit aantoone om*
„ *de Equipagien te verdubbelen! De Am-*
„ *sterdamsche Kooplieden kunnen van het*
„ *tegendeel niet ignorant gebleven zijn,*
„ *zoo min als aan wien het is toe te ken-*
„ *nen, dat alle mijne zoo dikwils herhaal-*
„ *de instantien ter verbetering van de Ma-*
„ *rine, zonder eenig succes gebleven zijn.*
„ *Ik moet die demarche, om die reden*
„ *beschouwen, als met geen ander dessein*
„ *geschied te zijn, dan om de Natie tegen*
„ *mij te indisponneeren, door haar in het*
„ *denkbeeld te brengen, dat ik de oorzaak*
„ *van de steeds aanhoudende werkeloosheid*
„ *van 's Lands Defensie zijn zoude, en*
„ *ontaard genoeg, dat ik met genoegen*
„ *aanschouwde, de nadeelen en belemmerin-*

„ *gen*

„ *gen, die de Zeevaart en Koophandel thans* „ *ondervinden.*" (*)

Intusſchen, (op dat wij den nedergelegden draad onzes Geſchiedverhaals wederom opvatten) hoe zeer de algemeene kreet, tot het van de hand wijzen van alle Onderhanhandelingen, door YORKE op den den 2 *November* op order van Z. M. gedaan, in zoo veele Requesten door het geheele Land werdt opgeheven; en hoe zeer de Ondertekenaars in dezelven begeerden, dat 's Lands hooge Machten, hoegenaamd geen acht ſlaan zouden, op de gedaane aanbiedingen der Engelſchen, de ondervinding leerde echter; dat het meerderdeel der Leden van Regering, over dat aangelegen onderwerp geheel anders dachten, en inmiddels, door het entameeren van herhaalde Deliberatien, op de *beste middelen* bedacht waren, om zich te redden uit den neteligen toeſtand waarin de Republiek zich gebragt zag, door de contrasteerende eisſchen en voorderingen van twee machtige Nabuuren, die nu met elkander,

(*) Men zie de door Ons medegedeelde ANECDOTE, *in des Vorſten Levensbeſchrijving* II DEEL *Bladz.* 329-331 vermeld.

der in eenen hevigen wedstrijd; over het *bekomen* of *behouden* van den meesten invloed, op het Sijsthema der Republiek, ingewikkeld waren, slaande daar toe eenen alsints gepasten middenweg in, waar bij het recht der Ingezetenen op het vervoeren van Scheepsbehoeftens en Grove Houtwaaren, ingevolge den Letter der Tractaten, erkent werdt en in volle kracht kon blijven: en tevens alle redenen van ongenoegen, zoo aan de zijde der *Engelschen*, als aan die der *Franschen* kon worden weggeruimt, zoo wanneer de Ingezetenen bij den *Groven Houthandel* geïnteresseert slechts dien weg wilden bewandelen, door zich voor eenen korten tijd de geringe winstderving van een klein gedeelte des Handels te getroosten; om al het overige te kunnen behouden. (*) Immers, de

(*) Dat de voordeelen, die den GROVEN HOUTHANDEL aan de Kooplieden zich daar op toeleggende, aanbragt, in vergelijking van de groote winsten, die alle de overige Handeltakken afwierpen, zeer gering waren, was eene bekende waarheid, die zelfs door *H. H. Mog.* erkent wierdt, toen zij dien Handel noemden, EEN KLEIN GEDEELTE, en EENE MATIGE SACRIFIÇE VAN EEN TEMPORAIR BELANG. — De meeste voordeelen van dien Handel, bepaalden zich tot de VRACHT-

de Staaten, op dien tijd nog hartelijk gezint zijnde om onzijdig te blijven, en geneigd om met alle Mogendheden, en wel bijzonder met *Engeland* en *Vrankrijk* den Vrede te blijven onderhouden en aan te kweeken; besloten eindelijk, na alles gewikt en gewogen te hebben, om het Voorstel van YORKE, uit naam van zijnen Meester op den 2 *November* 1778 gedaan, (namelijk: „ *om de genomene en opgebragte Houtwaa-* „ *ren aan de Engelschen te laaten behou-* „ *den, tegens betaling van derzelver waar-* „ *de, en tegen behoorlijke voldoening van* „ *alle de Vrachtloonen en andere Kosten,* „ *op de verzending en het wegneemen der* „ *Schepen gevallen.*") beleefdelijk van de hand te wijzen; doch gaven echter aan des Konings verklaring, *dat Hij het zenden van* GROF SCHEEPSTIMMERHOUT *volstrekt niet dulden zoude*, in zoo verre toe: *dat men onderscheid zoude maaken, tusschen* ZWAAR TIMMERHOUT *en* MASTEN, *en tusschen* HOUTWAAREN VAN MINDER BELANG: met verdere be-

VRACHTLOONEN en EXPEDITIE KOSTEN, die voor het verzenden aan *Schippers*, *Makelaars*, *Cargadoors* en andere Lieden door de Kooplieden betaald moesten worden.

bepaling: *dat men behoudens het recht der Tractaaten, ten aanzien van het* GROF SCHEEPSHOUT, *hetzelfde in acht neemen zoude, als in het Jaar* 1762 *gebeurt was*, te weeten, *dat men de Schepen, beladen met* ONGEZAAGD GROF SCHEEPSHOUT, *als* KROMMERS, KNIEËN, MASTEN, *en* ZWAARE BALKEN *geen Convooij van 's Lands Oorlogschepen verlenen zoude*, vertrouwende, dat men door dien maatregel aan de *eene zijde* toonde, de *Engelschen* eenigsints aan de hand te willen gaan; en aan de *andere zijde*, door het niet volstrektelijk verbieden van allen uitvoer, hetzelve vrij te laaten aan de geenen die dat doen wilden, ondanks het gemis van 's Lands bescherming, en de risico die zij door het wegneemen dier Schepen zonder Convooij, belopen konden. Een wijze maatregel voorzeker, waardoor men den juisten middenweg, bij welks bewandeling den Staat zich in 1762 zoo wel bevonden hadt, wederom van nieuws opsloeg, in de vaste hoope, dat men nu, even als toen, op die wijze bij den Vrede met de beiden Belligererende Mogendheden zoude bewaard blijven. want men verbood wel niet het vaaren en vervoeren van *zwaar Scheepshout*, (waarop men

men volgens de Tractaaten een onbetwistbaar Recht hadt), maar men weigerde alleen voor een tijd, de *Protectie van het Land* aan dat gering gedeelte van den Handel, tot behoud van het geheel. Men besloot van een recht dat aan alle Souverainen toekomt, en dat mitsdien ook aan de Staaten, noch door *Vrankrijk* noch door eene der andere Mogendheden betwist mogt worden, gebruik te maaken, *door dat recht voor een tijd te laaten slaapen*, tot voorkoming van grootere nadeelen en onheilen, handelende dus naar den bekenden en algemeen toegestemden regel: *het geen het zwaarste is, moet het zwaarste weegen.* Te regt zei daarom de geleerde KLUIT, hier over spreekende: *De groote „ vraag bleef hier :* WAT WAS HIER HET „ ZWAARSTE?" het welk hij dus beantwoordde: „ *Bij het Verdrag stond in de „ daad het* SCHEEPSHOUT *vrij, en de Inge„ zetenen hadden hier uit een recht van „* SPEÇIAALE *en* PUBLIEKE PROTECTIE: *maar „ Engeland weigerde het thans te laaten vol„ gen naar zijnen Vijand, en toonde genoeg „ dat te zullen maintineeren, en dat kon „ hij doen wegens zijne Zeemacht. — Deedt „ Hij dit, en verzette den Staat zich daar*

„ *tegen*, *zoo had men ongetwijffeld Oor-* „ *log*." (*) Om dien nu te ontduiken en den Vrede te bewaren, namen derhalven de Staaten van alle de Gewesten een eenpafig besluit tot een *bepaald Convooij*, en men heeft alle redenen om te mogen vastftellen, dat dit besluit even die zelfde uitwerking ten goede zou gehad hebben, als in 1762 het geval geweest is, zoo maar de *Regeering der Stad Amsterdam*, ten minsten de meerderheid derzelver, ook daar in genoegen had gelieven te neemen. Dan, dit verschilde zeer veel: want niettegenstaande het *Lid der Edelen* en *de Gedeputeerden van* 17 *Hollandsche Steden*, benevens de *Staaten van zes Gewesten*, op den 17 *November* tot dat besluit toetraden, zoo stelden zich die van gezegde Stad daar ten sterksten tegen, reserveerende hun Protest daar tegen te zullen doen, met insertie in de Notulen. Een bedrijf, dat (wel is waar) geene verandering in het algemeen besluit maakte, maar dat echter te weege bragt, dat 'er van alle kanten de bitterste klachten over het belemme-

ren

(*) Zie zijn IETS over den Engelschen Oorlog. Bladz. 64.

ren van den Koophandel, ten believe van de *Engelschen*; en de sterkste en ongelimiteerdste eisschen tot het verlenen van een *Onbepaald Convooij*, in den Lande werdt aangeheven, (*) het welk ten gevolge had, dat

(*) Wij hebben geen lust noch oogmerk, om in navolging van anderen, ons Geschiedblad te vullen met de klaagschriften der *Kooplieden*, *Reeders*, *Schippers*, *Cargadoors* en *Convooilopers*, uit de voornaamste Handelsteden aan *H. H. Mog.* en de Staaten van sommige Gewesten toegezonden. Zij behelsden allen uitvoerige betoogen, van het Recht dat zij hadden, om Scheepsbehoeften en Grove Houtwaren te zenden werwaard zij wilden, en voorts de bitterste klachten over der Engelsche willekeurige handelingen, en de vreesselijke nadeelen die zij door het stremmen van dien Handeltak ondervinden moesten. Met dat alles, was het Tafereel dat sommigen, en bijzonder de VRIESSCHE KOOPLIEDEN, wegens de schadens en verliezen die zij ondergingen, zeer overdreven, en zelfs in sommige opzichten valsch en onwaarachtig. Hoe sterk den *Houthandel* van hier op *Vrankrijk* ook gedreven werdt, het was slechts een gering gedeelte van den toen ongemeen bloeijenden en uitgestrekten Handel in alle de overige Takken van Koophandel, en dus kon de belemmering aan het vervoeren van *Grove Houtwaren*, de Ruïne van al het overige dat vrij bleef, niet veroorzaaken, en echter gaf men zich alle moeite om zulks aan 's Lands Hooge Machten te demonstreeren. Een klaar bewijs (onzes ina

dat het *Hof van Vrankrijk* zich met den Twist hier te Lande dadelijk begon te be- moei-

inziens) dan al dat klagen eene andere bedoeling had, dan men in die Requesten deedt voorkomen. Trouwens, dit blijkt nog duidelijker, wanneer men in aanmerking neemt, dat ondanks al dat geklag, de Zeevaardij en Koophandel in die dagen zoo ongemeen sterk en bloeijende was, dat zelfs zij, die de klaagschriften met den uitbundigsten lof beoordeelden erkent hebben: „ *dat 'er te dien tijde ruim 4000* „ *zoo groote als kleine Koopvaarders van dit Gemeene-* „ *best dat Zaat de Zee bouwden. Dat dit de Prijs* „ *der Schepen hier te Lande verbazend stijgeren deedt,* „ *en dat, hoe druk men te* AMSTERDAM, ROTTERDAM, „ DORDRECHT, *aan* DE ZAAN, *en in* VRIESLAND, „ *nacht en dag aanbouwde, men echter de behoefte* „ *niet vervullen kon.*" Men getuigd al verder: „ *dat* „ *het op de weelige Scheepstimmerwerven veel al ont-* „ *brak aan genoegsaam Werkvolk, en dat men de* „ *aanwezenden door hooge loonen, en door dubbeld* „ *geld en goede woorden te geven, tot het werken op* „ *Zon- en Feestdagen aandreef.*" Dit het geval te dien tijde zijnde, hoe strookte dit dan met die klachten waarmede men 's Lands Hooge Machten zoo aanhoudende lastig viel? Word men, dit alles in aanmerking neemende, en met elkander vergelijkende, niet gedrongen, om die klachten als ongegrond en niet overeenkomstig de waarheid te begroeten, en van gelijke waardij te rekenen, als de tastbaare logenachtige opgave der *Vriesche Requestranten*, toen zij aan *H. H. Mog.* diets maakten: *dat zij 2000*

Sche-

moetjen, 't welk de zaaken tusschen *Engeland* en den *Staat* uit hun geheel bragt, zoo als wij nu, door het vermelden van eenige bijzonderheden nader betogen zullen.

Min de nadeelen welken de *Kooplieden in Grove Houtwaren* door het genomene besluit in hunnen Handel vreezen moesten, maar veel meer de sterke begeerte van velen, om zich met *Vrankrijk*, ten naauwsten te verbinden in de zaak der Colonisten; en tevens ter bevrediging van den wensch der zodanigen om de weêrlooze Republiek met de *Engelschen* in eenen openbaaren Oorlog in te wikkelen, bewoog niet alleen *een aantal Kooplieden*, maar ook *verscheidene Regenten in de meeste Steden en Gewesten*, om de door *Amsterdam* aangeheven toon op te vangen, en zich over het genomene besluit te beklagen. — Zeer veelen, volstrekt onkundig van de waare oorzaak waarom de *Re-*

Schepen tot den Zeehandel aan den gang hielden, welks waarde 20 Millioenen Guldens beliep, en in eigendom toebehoorden aan 32,000 Reders en Deelhebbers, welke laatste begroting als eene tastbaare onwaarheid moest aangemerkt worden, bij allen die wisten dat de geheele bevolking van *Vriesland* niet meerder bedroeg dan 150,000 Zielen.

Regeering van Amsterdam zich zoo bijzonder distingueerde, en zoo veel gevaar stelde in eene zaak, waartoe men in alle Gewesten en Hollandsche Steden geredelijk besloot, (*) voegden hunne stemmen bij die klagten, en de kreet om intrekking van het genomene besluit, en om het verleenen van *onbepaald Convooij* en wraakneeming tegen de Engelschen,

werd

(*) De waare rede waarom de *Regeering der Stad Amsterdam* zich dus *bijzonder* gedroeg, was geene andere, *dan den geheimen handel door haar aangegaan ten voordeele van de Colonisten*, en welken handel op dat tijdstip nog een diep geheim voor het Publiek was. — De beiden Handelaars te *Aken* over het Commercie-Tractaat, de Heeren DE NEUFVILLE en WILLIAM LEE, hadden beloofd en door ondertekening bekrachtigd, *dat men zich wederzijds geen stap ten nadeele van den een tot den anderen zou veroorlooven, maar alles aanwenden tot bevordering van het geluk der beide Natien:* en zie daar de waare oorzaak waarom men zich tegen het *bepaald Convooij*, verklaarde. De sterke verzending van *Grove Houtwaren* van hier naar *Vrankrijk*, geschiedde alleen ten voordeele van de Colonisten, welke door dien weg van het ontbreekende om *Engeland* te bestrijden voorzien werden. Dien uitvoer op eenigerhande wijze te stremmen, zou gehandeld zijn tegen het heimelijk gesloten Tractaat, het welk te dien tijde nog geheim gehouden wierdt.

werdt van alle kanten aangeheven en algemeen: en niet alleen dit, maar ook zodanige Regeeringsleden, die zich bij de deliberatien, tegen dat besluit verzet hadden, werden in dezelfde evenredigheid vóor waare Vrijheidsvrienden, en echte Patriotten tot den Hemel verheven en toegejuicht, als de overigen tot vuige Slaaven van *Engeland*, tot kruipende vleijers van den STADHOUDER, en tot onderdrukkers van den vrijen Burger, in een stroom van Pamphletten tot den diepsten afgrond vernederd werden, met de sterkste exhortatiën aan alle Regenten, om het edel voorbeeld van die weinige braaven onverwijld te volgen, en dusdoende behulpzaam te zijn, om het bij meerderheid genomen Staatsbesluit ingetrokken en veranderd te krijgen, tot spijt van het heerschzuchtig *Albion*, en tot genoegen van het Vrijheidminnend *Vrankrijk*. Nergens handelde in dat opzicht iemand onbeschaamder, oproeriger, en strafwaardiger, dan den *Leidschen Leeraar der Doopsgezinden*, FREDRIK ADRIAAN VAN DER KEMP, toen hij naauwlijks kundschap gekregen hebbende, dat zeven Staatsleden in Vriesland, zich tegen het besluit der meerderheid tot het *bepaald Convooi*

 open-

openlijk verzet, en deswegens hun protest ingelevert hadden, of hij vondt dat bedrijf zoo loffelijk en navolgenswaardig, dat Hij een *Lierzang* ter hunner eere op het papier stelde, en in openbaaren druk uitgaf, waarin hij dat zevental den uitbundigsten lof toezwaaide, ten koste van de eer en reputatie van alle de overige Staatsleden die met hun verschilden, welken hij als Slaaven van den Stadhouder, en Vertrappers van der Burgeren rechten en vrijheden openlijk aan de kaak stelde. (*) Een stuk, dat met volle recht als het signaal kan aangemerkt worden, tot alle de onlusten en verdeeldheden die het Vaderland in het vervolg getroffen, en tot een toneel van verwarring gesteld hebben, en het welk alle weldenkenden, met afgrijzen en verachting over deszelfs Schrij-

(*) De zoo even genoemde Mennoniten Leeraar, had zich in dat stuk derwijze oproerig en seditieus uitgedrukt, dat de Regeering der Stad *Leijden* zich verplicht vondt, om de Uitgever van het *Libel*, en tevens hem, in 1780 daar over in Rechten te betrekken, maar het kwaad had toen reeds zoo zeer wortel geschoten, dat den Leijdschen Hoofdofficier MARCUS het geding verloor, en den oproerigen Lierzangmaker van zijne welverdiende straffe bevrijd werdt.

Schrijver deedt oordeelen, als wel en te recht van oordeel zijnde, dat het geen een particulier Onderdaan van den Staat, en althans geen Bedienaar van den Godsdienst, in eene zich bij uitstek noemende *Weêrlooze Gezindheid* betaamde, om de vaan des Oproers openlijk op te steeken, en de Natie tot ongehoorzaamheid aan de wettige bevelen van hunne Overheden aan te stooken, onder voorwendsel, dat zij dus doende, zich als echte Vrijheidsvrienden bij Tijdgenooten en Nakomelingen vereeuwigen zouden.

Wanneer men het tot hier toe verhaalde in ernstige overweging neemt, laat het zich zonder onze nadere aanprijzing zeer gereedelijk bevatten, dat *aan de eene zijde*, die verschillende denkbeelden, zoo in *Engeland* en *Vrankrijk*, als onder de Regenten en overige Ingezetenen van den Staat, over de aangelegendste belangen des Vaderlands, de zorgelijkste uitzichten voor het behoud van den Vrede openden; doch dat *aan den anderen kant*, verre weg de gedecideerde groote meerderheid van 's Lands Regeerderen, te dien tijde nog wel middelen zoude gevonden hebben, om dat klagen over het genomen besluit te doen eindigen, en de Libel-

belschrijveren de pen uit de handen te doen vallen, zoo wanneer het daar bij gebleven ware, en 'er geene andere van buiten aankomende, en nog sterker werkende dwangmiddelen waren bijgekomen. Ongelukkiger wijze was dit wel spoedig het geval tot onberekenbaar onheil niet alleen van het dierbaar Vaderland, maar ook (zoo als de droeve ervaring naderhand geleerd heeft) tot verstooring van het tijdelijk geluk des Menschdoms. — Want naauwlijks was het besluit der Staaten, tot het niet verleenen van Convooij aan de Grove Houtwaaren; en het Protest van de meerderheid der Amsterdamsche Vroedschap daar tegen ingelevert, te *Parijs* bekend geworden, of het *Cabinet van Versailles* oordeelde zich bevoegd, om deszelfs ongenoegen over dat genomen Staatsbesluit aan H. H. Mog. te doen blijken; om dus doende aan het Protest der Amsterdamsche Gedeputeerden meerder klem en nadruk bij te zetten, en tevens het gemor onder het gros der Ingezetenen te doen vermeerderen. Slechts weinige dagen verliepen 'er, of de *Hertog* DE LA VAUGUION *Ambassadeur van het Fransche Hof bij de Algemeene Staaten*, leverde eene Memorie

uit

uit naam van den Koning zijnen Meester over, welks ingewikkelde en geheimzinnige inhoud, zoo ongerijmd als beledigend voor het Hoogste Bewind van een Land, dat men zelfs als eenen vrijen en onafhangelijken Staat beschouwde, moest aangemerkt worden, daar hij zich in dezer voegen, deels *vleiend*, deels *bedreigend*, deels *onderwijzend* hooren liet.

„ Het vertrouwen, *Hoogmogende Heeren!* „ waarin de Koning mijn Meester geweest „ is, dat *Uwe Hoog Mog.*, bezield met „ de hartelijkſten ijver om de volmaaktſte „ Harmonie, die 'er thans tusſchen *Vrank-* „ *rijk* en de *Algemeene Staaten* heerscht, „ ſteeds te doen ſtand grijpen, zich in de „ tegenwoordige omſtandigheden ſtiptelijk „ zouden gedragen, naar de grondbeginſelen „ van eene volſtrekte Onzijdigheid, heeft „ Z. M. genoopt, om de vereenigde Pro- „ vinçien te begrijpen in het Reglement, „ dat Hij in de maand *Julij* laatstleden „ heeft vastgeſteld, aangaande den Koophan- „ del en de Scheepvaart van Onzijdige Na- „ tien. Z. M. vindt des te minder reden „ om aan de volharding van *Uwe Hoog* „ *Mog.* in deze grondbeginſelen te twijffe- „ len,

„ len, naardien Hoogstdenzelven Hem daar
„ van bij herhaalde reizen hebben doen ver-
„ zekeren: en deze grondbeginselen den al-
„ lerwezentlijken grond en steun uitmaaken
„ van de rust en den welvaart der Repu-
„ bliek. Dan, Z. M. meent echter zich
„ op dit punt volkomen zeker te moeten
„ stellen, en het is in deze bedoeling; dat
„ Hij mij bevolen heeft, *Uwe Hoog. Mog.*
„ eene duidelijke en naauwkeurige verkla-
„ ring aftevragen, nopens derzelver verdere
„ Besluiten, en tevens te verklaren: dat Hij
„ zich naar derzelver antwoord zal richten,
„ om de Reglementen, welken Hij zoude
„ wenschen nader te bekragtigen, voor zoo
„ verre dezelven de Onderdaanen van *Uwe*
„ *Hoog Mog.* betreffen, te onderhouden of
„ te vernietigen. En om *Uwe Hoog. Mog.*
„ de oogmerken en voornemens van Z. M.
„ te beter te verklaren, zal ik de eere heb-
„ ben *Uwe Hoog Mog.* te kennen te gee-
„ ven, dat Z. M. zich vleidt, dat Hoogst-
„ dezelven aan de Vlag der Vereenigde Pro-
„ vinçien alle de vrijheid zullen doen ge-
„ worden welke dezelve toekomt, als voort-
„ vloeijende uit hunne Onafhangelijkheid:
„ als mede, dat zij hunnen Koophandel zoo

„ on-

„ ongeſchonden zullen bewaaren, als dezel-
„ ve volgens het Recht der Volken en de
„ Tractaaten behoort te zijn. — De minſte
„ afwijking van deze grondbeginſelen zou
„ eene Eenzijdigheid openbaaren, welke
„ noodzaaklijk door haare uitwerkſelen zou-
„ de medebrengen, dat Z. M. niet alleen de
„ Voorrechten wederom introk, die Hij aan
„ de Vlag van *Uwe Hoog. Mog.* heeft ver-
„ zekerd, door Zijne Reglementen ten aan-
„ zien van de Onzijdige Natien; maar ook
„ de wezentlijke en loutere Gunſten opſchor-
„ ten, welken de Koophandel van de Ver-
„ eenigde Provinçien in alle de Havens van
„ zijn Rijk geniet, uit geene andere be-
„ weeggronden, dan enkelde goedwilligheid
„ en toegenegenheid van Z. M. voor *Uwe*
„ *Hoog Mog.* &c."

Ingewikkeld en *geheimzinnig* noemden wij zoo even dit ſtuk, en zoo wij vertrouwen te recht, want hoe hoog de in deze Memorie heerſchenden toon ook moge geſtemd zijn, de Koning ontvieldt zich echter op de zorgvuldigſte wijze, om ten behoeve van de onvergenoegde *Grove Houthandelaars*, op het veranderen des genomenen Beſluits, en het verleenen van een *Onbepaald Convooi* bij de Staa-

Staaten aan te dringen. Ook was het ſtuk wel ingezien, ſlechts eene algemeene Verklaring van des Konings denkbeelden, en bevatte geenſints eenen eisch, op welken men hier te Lande volſtrektelijk verplicht was een ſtellig antwoord te geeven, en derhalven zou men die verklaring voor Notificatie hebben kunnen aanneemen en onbeantwoord aan een zijde leggen: — Of men dit te *Parijs* naa de inlevering bemerkt hebbe; dan wel, of de Hoofdbeleideren des werks te *Amſterdam* en *elders*, op eene duidelijker en onbewimpelder voordragt bij den Franſchen Gezant in den *Haage* geïnſteerd hebbe; is met geene zekerheid te bepalen, maar zoo veel is zeker, dat 'er niet meer dan 12 dagen verliepen, toen de LA VAUGUION eene tweede Memorie aan *H. H. Mog.* overhandigde, welke men niet alleen als eene nadere Explicatie van den waaren zin en bedoeling van de bevorens ingeleverde; maar ook als een ernſtige beſtraffing aan de Staaten wegens de genomene Reſolutie beſchouwen moest, daar hij op dezen toon redevoerde. „ De Koning van meening „ zijnde, zich volkomen zeker te ſtellen „ nopens de verdere beſluiten der Algemee-

„ ne

„ ne Staaten, vleidt zich, dat *H. H. Mog.*
„ zich op eene nette en naauwkeurige wijze
„ zullen gelieven te verklaren, nopens de
„ kenmerken van de volmaakte Neutraliteit
„ waarvan Z. M. zich verzekerd houdt dat
„ zij niet voornemens zijn aftewijken. —
„ Hij verwacht van *H. H. Mog.*, dat zij
„ aan de Vlag der Vereenigde Provinçien,
„ alle de Vrijheid zullen doen geworden
„ welke dezelve toekomt, als voortvloeijen-
„ de uit hunne Onafhangelijkheid, en dat
„ zij hunnen Koophandel zoo ongeschonden
„ zullen bewaren, als dezelve volgens het
„ Recht der Volken behoort te zijn, en
„ door de Tractaaten gelaten is. — Doch
„ deze Vrijheid zou bedrieglijk, en deze
„ ongeschondenheid verbasterd worden, in-
„ dien *H. H. Mog.* dezelven niet door eene
„ gepaste bescherming handhaven; en indien
„ zij dulden, dat Hunne Onderdaanen de
„ Convooijen blijven misschen, zonder wel-
„ ken deeze geen genot kunnen hebben, in
„ alle deelen van de Voorrechten die zij ver-
„ kregen hebben en die zij inroepen. Een be-
„ sluit, van welk eene natuur ook, 't welk
„ strekken zoude om hen te beroven van zulk
„ eene wettige bescherming, het zij in 't ge-

 „ meen

„ meen ten aanzien van alle de takken van hun-
„ nen Koophandel, het zij meer bijzonderlijk,
„ ten aanzien van alle soorten van Scheepsbe-
„ hoeftens, zoude in de tegenwoordige om-
„ standigheden aangezien worden, als eene
„ handelwijze, die rechtstreeks inbreuk deedt
„ op de grondbeginselen van eene volstrek-
„ te Neutraliteit, en onvermijdelijk de ge-
„ volgen naar zich sleepen, welken reeds
„ aangekondigd zijn in de Memorie die *Uwe*
„ *Hoog Mog.* is ter hand gesteld. — Het is
„ bijzonder omtrent dit wezentlijk stuk, en
„ omtrent het verder voorneemen, van eene
„ op deze wijze kennelijke Onzijdigheid in
„ acht te neemen, dat de Koning van *Uwe*
„ *Hoog Mog.* een klaar en duidelijk ant-
„ woord doet afvragen. &c."

Op deze wijze oordeelde LODEWIJK DE XVI, of liever eenigen van zijne Ministers, de post van Onderwijzer te mogen uitoefenen, opzichtelijk de Bestuurderen van eene Souvereine en Onafhangelijke Mogendheid, om hun te leeren welke plichten zij omtrent hunne Ingezetenen te betragten hadden; waarin eigentlijk de waare Neutraliteit bestond; en wat zij daaromtrent te doen en te laaten hadden. Ware zoo iets uit *Lon-*

den

den gekomen, zij die het hart en den mond zoo vol van Vrijheid hadden, zouden die Memorie (en indedaad met het hoogste recht) als eenen onverdraaglijken hoon, als eene volstrekte inbreuk op 's Lands Hoogheid, Onafhangelijkheid, en Vrijheid uitgekreten; en met verachting verfoeit hebben: dan nu, nu het uit *Parijs* kwam, *of ten minsten dat aanzien hadt*, (*) nu was het bij de zoo evengenoemden een meesterstuk van Staatkunde, een sprekend bewijs van des Konings belangelooze zucht voor de Vrijheid en Welvaart, der door *Engeland* en deszelfs aanhang hier te Lande verdrukte Nederlandsche Handelaars, en daar men nu zulk een sterke ruggesteun in het machtig en Vrijheidlievend *Vrank-*

(*) *Ten minsten dat aanzien hadt*, (zeggen wij) bedoelende daar mede de gegronde gedachten van vele deskundigen en doorzichtigen, *dat de meeste Stukken op naam des Konings van Vrankrijk ingelevert wordende, niet van dien Vorst afkomstig waren, maar hun aanwezen aan Lieden hier te Lande te danken hadden, en die daarin de Koning deden spreken, bedreigen, en vleijen, als zij ter bereiking van hunne oogmerken dienstbaar keurden.* Wij zullen in het vervolg dit nader bij de Stukken ten duidelijksten bewijzen.

Vrankrijk aantrof, nu moest men niets onbeproefd laaten, om overeenkomstig des Konings eisch en begeerte, het genomene Staatsbesluit tot een *bepaald Convooij* opgeschort en vernietigd te krijgen. Een Legioen van verachtelijke Schotschrift-Schrijvers, was dapper in de weer met het opstellen van Pamphletten, in welke den Lof van het weldadig *Vrankrijk*, en de Tijrannij der *Britten* op hoogen toon werdt uitgetrompet, en de Natie onder het oog gebragt, welk eene verplichting men daar voor aan de eersten had; en hoe noodzaaklijk het nu was, om de laatsten hunne aangematigde Heerschappij op de vrije Zee te ontnemen, al mogt het met hun tot eenen Oorlog komen, schoon zij wel verzekeren konden, dat het daartoe nimmer komen zoude, dewijl *Engeland* de handen in *America* vol had, tegen de vereenigde machten van *Vrankrijk*, *Spanje*, en de *Colonisten* &c. En welk eene uitwerking het gretig lezen en bewonderen van deze schadelijke en tweedrachtzaaijende prullen, op duizenden gemoederen te wege bragt, leerde de droeve ervaring maar al te duidelijk, daar het inleveren van *Requesten*, het algemeen *geroep om onbepaald Convooij*, en

en het *openlijk uitvaren tegen den* STADHOUDER *en zijne Aanhangelingen* (die men de benaming van ANGLOMANNEN gaf;) aan de order van den dag gesteld wierdt. Geschriften, in welken sommige Schrijvers de arrogantie begingen, om aan 's Lands Hooge Machten hun Conçept op te geeven, op welk eene wijze zij het genomen besluit moesten intrekken, en het antwoord aan DE LA VAUGUION behoorden in te richten. Dan, hoe ijverig men in de weer was, om het zoo zeer gewraakte Staatsbesluit, volgens den wil des Franschen Konings ingetrokken te zien, dit alles bragt geene verandering, noch bij de meerderheid van *Holland*, noch bij dien der VI overige Gewesten dienaangaande te wege, zoo als bleek uit het *Præadvis*, dat die van *Holland* bij H. H. Mog. inleverden, en dat weldraa in een *Generaliteits-besluit* geconverteerd wierd, en tevens besloten, om overeenkomstig hetzelve des Konings Memorien te beantwoorden. Een Præadvis, waarin Hun *Ed. Groot Mog.* wel toestemden, „ *dat het recht der Republiek* „ *om vrij te Varen, te Handelen, en* „ *Scheepsmateriaalen naar de Fransche Ha-* „ *vens over te voeren, eene zaak was, die*

 „ *gee-*

„ *geene de minste twijfel onderhevig was,*
„ *maar bij hun vast stondt; doch dat men*
„ *niet te min, volgens de regelen van Staat-*
„ *kundige voorzichtigheid hier te werke*
„ *moest gaan, en bij het voorig Staatsbe-*
„ *sluit blijven volharden.*" Verklarende verder: „ *dat zij Onzijdig wilden blijven, en*
„ *dat, indien 'er verschil over de Trac-*
„ *taaten*" (te weeten *met Engeland*: want *met Vrankrijk* had men 'er geene) „ *viel,*
„ *zij daarin de regelen van voorzichtigheid*
„ *zouden volgen.*" Gepaste, en voor eene independente Mogendheid passende taal, in welke ten klaarsten uitblonk, dat men zich als volstrekt Souverein beschouwde, en even dit daarin ten toon spreidde, *dat men om redenen van Staat*, en *uit voorzichtigheid*, *voor een tijd, geen gebruik van een wettig recht maaken wilde.* Hoe wenschelijk ware het geweest, dat men alomme zoo gedacht en gesproken hadt! Dan, in plaatse van dat, zoo nam de meerderheid der Amsterdamsche Regeering in dat Præadvis en Besluit geen genoegen. Zich zelven ook in dit opzicht willende gelijk blijven, als wegens het *bepaald Convooij* gebeurd was, keurden zij het provisioneel antwoord aan den Franschen

Ko-

Koning niet alleen af, maar protesteerden ten sterksten tegen de afzending van hetzelve. Intusschen lieten het de Leden van de *Hollandsche Ridderschap*, en de Afgevaardigden van 17 Steden van dat Gewest, bij dit Provisioneel Præadvis niet berusten. De zaak in verschil, en Vrankrijks eisschen om interekking van het Staatsbesluit tot bepaald Convooij, werdt door dezelven zoo interessant en belangrijk geoordeeld, dat men alle de Stukken daartoe relatief, benevens eenige op nieuw ingeleverde Requesten van eenige Kooplieden, in handen van eenige Gecommitteerden stelde, welke op den 30 *December* een zeer uitvoerig en gedetailleert Rapport en Advis aan de Vergadering inleverden, waarbij de noodzaaklijkheid tot het persisteeren bij het genomene besluit, op de onwrikbaarste gronden werdt aangetoond. Het stuk te uitvoerig zijnde, om hier door ons in zijn geheel afgeschreven en geplaatst te worden, zullen wij ons alleen vergenoegen met eenige trekken uit hetzelve over te neemen, waar uit, zoo klaar als de Zon op den middag blijkt, dat verre weg de grootste meerderheid der Hollandsche Leden, de gewichtigste gronden hadden, waarom zij

Vrankrijks eisſchen gepaard met bedreigingen; en *Amſterdamsch aandringen* tot intrekking van het Staatsbeſluit, niet konden inwilligen: want naa de zaak in verſchil voorgeſteld, het Recht der Republiek tot het verzenden van de door *Engeland* betwiste *Grove Houtwaren* en *Scheepsmateriaalen* beredeneerd, en de ongewapende ſituatie van het Land tot het voeren van eenen Oorlog betoogd te hebben, zoo laaten zij daarop deze trouwhartige en welmeenende waarſchouwing, wegens de gevaren die uit eene tegenovergeſtelde handelwijze voor de *Republiek*, voor de *algemeene Commercie*, en voor de *Ooster-* en *Westermaatſchappijen* te duchten waren, volgen: „ *Dat zoo men* „ *met Engeland, over den zin en het ver-* „ *ſtand van het Tractaat van 1674 in* „ *misverſtand en Oorlog kwam*, ZEER ZEKER „ *alle Navigatie, en uit dien hoofde de* „ *voornaamſte Commercie zou moeten ſtil-* „ *ſtaan, en op eens uit den allerflorisſant-* „ *ſten ſtaat zou worden gedompeld in eene* „ *compleete* INÄCTIVITEIT. *Dat eene Re-* „ *ſolutie, om alles op te zetten tot het* „ *Maintien en de Executie van het Trac-* „ *taat van 1674 in alle zijne deelen,*

„ *voor-*

" *voor dat men zulks vermoed of ver-*
" *wacht, kon gevolgd worden van eene* VOL-
" KOMEN RUPTUUR *met Engeland, om dat,*
" *geresolveert hebbende tot maintien van dat*
" *Tractaat, zelfs in de materie van* ZWAAR
" SCHEEPSTIMMERHOUT, *absoluut te duchten*
" *was, een Attacque op het Convooij, en*
" *vervolgens een direct en dadelijk affront*
" *aan de Vlag, 't welk men niet zou kun-*
" *nen lijden, en zeker met geen honneur*
" *voor de Republiek zou kunnen herstellen,*
" *maar gedrongen zijn toe te laaten, het*
" *geene men pas te voren zou hebben geresol-*
" *veerd niet te zullen doen. Dat men derhal-*
" *ven niets anders konde voorzien, dan het voe-*
" *ren van eenen* RUÏNEUSEN OORLOG, *waar*
" *van het* MINST KWAADE *gevolg bij den*
" *Vrede zoude zijn, de te nietdoening van*
" *het Tractaat van 1674, en vervolgens het*
" *verlies van alle die Avantages, welke de*
" *Republiek zich door eene matige sacrifice*
" *van een temporair belang, omtrent* EEN
" KLEIN GEDEELTE, *misschien voor eerst en*
" *voor lang zoude kunnen menageeren: zon-*
" *der verder in Consideratie te brengen,*
" *de schadens die daardoor onmiddelijk zou-*
" *den worden toegebragt, aan zoo vele Sche-*

 " *pen*

„ *pen van Commerçie, als de Republiek op* „ *dat tijdstip in Zee hadt. &c.*" Het was daarom, en op de gezegde gronden, dat de Leden van het Hollandsche Besoigne als nog ontriedden, het neemen van een besluit tot *Onbepaalde Convooijen*, zoo als door den Koning van Vrankrijk gevoorderd, en waarin hij door de *Stad Amsterdam* ondersteund wierdt. Het welk ten gevolge hadt, dat overeenkomstig dat Advis, zoo wel bij *Holland*, als bij de *Generaliteit* besloten werdt, om bij het bevorens geresolveerde te blijven persisteeren, en inmiddels van het een en ander aan den *Hertog* DE LA VAUGUION kennis te geven, met verzoek om zulks ter kennis van zijnen Meester te brengen, doch tegen welk besluit de *Gedeputeerden van Amsterdam*, als naar gewoonte ten sterksten protesteerden.

Intusschen dat dit alles in de Raadzaalen gebeurde, namen de inwendige twisten en verdeeldheden onder de Ingezetenen hier te Lande van dag tot dag toe, derwijze, dat men ten tijde van het neemen des laatstgenoemden besluits, op zeer goede gronden beweren kon, dat de Partijen, die elk op hunne wijze *vóór* en *tegen Vrankrijk* en *Engeland* ijverden, bijna gelijk stonden, doch

daar

daar dit niet toereikende was om het bedoelde oogmerk te bereiken, ontbrak het aan de eerstgenoemden niet aan andere middelen, om weldraa den boventoon alomme te verkrijgen. Vraagd iemand onzer opmerkende Lezeren, welke middelen zoo in *Vrankrijk* als in de *Republiek* gebruikt werden? Wij kunnen die vraag niet beter en vollediger beantwoorden, dan door de mededeeling van het geene wij daarvan gevonden hebben, in zeker Werkje, geïntituleerd; *Introduction de L'Histoire des Troubles des Païs Bas*, welks Schrijver de duidelijkste bewijzen gaf, met de waare geheimen van dien tijd volkomen bekend te zijn geweest, toen hij deswegens dit volgende aan het Publiek te leezen gaf, „ *Men bediende zich* (zegt hij) „ *van bezoldigde Zendelingen*," (Fransche Emissaires) „ *die in Amsterdam*, „ *Leijden en den Haage zich ophielden*, „ *en aldaar Memorien en andere Schriften* „ *opstelden en publiek maakten.* — *Men* „ *schreeuwde met alle macht en aandrang* „ *over de verongelijkingen door Engeland* „ *aan de Nederlanders aangedaan.* — *Men* „ *mat de onmacht van Engeland om te* „ *Oorlogen ten breedsten uit, en verzekerde*

„ *fier*

„ *ſter en ferm, dat de Britten in America*
„ *en elders zich reeds buiten adem gevochten*
„ *hadden. — Men demonſtreerde op de uit-*
„ *voerigſte wijze, het gevaar het welk 'er*
„ *gelegen was, in het kwaad Beſtuur des*
„ *Hertogs van Brunswijk, en in zijnen*
„ *ſchadelijken invloed op de ziel des* ERF-
„ STADHOUDERS. — *Men klaagde luid en op*
„ *den duur, over de al te groote en Incon-*
„ *ſtitutioneele macht des Stadhouders, en*
„ *het onberekenbaar nadeel van den Stad-*
„ *houderlijken invloed op alle de Regeerings-*
„ *Collegiën, zoo Gewestelijken als Stedelij-*
„ *ken. — Men ſchilderde de Koning van*
„ *Vrankrijk af, als den waaren Vriend der*
„ *Republiek; zijn Rijk, als zich bevinden-*
„ *de in den besten en bloeijendſten ſtaat;*
„ *zijn Crediet als geklommen tot den hoogst*
„ *mogelijken top van grootheid; zijne Com-*
„ *merçie en Zeevaard op dien tijd meer*
„ *uitgebreid dan ooit; zijne Zeemacht en*
„ *Vlooten allergeduchtst; zijne Armeeën zeer*
„ *talrijk; zijn Zeewezen in de beste order*
„ *en krijgstucht; en zijne Reſourçes onuit-*
„ *puttelijk. — Men verhief alomme, met op-*
„ *zettelijke vergrooting, de ongemeene voor-*
„ *deelen die de Republiek in het algemeen*

„ op

„ *op dien tijd zoude kunnen trekken, uit*
„ *eene naauwere Alliantie met het machtig*
„ *Vrankrijk. — Men toonde het groot belang*
„ *dat de Republicainsche Partij had om*
„ *die Alliantie te bewerken, en noemde de*
„ *zodanigen alleen waare Patriotten. —*
„ *Alle deze zaaken*" (dus vervolgd dien Schrijver) „ *vertoonen zich voor den onbe-*
„ *vooroordeelden van achteren klaar en dui-*
„ *delijk. Velen, van die Intrigues des Fran-*
„ *schen Cabinets, en zijner medehulperen*
„ *zijn ook thans* (namelijk in 1792) *genoeg*
„ *ontdekt. Het zijn daadzaaken geworden.*
„ *Maar*, (laat hij 'er op volgen :) *als de*
„ *tijd eens openbaaren zal hunne heimelijke*
„ *oogmerken, hunne diepe inzichten, en*
„ *hunne verborgene kunstgreepen, dan zal*
„ *de wereld ontdekken, de schandelijkste to-*
„ *neelen van onrechtvaardigheid en dwaas-*
„ *heid, de ongerijmdste harsfenschimmen*
„ *van bijzondere Heerschzucht en bedorvene*
„ *Staatkunde, die immer, sedert de op-*
„ *komst der Maatschappijen, het Mensch-*
„ *dom onteerd hebben. — Men denke hier*"
(voegd hij 'er ten bewijze van zijn gezegde bij) „ *Men denke hier, om het* LIVRE

ROU-

„ ROUGE! (*) *Aldaar vindt men de sommen*
„ *Gelds gemeld, die door Vrankrijk, onder*
„ *het bestuur van den Heer* DE VERGENNES
„ *zijn uitbetaald aan de Buitenlandsche*
„ *Correspondentien, waaronder de* HOLLAND-
„ SCHE BELANGEN *begrepen waren. Daarin*
„ *vondt men onder anderen, dat de* RHIJN-
„ GRAAF VAN SALM," (niet min den afgod der eerste Toongeevers hier te Lande, dan den Minister DE VERGENNES) „ *daar uit in*
„ *eens f 400,000:- genoten heeft. — On-*
„ *dertusschen* (dit laat Hij ten slotte vol-
„ gen) *is het een ongelukkige waarheid,*
„ *die de Republiek thans ondervindt, en*
„ *wel-*

(*) Dit was het zoogenaamde ROODE BOEK, ten tijde van de hitte der Revolutie te *Parijs*, uit het Paleis van de Thuleriën ten voorschijn gekomen, alwaar het (zoo men verhaalde) achter eene onzichtbaar ijzeren deur verborgen was gehouden, waar in aangetekend waren, de enorme schatten die 'er in de vorige Jaren, onder de Regeering van LODEWIJK DE XVI verspild waren geworden, door een aantal oneerlijke en eigenbaatige Staatsministers, om in alle Landen eenen opstand te bewerken, tot doordrijving van het *Illuminatismus*, waar uit het *Robespierrianismus* eindelijk geboren is.

„ *welke reeds door den Abt* DENINA, *spree-*
„ *kende van de Poolsche Troubelen, beschre-*
„ *ven is geworden, zeggende:* „ *Een Staat*
„„ *verminderende in macht en voorspoed,*
„„ *zoo kan het niet anders, of de verdeeld-*
„„ *heden die in eene Republiek zijn moe-*
„„ *ten toeneemen. De voorwerpen van on-*
„„ *vergenoegdheid en van klachten werden*
„„ *menigvuldiger, en de oneenigheden moe-*
„„ *ten, door een noodzaaklijk gevolg, ver-*
„„ *groten den invloed van Buitenlandsche*
„„ *Mogendheden.*" *En dit* (zegt hij) *is al-*
„ *tijd het lot van de Nederlandsche Repu-*
„ *bliek geweest, zoo draa 'er Oorlog tus-*
„ *schen Engeland en Vrankrijk ontstondt.*
„ *Dit was het geval in 't Jaar 1756, zoo*
„ *als boven bleek*," (en ook wij in ons vo-
rigi III DEEL vermeld hebben,) „ *en nu*
„ *wederom sedert het Jaar* 1776."

Hoe dit zij, (op dat wij onzen weg ver-
volgen) het bleek weldraa, dat men niets
verzuimde, om de zoo even opgenoemde
kunstgrepen, (ten einde het begonnen werk
te voltooijen,) het bedoelde effect te doen
erlangen, onder anderen ook hier in be-
staande, om alle Leden van Bewind, die
ter vermijding van eenen Oorlog met *En-*
ge-

geland voor het *Bepaald Convooij* gestemd hadden, eene vrees voor het ongenoegen des *Konings van Vrankrijk* aan te jaagen, en hun door dien weg van denkwijze te doen veranderen. Dit bleek duidelijk, uit het geene 'er gebeurde met het antwoord van *H. H. Mog.* op de Fransche memorien, waarin zij, (zoo als wij vermeld hebben) op eene zeer beleefde wijze verklaard hadden bij hun besluit omtrent het Convooij te moeten blijven volharden: want toen dat antwoord ter verzending was gereed gemaakt, werd het ter hand gesteld aan DE LA VAUGUION; met verzoek om het ten spoedigsten aan *Z. M.* te doen toekomen: dan, de Gezant van den inhoud des Antwoords door zijne Vrienden weldraa onderricht zijnde, weigerde hetzelve aanteneemen of te verzenden, voorwendende in last te hebben, „ *dat zoo het* „ *besluit der Staaten niet compleet beantwoorde aan des Konings eisch, hij hetzelve niet vermogt te accepteeren.*" — Spoedig besloten de Staaten hierop, om het antwoord door eenen Courier aan hunnen Ambassadeur te *Parijs*, zijnde de Heer LESTEVENON VAN BERKENRODE te zenden; met bevel om het ten spoedigsten aan *Z. M.*

te

te overhandigen; doch ook dit liep fout: want niettegenstaande dien Gezant, sints veele Jaaren, door het bekleden van zijnen belangrijken en lucrativen post, door *H. H. Mog.* als met weldaden overladen was geworden, vergat Hij in zoo verre zijne verplichting, dat Hij, ten gevalle van DE LA VAUGUION, DE SARTINE, DE VERGENNES, en *hunne Vrienden hier te Lande*, weigerde, om aan dien last van zijne Meesteren te voldoen, waardoor het toekwam, dat het antwoord niet in handen des Konings kwam, en 'er intusschen zoo veel tijds verliep, als te *Parijs* genoegsaam geoordeeld werd, om met de reeds opgehevene Roede gevoelig toe te slaan, zoo als dan ook weldraa gebeurde, door (ingevolge des Konings gedaane bedreigingen) ten aanziene van de Ingezetenen dezer Republiek te herroepen, „ *de voordeelen aan de Scheepvaart van alle Onzijdige Natien, door den Franschen Koning toegestaan, bij een Reglement of Zeewet van dato 26 Julij 1778, bestaande onder anderen, in het ontheffen van de betaling van het zoogenaamde Vatgeld, en van eenige zwaare Tollen en Belastingen op de Visch en andere Voor-*

„ *werpen van Handel:* (*) van welk besluit den Franschen Gezant aan *H. H. Mog.* op den 16 *Januarij* 1779 bericht gaf, door het overleveren van eene Memorie, in welken hij, naa eene herhaling van het geene Hij *wegens het Convooij* reeds bevorens gezegd hadt, zich dus hooren liet. „ *Z. M. heeft mij* als toen gelast, *Uwe Hoog Mog.* eene nette en duidelijke verklaaring te vragen, van de wezenlijke kenmerken der Onzijdigheid; „ waarin Hoogstdezelven denken te blijven, en ter zelver tijd te kennen te geeven, dat een besluit, welke ten gevolge „ zoude hebben, dat 'er aan de vrije uitoeffening der Rechten welke hunne Onderdaanen inroepen paalen werden gesteld, die geen voordeelen kunnen toebren-

(*) Het VATGELD was eene voor de Scheepvaart zeer drukkende en bezwarende Last, welk betaald moest worden van elk inkomend Schip, berekend naar deszelfs grootheid, en de *Lasten* die het kon vervoeren. Moetende van elk Last betaald worden *f* 2:10 Hollandsch. — Derhalven moest van een Schip voerende 300 Lasten, een som van *f* 1500:- in des Rijks Schatkist opgebragt worden, zoo dra men van die vrijstelling was uitgesloten.

„ brengen dan aan de Vijanden van Z. M. „ door Hem zouden worden aangezien, als „ een ſtuk van blijkbaare Eenzijdigheid, en „ Hem zou noodzaaken te herroepen, niet al- „ leen de vrijheid welke aan de Onderdaanen „ van *Uwe H. Mog.* voorwaardelijk beloofd „ is, door het Reglement aangaande de „ Scheepvaart van de Onzijdige Volken; „ maar ook de wezenlijke en vrijgeevige „ gunſten welken dezelven in zijne Staaten „ genieten, en welken geenen grond heb- „ ben in eenigerhande Verdrag. (*) *Uwe Hoog*

(*) Dit was eene onbetwistbaare waarheid: want er beſtond te dien tijde geen Tractaat van Commercie tusſchen *Vrankrijk* en de *Republiek*. Dat van 1739 had de Koning vernietigd bij het uitbarsten van den Oorlog in 1744, en alhoewel bij den *Akenſchen Vrede* in 1747 beloofd was, dat het Tractaat van 1739 wederom zou vernieuwd worden; men ſchoof te *Parijs* dat werk op de lange baan ondanks de aanvragen der Staaten, en nu in 1778 was het noch niet verricht. — Dit in het oog houdende, wie ziet dan niet, dat alle de zoo hoog geſtemde voorſtellingen des Konings, aangaande zijne zucht voor den bloei en welvaart der Nederlanderen, niet veel om het lijf hadden? — Zoo dat het geval geweest ware; zou hij dat hebben moeten bewijzen, door de dadelijke vernieuwing van het Tractaat van 1739, in welk geval deze *vrijgeevige Gunſten* onnodig zouden geweest

„ *Hoog Mog.* hebben mij een antwoord ter
„ hand gesteld, dat ik Z. M. niet heb kun-
„ nen laaten toekomen, naardien Z. M. mij
„ verboden hadt hetzelve aan te neemen,
„ bijaldien het niet ten allerklaarsten de ken-
„ merken droeg van de volstrekste Onzij-
„ digheid: en dit antwoord, verre van dat
„ het dezelve duidelijk en net zoude be-
„ helzen, niets anders opgaf dan algemeene
„ toezeggingen, en zelfs geneigdheid liet
„ doorstraalen, om te volharden in de maat-
„ regelen, welke ten voordeele van de Vijan-
„ den van *Vrankrijk* de rechten bepalen,
„ die den Onderdaanen van *Uwe Hoog Mog.*
„ zoo rechtvaardig toekomen De Koning
„ houd zich als nog verzekerd, dat *Uwe*
„ *Hoog Mog.*, wel overtuigd van zijn vast
„ besluit, om de bepalingen die enkel voor
„ zijne vijanden voordeelig zijn, op te vat-
„ ten voor een blijk van *Partijdigheid*,
„ wel-

weest zijn, en het zou aan der Staaten zijde eene drangreden opgelevert hebben, om Z. M. te eerder aan de hand te gaan. — Met *Vrankrijk* had men geen Tractaat of Verbond. Met *Engeland* daarentegen had men 'er meer dan een. Moest dit niet in aanmerking genomen worden?

„ welke niet ſtrookt met de grondbeginſe-
„ len van eene volſtrekte *Onzijdigheid*; zich
„ zullen bevlijtigen, om volkomen eenparig
„ met zijne inzichten, welken op het na-
„ tuurlijk recht gegrond zijn, te hande-
„ len. (*) Doch ik moet *Uwe Hoog. Mog.*
„ te kennen geeven, dat bijaldien Hoogst-
„ dezelven blijven volharden," (*niet zoo als men hier te Lande uitſtrooide om Z. M. te beledigen*,) maar in de Kooplieden niet
„ alle beſcherming te gunnen die zij ver-
„ zoe-

(*) Het NATUURRECHT, en DES KONINGS INZICHTEN, waren dan de gronden waarop zijnen eisch berustte. — Maar hadden *H. H. Mog.* niet even dezelfde gronden voor hun genomen beſluit? Het NATUURRECHT maakte hun bevoegd, *om een hun toekomend wettig recht voor een tijd te laaten ſlaapen*; en dit deden zij, *ter bereiking van hunne* INZICHTEN. Welke niet waren, *om Vrankrijk te beledigen en Engeland te believen*, maar *om eenen Oorlog te ontgaan die zij niet in ſtaat waren te voeren*. Dit ſtondt *H. H. Mog.*, als ſouveraine Mogendheid, te beoordeelen en vrij, even zoo goed als de Koning in zijn geval deedt, en het gaf hem geen recht om hun te dwingen *om overeenkomſtig met* ZIJNE INZICHTEN *te handelen*. De uitvoer van *Grove Hontwaren*, was door hun beſluit van bepaald Convooij, zoo wel naar *Engeland* als naar *Frankrijk* geſtremd.

„ zoeken, en voortgaan met ten voordeele
„ van Z. M. vijanden de uitoeffening van
„ hunne rechten te bepalen; de Koning ook
„ bereid is, om zonder uitstel een *Nieuw Re-*
„ *glement* te doen afkondigen betrekkelijk
„ tot de Koophandel en Scheepvaart van de
„ Onderdaanen der Republiek, waarvan ik de
„ eere hebbe *Uwe Hoog Mog.* copie te over-
„ handigen. Hoogstdezelven kunnen wel ver-
„ zekerd zijn, dat Z. M. niet dan met harte-
„ lijk leedwezen zulk een besluit heeft ge-
„ nomen, en zij zullen nog in de onder-
„ scheidingen ten behoeve van de *Inwoners*
„ *van Amsterdam* gemaakt, een blijk aan-
„ treffen, van de genegendheid en goed-
„ willigheid welke Z. M. gaarne gewild
„ hadt aan alle de Leden van de Republiek
„ te besteden!

Zie daar de slag gegeven, waar mede men eenigen tijd gedreigd hadt, om aan het werk de begeerde wending te bezorgen, en tevens het fel opblakend vuur van inwendige verdeeldheid, met verdubbelde woede in ligter laaije vlammen hier te Lande te doen ontbranden! Niets was natuurlijker, dan dat de uitsluiting van des Konings *vrijgevige gunsten*, en het aan zich behou-

den,

houden, om door een *nieuwe Tollijst*, den Handel der Natie nog meerder te onderdrukken, een aanmerkelijk nadeel, en tevens een nieuw gemor moest veroorzaken, zelfs dan, wanneer die ſtraf tot alle de Handeldrijvende Ingezetenen van den Staat zich had uitgeſtrekt, en 'er geene bepalingen, ten faveure van eenigen, door de Koning verordend waren: want in dat geval, zouden allen in die ſtraf hebben moeten deelen, en alle redenen van jalouzij en naaijver zijn voorgekomen. Maar het ſcheen, dat men zoo te *Amſterdam* als in *Vrankrijk* bevreesd was, dat dit gemor en geklag niet algemeen en ſterk genoeg zijn zou, maar dat de zoo geduldige Natie ook dit verlies zich getroosten zou, en dus was men op een middel bedacht, om het werk klem en nadruk bij te zetten, door de Koning, bij de intrekking van zijne gunſten ten nadeele van de Nederlanderen, dit volgende te doen bepalen en vast te ſtellen: „ *Dat Z. M. in aanmerking nee-* „ *mende, dat de Stad Amſterdam hadt* „ *uitgemunt in Patriottiſche pogingen, om* „ *bij de Republiek te wege te brengen, dat* „ *dezelve zich door het Hof van Londen* „ *liet verzekeren van de ongelimiteerde*

„ *Vrijheid welke haare Vlag toekomt;* —
„ *en Z. M. deze Stad eene uitsteekende blijk*
„ *zijner goedgunstigheid willende geeven;*
„ *laat aan de Schepen die door Haare In-*
„ *wooners bevracht, en uit haare Haven*
„ *vertrekken, de Vrijheid behouden, welke*
„ *beloofd is in het 1º Artijkel des Regle-*
„ *ments van 26 Julij, betreffende de Na-*
„ *vigatie der Neutraale Schepen; alsmede*
„ *ontheffing van het recht op het Vracht-*
„ *loon, uitgezonderd de Schepen ter Cabo-*
„ *tage in de Fransche Havens gebruikt:*
„ *En dat Z. M. daar en boven alle de*
„ *Inwooneren van genoemde Stad, in het*
„ *bezit liet van de Voorrechten, welken zij*
„ *van de goederen van hunnen Eigendom,*
„ *en de Producten van hunne Fabrieken ge-*
„ *noten, zoo als toen in gebruik was:*" met verdere opgave, op welk eene manier de Scheepsvoogden voorzien moesten zijn, met behoorlijke passen door de *Regeering van Amsterdam* afgegeeven, waaruit bleek dat zij werklijk te *Amsterdam* bevracht waren, van daar ook uitgevaren, en geenszins in eenige andere Hollandsche Stad t'huis hoorden.

Kon 'er immer eene dispositie aan LODE-

WIJK

WIJK DE XVI, door zijne Ministers en hunne vertrouwde Boezemvrienden in de Republiek, afgevorderd worden, om het Staatsbesluit veranderd te krijgen, en tevens het geheele Vaderland van het eene einde tot het andere in vuur en vlam te zetten, en de *Tweedracht*, *Jalouzij*, en *Naarijver* onder de Ingezetenen ten hoogsten toppunte te doen stijgen, het was dit listig uitgedacht en voorbeeldeloos onstaatkundig besluit, het welk men te recht, als een der eerste openbaare bewijzen van des gezegden Konings gering doorzicht in Regeeringszaaken, en van zijne laffe toegeevenheid omtrent alles wat ondeugende Staatsministers onderneemen, en van hem afvorderen durfden, kan aanmerken. (*) Naauwlijks had des Konings Ge-

(*) Men waane niet dat wij dus spreekende, ons te sterk uitdrukken, ten nadeele van de nagedachtenis van dien ongelukkigen Vorst. — Hij toch is het slachtoffer van deze zijne lichtgelovigheid geweest, en hoe gunstig men ook over hem denken moge, *die ligtgelovigheid was en bleef in hem een onverschoonlijk zwak.* — Monarch zijnde van een groot Rijk, *dat reeds inwendig beroerd en geschud werdt*, was het althans zijne zaak niet, om de Twist en Tweedracht in andere nabuurige Landen voedsel en wasdom te ver-

Gezant de Memorie, en het daar bij overgelegd Reglement bij *H. H. Mog.* ingelevert, of de maare verspreidde zich met de snelheid van den Blixem door het geheele Land. Allerwegen waren de drukpersfen aan den gang, om die beiden Stukken voor een geringen prijs in alle handen te brengen, waarbij sommige gehuurde Libellisten alle hunne krachten inspanden, om de Natie te beduiden, welke onheilen voor de deure stonden voor alle Ingezetenen, die ongelukkig genoeg waren eene Stedelijke Regeering te hebben, welks Leden de cordaate stappen van die der Stad *Amsterdam* niet hadden willen drukken.

Had-

verschaffen, zoo als hij door die uitzondering deedt. Het doet 'er niets toe om tot zijne verschoning te zeggen: *zijne Ministers en hunne Vrienden hebben zijne Religie verrast ter bereiking van hunne geheime oogmerken*: de *geringste Burger*, begaafd met een middenmatig oordeel, houdt zich overtuigd, dat het verwekken van *Oproer* en *Tweedracht* in een Stad of Land een hoogststrafbaare misdaad is. En hoe veel te meer behoord dit dan een *Koning* te weeten? Indedaad, door dit bedrijf gaf LOUIS DE XVI, een zeer slecht voorbeeld aan zijne Onderdaanen, dat hij naderhand in zijn Rijk heeft zien navolgen, in de Twisten die hetzelve verscheurden, en Hem zelve op een moordschavot het leven deedt eindigen.

Hadden dezen die echte Voorstanders van hunner Burgeren Rechten nagevolgd, in het niet toestemmen en protesteeren tegen het *Bepaald Convooij*, dan zou men in *Vrankrijks* hooge gunsten even als de *Amsterdammers* gedeeld hebben: doch nu zouden deezen alleen dat geluk genieten, en alle overige Ingezetenen, die niet minder voor waare Patriotten bekend waren, moesten dat nu tot hunne spijt aanzien, en de voordeelen daar in gelegen missen. Dit waren, (volgens hunne verzekering) de rampzalige gevolgen van de *Anglomania*, die de meerderheid der Vroedschaps-Leden van hunne Steden bezielde, tot verdriet van de overigen, die zoo gaarne met *Amsterdam* ééne lijn getrokken hadden. Aan de *eersten* alleen moest men dat dank weeten, en nu niet verzuimen, om door vernieuwde Klachten en Adressen te bewerken dat zij tot andere gedachten kwamen, en het spoor van hunne Patriottische medeleden opsloegen, om dus doende te bewerken, dat men van den edelmoedigen Franschen Koning op denzelfden voet als *Amsterdam* mogt behandeld worden &c. — Hoe gretig deze Raad op vele plaatsen ontfangen en opgevolgd werd; bleek

bleek *duidelijk* uit de veele Smeekschriften, die van alle kanten naar de Gewestelijke en Stedelijke Collegien van Bestuur toestroomden, en welke gevolgen dit alles hadt, leerde de ondervinding al kort daar naa, zoo als wij straks nader zullen zien.

Intusschen was de termijn van tijd, (zijnde slechts 10 dagen naa de inlevering der laatste memorie,) welke de Koning gesteld hadt, tot de dadelijke inwerkingbrenging van het Reglement, te zeer bepaald en te kort, om volgens de order van Rgeering te kunnen verwachten, dat de Gewestelijke en Stedelijke Besturen hun genomen besluit veranderen, en dat van *Amsterdam* omhelzen zouden: en van hier, dat den Franschen Monarch, door zijnen Gezant des onderricht, zich overhalen liet, om den Termijn te verlengen, en te bepalen, dat met de uitvoering van het Reglement niet eerder zou begonnen worden, dan 14 dagen naa den 26 *Januarij*, zijnde den 8 *Februarij*, en dat wel *op de voorbede en ten gevalle van de Gedeputeerden der Stad Amsterdam.* Een besluit, buiten allen twijfel genomen in de zekere verwachting, dat het werk in dien tusschentijd de begeerde gedaante wel verkrij-

gen

gen zou: rede, waarom de voornoemde Gezant, reeds op den 20 *Januarij* (*), door eene Memorie, nog een scherper prikkel gaf om het werk met den meest mogelijken spoed gedaan te krijgen. Want de Gezant zeide wel expresse last te hebben, om aan *H. H. Mog.* te verklaren: „*dat Hij Hoogstdezelven moest waarschu-* „*wen, dat de 8ste dag van Februarij de* „*termijn was, van het laatste uitstel dat de* „*Ko-*

(*) Daar zijn 'er geweest, (en wij kunnen ons bij de zoodanigen zeer wel voegen) die gedacht hebben, *dat dit uitstel van 14 dagen, niet door de Koning wierd verleend, maar door* DE LA VAUGUION. De rede waarom zij dus dachten was daar in gelegen, dat het niet wel mogelijk was, dat, in dien korten tijd, welken 'er verliep tusschen de overgifte van de Memorie en het Reglement, en tusschen die van het uitstel, het vragen, toezenden, en uitbrengen van eenen naderen last, zoo iets kon plaats hebben. Die tijd bedroeg niet meer dan 96 uuren, in welken de Gezant aan zijnen Meester schrijven, de Koning op zijn verzoek disponneeren, Hij weder des Konings antwoord Coucheeren, en aan de Staaten aanbieden moest. Dit in het oog houdende, en daar bij de Distantie van *Parijs* en den *Haag*, en de gewoonte dat men aan de Hoven zoo expediet niet te werke gaat, dan word het zeker, dat dit uitstel slechts een kunstgreep van den Gezant was.

„ *Koning geeven of dulden kon: dat wanneer*
„ *die dag voorbij was, geene nadere te doene*
„ *vertogen Z. M. zouden kunnen bewegen, tot*
„ *eene herroeping van het Reglement door*
„ *Hem in zijnen Raad bepaald, en dat*
„ *hetzelve aanstonds zoude afgekondigd en*
„ *uitgevoerd worden, bijaldien hij nu en*
„ *dan niet echt en duidelijkst bericht wierdt,*
„ *dat alle Schepen met eenigerhande soorten*
„ *van Scheepsbehoeften; en met name* TIM-
„ MERHOUT *geladen, zouden toegelaten worden*
„ *voortaan Convooij te genieten &c. Want*
„ *dat eene latere opschorting van geen meer*
„ *kracht zijn zoude. &c.*"

Op deze wijze liet men zich dreigen en de wet stellen, en met dit alles, werdt zulk een taal en gedrag jegens eene independente souveraine Mogendheid, uitgebazuind als een vernieuwd gunst- en genadewijs des Franschen Konings, aan het ongelukkig Vaderland, en dat alleen, om de in het geheim beraamde plannen uit te voeren, en de weêrlooze Republiek aan de woede van het wraakbedreigend *Engeland*, en aan alle de onheilen van eenen *Zee-Oorlog*, van welken de rampzalige gevolgen vooraf berekend konden worden, blootgesteld te laten.

Ho

Hoe dit zij, de bewijzen van die zoogenaamde *Koninglijke gunst*, door een uitstel van 14 dagen betoond, gevoegd bij de vrijstelling van de Ingezetenen der Stad *Amsterdam*, hadt de bedoelde uitwerking. De luide klachten in zoo veele Requesten opgeheven, waarin men het geluk van *Amsterdam* boven alle de overige Ingezetenen ten breedsten uitmeette, bragten te weege, dat veele Regeeringsleden, (reeds gedenonçeert als *Anglomanen*,) omtrent het *Bepaald* of *Onbepaald Convoeij* van gedachten veranderden, en zich tegen het laatste in zoo verre begonden te verklaren, dat men het genomene besluit, ten minsten *voor als nog*, moest opschorten. En dit hadt ten gevolge, dat reeds op den 26 *Januarij* bij *Holland*, en twee dagen daarnaa bij *H. H. Mog.* tot dien maatregel besloten werdt, terwijl echter ondanks dat alles, de groote zwaarigheid op welk eene wijze men het antwoord aan *Vrankrijk* omtrent dit bij provisie genomen besluit zou inrichten, aanwezig bleef, want *opschorten* was geen *finaal vernietigen*, en echter dit wilde de Koning volstrekt hebben. Evenwel, men moest antwoorden, en de Hollandsche Afgevaardigden

ter

ter *Generaliteit* namen aan; om te effectueeren, dat het Concept daartoe in hun Gewest ontworpen zullende worden, dienstig zijn zoude. — Dan dit verschilde zeer veel toen het aldaar in overweging kwam: want dewijl het aan des Konings eisch niet regtstreeks voldeedt; zoo kantten zich (als naar gewoonte) de *Afgevaardigden van Amsterdam* daar niet weinig tegen, noemende hetzelve dubbelzinnig; en protesteerende tegen de afzending: hier in gevolgd wordende door de *Gedeputeerden der Stad Haarlem*, die zich nu, in weerwil van hunne voorige Advijzen, volkomen vereenigden met het advis van *Amsterdam*; waartoe die der overige Steden zich noch gelast noch genegen toonden; en dus ging het geconçipieërt antwoord bij de overige 17 stemmen; niet zonder veel tegenspraaks en verdeeldheid, eindelijk bij *Holland* door; wordende hetzelve aan de Staaten der overige Gewesten verzonden, en de afzending bepaald, tot het tijdstip, dat dezen hunne toestemming aan hetzelve zouden gegeven hebben; zoo als dan ook gebeurde den 8 *Februarij*, doch toen men dat aan den *Franschen Gezant* ter verzending aanboodt, weigerde hij hetzelve aan te neemen, waarop de

be-

bedreigde uitvoering des Reglements direct een aanvang nam, echter met die verandering; *dat de uitzondering voor Kooplieden en Zeehandelaars te Amsterdam, ook nu tot de Kooplieden en Zeehandelaars der Stad Haarlem werdt uitgebreid*, tot eene belooning voor het lofwaardig gedrag van deszelfs Gedeputeerden; door aan te dringen op de finaale intrekking, van het door Z. M. zoo zeer gewraakte Staatsbesluit tot een *Bepaald Convooij*, van welke dispositie door den Gezant aan *H. H. Mog.* wel spoedig bericht gegeven werdt. (*)

In-

(*) Het was bij gelegenheid van het geven dezes berichts, dat aan alle opmerkzamen duidelijk bleek; dat alle de *Memorien*, *Nota's* en andere Stukken; door den Franschen Gezant, (quasie) uit naam van den Koning van *Vrankrijk* ingelevert, niet van *Fransche* maar dat sommigen van *Hollandsche* afkomst waren: want toen in de Nota van de vrijstelling der Steden *Amsterdam* en *Haarlem* gesproken werdt, had den steller de onbedachtzaamheid, om *Haarlem* voor *Amsterdam* te noemen, overeenkomstig met den rang welke de *Eerste* Stad boven de *Tweede* in het stemmen ter Vergadering hadt. — De geleerde KLUIT merkte daarom dit niet te onrechte aan, toen Hij vroeg: „ *Maar wie toch had aan eenen Franschman, die in* „ *het stuk der Zeevaart naauwlijks den naam van*

Intusschen bragt dit stellig bericht van DE LA VAUGUION, de zaaken hier te Lande, door het dag op dag vermeerderen der verdeeldheden en twisten onder de Ingezetenen van Steden en Steden, nog verder uit hun geheel. Hadt de vrijstelling van *Amsterdam* de jalouzij onder de Kooplieden van andere Handelsteden opgewekt, en hun eene luide klacht doen opheffen, die klacht werdt met nog meerder aandrang vernieuwd, toen men vernam, dat zich dat gunstbewijs des Konings nu ook uitstrekte tot *Haarlems Ingeze-*

„ HAARLEM *in vergelijking met* AMSTERDAM *kent, in-* „ *gegeven, dat* HAARLEM *eerst genoemd moest worden,* „ *om dat die Stad in orde van stemming in Hollandsch* „ *Vergadering den voorrang hadt?*" — Een duidelijk bewijs derhalven, dat de Steller van het *Edict* niet in *Vrankrijk* moest gezocht worden, maar in Holland t'huis hoorde. — Behalven dit: hoe belagchelijk was het niet, *hier te hooren gewagen van Zeeschepen in Haarlem t'huis hoorende?* Wie toch, die eenigermaate met *Holland* bekend is, kan onkundig gebleven zijn, *dat Haarlem geene Zeeschepen bevrachtte, en naar andere Landen deedt afvaaren?* — *Maar die uitdrukking* (hoe dwaas die ook zijn mogt) *kon men toen verzwelgen*, zegt de zoo even genoemde Man: en te recht, het bevoorderde al mede het bedoelde in het geheim ontworpen Plan.

Zetenen, die zich wel met *Weverijen*, *Twijnderijen*, *Kantrederijen*, en het fabriçeeren van *Heele* en *Halve Zijden Stoffen*, *Bonten*, *Gaazen*, *Linnen* en *Servetgoederen* geneerden; doch geenen Zeehandel dreeven: en hier in beijverden zich in *Holland* wel het meest de Inwoneren van *Hollands tweede Koop- en Zeehandelstad*, het wereldberoemde *Rotterdam*. Ook daar leverde men een klaagschrift aan de Regeering over, waar in men het ongerijmde; ongehoorde, en ruïneuse van zodanig eene vrijstelling aan twee *Steden* voor den Koophandel in het algemeen betoogde, en tevens aanwees welke onheilen 'er noch verder te duchten waren. „ *De Koning hadt* (volgens het zeggen van den Gezant) „ *belast, dat de Fransche Oor-* „ *logschepen, alle Nederlandsche Schepen, ge-* „ *destineerd naar, of komende uit de Havens* „ *van Groot-Brittanniën, (uitgezonderd die* „ *welken te* HAARLEM *en te* AMSTERDAM *t' huis* „ *hoorden,) zouden aantasten en opbren-* „ *gen. — Dat men zou inquireeren op den* „ *Eigendom der ingeladene goederen, en de* „ *zodanigen Confisqueeren, als men verstaan* „ *zou aan Onderdaanen van Engeland toe* „ *te behooren.*" Een bevel, dat even zoo

 on-

onrechtvaardig en willekeurig was, als dat waarover de Koning van *Vrankrijk* zich ten aanziene van *Engeland* zoo zeer verontwaardigd toonde, wijl het mede ſtrijdig was met den bekenden regel VRIJ SCHIP VRIJ GOED. En of dit alles nog niet genoeg was om den vrijen Handel der Nederlanderen te ruïneeren, zoo had den Gezant rondelijk gedeclareerd: „ *dat zoo niet* SPOEDIG *aan des Ko-* „ *nings eisch voldaan werde, men ook nog* „ *te wagten had, een allerdrukkendst Tol-* „ *tarif voor de Commerçie en Trafieken de-* „ *zer Republiek in het gemeen; en ook van* „ *Rotterdam in het bijzonder. Dat hetzel-* „ *ve reeds was geconçipieerd: en dat, inge-* „ *valle onverwacht tusſchen Engeland en* „ *Vrankrijk eenen Vrede mogt worden ge-* „ *troffen alvorens aan den Koning volko-* „ *men genoegen was gegeven, 'er nooit eene* „ *Revocatie, noch van het vorig ruïneus* „ *Edict, noch van het voorhanden zijnde* „ *drukkend Toltarif zou te wagten zijn.*" Dan, het aanheffen dier klachten maakte geene verandering in het beſluit der Rotterdamſche Regeering, of in dat van andere Collegiën, genomen tot opſchorting van het *Bepaald Convooij*, en nog veel minder tot

de finaale intrekking van hetzelve, en het verleenen van *Onbepaald Convooij*, het welk het gemor en de verdeeldheden onder alle ſtanden van dag tot dag vermeerderen deedt.

Op deze wijze wroette men op de onbarmhartigſte wijze in de ingewanden van het verdeeld en zuchtend Vaderland, en vermoeide de Gewestelijke en Stedelijke Beſtuurderen met uitvoerige klaagſchriften, waarin men zich, wel is waar met het hoogſte recht beklaagde, over de belemmeringen in den vrijen Handel door *Engelands* eisſchen om afſtand van een wettig recht, en zijne gewelddadige handelwijze ten opzichte van de Koopvaarders met Grove Houtwaren op den duur bedreven wordende; doch waarin men echter omtrent *Vrankrijks* niet minder willekeurig en beledigend gedrag ten opzichte van de Republiek, een diep ſtilzwijgen in acht nam, iets het welk ten duidelijkſten bewijze ſtrekte, van den ongelukkigen geest van die dagen, en welke rampzalige voortgangen die geheime woelingen, tot ondermijning van den welvaart des Vaderlands, op vele voorheen geruste gemoederen reeds gemaakt hadt. „ Wie zou, (zegt daarom wijlen den Hoogleeraar KLUIT)

 „ Wie

„ Wie *zou* niet in zodanige Remonſtrantie,
„ als die van de Rotterdammers, toen ver-
„ wacht hebben, *een allerbitterst beklag*
„ over den onrechtvaardigen, hoonenden,
„ en de Republiek zoo zeer vernederenden
„ handel van *Vrankrijk* en zijnen Afgezant,
„ in het onderdrukken van de Navigatie; in
„ het dreigen van nog meer belastingen op te
„ leggen; en in de hier door te vreezene
„ vernietiging van allen Zeehandel; het welk
„ alles oneindiger gewigtiger was, dan dat
„ *Engeland* ons *de volle vrije Vaart* laten-
„ de genieten, alleenlijk niet gedogen wilde
„ (hoe zeer Hij kwalijk deedt) dat *zekere*
„ *Tak van Koopwaaren*, (dien de Staaten
„ zelve een *klein gedeelte* noemde,) voor
„ *zekeren tijd* naar *Vrankrijk* gevoerd wierd,
„ en waar van zij zelven zeiden, dat het zijn
„ zoude, *eene matige Sacrifiçe van een tem-*
„ *porair belang*. Maar neen! (zegt die
„ kundige Man) Hier ſtapte men over heen,
„ en integendeel, men werkte den Afgezant
„ zelve in de hand! Men liet zich de door
„ dien Afgezant gedaan wordende bedrei-
„ gingen welgevallen! Men gaf die dreige-
„ menten in de volſte kracht en nadruk aan
„ de Staaten op, en zelfs nog veel ſterker
„ dan

„ dan de Afgezant met voeglijkheid had kunnen of durven doen; en men bediende „ zich van *die dreigementen*, om den Staat „ als 't ware te dwingen, om toch aan het „ Hof van *Vrankrijk* toetegeeven; deszelfs „ voorderingen in te willigen; besluiten te „ neemen tot *Onbepaalde Convooijen*, en „ daardoor met *Engeland* in *ruptuur* te komen gelijk voorspeld was. — Zij" (dus schreef hij in 1793, en wij nemen dit nu mede geredelijk over) „ die aan het *opstel* „ of *aanbod* van zulke *Remonstrantiën* hebben deel gehad, mogen deze aanmerking „ eens bezadigd overwegen, en nagaan, in „ hoe verte zij hierdoor medegewerkt hebben, om zich dien rampzaligen Oorlog met „ *Engeland* op den hals te haalen, terwijl „ ik intusschen gaarne wil geloven, en van „ eerlijke en braave Kooplieden niet anders „ verwachtte, dan dat zij toenmaals de zaaken en derzelver gevolgen zoo diep niet „ hebben ingezien. Maar dan behoren zij „ ook regt te doen aan die Regenten en „ Medeburgers, die toen anders denkende, „ *den verkeerden stroom* zoo veel mogelijk, „ doch te vergeefs, hebben getracht tegen te

„ hou-

„ houden, en daarom bij hun een onrechte „ verdacht gehouden wierden. — Had men „ met *Engeland* over dat kleine punt, dat „ *klein gedeelte van Houtwaren*, in verge„ lijking met de volstrekte vrije Zeevaart „ en Handel door de geheele Wereld, zich „ in der minne geschikt; zich verder aan „ de Tractaaten gehouden; en dan zijn *Na*„ *vale Macht* tot onze bescherming inge„ roepen; *Vrankrijk* zou niet meer gedreigd, „ en geene reeds *geconcipieerde Toltarifs* „ aankondigd hebben." (*)

Intusschen, (op dat wij voortgaan) bleef het te *Parijs* bij het aankondigen van het zoo even genoemde *Toltarif* niet berusten: het duurde niet langer dan tot den 27 *April* 1779, dat de Koning, ter voltooijing van het reeds ver gevoorderd werk, ook dat stuk in de wereld zondt, waarbij Hij, tot totaale ruïne van eene Natie welkers belangen hij voorgaf te willen behartigen, verordende: „ *dat* „ *boven en behalven de reeds in gebruik* „ *zijnde Belastingen op de Koopmanschappen* „ *en*

(*) Zie 's Mans uitmuntend IETS *over den Engelschen Oorlog*. Bladz. 92-94.

„ *en Producten, ook van het Gewas, de Vis-*
„ *scherij, de Fabrieken, en de Commercie*
„ *van de Onderdaanen der Republiek, bij*
„ *hunnen invoer in alle de Havens van*
„ *Vrankrijk, eene Belasting van 15 per*
„ *Cent van derzelver waarde betaald moest*
„ *worden, uitgezonderd van de zodanigen,*
„ *die door Schepen te* HAARLEM *en te* AM-
„ STERDAM *t' huis hoorende, werden aan-*
„ *gebragt.*" Een besluit zoo willekeurig als onrechtvaardig, dat de doodsteek moest toebrengen, zelfs aan de Fabrieken van zijne beste Vrienden de *Haarlemmers*, aan welken door die Belasting oneindig meerdere nadeelen werden toegebragt, dan zij immer van de uitsluitende voordeelen van hunnen gewaanden Zeehandel zouden hebben kunnen trekken, gesteld zijnde (des neen) dat zij in de gelegenheid geweest waren om Zee schepen voor hunne Stad te bevragten. Een besluit eindelijk, dat hoe drukkend en onrechtvaardig het ook ware, echter met eene onbegrijpelijke stilzwijgendheid alomme vernomen werdt; en tegen het welke men hier Lande, tot verbazing van velen, geen de minste demarches in het werk stellen, veel minder eene soortgelijke belasting op

Fransche Waaren, bij wijze van schaêverhaling, introduçeeren durfde. (*)

In-

(*) De straksgenoemde *Hoogleeraar* KLUIT van deze laffe onderwerping aan des Konings willekeurige handelwijze sprekende, merkte te recht dit volgende aan: „ *Het waren 'er toen de tijden niet naa: even-* „ *wel de zaak was 'er naa*, *om* RETORSIE (of weder- „ vergelding) *te doen*. *Indien*, (dus vervolgd Hij) *In-* „ *dien men aanstonds alhier een verbod gedaan hadde*, „ *van allen invoer van Fransche Waaren*, *tot zoo lange* „ *dat die belasting van* 15 *pCt. zou opgeheven zijn*; „ *of allen toevoer van hier naar Vrankrijk* ZOO „ LANG *verboden hadde*, *'t werk ware zeker afgedaan* „ *geweest*." Dit nader stavende, met een voorbeeld van vroeger dagen, en wel ten tijde van JAN DE WITT. De *Franschen* (zegt Hij) kaapten toen zoo geweldig, dat zij zelfs in Vredestijd, niet minder dan 328 *Hollandsche Schepen* wegnamen, de Schepen en Ladingen allen verbeurd verklarende, het welk de Nederlandsche Kooplieden een schade van verscheidene *Millioenen* toebragt. — Verdroeg men dat ook stilzwijgende? — Alles behalven dat. De Staaten besloten tot het neemen van *Repræsaliën*, toen zij het geroofde niet terug konden krijgen. Zij lieten eene nette staat opmaaken van alle de Waaren en Koopmanschappen, welken uit *Vrankrijk* naar ons Vaderland, en meest met Hollandsche Schepen werden aangebragt, welken volgens sommigen 35, volgens anderen 43 Millioenen Guldens waardig geschat wierden. — Dit deedt den Franschen wee: dit middel bragt de Koning tot reden, en zijne Kapers verging

Intusschen hoe algemeen en verbazend dit lijdelijk en onderwerpelijk gedrag, en het diep stilzwijgen over *Vrankrijks* handelwijze ook zijn mogte, zulks was echter het geval niet bij 's LANDS ERFSTADHOUDER, die geduurende alle die woelingen zich als een bloot aanschouwer gedragen, en geen openlijk aandeel in dat alles genomen hadt, doch bij den aanvang des Jaars 1779 ziende, welk eenen weg het werk werdt opgestuurd, zoo oordeelde Z. H. dat stilzwijgen te moeten afbreeken; EENSDEELS, om door het onbewimpeld voordragen van Zijn gevoelen over de hoofdzaak des Geschils (*het* AL *of* NIET *verleenen van* ONBEPAALD CONVOIJ), de rechtstreeksche of zijdelingsche aantijgingen ten Zijnen nadeele te logenstraffen: en ANDERDEELS, om het schromelijk gevaar aan 's Lands Hooge Machten onder het oog te brengen, wanneer men door dreigen en

ging de lust om in hunne roverijen te volharden. — Welk een contrasteerend gedrag, wanneer men het vergelijkt met dat van 1779, toen men zich de wet liet voorschrijven; en de grootste beledigingen met stilzwigen verdroeg, en alles zijnen tuil liet tuilen.

en dwingen zich tot het doen van eenen onberaden ſtap, ten voordeele van eene of andere partij, vervoeren liet, ſchrijvende tot dat einde, op den 24 *Januarij* 1779, eene zeer belangrijke *Circulaire Misſive* aan de Staaten der onderſcheidene Gewesten, waar in Z. H., na alvorens zijne aanmerkingen, over het onbehoorlijk gedrag door DE LA VAUGUION en VAN BERKENRODE gehouden, in het afwijzen van der Staaten antwoord gemaakt te hebben, over den toeſtand van zaaken waarin het Land zich bevindende was, in dezer voegen ſchreef. ,, Volgens ,, het Tractaat van 1674 zijn de Ingezete- ,, nen dezer Landen bevoegd, om zonder ,, gemoleſteerd te worden door de Engelſche ,, Commisſievaarders, alle Goederen, exept ,, Contrabanden, vrijelijk over te brengen ,, zoo naar als van de Franſche Havens. ,, Men kan niet ontveinzen, dat de Kroon ,, van Groot-Brittannien geenſints gepræs- ,, teerd heeft, zoo in deze als in vorige ,, Oorlogen, het geen zij volgens het ,, voorſchr. Tractaat verplicht is; maar, om ,, deze niet te verre te extendeeren, zul- ,, len Wij deze materie niet verder ophalen ,, als van den 19 *November* jongstleden,

,, toen

„ toen *H. H. Mog.* met de bewilliging
„ van *U Ed. Mog.* hebben goedgevónden,
„ om in verwachting van het succçes der
„ representatien die Hoogstdezelve goed-
„ vonden te doen, geene Schepen beladen
„ met Houtwaaren tot het aanbouwen van
„ Schepen gedestineerd, noch naar *Engel-*
„ *sche*, noch naar de *Fransche* Havens, bij
„ provisie, en tot nader order onder het Con-
„ vooij te neemen, des, dat als de Repræ-
„ sentatien niet van het gewenscht succçes
„ waren, deze Mesure voor anderen van
„ meerder nadruk plaats zoude maaken &c."

„ Het antwoord van het Engelsche Hof
„ op deze Repræsentatie, als mede het
„ nieuw Kaapreglement, is bekend. Hoe
„ zeer aldaar wel in het generaal de regel
„ *vrij Schip vrij Goed* voor de Ingezete-
„ nen dezer Landen is erkent geworden,
„ zoo zijn echter daar van uitgezonderd
„ *Scheeps-Ammunitiën*, en word permissie
„ gegeven om op suspiçie, Schepen met
„ Oorlogs- of Scheeps-Ammunitie beladen
„ op te brengen, en zijn ook wel de Sche-
„ pen, die door des Konings Schepen,
„ maar niet die welken door Commissie-
„ vaarders opgebragt zijn, ontslagen, doch
„ de-

„ deze laatsten eerst alvorens onderworpen
„ aan een gerechtelijk onderzoek voor het
„ Hof der Admiraliteit in *Engeland*. Dus
„ kan niet ontkend worden, dat *H. H. Mog.*
„ niet hebben gehad van derzelver Repræ-
„ sentatien het effect, dat zij reden hadden
„ met grond te verwachten, en dat men dies
„ bevoegd is, om de Resolutie van den 19
„ *November*, indien zulks raadzaam geoor-
„ deeld word, buiten effect te stellen, en
„ zich te houden aan den Letter van het
„ Tractaat, wanneer men zich geliefd te ge-
„ troosten, de gevolgen die daar uit kunnen
„ en moeten resulteeren. (*)

„ *Uwe Ed. Mog.* hebben ook vernomen
„ de demarches, die door het *Fransche Hof*
„ zijn gedaan zoo in de maand *December* als
„ in deze maand *Januarij*, en beiden de
„ *Memorien* en explicatoire *Nota* der eerste
„ Memorie die door den Franschen Ambas-
„ sadeur zijn overgegeven, welke laatste tot
„ bij-

(*) Zie daar, ten klaarsten aangetoond, dat Z. H. over het recht der Natie eenstemmig dacht met de sterkste bestrijder van Zijne Eer, die Hoogstdezelve juist van het tegendeel aan de Natie ten toon spreidde.

„ bijlage hadt een *Edict*, waarvan Wij den-
„ ken *dat geen voorbeeld in de Historien*
„ *te vinden is*, waarbij aan de *Ingezetenen*
„ *van Amſterdam alleen*, als een recompens
„ van derzelver Patriotique Sentimenten,
„ word geconſerveert voor derzelver Sche-
„ pen, de Privilegien bij het Kaapreglement
„ van den 26 *Julij* aan alle neutraale
„ Vlaggen gegeven, als mede de exemptie
„ van 50 ſols pr. Vat, zoo op de Vaart als
„ op de Cabotage, welke aan alle de Sche-
„ pen der overige Ingezetenen worden af-
„ genomen, als of de Souverainen van alle
„ de VII Provinçien getoond hadden geene
„ Patriotique ſentimenten te hebben, en dat
„ dezelve nergens te vinden waren dan bij
„ de Regeering der Stad Amſterdam."

„ Wij houden ons verzekert *Ed. Mog.*
„ *Heeren!* dat Hoogstdezelven deze Odieuſe
„ diſtinctie niet zonder bevreemding zullen
„ hebben vernomen, en dat dezelve zullen
„ begrijpen, dat het aan geene vreemde Mo-
„ gendheid, hoe groot, hoe aanzienelijk, en
„ hoe formidabel zij ook zijn moge, vrij ſtaat,
„ om die te maaken ten nadeele van eenen
„ Independenten en Vrijen Staat, die niet
„ anders gedaan heeft, dan het geene aan
„ Haar

„ Haar vrij ſtaat, namelijk: *Om voor een tijd,*
„ *en ſlechts bij proviſie te ſuſpendeeren, de*
„ *Protectie van ééne Tak van haare Nego-*
„ *tie, die zij door geen Tractaat of Ver-*
„ *bindtenis met die Mogendheid verplicht is*
„ *te protegeeren.* En dit is de waaragtige
„ ſtaat der quæstie. *De Republiek is door*
„ *geen Tractaat hoegenaamd verplicht, om*
„ *goederen aan Franſche Ingezetenen toe-*
„ *behoorende, onder haare Protectie neemen;*
„ *maar zij heeft een Tractaat met Enge-*
„ *land, waarbij geſtipuleert is, over en we-*
„ *der, dat, in cas van Oorlog van eene*
„ *der Contracteerende Mogendheden met*
„ *eene derde, de andere Contracteerende*
„ *Mogendheid, met haare Schepen zal mo-*
„ *gen Transporteeren Vijandelijke Goederen;*
„ *en dat de Regel,* VRIJ SCHIP VRIJ GOED,
„ *plaats zal hebben, except, omtrent de bij*
„ *het Tractaat geſpeçifiçeerde Contrabande*
„ *Goederen,*" (*)

„ Welk

(*) Dit raiſonnement van Z. H. is zoo juist en rond, dat de ſterkſte Voorſtander van het geene door *Vrankrijk* te dien tijde beweerd werdt, hetzelve verplicht is als waar en gegrond te erkennen. Had de Staat te dien tijde een Tractaat met dat Rijk, dat

„ Welk recht, (dus gaat de Prins, na deze algemeene gronden gelegd te hebben, voort) „ Welk recht geeft dit Tractaat" (namelijk dat van 1674 met Engeland) „ aan het Fransche Hof, om de Republiek „ te dwingen, om al het recht het welk „ zij bij dat Tractaat verkregen heeft, „ in den volsten en uitgestrektsten zin te „ mainteneeren, en om niet het minste daar „ van, voor een tijd en vrijwillig, niet te „ gebruiken om al het overige rustig en „ vredig te blijven bezitten? Zulks kan „ *Vrankrijk* nimmer met recht prætendee„ ren, en Wij laaten het aan *Uw Ed. Mog.* „ oordeel over, *of het is de Independentie* „ *van den Staat te mainteneeren, als op* „ *de met dreigementen voorziene Instantien* „ *van Vrankrijk goedgevonden word, daar* „ *aan te defereeren, en voor als dan te* „ *resolveeren*, *om de Resolutie van den* 19 „ *No-*

dat gelijk stondt met dat het welk zij met *Engeland* had; de eisch van *Vrankrijk* had schijn; maar dit was het geval niet. Men had te *Parijs* sints 1744 het Tractaat van 1739 buiten werking gesteld en gehouden, en dus hield alle verplichting op, om in den geest van dat Tractaat te handelen en te besluiten.

„ *November buiten effect te stellen, en zoo*
„ *ras 'er Schepen in gereedheid zijn, de*
„ *Koopvaarders met Masten, Balken,*
„ *Krommers, Knieën, en ander Ongezaagd*
„ *zwaar Hout onder Convooij te neemen?*

„ De gevolgen uit eene diergelijke Re-
„ solutie te verwachten, zijn: dat *Vrank-*
„ *rijk*, ziende dat zij op die wijze de Re-
„ publiek kan dwingen, om haare wil en
„ intentiën te volgen, daarvan in meerder ge-
„ vallen gebruik zal maaken als zij het
„ raadzaam oordeelt, en dat de Republiek
„ daardoor gebragt zal worden om van pas tot
„ pas verder te gaan, en als een van die
„ Kroon afhangend Gewest te moeten han-
„ delen, niet volgens deszelfs belangen,
„ maar volgens die van de gemelde Kroon,
„ en waardoor de Republiek, zijns ondanks,
„ misschien vroeg of laat, genoodzaakt zal
„ worden aan dezen Oorlog deel te moeten
„ neemen, en van deszelfs *wijs en welbera-*
„ *den Plan van Neutraliteit* af te gaan."

„ Aan de andere kant is te vreezen, dat
„ *Engeland*, verneemende dat de Republiek
„ gezint is om de Houtschepen te con-
„ voijeeren, wanneer daartoe in staat zal
„ zijn, en zulks nu voor als dan heeft ge-

„ re-

„ resolveert, dien tijd niet zal afwachten,
„ maar een Esquader op de Kusten dezer
„ Landen zal zenden, om te observeeren al
„ het geene dat in- en uitgaat, en zich bij
„ tijds in gereedheid zal houden, om het
„ Convooij met de Houtschepen te inter-
„ çepteeren en te attacqueeren, en dat daar
„ uit eene onvermijdelijke ruptuure te ver-
„ wachten is, waardoor de belangen van den
„ Staat, en bijzonder die van de Colonien zoo
„ in de Oost als in de West-Indien, in de
„ waagschaal zullen worden gesteld, en aan het
„ uiterste gevaar geëxponeert. — De onge-
„ wapende situatie van de Republiek zoo
„ ter *Zee* als te *Lande*, disfuadeert om in
„ dezen ietwes te præçipiteeren, en om niet
„ dan na dat men dezelve in staat van De-
„ fensie, zoo te Water als te Lande, zal heb-
„ ben gebragt, te resolveeren omtrent het
„ verleenen van Convooij, zoo als *Uw Ed.*
„ *Mog.* als dan zullen oordeelen, dat met de
„ waare belangen van dit Gemeenebest in
„ het generaal, en van *Uw Ed. Mog.* Pro-
„ vinçie, en van derzelver goede Ingezete-
„ nen in het bijzonder, overeenkomstig is,
„ en ten meesten dienste van den Lande zal
„ bevonden worden te behooren. &c."

Uitmuntend gefchrijf in de daad, waarin de waare ftaat des gevals naar waarheid opgegeven; de weg die men te bewandelen hadde aangewezen; de gevolgen die men door het inflaan van eenen anderen te verwachten had, duidelijk voorfpeld werden; dat alle aantijgingen, ten aanziene van des Prinfen vooronderftelde Engelschgezindheid ten nadeele van zijn Vaderland, op de kennelijkfte wijze logenftrafte; en dat aan Zijne vijanden althans geen recht gaf, om Hem te befchuldigen (zoo, als toen en vervolgens naderhand gebeurd is) dat Hij zorgeloos en onverfchillig over 's Lands toeftand verkeerde en de belangen der Ingezetenen niet ter harte nam. Trouwens, de uitkomst heeft doen zien, dat alhoewel *Z. H.* niet met eenen Prophetifchen geest bezield was bij het fchrijven dier Misfive, Hij echter toen reeds, uit hoofde van Zijn juist oordeel over den ftaat der zwevende gefchillen, en door middel van Zijn helder inzien in de onvermijdelijke gevolgen, welken uit een blind gehoor geeven aan *Vrankrijks* eisfchen moesten voortfpruiten, toen reeds alles voorfpelde wat in later tijd werkelijk is voorgevallen: want het duurde niet lang naa de

in-

Invoering der drukkende Belastingen in *Vrankrijk*, ten nadeele van de Ingezetenen dezer Landen, (uitgezonderd die van HAARLEM en AMSTERDAM) of den Evenaar, die zoo lang naar de zijde van hun die het *Sijsthema van Onzijdigheid en Onafhangelijkheid* omhelsden, was gekeerd geweest, begon door te slaan naar de zijde van hun die voor *Vrankrijk* alles veil hadden, en niets vuuriger begeerden, dan dat men in alles deszelfs eisschen inwilligde, ten koste zelfs van 's Lands Rust en Souverainiteit, en tevens van den Welvaart der jammerlijk verdeelde en twistende Ingezetenen, in zoo verre zelfs dat 'er slechts weinige weeken verliepen, of de denkwijze onder de Leden van de Vergadering der *Staaten van Holland* was zoo zeer veranderd, dat men aldaar op den 4 *Junij* 1779, met eene *meerderheid van* 11 *stemmen* tegen eene *minderheid van* 8 *stemmen*, (*) het besluit nam, om de bevorens

(*) De 8 Stemmen die zich met het in den Text opgegeven besluit niet conformeerden, waren die van de *Ridderschap*, en der Steden *Schoonhoven*, *Brielle*, *Hoorn*, *Edam*, *Monnikendam*, *Medemblik*, en *Purmerende*.

rens genomene Resolutie tot *Opschorting van het Bepaald Convooij* intetrekken, en tot die voor een *Onbepaald Convooij* te besluiten. Een besluit, dat niet zoo zeer was toeteschrijven aan eene redelijke overtuiging van het nuttige en heilzaame dat daar uit voor de Natie te verwachten was; maar dat veel meer was toetekennen aan den schadelijken invloed, welke de willekeurige uitzondering des Franschen Konings voor de bekende twee Steden, op de gemoederen van de Regeeringsleden der overigen en niet bevoorrechte Steden veroorzaakt had, vermits zij die tot deze Resolutie geconcurreerd hadden, 'er geen geheim van maakten, om te verklaren: „ *dat zij in het begrip* „ *stonden, dat die Resolutie tot onbepaald* „ *Convooij effect sorteerende, als dan ook* „ *door Vrankrijk zouden opgeheven worden,* „ *het* EDICT *en* TOLTARIF *met alle de ge-* „ *volgen van dien; en onder belofte aan hun-* „ *ne zijde, dat zij alle pogingen zouden* „ *aanwenden, om hun besluit in eene Ge-* „ *neraliteits Resolutie veranderd te krij-* „ *gen.*"

Welk een genoegen dat besluit hier te Lande en te *Parijs* bij velen veroorzaakte,

laat zich zonder onze nadere verklaring zeer geredelijk vatten. De la Vauguion hadt het naauwlijks vernomen, of hij zondt een Renbode naar zijn Hof met het bericht van den behaalden triomph. *Holland gewonnen, was veel gewonnen*, en men had nu alle hoop om te verwachten, dat de zes overige Gewesten op het voorbeelden door de instantien van dat Gewest wel volgen zouden. Met dat alles, men liet het te *Parijs* echter daar niet alleen op aankomen, maar begreep, dat men het werk nog sterker moest aanzetten, *door niet alleen op den 2 Julij alle de Ingezetenen van Holland, in onderscheiding van die der overige Gewesten, bij provisie tot den 1 Augustij vrij te stellen van de nieuwe Belastingen*; maar ook te bevelen, *dat alle de reeds betaalde Gelden aan hun moesten gerestitueerd worden.* Een gunstbewijs, dat echter vergezeld ging met eene bedreiging, „ dat „ zoo wanneer Z. M. op het bepaalde tijdstip „ van den 1 *Augustij* geene volledige ze„ kerheid had, voor de nakoming eener „ krachtdadige bescherming met Onbepaalde „ Convooijen, de voorgemelde Arresten „ wederom op nieuw hunne werking zouden „ verkrijgen." — Wie zag immer op die wij-

te jegens een Vrij Volk in het wilde schermen, met het *opleggen*, *vrijstellen*, en *weder afneemen van willekeurige Belastingen*, alleen om hetzelve te leiden en te dringen waar men het hebben wilde, en, ondanks deszelfs weêrlooozen toestand, in eenen volstrekt ruïneusen Oorlog met *Engeland* in te wikkelen? Een Oorlog welks onberekenbaare onheilen, naar het oordeel van den STADHOUDER, en van allen die hun oordeel door geene *beloften*, *bedreigingen*, of *gunstbetoningen* van eene of andere Buitenlandsche Mogendheid overdwarsschen lieten, onvermijdelijk zouden worden, wanneer het voorbeeld van de *Hollandsche Meerderheid* door de *Staaten van de zes overige Gewesten* mogt worden nagevolgt.

Hoe dit zij, daar de zoo evengenoemde Vorst, te midden van alle de opgenoemde woelingen, dat gevreesde onheil (als 't ware) reeds in het verschiet ten duidelijksten getekend zag, zoo oordeelde Hij, het bij het schrijven van de zoo straks medegedeelde waarschouwende Misfive aan de Bondgenooten niet te moeten laaten berusten, maar eene nieuwe poging bij de *Staaten van Holland* te moeten doen, om die Leden

wel-

welken zoo zeer op een *Onbepaald Convooij* aandrongen, niet alleen dat nakend onheil, als een vermoedelijk gevolg van dien maatregel onder het oog te brengen; maar ook, om hun te doen gevoelen en tasten, hoe noodzaaklijk het ware, dat zij met de *Staaten der overige zes Gewesten* zich dadelijk en onverwijld bepaalden, tot het bewerkstelligen en aanschaffen van zodanige verdedigingsmiddelen, als volstrekt noodzaaklijk waren om eenen Oorlog (die men zich toch op den halze haalen wilde) te kunnen beginnen Tien Jaaren lang sints de Vorst aan het Bewind kwam, hadt Hij, bijna zonder eenige vrucht, op het herstel van 's Lands Zee- en Landmacht aangedrongen, en schoon zich bij gelegenheid van den Oorlog met de Turksche Rovers daartoe eenige hoope hadt opgedaan, zoo was die hoop weldra verdweenen: men bepaalde zich, sedert eenen geruimen tijd voornamelijk, tot het voeren en vermeerderen van de inwendige twisten en verdeeldheden, en men liet het Vaderland in deszelfs weêrlozen toestand liggen, zich heimelijk vleijende met der Franschen bijstand, ingeval *Engeland* tot het dolzinnig besluit komen mogt, om de Republiek den Oorlog aan te doen; en van

hier, dat *Z.* H. op den 10 *Maart*, (en dus voor dat aldaar tot het verleenen van *Onbepaald Convooij* besloten was) zich in Hoogen Persoon naar de Vergadering der *Staaten van Holland* begaf, en aldaar dit volgend Voorstel deedt. (*)

„ Ik

(*) Wij hebben het nodig geoordeeld, om dit stuk, dat *Z.* H. hart en verstand zoo veel eer aandoet, hier in zijn geheel over te neemen, en niet (zoo als anderen) daar van een verminkt uittreksel te geven, waardoor des Prinsen waare meening voor den Lezer verborgen gehouden is, om aan de lasteringen van Zijne Vijanden een schijn van geloofwaardigheid bij te zetten. De ÉÉN vertelde, *dat de* PRINS *de vordering van Engeland billijkte, tot opzettelijke benadeeling van Zijn Vaderland.* Een ANDER: *dat Hij met genoegen de wegneeming onzer Schepen zag.* Een DERDE: *dat Hij uit lafhartigheid, en bewust van Zijne Onkunde, den Oorlog vreesde, en het dus verkiesselijker oordeelde, dat men Engeland maar woeden en woelen liet, en alles zich geduldig liet welgevallen, terwijl Hij al vast in den Haag Zijn vermaak konde neemen.*" Die Lastertaal werdt nu gelogenstraft: want Z. H. erkende, even zoo goed als VAN BERCKEL en anderen, *dat men recht had om den Houthandel* VRIJ *te drijven*; maar Hij begreep tegelijk, *dat als men dat tegen Engeland vol hield, men ook bedenken moest, dat 'er een Oorlog uit ontstaan zou, waarvan men den ongelukkigen uitslag vooraf berekenen kon, zoo men slechts zijne oogen voor het licht niet opzettelijk gesloten hieldt.* Dit Voorstel leerde zulks duidelijk.

„ Ik achte mij verplicht *Uwe Ed. Groot*
„ *Mog.* Mijne sentimenten over het gewich-
„ tig onderwerp van derzelver Deliberatien
„ te openbaaren, namelijk: dat Ik verre ge-
„ eloigneerd ben van te oordeelen, dat dit
„ Gemeenebest om geen Oorlog te waagen,
„ behoorde te renunçieeren van de wettige
„ Rechten aan derzelver Ingezetenen, volgens
„ de solemneele Tractaaten competeerende:
„ integendeel, Ik begrijpe dat dezelven
„ moeten worden gemaintineerd door alle
„ middelen die de Voorzienigheid in han-
„ den van de Republiek heeft gesteld. Maar
„ Ik begrijpe tevens, dat het aan niemand
„ dan aan *Ud. Ed. Groot Mog.* en aan de
„ *Ed. Mog. Heeren Staaten der overige*
„ *Provinçiën* competeert, om te deçideeren
„ wanneer het tijdstip daar is, dat *H. H.*
„ *Mog.* behoren te resolveeren, om eene
„ *Ongelimiteerde Protectie* aan derzelver
„ Commerçieerende Ingezetenen te verlee-
„ nen. — Dat, daar *H. H. Mog.* door
„ geen Tractaat hoegenaamd zich verbonden
„ hebbende, *om alle de Takken van Com-*
„ *merçie zonder distinctie te moeten prote-*
„ *geeren*; ook niemand het recht heeft,
„ om van dezelve te vorderen, dat zij die

„ Pro-

„ Protectie verlenende, *zulks aan alle Sche-
„ pen zonder distinctie moeten verleenen*,
„ zonder aan derzelver voorzichtigheid over
„ te laaten, om te decideeren, of zij in
„ staat zijn, alle Takken van Commerçie te
„ protegeeren, en of zij het in dit tijdstip
„ kunnen doen, zonder de gewichtigste be-
„ langen van den Staat en derzelver Ingeze-
„ tenen in de waagschaal te stellen, en
„ zich aan het grootste gevaar te expo-
„ neeren?

„ Ik ben dan van begrip, dat in dezen op
„ niets meerder behoord te worden gelet, dan
„ op de waare belangen van de Republiek: en
„ derhalven, dat alvorens eene finaale Re-
„ solutie genomen worde omtrent het Con-
„ vooijeeren der Houtschepen, geëxamineerd
„ werde, de Staat waarin dit Gemeenebest
„ zich bevind *zoo* te Water als te Lan-
„ de. (*) Mijns bedunkens, convenieert niets
„ meer

(*) In de daad, niets was noodzaakelijker. — Z. H. en allen welken op die manier dachten, handelden hier in overeenkomstig de Les van den *Wijsten aller menschen*, vraagende: *Wie die een Tooren bouwen wil, zit niet eerst neder, en berekend de kosten daartoe nodig?* — Oorlog te willen, die te bewerken, en te beginnen, was spoedig gedaan: *maar om* die

„ meerder dan deze Republiek, *dan eene stipte*
„ *en exacte Neutraliteit*, onverminderd de
„ Tractaaten die zij met Buitenlandsche Mo-
„ gendheden heeft: maar Ik denk daarbij, dat
„ om dezelve met effect, (en niet alleen tot
„ zoo lange, als het aan eenen der Oorlo-
„ gende Mogendheden behaagd, om van de
„ Republiek op eene dreigende wijze te
„ eisschen dat zij partij kieze,) te maintinee-
„ ren en te handhaven; de Republiek in
„ eenen gewapenden staat behoord te wor-
„ den gebragt."

Eeuwige waarheid voorzeker, die wel te wederspreeken maar niet te loochenen was! Doch daar schorte het zich juist alleen: want ondanks alle de dringende voordragten tot eene tijdige wapening, in dagen van Voorspoed en Rijkdom door Z. H. gedaan; hadt men alles in den wind geslagen; het gevaar verre gesteld; tot niets dadelijks beslo-

die met roem te voeren en te eindigen, daartoe behoorde meer dan uitvoerige Demonstratien van een wettig Recht, Protesten, Hoofsche plichtpleegingen jegens *Vrankrijk*, en het vijandig uitvaren tegen het roofzuchtig *Engeland*, met verzekering van deszelfs Onmacht om iets vijandelijks tegen de Republiek te ondernemen. De uitkomst heeft dat ten vollen bevestigd.

floten; en door het tusfchen beiden werpen van allerhande bedenkingen en uitzonderingen, niets ten uitvoer gebragt. Dan beriep men zich *op Onvermogen tot het opbrengen van de benodigde Geldfommen:* dan *vreesde men, dat men door zich te wapenen, de Jalouzij der Nabuuren gaande zoude maaken:* dan *dacht men, dat men voor Geld zich altoos fpoedige hulp verfchaffen kon, wanneer 'er iets gebeurde*, en dus bleef alles onafgedaan, en het Rijke Vaderland weêrloos, fchoon het Jaarlijks Millioenen afloste, terwijl de Ingezetenen geen weg tot het plaatfen van hunne fchatten wetende, die aan andere Natien ten gebruike moesten geeven. Intusfchen was nu de kans geheel en al verkeerd. De Vrede van *Europa* was werkelijk geftoord en verbroken. Twee van de naastbijgelegenfte en machtigfte Mogendheden waren in eenen fellen krijg met elkander ingewikkeld: elk hunner vleidde en dreigde de Republiek om het zeerst, om haar voor zijn belang te winnen; en de wijsheid van den verftandigften zelve, werdt verflonden in het uitdenken van middelen, om aan beider eisfchen en verzoeken derwijze te voldoen, waardoor aan beiden genoegen ge-

ge-

geven, en het deel neemen in den Oorlog kon worden voorgekomen. De Republiek was ongewapend: dit kon men niet ontkennen. *Engeland* (dit kon men niet lochenen) was machtig en geducht door Zijne Colossaale Zeemacht: en dat *Vrankrijk* de handen vol hadt om zich zelven te redden, en dat men dus van daar geen hulp van belang, even min als van andere Mogendheden, die zich buiten dien twist hielden, verwachten kon, daarvan hieldt men zich in de ziel overreed: en evenwel dit alles nam men niet in acht. —— Er bleef dan in dien ſtand der dingen, en bij het doorzetten van het beraamde Plan, geen andere weg tot redding over, dan dat men zich in allerijl wapende, ten einde aan beiden de Mededingers ontzag en eerbied voor den Staat in te boezemen, en hen het dreigen en dwingen te verleeren. En hiertoe ſtrekte des Vorſten verderen Voordracht, in deze volgende bewoordingen vervat. „ Daartoe" (te weten tot eenen behoorlijk gewapenden ſtaat) „ zoude nodig zijn het Equipeeren van „ ten minſte 50 of 60 Schepen van Oor- „ log, waaronder niet minder dan 20 of „ 30 van Linie; en het vermeerderen van „ de

„ Landmacht tot een aantal van 50 of 60,000
„ man; en dat de Frontier-plaatsen in be-
„ hoorlijken staat van Defensie behoren te
„ worden gebragt: en verder, dat de Maga-
„ zijnen met de vereischte Ammunitie van
„ Oorlog werden voorzien: in welk geval
„ Z. H. van oordeel was, dat de Republiek
„ van alle Mogendheden zoude worden
„ ontzien, en dat zij niet verhinderd zoude
„ worden, dat alles te doen, het welk aan
„ Haar volgens de Tractaaten competeer-
„ de, of waarin zij belet zoude worden,
„ zodanig te doen en te handelen, *als Zij*
„ *overeenkomstig met Haare ware belangen*
„ *zouden oordeelen te behoren.*

„ Dierhalven" (dus ging de braave Vorst voort) „ oordeele ik, dat de Trouwe die
„ Ik aan het lieve Vaderland verschuldigd
„ ben van mij voordert, deze Consideratien,
„ onder het verlicht oordeel van *Uw Ed.*
„ *Groot Mog.* te brengen, en aan Haar in
„ bedenking te geeven, om eene Resolutie
„ te neemen, ten einde door aanbouw van
„ een merklijk aantal Schepen, bijzonder van
„ Schepen van Linie, de Zeemacht versterkt
„ worde, en dat door de verhoging der
„ Maandgelden, of door andere schikkin-

„ gen,

„ gen geëffectueerd worde, dat het nodige
„ Scheepsvolk gevonden worde om dezel-
„ ven te bemannen: en dat te gelijk door
„ *Uw Ed. Groot Mog.* Consent gedragen
„ worde in de nodige Augmentatie, om de
„ Landmacht te brengen tot een aantal van
„ 50 of 60,000 Man, en in de Petitie tot
„ de Fortificatien en de Magazijnen."

„ Wanneer zulks zoo door *Uw Ed. Groot*
„ *Mog.*, als door de Heeren Staaten der
„ andere Provinçiën zal zijn gedaan, en dat
„ deze versterking zoo ter Zee als te Land
„ werkstellig zal zijn gemaakt, denke ik,
„ dat het tijdstip daar is, waarin de Repu-
„ bliek, als een independent Gewest, kan re-
„ solveeren om te mainteneeren de Rechten
„ aan Haare Ingezetenen competeerende
„ volgens de Tractaaten, en speçiaal dat
„ van Marine van 1674. — Maar, vóór
„ dat de Republiek in eenen respectabelen
„ staat van Defensie is gebragt, zou Ik
„ vreezen, dat eene Resolutie, om alle
„ Schepen indistinctive volgens den Letter
„ van het Tractaat, en speçiaal Houtschepen,
„ onder Convooij te neemen, van zeer
„ kwaade gevolgen voor de waare belangen

„ van dezen Staat zoude kunnen zijn, en
„ de eer van deszelfs Vlag aan affront zou-
„ de exponeeren. — En derhalven ben Ik
„ van oordeel, dat bij nadere Deliberatien
„ zoude dienen te worden geresolveerd,
„ dat de Schepen met *Masten* &c. tot
„ aanbouw van Oorlogschepen benodigd,
„ niet mede onder Convooij zullen worden
„ genomen, tot dat eene Equipagie zal zijn
„ in gereedheid gebragt van 50 à 60 Sche-
„ pen, waaronder niet minder dan 20 à 30
„ van Linie, en dat de Landmacht zal zijn
„ versterkt tot 50 à 60000 effective Man-
„ schappen. Doch dat inmiddels, om de
„ generaale Commerçie in deze Landen zoo
„ veel doenlijk te protegeeren, zonder de
„ gewichtigste belangen van den Staat in de
„ waagschaal te stellen, de nodige Convooi-
„ jen zoo als zij geannonçeerd waren, zul-
„ len worden verleend aan alle verdere
„ Schepen met geen Contrabande Waaren
„ beladen zijnde, op dat alle de Takken van
„ Commerçie niet gesuspendeerd en zon-
„ der Protectie gelaten worden, gedurende
„ den tijd dat over de Protectie van éénę
„ enkelde Tak worde gedelibereerd.

„ Ik

„ Ik verwagte, dat als de Republiek tot
„ dien gewapenden ſtaat zal zijn gebragt,
„ alle Mogendheden aan dezelve zullen over-
„ laten, om eene ſtipte Onzijdigheid te hou-
„ den, om het Recht aan dezelve, volgens de
„ Tractaaten competeerende, te exerçeeren,
„ en ook om van haaren kant zich te houden,
„ aan het geen de Tractaaten die zij ge-
„ maakt heeft van haar kunnen vergen &c."

Was 'er immer eene gelegenheid voor de meerderheid der Amſterdamſche Regeering, om door het aanwenden van hunnen veelvermogenden invloed op het geheele Bondgenootſchap, te toonen, dat hun de eer van de Vlag, de krachtdadige beſcherming van de Koopvaardij, en het op den duur volgen van het *Sijſthema van Onzijdigheid* waarlijk met die ernst aan het harte ging, als zij in hunne Protesten en Advijzen deden voorkomen, het was nu, toen niet alleen Z. H. dit Welberaden en Vaderlandlievend Voorſtel aan *Hollandsch Staaten* deedt, en zulks per Misſive aan die der overige Gewesten deedt toekomen; maar ook boven dien op dienzelfden tijd, door de *Heeren Gecommitteerden van de gezament-*

lijke Admiraliteits-Collegiën dezer Landen, ter Vergadering van *H. H. Mog.* een zeer ampel en gedetailleert ſtuk werdt ingelevert, houdende een Advis om de Zeemacht van den Staat te bepalen, en met den meesten ſpoed te brengen tot 12 *Schepen van Linie voerende* 70 *Stukken en* 550 *Man.* — 30 *Dito*, *voerende* 60 *Stukken en* 450 *Man.* — 12 *Dito*, *voerende* 50 *Stukken en* 300 *Man.* — 6 *Schepen voerende* 40 *Stukken en* 270 *Man.* — 12 *Dito van* 36 *Stukken*, *voerende* 230 *Man.* 12 *Dito*, *voerende* 20 *Stukken met* 150 *Man:* en voorts 4 *Branders*, 6 *Advisjachten*, 2 *Hospitaal-Schepen* en 3 *Bombardeer-Galjoots*, dus te ſamen 99 Bodems, met opgave van de wijze, op welke men van dezelven tot beſcherming van de Koopvaardij, en het bezetten der Zeegaten en Kusten het beste gebruik zou behoren te maaken. Dan de droeve ervaring leerde 3 weeken daarna, dat het gaaf Conſenteeren en in werking brengen van beiden die Voordrachten, bij de Regeering van *Amſterdam* en anderen verre te zoeken was. „ *De Voorſlag van Z. H. om de* „ *Zeemacht tot* 50 *of* 60 *Schepen te bren-*

„ *gen*

„ *gen* (zeggen de Jaarbockschrijveren) *wierdt* „ *door sommige Leden der Vergadering* „ *goedgekeurt*, AMSTERDAM *en anderen wa-* „ *ren van gedachten*, „ DAT EENE ZEE- „ MACHT VAN 50 OF 60 OORLOGSCHEPEN IN- „ DERDAAD VOOR DE REPUBLIEK ZEER NUT- „ TIG ZIJN ZOUDE; MAAR DAT DEZE VER- „ MEERDERING VEEL GELDS EN TIJDS VER- „ EISCHTE: *waarom zij oordeelden*, DAT „ HET BETER WARE, (*tot de andere Provin-* „ *ciën haar aandeel in de kosten der Equi-* „ *pagie van* 32 *Schepen*, *welke* 3 *maanden* „ *bevorens besloten was*, *dadelijk voldaan* „ *hadden*,) ZICH BIJ DIE EQUIPAGIE VAN 32 „ SCHEPEN, NU VOOR ALS NOG MAAR TE „ HOUDEN, *en den Koophandel te bescher-* „ *men volgens de besluiten van den* 26 „ *Januarij bij Holland*, *en den* 28 *dito ter* „ *Generaliteit genomen*." — Een Advis tot verbazing van Tijdgenoot en Nageslacht door *Amsterdam* gegeven, dat zulk eenen schadedelijken invloed op dat hoogstbelangrijk onderwerp veroorzaakte, dat op den 26 *April* daar aan volgende, ter Generaliteit besloten werdt, om conform hetzelve 's Lands Marine met 32 Schepen te vermeerderen, namelijk 14 *Schepen van* 60 *tot* 50 *Stukken*, 17

Fregatten van 40 *tot* 20 *Stukken*, en 1. *Snaauw van* 12 *Stukken*. (*)

Wanneer men dit alles, naar waarheid uit

(*) Met deze macht *moest 'er alle maanden een Convooij verleend worden naar de Fransche en Engelsche Havens, voorts na Lissabon en de Middenlandsche Zee, en ten minsten tweemaal in 't Jaar naar de West-Indiën:* wel te weeten, *wanneer 'er de gelden toe gefourneerd, en de Schepen disponibel waren.* — „ *Dit voorzichtig en heilzaam Staatsbesluit van 's Lands* „ *Vaderen* (zegt den VERVOLGER OP WAGENAAR) „ *bleef onuitgevoerd. — Z. H. verklaarde daar aan* „ *niet zoo spoedig en prompt te hebben kunnen beant-* „ *woorden, uit hoofde van de op nieuw opkomende* „ *zwarigheden over het verlenen van Convooij aan* „ *Schepen met Hout geladen, en de daaruit voortko-* „ *mende Staatsoverleggingen. Dezen hadden het ver-* „ *hinderd.*" — Heeft men niet een meer dan gewoone maate van geduld nodig, om bij het leezen van zulk eene Vaderlandsche Historie effenbaar van ziel te blijven? Wij hebben dat *voorzichtig en heilzaam Staatsbesluit van 's Lands Vaderen* doen kennen in den Text, en willen 'er hier niets van zeggen. Alleen kunnen wij niet nalaaten onze Lezeren te herinneren, DAT Z. H. DIE VERKLARING IN HET JAAR 1782 GEDAAN HEEFT. — Het vervolg van ons Geschiedverhaal zal duidelijk leeren, dat de Vorst toen de waarheid gesproken heeft, en dat het niet prompt verlenen van die hulp, niet aan Hem, maar aan *Staatsoverleggingen* te wijten was.

uit de Staatsregisters van dien tijd, en niet uit *Schetsen*, en andere politieke prullen van dien tijd, door ons te boek geslagen, in aanmerking neemt, en dan daarbij overweegd, op welk eene wijze door sommige Leden der Amsterdamsche Regeering en anderen, het niet herstellen van 's Lands Marine tot behoorlijke Protectie van de Zeevaardij, aan den Heere ERFSTADHOUDER tot walgens toe is aangewreven, wie moet zich dan niet tot in het binnenste zijner ziele bedroeven, niet alleen over het schreeuwend onrecht dat men, dus handelende, dien Vorst openlijk begon aan te doen, door Hem bij de Natie *als de Verdervende hand* in den haat te brengen; maar ook over het sterk, zigtbaar, en in het ooglopend oogmerk dat de zodanigen hadden, om 's Lands Marine in eenen zwakken toestand te houden? *Des Prinsen Voorstel tot aanbouw van een getal van 60 Schepen, zou te veel tijds en gelds kosten*, en zie daar de rede, *waarom men maar tot dat van 32 zich bepalen moest.* — Wie kan dit vatten? vooral, wanneer men bedenkt, dat dit gezegd werdt in een tijd, dat men met het geld bijnaa geen weg wist, en de Ingeze-

 nen

nen, door geduurige aflosfingen, en de hooggeſtegene waarde der Schuldbrieven, zich als 't ware genoodzaakt zagen, om Millioenen ſchats bij andere Mogendheden te plaatſen? — Moet men dit alles overwegende, niet beſluiten, dat de waare reden van dit anders onverklaarbaar gedrag van de Regeering eener Stad, die zoo onberekenbaar veel belang bij den bloei van 's Lands Zeemacht hadt, alleen daarin gezogt moest worden, om dat de nadeelen aan de Zeevaardij overkomende, door het niet behoorlijk protecteeren van den Handel, met dies te meerder ſchijn van waarheid aan den STADHOUDER en zij die men zijnen Aanhang begon te noemen, konden toegekent worden, zoo als men dag op dag in Couranten en andere Dag- en Weekbladen, bijzonder te *Amſterdam*, dien Vorst openlijk ten laste lag, waarin de opgenoemde en meer anderen van des Prinſen beste pogingen tot redding van den Staat, in het allerhatelijkſte daglicht werden voorgedragen? Een bedrijf, dat allengs tot zulk eenen ontzettenden graad van onbeſchaamdheid ſteeg, dat men ten Jare 1785, en dus ten tijde dat WILLEM DE VIJFDE zich aan het roer van Staat werkelijk bevondt, een werk in openba-

baren: druk te *Leijden* ſtraffeloos zag uitkomen, het welk men met een breedvoerige *Voorafſpraak van* 124 *Bladzijden* aan dien braaven Vorst toeëigende, en waarin men Hem voor het oog der Zonne van de grootſte euveldaden jegens Land en Volk beſchuldigde, (*) en bijzonder ten aanziene van

(*) Om de geest van den Schrijver dier TOEËIGENENDE AANSPRAAK te leeren kennen, kunnen wij niet afzijn het Slot dier AANSPRAAK hier afteſchrijven. Dus onzinnig raaskaalde dien woedenden Scribent tegen den geduldigen Vorst, „ *Zie daar*, „ DOORLUCHTIGE VORST! *het geen ik hoore, en het* „ *geen men overal nagalmt. Thans zal U geen Vriend* „ *onder onze goede Burgers meer overblijven. De* „ *meeste monden die U voorheen beklaagden, openen* „ *zich niet meer, dan om Uwen geboortedag te vloeken,* „ *om de Cabaal te vervloeken, die Uwen ondergang bewerkt, en om derzelver zoo hooge als laage Voorſtanders te vervloeken. Bereids maakt men zich* „ *gereed tot eene wanhopige tegenweer. — Stroomen* „ *Bloeds zullen er geſtort worden. — En dat waarom?* „ *Ik beef om meer te zeggen* DOORL. VORST! — *Evenwel als tegen alle hoop aan gebeurde, dat Gij dus* „ *Uw gezach misbruikte, dan zou ik niet meer zeggen dat het zwakheid van Charakter, verblindheid* „ *des Verſtands is; maar dat Uw hart even bedorven, even ontaard, even barbaarsch is geworden,* „ *als dat der Schelmen die U met hunnen raad hebben gediend. — Ik zou zeggen: dat Gij honderdmaal*

van het zoo ſtraks genoemde Voorſtel, ten nutte van het weêrloos Vaderland gedaan, Hem, *in den eerſten Perſoon toeſprekende*, die volgende, over zijne CIRCULAIRE MISSIVE *van 24 Januarij*, en zijn VOORSTEL *van den 10 Maart* toeduwen durfde.

,, Indien men zich dan, DOORLUCHTIGSTE ,, VORST! gedragen kan aan uwen Brief, ,, en aan den zin der Inleiding van het nieuwe ,, Voorſtel, den 10 *Maart* door U aan alle ,, de Bondgenooten gedaan, ter uitrusting ,, van 50 à 60 Oorlogſchepen, en ter ver- ,, meerdering der Troupen tot 50 of 60,000 ,, Man, waart GIJ ZELVE niet weinig geraakt ,, over het Arrest, zoo wel als over de po- ,, gingen welken den *Ambasſadeur van* ,, *Vrank-*

,, *maal ſlechter waart dan zij, vermits* GIJ *bij* UWE ,, *ſlechtheid eene trouwelooze geveinsdheid zoud ge-* ,, *voegd hebben. Eindelijk, ik zou het oogenblik ze-* ,, *genen, waarin eene te recht vertoornde Natie U* ,, *eene macht zou ontrukken, van welke* GIJ *U alleen* ,, *ter haarer onderdrukking zoud bediend hebben.*" — Wie beeft niet op het leezen van zulk eene taal, tegen een Vorst die zich aan het Roer van den Staat op dat oogenblik bevondt? — Dit intusſchen was in 1785 het uitwerkſel van het geene men in 1779 aanving te bewerken.

„ *Vrankrijk* bleef aanwenden, om de her-
„ roeping en opſchorting der *Convooijen* te
„ erlangen; en het ſchijnt dat de uitſlag der
„ Deliberatiën, welke wegens dat Point bij
„ ons voortduurden, UWE HOOGHEID ook
„ vrij wat bekommerde. (*) Die Inleiding
„ heeft geene uitlegging noodig, en de uit-
„ drukkingen bewijzen genoeg, welke Mo-
„ gendheid 'er in bedoeld werdt. Ik zal
„ (zegt de Schrijver) 'er alleen bijvoegen,
„ dat zoo dezelve niet aan 't licht geko-
„ men was vóór de beruchte Memorie, door
„ *Sir* JOSEPH YORKE den 9 *April* daar aan
„ volgende, tegen *Vrankrijk* aan *H. H.*
„ *Mog.* ingeleverd; ik ſchier zou denken,
„ dat zij gedeeltelijk op de Memorie ge-
„ formeerd was, zoo zeer zijn die beiden
„ ſtukken in veele opzichten malkander
„ gelijk. Men heeft zelfs verſpreid, dat
„ die

(*) Hier volgde dezelve, welke wij hier niet herhalen zullen, om dat wij die reeds op *Bladz.* 373 vermeld hebben. Alleen moeten wij berichten, dat men het bijzonder geladen had op des Prinſen uitdrukking over *Vrankrijks* gedrag, hetzelve noemende: een ODIEUSE DISTINCTIE *of* ONRECHTVAARDIGHEID, ſlaande op de vrijſtelling van HAARLEM en AMSTERDAM.

„ die *Inleiding* was opgesteld onder het
„ Dictamen van *Sir* JOSEPH, dat is van dien
„ *Onderkoning* welke de Republiek toen
„ hadt, en die, gelijk men weet, met behulp
„ van den U bekenden *grijzen Mentor* (den
„ *Hertog van Brunswijk*), de zaaken met
„ meerder vrucht dan onze waare belangen
„ en het heil van den Staat voorderden,
„ wist te bestunren, Wat hiervan zij, in-
„ dien *Sir* JOSEPH het denkbeeld dezer *In-*
„ *leiding* niet heeft opgegeven, heeft hij
„ ten minsten dezelve op verscheidene plaat-
„ sen nagebootst om zijne Memorie te
„ formeeren &c." (*)

„ Kon-

(*) De schrijver tijgd hier aan Z. H. een daad-zaak aan, die duidelijk bleek door de Vrienden van den Franschen Gezant gepracticeert te zijn geweest, in de vrijstelling van de Steden *Haarlem* en *Amsterdam*. Maar wie ziet niet hoe bijster bij in het wilde schermt? Had *des Prinsen Voorstel* naa de *Memorie van* YORKE in de wereld gekomen, dan had Z. H. die *Memorie* gevolgd. Dan nu, nu de Memorie naderhand kwam, nu had YORKE de les uit des Vorsten Voorstel geleerd! Hoe miserabel zulk een manier van schelden en raazen moet genoemd worden, laat zich geredelijk vatten, en tevens dat zulk een schandelijk geschrijf geen verdediging verdiende.

„ Kortom, na deeze *Inleiding* deedt UWE
„ HOOGHEID verslag van de oorzaaken waar-
„ om zij meende die Propositie te moeten
„ doen, en besloot met aan de Bondgenoo-
„ ten te declareeren van Advis te zijn,
„ *dat men zou resolveeren de Schepen met*
„ *Grove Houtwaren niet onder Convooij te*
„ *neemen, alvorens gereed te zijn met de*
„ *uitrusting van* 50 *of* 60 *Oorlogschepen.* —
„ Wanneer Gij DOORLUCHTIGE VORST! in
„ *November*, met de meerderheid der stem-
„ men concurreerde tot de opschorting van
„ de Convooijen, was men slechts verwon-
„ derd; maar nu, zoo de sentimenten van
„ Eer en Vaderlandsliefde waarmede UWE
„ HOOGHEID bezield is, niet bekend waren
„ waren geworden, zou men schier gezegd
„ hebben, dat dit Uw DUBBELD VOORSTEL
„ enkel gedaan was, om onze twisten en
„ debatten over die twee onderwerpen te
„ vermeerderen en aan te zetten, mitsgaders
„ om den Oorlog van *Engeland* tegen
„ *Vrankrijk* te begunstigen, ten spijte van
„ de Rechtvaardigheid en van onze Neutra-
„ liteit, ten nadeele van onze onbetwistbaar-
„ ste Rechten, en ten ondergang van eenen
„ zeer voornaamen Tak onzes Handels, on-
„ zer

„ zer Scheepvaart, onzer Imposten, en
„ ten koste van den Noordſchen Handel. —
„ Want om 50 à 60 Oorlogſchepen uit te
„ rusten moest men die hebben: om die
„ te hebben, moest men beginnen met het
„ toeſtaan van 1800,000:- der Petitie van
„ 1777 tot reparatie der oude Schepen &c.
„ Als dan moest men gaan denken, om het
„ formeeren eener Petitie van eenige Mil-
„ lioenen, om de voorgeſlagene uitrusting te
„ bekostigen: als dan moest men aan den
„ eenen kant beginnen te repareeren, ter-
„ wijl men aan de andere zijde aan het
„ bouwen zou gaan: daarnaa moest er Man-
„ ſchap wezen om al die Schepen te Equi-
„ peeren; en dewijl volgens UWE HOOGHEIDS
„ Memorie zelve, de fondſen alleen voor
„ het onderhoud en den ordinairen dienst
„ zeer moeijelijk te vinden waren; dewijl
„ eenige Gewesten welke het meeste ge-
„ rucht maakten, jaaren lang ten agteren
„ bleven in het opbrengen van hunne aan-
„ deelen; en dewijl eindelijk het Zeevolk
„ bereids zeer ſchaarsch was; moest men de
„ augmentatie der Trouppes, welke niet
„ minder dan 2 à 3 Millioenen gekost zou
„ hebben, noodwendig de voorgeſlagene uit-

„ rus-

„ rusting zeer verre achter uit gezet, of lie-
„ ver geheel te niet doen loopen hebben,
„ en onder inwachting dat de Hemel ons
„ genadig geliefde te zijn, hadden wij ge-
„ rustelijk den brand kunnen fteeken in die
„Schepen, waarmede wij eenen Tak van
„ onzen Koophandel moesten drijven, welke
„ wij met recht konden doen, die ten
„ naauwften met andere Handeltakken ver-
„ bonden was, maar die evenwel UWE HOOG-
„ HEID en de V Gewesten die zulks goed-
„ gekeurd hadden, van advis waren, dat
„ dezelve opgefchort werde, tot dat de
„ Zeemacht tot de voorgeftelde begrooting
„ was gebragt, en wij tevens 50 of 60,000
„ Man op de been hadden. (*)

„ Ein-

(*) Wie hoorde immer zulk een armhartig raifonnement? Z. H. Voorftel docht niet, omdat 'er Geld toe behoorde; omdat de Oude Schepen gerepareert; en de Nieuwe moesten aangebouwd worden. — Maar hoe was het daarftellen van eene goede Marine, waarover men zoo fchreeuwde, anders mogelijk? Men kon toch geen Schepen van de Boomen plukken. En aan wie ftond het fourneeren van het geld? Immers niet aan de Prins, maar aan de Gewesten? En daar dezen dat Geld niet wilden fourneeren, maakte dit des Prinfen Voorftel wel vruchteloos

„ Eindelijk , DOORLUCHTIGE VORST! wie
„ zou het ooit geloven? Om dit DUBBELD
„ VOORSTEL te doen, naamt gij juist waar,
„ denzelfden dag op welken de Admirali-
„ teiten bij *H. H. Mog.* inbragten, hun Ad-
„ vis over de meest gepaste middelen om
„ de Zeemacht in behoorlijken ſtaat te ſtel-
„ len. Advis, ingevolge een Conſult met
„ drie Vlag-Officieren gehouden, dat in
„ ſubſtantie medebragt: „„„ Dat de Zeemacht
„„„ moest gebragt worden tot 99 Schepen,
„„„ Fregatten &c. Dat men derhalven moest
„„„ gaan bouwen de Schepen, welken ter
„„„ vervulling van het genoemde getal man-
„„„ keerden; en waarbij *H. H. Mog.* verzocht
„„„ wierden aan de Bondgenooten te zenden
„„„ eene Petitie van *f* 7,456,504:- welke
„„„ ſom gevoegd bij die van *f* 4,178,308:-
„„„ der Petitie van 1777, geconcludeert den
„„„ 21 *Meij* 1778, voldoende zou geweest zijn
„„„ ter aflegging van dezen nieuwen aan-
„„„ bouw."" Zoo dat, DOORLUCHTIGE VORST!
„ indien het noodzaaklijk was, dat de *Zee-*
„ *macht*

loos, maar het maakte hetzelve immers niet ſchandelijk en verderffelijk, zoo als deze Vorſtenhaters hetzelve wilden begroet hebben?